UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Ivris Gvlielmi Dvrandi

Durantis, Guilelmus

Augustae Taurinorum, 1578

Sentential, & quæ ipsam sequuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96857

Visual Library

eum immoderatis ex penſis,quas propter hoc iſtum feciſſe con
ſtiterit,condemnare procures:ext.de reſc c.ſi.alioquin negociũ
ad eos remittas,ad quos de iure videris remittendum:imperrã
tem in ex penſis legitimis, &c teſtes,&c.& hoc, cum in modũ q̃
relę proponitur grauamẽ ſuper impetratione plurium literarũ.
Si uero p eas proceſſum fuerit,& neſcitur:vel in literis,quę mõ
contra illas impetrantur,nõ dicitur,quæ primo fuerint impetra
tæ,poteſt ſic ſimpliciter concludi:

¶ FORMA. Mãdamus,quatenus,ſi ita eſt,illum impetrãtem v-
trarumque literarum commodo carere decernẽs,ac proceſſum
per eas habitum denuncians non tenere,eum immoderatis ex-
penſis,quas propter hoc reum feciſſe conſtiterit cõdemnare ,p
cures: alioquin negotium ad eos,ad quos,&c.ut s̃ non enim va
let proceſſus habitus per literas ipſas,ut ext. de reſc. diſpẽdia.§.
4 j.lib.6.¶† Si autem fuerit appellatum a iudice,ad quem impetra
tæ fuerunt literæ non facientes de prioribus & proceſſu per eas
habito aliquam mẽtionem pro eo, quia ipſe iudex exceptiõem
huiusmodi non admiſit,alia erit cõcluſio,vt s̃.de reſc.præſenta
ta.§.ratione formæ.ver.porro.ſed hic articulus.& ſeq. Item cũ
dicitur appellatũ ante diffinitiuam,ſi hoc falſum inuenitur,non
fit remiſſio ad iudicem,qui functus eſt officio ſuo,ut no. j̃.de ap.
§.de officio quoque,uer.porro ſi.Quod ſi appellatũ fuerit à diſ-
finitiua,& appellatus nimium prçoccurrens & præueniens ap-
pellantem,impetrat ſuper confirmatione ſententiæ,ad quos fa
cienda ſit tunc remiſſio,uide in præd.§ ratione formæ. ver.eſt &
caſus.

¶ Bald.de remiſſionibus.

1 ¶ NOTA,ꝙ totus proceſſus delegati factus ante reuocationem commiſ-
ſionis,ualet,§ quæ autem.poſt prin.G. ¶ Not.ꝙ iudex, poſtquam cauſã
commiſit,nõ poteſt ulterius ſe intromittere,e.§.in fi.Gul. ¶ No.ꝙ remiſ-
ſio fit uel propter cauſæ arduitatem,uel propter defectum iuriſdictionis,
uel propter formam mandati,uel propter iudicium alibi cœptũ,§.nunc
videamus. per G. facit extr. de or. cognit. c. tuam. ff.de lib cauſ.l.cogni
tio.§.ſi plures.G. ¶ Not.ꝙ ille,qui refert, poteſt aſsignare partibus termi
num ad comparendum coram eo,ad quem remittit, §.videndum. per G.
¶ No.quod ſi mandatur alicui,quod remittat cauſam inſtructam ſufficit
ei, ſi mittat cum ea inſtructionem , quam recepit,quam partes uoluerũt
& potuerunt producere,ver.hoc quoque faciendum.quod no.G.Nõ cre
ditur ei quod dicũt iudices in forma remiſsionis:ſecus ſi in forma actoris,
§.pen.ver.pen.& fi.G.

Particula III.

a ¶ De Sententia,& de his quæ ipſam ſequuntur [a]. Rubrica.

QVONIAM deliberatione habita cũ peri
tis,factaque relatione iudex præſentibus
partibus,uel cõtumaciter abſentibus de
bet ferre ſententiam vt j̃.§.qualiter.ideo
cõſequens eſt, ut de ſententiis aliqua di-
b ſcutiamus [b], dicentes: Quid ſit ſenten-
tia:quot ſint eius ſpecies:a quo ſit feren-
da: quando ſit ferenda: qualiter: de di-
uerſis ſententiarum formis:quis ſit ſentẽ
tiæ effectus:qualiter ſententia in iudicio prolata, impugnetur:
& quibus remediis,uel modis, ualida ſententia ſubleuetur im-
pugnetur,ſeu retractetur.

ADDITIONES.

a ¶ Pileus quarta parte ſua rubrica pen.poſuit de ſententia diffinitiua.
¶ Tã.ſua quarta parte in prin.poſuit ſucceſsiue tres rubricas ,quas pro
ſequendo auctor hic innuit:prima de ſententia,& interlocut.ſa,quę ſenté
tia eſt ipſo iure nulla. tertia, quomodo ualida ſubleuetur,& quomodo de
falſo agatur. ¶ Roſ.de ac.in fac.ex re iu. ¶ Vber.de Bo.de ſentẽtia ordina
rii & delegati.char.2 & 3. ¶ & Io.de Deo de his,rub.pe. & antepen.v.li.
Cauil.Et hęc reſpiciunt etiam rub.j̃.proxi.& ipſe Io.de Deo, lib.7.ponit
primam de ſententia & interlocutionibus,& li.j.Iud.ponit rub. de prola-
tione ſententiæ. ¶ Vber.de Bo.& Baga.in Cauil ponunt duas rub. primã
de exceptionibus poſt ſententiam:& ſecundam de impedimentis execu-
tionis,& de nullitate,& annullatione ſententiæ. ¶ Bon.ineptiſsime loca-
uit materiam iſtam in ſecunda enim parte intra formas libellorum poſuit
tractatum de appellationibus,& demum de ſententiis & ipſarum nullita-
te & iniquitate,cum poſt ſuam quartam partem,finito tractatu teſtium &
depoſitionum,illas duas & ſecundam primo ponere debuiſſet. ¶ Aegid.
de formis ſententiarum ponit in lxviii.c.& ſeq. & c.lxxix. de ipſius nulli-
tate ponit in lxxiii. ¶ Aſb.Gal.ponit rub. de ſententiis. ¶ Nepos de Mó.
Albano poſuit rubricam contra ſententias,& de eis retractandis. Gui.de
Suz.ponit rubricas de ſententia ferenda,& ipſius nullitate , & quis de illa
cognoſcat. ¶ Gallicus poſuit rubricam de ſententia diffinitiua.
b Diſcutiamus. ¶ Quærunt aliqui,an diffinitiua ſententia ſit de actis cauſæ?
& videtur,ꝙ non:quia l. 2.C. ut lit. pend. ponit pronunciationem & acta,
vt diuerſa.ad idem C.de app.l.a proconſulibus.Bene facit etiam dec.quo
niam contra.de prob. vbi vniuerſa iudicij acta conſcribantur videlicet,
citationes,&c.& ſub illis vniuerſis actis non ponit diffinitiuam. Ad idem
dec.vl.eo.tit.de teſtib.præſentata ad fi. vbi iuſta acta mandatur diffiniti-
ua ferri. facit de ora Facmaſii.& cle.e.ti. appellanti. de reſtit. ſpol. cum ad
ſedem.uer.nos p extra de off.del.cum olim, 2. in fin. In contrarium C. de
dona,ſancimus,§.his inſuper.& §.ſin autem. 2.ubi donatio,quæ eſt princi-
pale,ad quod tenditur,dicitur actis inſinuari. ad idem in auth. ut fratrũ
filij §.illud.Col.6.fa.C.de re iud.geſta.cum ſuis gloſſ.C.de eden.l. 2. For-
tius facit de re iu.cum æterni.li.6. vbi ſententiæ concipiendæ & ferendæ
ponuntur inter agẽda cauſæ:per quod fateamur diffinitiuam eſſe de actis,
cum inter acta ferri debeat,& loco iuridico: vide j̃. §. qualiter. ver. debet
autem.in fi.iura,quæ hoc volunt.Nec obſt. quod ex actis fertur diffiniti-
ua.nam idem in interlocutoria,quæ tamen eſt de actis , ut in d.decr.quo-
niam contra.quæ dec.etiam non obſtat, quæ ſolum ſuper proceſſu ſcri-
bendo prouidit:de diffinitiua ſcribenda non dixit, quia prouiſum erat
per alia iura,quæ uide j̃.§.qualiter.in prin.&§ iuxta.uer.non valet etiam.
ADDE,quod nomine actorum ueniat ſententia,Bal.conſ.cccxxviii.inci.
ad officium.j.li. An ſententia ſit de proceſſu,uide Abb.Sicu.in c. cum I.&
A.in prin.ij.col.ext.de re iu.& plene per omnes Doctores ext.de prob.in
c.quoniam contra.

¶ Sententia quid ſit.

1.§.Sentẽtia eſt iudicialis diffinitio controuerſiæ finem
imponens,condemnationem, uel abſolu-
tionem continens:ut probatur j̃.§. prox. Excommunicatio au-
tem,uel Interdictum,improprie dicitur ſententia : quia potius
punit,quam cauſæ finem imponat,xj.q. 3.nemo.ideoque potius
dici poteſt pœna quam diffinitio,24.q. 3.corripiantur.Quæ au-
tem differentia ſit inter ſententiam,& rem iudicatam,no.ff. de
a re iud.l.j.C.de ap.litigatoribus [a].

ADDITIO.

a Litigatoribus. ¶ Vide quod dixi eo.ti.ſuper rubr.ſ.quod ponitur res iu-
dicata,large.& ſtricte.
ADDE Bar.in l.j.ff.de re iud.& quæ ibi poſui.
ADDE etiam But.& Abb.Sicul.& nouiſsimos in rub.extr.eo. ti. de ſent.
& re iudica.

SVMMARIVM.

¶ Sententiæ ſpecies quot ſint.

1 *Sententia interlocutoria quæ ſit.*
2 *Vox iudicis rei iudicatæ non ſemper habet auctoritatem.*
3 *Sententia diffinitiua quæ dicatur.*
4 *Sententia quandoque dicitur præceptum.*
5 *Iudex præcipiens aliquid certa die ſolui,an hoc poſsit præcipere ſub pœna dupli vel tripli.*
6 *Præceptum iudicis quandoque non valet.*
7 *Sententia quandoque mulcta nuncupatur.*
8 *Differentia inter pœnam & mulctam.*
9 *Condemnati in arengis publicis (ut fieri ſolet in Italia) an ſint infames.*
10 *Sententia ſuper crimine famoſo lata,ſemper condemnatum reddit infa-mem,licet de pœna nulla fiat mentio.*
11 *Papa an poſsit,quo ad forum ciuile,infamiam irrogare.*
12 *Titulus ff.ſi quis ius dic.non obtemp.an locum habeat in poteſtatibus & iudicibus noſtri temporis.*
13 *Iniurię plures ſimul irrogatæ,unum tantum maleficium æſtimatur.*
14 *Condemnatis tribus in centum ex eodem delicto, an unuſquiſque pro vi-rili portione condemnetur.*

2.§.Species autẽ iudicialis ſentẽtiæ ſunt quatuor:ſcilicet
interlocutoria,diffinitiua,præceptũ & mul-
cta,eſt & quinta,ſ.ſententia diſpenſationis.hæc tamen non ſem
a per eſt iudicialis [a].¶†Interlocutoria eſt quę fert inter principiũ
1 & finem cauſæ:nõ ſuper principali,ſed ſuper incidentibus quę-
ſtionibus,vel emergentibus : puta ſuper libello offerendo , uel
corrigendo,ſuper dilatione dãda,vel deneganda,& ſimilibus ex
ceptionibus,ut ext.de officio del.ſignificantibus.& de teſti. ſigni
ficauerunt.& de off. del.c.ſi ex his enim iuribus probat,ꝙ inter
locutio non eſt plena diffinitio,ſed ſemi plena:ideoque non dici
tur diffinitiua,ff.de arbi.qualem.& C.de reb.cred.l.pen. & quan
2 doque fertur ſine ſolennitate,C.de fide inſt. iudices.¶† Et nota,
quod non omnis vox iudicis rei iudicatæ habet auctoritatẽ, C.
de ſen.& interloc.ex ſtipulatione. & l.poſt ſententiã.per quas le
b ges dixit Io.de Deo [b],interlocutoriam non obtinere vim rei iu-
dicatæ:quod falſum eſt,ut ext. de ele. cũ dilecti.ad fi.ff.de arbit.
dicere.,ppe fi.niſi,quo ad hoc,quia poteſt reuocari,ff.de re iud.
quod iuſſit.ext.de ap.cũ ceſſante. Quod qualiter poſſit , vide s̃.
3 de exc.§.viſo.ver.ſed ſi iudex.& ſeq.¶†Diffinitiua vero eſt,quę
principalem diffinit quæſtionem:& hæc debet continere cõdẽ
c nationem,vel abſolutionem,aliter nõ valet,ff.de re iu.l.j. C.e. [c]
præſes.2.q.6.§.diffinitiua.ext.de acc.illa.uel aliquid,qđ tñ,valę
ff.de

ADDITIONES.

a Iudicialis. ¶ Et de his dicetur in §.ut autem.char.ul. ver. poſtremo vſq;
ad finem.
b Io.de Deo. ¶ Cauil.lib.7.rub.j.ante fi.& ſaluari poteſt dictum Io. per id
quod ſequitur:& ſic etiam dixit ipſe Io.in lib. Diſpenſationum & ſenten-
tiarum,in fi. vbi dicit, Interlocutoriã reuocari poſſe:ſi tamen nõ ſuſpen-
datur per appellationem intra decem dies tranſit in rem iudicatam. alle-
gat eandem dec.cum dilecti.& dec.ſignificauerunt.de teſt.
c C.e. ¶ Sc.de ſententia & interlocut.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ff.đ arbit. qd tũ.§ ſi arbitet.ff.de re iu.in sũma & l.ait ꝑtor.ext.đ
ver.ſig.c.ĩlius niſi ĩ cã appõnis,vni ñ habet iudex neceſſe dicere
Abſoluo,vel Condemno,ſed tantũ Cõfirmo,uel Infirmo prio
rẽ ſnĩam,C.de ap.eos.reſpõ.j.in fi.prin.ibi,uel iniuſtã,&c.vbi đ
hoc.cõſulitur tñ,ꝙ utrũq; ponat,ext.de ap.c.j ext.de re iu.ad ꝓ
a bãdũ.& ĵ.§.ut autem.ver. in iudice [a]. Et quælibet præmiſſarũ re
quirit iuris ordinem:& etiam ſentẽtia excommunicationis, ſuſ
pẽſionis,& interdicti,& miſſionis in poſſeſſionem,quod dic,vt
no.2.q.j.in ſumma.Sententia autem excommunicationis poti⁹
trahitur ad naturã interlocutorię,quam diffinitiuæ, ut ibi innu
it Io.& melius,ſecũdum do.meum,ext.de ſent.exc.c.cum medi
4 cinalis.& ſ̃.in prin.huius ti.¶† Eſt quoq;& tertia ſpecies ſenten
tiæ,quæ dicitur Præceptum:puta cũ quis a reo in iudicio abſq;
libello cum inſtrumento debiti petit decem,& reus cõfitetur đ
plano.tũc enim iudex ſine alia cauſæ cognitione ei præcipiet ꝙ
b certo termino ſoluat:& hoc dicitur præceptũ, & nõ ſentẽtia [b].
quia ordo iudiciarius non eſt ſeruatus : alioquin ſententia non
valeret, 2.q.6.§.diffinitiua.reſp.j.de hoc no.in præcedẽti ſumma
c & ext.de ele.dudũ. 2.[c] An autẽ a præcepto valeat appellari?dic
d vt ĵ.de ap.§.in quibus.ver.2.[d] ¶ † Sed nunquid iudex ,q ꝓcepit
5 aliqd ſolui certa die,ꝑt hoc pręcipere ſub pęna dupli,uel tripli[e]?
e videtur,quod ſic.nam & teſtator poteſt hæredi aliquid præci-
pere ſub pęna,ut C.de his,quæ pæ.nom. in teſt.vel codicil.l.vni
f ca,& extr.de teſta.Raynaldus.prope.prin [f] Sed dic contra,ſecũ
dum Vber.nõ.enim poteſt præiudicare,niſi de eo,de quo actũ ẽ
coram eo:at de hoc actum nõ fuit,ff.de iu.de qua re.ext.de cau.
poſ.cum ſuper.ad fi & đ ſimo.licet Heli.& facit ad hoc C.ↄmi.
uel epiſtol.l.interlocu.quamuis poſſit reſponderi. ꝙ præceptũ
non eſt ſententia,ut præmiſi:& idem eſt in ſententia diffinitiua,
cum non fuerit ad hoc actum.Tu dic,ꝙ ſi iudex euidẽter præſu
mit contumaciam & malitiam condẽnari, ſatis ei poterit ex of
ficio ſuo quaſi exequendo præceptum ſuum ſub certa pęna pręc
cipere,ut certa die tradat,uel ſoluat,ꝑ præmiſſa iura,& ar.eorũ,
quæ no.ĵ uer.prox.& ar ff.de doli exce.apud Celſum.§ Labeo.
Sed ibi loquitur in tali actione,ſuper qua cõtumax mulctari po
terat Iudex enim & arbiter poſſunt in quibuſdam actionibus ar
bitrariis mulctare contumaciam, vt no.ff.de arb. non omnibus
& in præ.l.interlocutio.& ff.de uſur.l j.Item quia ſic cõſuetũ eſt
fieri,& ideo ſic obſeruãdum eſt, ff.de legi ſi de interpretatione.
6 ext.de conſue.cum dilectus.¶† Quid ſi iudex præcepit mihi, vt
ſoluam tibi decẽ intra octo dies,niſi probauero ſolutionem in
tra ipſum terminũ?Et uidetur tale præceptũ nõ ualere,C.de fru.
& lit.expen.terminato.ff.de cond.inſti.ſi Titius.ff.de ſerui.l.viæ.
ff.de uſu & hab.l.vſus.& no.e.ti.per ſeruũ §.fi. Videt enim talis
ſententia continere impoſſibilitatẽ iuris,ut videlicet poſt rẽ iu-
dicatã teſtes producantur.item ar. ad hoc ff.de iud.nõ quemad
modum.ar.C.de ſent.& interlo.om. iud. prolatam.Arg.ↄtra ff.
g quãdo ap.ſit.l.j.§.quid ergo [g].& uide ĵ.§.iuxta.ver.ſed ecce.¶†
7 Eſt & quarta ſpecies,quę dicitur Mulcta [h].cũ videlicet iudex ꝓ
h pter euidentem litigatoris contumaciã ipſum pecuniariter mul
ctat,ut C de mod.mul.per totũ,ff.ſi quis ius di.nõ obtem.l j qđ
& poteſt iudex facere delegatus.ut ext.de off.del.paſtoralis.§ itẽ
cum totũ.& c.fi.ff.de iud.ſi lõgius.Sed vr̃,ꝙ in iudiciis nõ habet
locũ mulcta ſ̃m canones,ut ext.de do.& cont.c.j.licet aliud ſit
ſ̃m leges,ut in præd.l.j.ſi qs ius dicẽt.non obtẽper.ſed præ.decr.
locũ habet in delegato:Ordinarius autẽ,bene mulctat,ff.de iud.
l.2.§ fi.Sed & delegatus mulctare poteſt ,ſi ꝓpter cõtumaciam
partis iuſtitia periclitatur,ext.de of.del.præterea, de pę.dilect⁹,
& c.fi.Arbiter quoque mulctare poteſt,ff.de arbi.non ex omni
8 bus ¶ Eſt aũt differentia inter pęnã & mulctã. nã pęna infligit ĩ
i corpore,[i],ut C.de ſer.fug.quicũque.& de pęnis,l.fi.& ff.de in i⁹
voc.l.fi mulctatur vero qs in pecunia,ut C.de mod.mulct.eos.
k in fi.[k] per quàs leges Poteſtates conſueuerunt dicere ,quãdo cõ
demnant in arengis moderata condemnatione propter pauper
tatẽ.poteſt enim prætextu ei⁹ iudex remittere mulctã,ff.de offi.
præſi.illicitas.§.pe.ext.de reſt.ſpol.olim.2.ext.de uſur.cum tu.&
in præd.l eos.ext.de ſol.c.fi. Item a pęna non appellatur,a mulc-
ta ſic,ff.de uer.ſig.ſi qua.Item pęna infamiam irrogat,ut 2.q.3 §.
notãdum.& 3.q.7 § porro.mulcta vero non,ut C.de mõ mulc.
l.j.ẽt ſecundum quoſdam,ſi quis fuerit de famoſo iudicio,puta
l furti, cõdemnatus [l]. ſed ſecũdum hoc multos poſſe ab infamia
liberare. Vnde dic,ſecũdum Alb.Pap.ꝙ ibi fuit mulctatus de tali
delicto,quod infamia nõ irrogabat:alias enim ſecus eſſet,ſi eſſet
alio genere pœnæ damnatus,C.de his,qui no.infa.& ſi ſeuerior.
& l.ſeq.nec enim poteſt tacere iudex.quin damnatũ de furto ſe
9 quat infamia,ff.de fur.ñ ꝑt.2.q.3.§.hinc colligit.in prĩ.†¶ Quid
[illegible]iſtis,qui quotidie in Italia cõdemnantur in arengis publicis,
[illegible]?Dicit Alb.Pap.ꝙ nõ:tũ qa illud ſit preter
[illegible]iuis,C.de fer.l.fi.& ext.e.c.j.& c.fi.tum qa
[illegible]one ſtante,nõ ſedẽte,ĵ.§.iuxta.verſ.itẽ eſt
[illegible] pronunciat ꝑ aliũ,non per ſe, ĵ.§.ꝓx.in
[illegible]artib⁹ abſentibus,nec citatis,ĵ.§.qualiter.

Item debemus defẽdere famam alicuius.ext.de accuſ.licet.in fi.
ff.de pen.ſi præſes.ff.de reg.iur.ſemper in dubiis. & l. ſi in duab.
Mulctat⁹ ergo ẽt ex tali cauſa,quę alias infamiã irrogaret,nõ fit
infamis.nam hodie omnia crimina extra ordinẽ aguntur,& nõ
cum antiqua ſolẽnitate iuris,ff.de pœn.hodie.ff.de publ.iud.or
do.34.diſt.fraternitatis. Vnde hodie ex tali iudicio,quo actũ eſt
extraordinarie,non infamatur quis,ar.C.de modo mulct.l.j.nã
pęnæ & etiam odia reſtringenda ſunt,de pęn.diſt.j pœnę. ff.de
m lib.& poſth.cum quidam [m]. Alber Pap. ↄtra. & dicit,ꝙ præd.l.j.
C de modo mulct.nõ poteſt inteligi,quãdo mulctat quis ex cri
mine infamiã irrogãte.nam in crimine ſtellionatus,& in actiõe
iniuriarũ mulcta imponit,& non pęna, quando certa pęna a le
ge inducta nõ eſt,ſed extraordinarie imponitur,ut ff.đ cri.ſtel.l.
pen.& § pęnæ.ff.de iur.fiſ.l.fi.Ergo mulcta eſt, cum a iudice im
ponit,ut ff.de verb.ſig.l.antepen.& tamen ex ipſis infamia irro-
gatur.ff.de his,q no.infa.l.j.in prin.& l.athletas.§. fi.& l.quid er-
go.§.fi.ff.de pub.iud.infamem.Loquitur ergo,ſecũdũ eum ꝓdi.
l.j.C.

ADDITIONES.

a Iudice.¶ Ibi dicam.

b Sententia. ¶ In forma,quam poſuit ſ̃.de renun.& concluſ.ſub. §. bene fer tur ſententia.& ideo ibi ponitur litis conteſtationem factam. Veritas ergo eſt,ꝙ in tali breue curſu cauſæ poſſet ferri ſententia,& fieri præceptum tã-tum.quod ſatis probat l.ſi reus.ff.procur.& ff. de iud. ſi debitori. quod in-telligo,ſiue ſit iuriſdictio contencioſa,ſiue voluntaria,dummodo talis ſit, quæ prorogari poſsit.

c Dudum 2. ¶ In gl.ſed pone.& de verb.ſig.ex parte. in vlt.glo. in auth. de exhib.& intro.reis.ver.ſuſcepto.in gl.ſ.& huius formam vide ĵ. §. ut au-tem poſt prin.

d Ver.2.¶ Habeo de præcepto quęſtionem ſolenniter diſputatam , an præ-ceptum,quod ad meam petitionem fecit iudex Titio meo vicino, ne pro-cederet in quodam opere per eum inchoato,donec videretur,an id de iu-re facere poſſet,ad petitionem ipſius Titii ſtatim tolli debeat? Ad affirma tiuam allegat,ꝙ cauſa non cognita,& parte non vocata fieri non debuit: quę ſi præſens fuiſſet,inducere potuiſſet illum ad nõ faciendum,ff.de arb. ſi in tres.Item non ipſe fecit,ſed nuncius:& quæ cauſæ cognitionem deſi-derant,non committuntur,ff.de of.procon. nec quicquam. §. vbi. Et hæc duo faciunt præceptum nullum,ſicut & ſententia nulla eſſet lata ꝯ abſen-tem non contumacem,uel per alium recitata,ff.quæ ſen. ſine ap.reſcin.l.j. §.item cum.& C.de ſen.ex breui reci.l. 2.de re iud.tenor.& e.ti.c.fi.li 6.Re uocetur ergo,quatenus de facto proceſsit,& poſtea cognoſcatur,an præce ptum debeat iterari ſimile C.de ord.cog.ſi res tuas.Itẽ ſi uelles fateri præ-ceptum nullum,fateri oportet illud iniuſtum:quod iudex corrigere põt, ergo debet, ff.de re iud.quod iuſsit.ext.de accuſat qualiter. In ↄ̃rium alle-gatur,tolli non debere præceptum,nec ſit eluſorium,ff.de iud.ſi prætor.in prin.inducitur.l. ff. de bo. poſſ. l.3.§.ſi cum eo.ubi bonorũ poſſeſsio , quæ etiam in proprietate ius tribuit,datur cã non cognita. Fortius ergo dari potuit hoc præceptum.ad id.C.ſi per vim,vel alio modo , l.fi. Licite ergo factum iudex tueri debet,nõ tollere,& ſic me decipere,ar.C.de his,qui ve. ætat.l.j.Et ſi diceretur per aliũ iudicẽ tolli poſſe,faciẽs tñ nõ põt, ff. de re iud.põt iudex & l.Paulus.Soluit,ꝙ ſicut factum ſine cãæ cognitione fuerat ſic erat ẽt reuocandũ,ff.de reg.iur.nihil tam naturale.ext.e.ti.c.j. Plus pla cet quærenti diſtingui,an iudex facturus fuiſſet præceptum,ẽt parte ꝓ̃ſen-te,& tunc nõ reuocet̃,ſed alias reuocetur.Exẽplum de primo . qñ prõpta erat rixa & arma recepta,ff.de vſufr.æquiſsimũ.qđ. n. Titio inuito pote-rat,potuit & eo ignorante,uel abſente.ff.de iud. cũ furioſus. cõiuncta cum l.munerum.§.iudicandi.ff.de mu.& ho.& C. de diſtra. pig. ſi ceſſante. & l. ſeq.in fi.ↄiuncta cum l. 2.Sequens ti.refert, ꝙ quidam iuris peritiſsimi ẽt caſu,quo rixa timetur,ſtatim præceptum tollunt : ſed partibus præſenti-bus ſtatim illud renouant,vt ſic ſatisfiat iuri ſine timore periculi , & quaſi non uideatur ſublatum,quod ſubito reformatur,ff.de in integr. reſti. l.ne-mo De præcepto facto duobus,ne ſe intromittant de poſſeſsione cuiuſdã fundi,vſque quo cognitum fuerit,ad quem ſpectet, poſt hoc recepti ſunt teſtes vtriuſque partis:dicit Alber.Gal.e.ti.ver.ſed pone quæſtionem. te-nere proceſſum,ſi ſimpliciter iudicis officium implorabitur:alias iudicia-lis proceſſus non ualeret.ibi vide.ADDE,ꝙ factum ſine cauſæ cognitiõe, abſq; ea etiam poſsit reuocari:tenet Rom. conſ. 158, circa articulum. & Bald conſ. 166.3.lib.

e Vel tripli. ¶ Vide ad materiam,quod dixi ſ̃.de iur.om.iudi.in fi.

f Prope prin. ¶ Et ibi ſatis ſcrip ſi poſt Hoſt.ſuper gl.hoc bene.

g Quid ergo. ¶ Quæ habetur 2.q.6.biduũ.in prin.& parũ, uel nil facit. In-ducere poterat de inſt.cum veniſſent.ver.non igitur.tñ de interlocutoria loquitur:& de tali,qua nil iubetur dari,uel fieri.facit etiã,quod no.de ver. ſig.ex parte.in fi.ult.gl. Tutius eſt differre ſententiam, ut fuit actum de re iud.ſuborta.ADDE Bal.conſil.315 3.lib.

h Mulcta. ¶ De qua Hoſt fecit ſpecialem rub.quã incorporauit in Summa ĵ.rub.de ſent.& re iud.vide ſ̃.de contu.§.nunc dicamus.poſt prin.vbi alias remiſsiones dedi.

i Corpore. ¶ Et in pecunia,ſi lege limitata eſt,ff.de ver.ſig.aliud.§.j.
ADDITIO Adde Car.Zab.in c.Raynaldus.ver.porro.co.fi.ver.& diffe runt.ext.de teſt.ubi dicit,ꝙ mulcta & pęna differunt, tãquã genus & ſpe-cies:qa omnis mulcta eſt pęna:nõ ecõuerſo. nã pœna ↄprehendit pęnam pecuniariã & corporalem,ſiue applicet̃ parti,ſiue fiſco : mulcta vero ſolã animaduerſionem pecuniariã ↄtinet,ut d.l.aliud.§.inter mulctã. Et an mul cta,quam imponit iudex,habeat locum de iure canonico , uide Panor. in c j.in j.& ij.col.ext.de dol.& contu.Hen.Fer.

k In fi. ¶ Dicunt auari,duplicem eſſe ſanguinem,ſ.venarum , & Burſarum.

l Condem. ¶ ĵ.mulctatus.

m Quidam ¶ De re.iur.in pęnis.& c.odia.lib.6. [illegible]tractat [illegible]col.ver.ca[illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

l.j.C.de modo mulct. in mulctis, quæ fiſco applicãtur. vt e.ti.
mulctarũ puta quia iudex mulctat facientẽ cõtra mandatũ ſuũ.
tunc enim mulctat⁹ nõ fit infamis.Item nõ obſtat præ.l.hodie.
& l.Ordo Quod enim crimina extraordinarie agũtur,hoc nil fa
cit,quo minus infamia irrogetur.nã & qui de crimine paciſcit̃,
fit infamis,ut in præd. l. athletas.in fi.& tamẽ nullum iudiciũ or
dinarium & extraordinariũ ibi agitatũ eſt:& leuia crimina,puta
duorum ſolidorum,extraordinariè audiũtur, & tamẽ ex eis qs
10 infamatur,ff.de accuſ.leuia.¶† Et ad huius articuli notitiam no
ta,quod ſi iudex ferat ſentẽtiam ſuper crimine famoſo,licet de
pęna nihil dixerit:nihilominus tamen fit infamis, C.de his, qui
no.infam.l.ſi furti.& l.ſi te.Et eſt ratio,qa pęnæ pſecutio,&c.vt
2.q.3.§.notãdum.prope prin.ff.ad Turp.l.j.§.j.ff.ad municip.or
dine.reſp j.ſupplet enim tunc lex factũ iudicis.Et hic eſt primus
caſus,quando aliquis fit infamis.¶ Secundus eſt,cum iudex per
ſententiam condemnauit aliquem de crimine famoſo,nõ augẽ
do,uel minuẽdo pęnam.nam hoc caſu remanet infamis. ¶ Ter
tius,quando condemnauit,ſed minorem pœnam ſine cauſæ co
gnitione impoſuit.nam tũc fit infamis,arg.C.ex qui.cau.infa.ir
ro.& ſi ſeuerior.a cõtrario ſenſu ſumpto ex verbis illis,certis ra
tionibus motus.& ar.ff.de decur.ad tempus. ¶ Quartus,ſi iudex
pœnam pecuniariam auxit, in maiori pœna condemnando.nil
enim valet augmentum pęnæ pecuniariæ, ideoque hoc caſu fit
infamis,vt ff.de his qui. not. infa. quid ergo. §. pęna grauior.Ex
his quidem quatuor caſibus ſemper infamis fit.¶ Cæterum nõ
ſit condemnatus infamis,ſi iudex mitigauit pęnam & condem
nationem cauſa cognita,ut ff.de decur.l.generaliter.reſp.j.Itẽ ſi
pro pecuniaria pęna corporis eſt irrogata & impoſita, ff.de pę.
in ſeruorum.in fi. Vel,quãdo imponitur corporalis pęna maior
quã deberet,§.ut C ex qui.cau.infa.irrog.ſi Poſſidonium.& in p̃.
§.pęna grauior.vbi de hoc.Quæ autem hic deſunt,dic,vt in no
11 ſtro aureo Repertorio ſub tit.de pęn.in rub. qui ſunt infames.
† Et nota, quod Papa poteſt,quo ad forũ ciuile,infamiã irroga
re,vt j̃.§ fi.uer.item no.quod Papa.Vtrũ accuſatus abſens poſ-
12 ſit mulctari,no.j̃.de acc §.fi.ver.quid ſi accuſat⁹.& ſeq.¶† Sed
nunquid ti.ille ff.ſi quis ius dic. nõ obtem. locum habet hodie ĩ
Poteſtatibus,& iudicibus noſtri temporis? Videtur,quod nõ.nã
omnib. magiſtratibus permiſſum eſt defendere ſuam iuriſdictio
nẽ pęnali iudicio,id eſt,mulcta:non tamen duumuiris,id eſt,ci-
uitatum,& municipiorum defenſorib⁹.ut ff.eo.l.vnica, ſic.n.ex
ponitur hoc verbum,ſecundum Azo.ut C de iud.l.fi.Item defẽ
ſores ciuitatum nõ mulctant,ut C.de defenſ.ciuita.defenſores.
Dic contra cum habeant iuriſdictionem:ergo per coſequẽs co
ercitionẽ,ff.de of.eius,cui mand.eſt iur.l.j.& fi.ext.de of.del.ex
literis.& c.p̃terea.Nã & pñt audire leuia crimina, in auth. col.3.
de defen.ci.§.audiẽt.ext.de iu.c.fi.vnde & mulctare pñt,ne delu
ſorium ſit prætoris imperiũ,ff.de iud.ſi prætor.ff.ne qd in lo.pu
bl.l.fi.Et intellige,quod poſſunt modicam mulctam imponere,
ut in præd.l.de defen.ci.nõ maximam,ut C.de modo mulct.l fi.
Intelligitur autem modica,uel maxima,ſecundum qualitatem ꝯ
temptę iuriſdictionis,& conditionem perſonæ,& cõſuetudinẽ
ciuitatis,cui præeſt. In quibuſdã enim ciuitatibus Poteſtates ha
a bent liberum arbitriũ mulctandi:& in quibuſdam modificatã [a]
De facto autem iudices & Barones mulctant contra ſua præce-
pta faciẽtes ultra quam prædicta l.eos de mõ mulctarum,dicat
13 ¶† Quid ſi præconizatum eſt publice per ciuitatem, ne tale qd
fiat:tandem aliquis contra faciens vult ſe prætextu ignorantiæ
excuſare;de hoc in libro Roſ.in ti.de edi.ſi quis ius di.no obtẽ.[b]
b Sed pone:in ſtatuto ciuitatis Mutinæ continetur,quod ſi quis a
c lium pugno:uel palma percuſſerit [c],ſoluat centum ſolidos:& ec
ce aliquis vno impetu in eadem rixa alium decies pugno percuſ
d ſit:quæro,an decies in cẽtũ ſolidos condemnabitur [d]? Et videt̃,
ꝙ nõ,C de modo mulc.eos §.id quoq;.ibi, ſed ad ꝯtinuatũ,&c.
quia unũ uidetur fuiſſe maleficium,licet mai⁹,quo ad priuati in
iuriã æſtimandam. Ergo ſufficit,ſi ſemel ex maleficio ꝯdemnet̃,
ar.ff.ſi famil.fur.fec.dic.l.j.in fi.& l.ſeq.ff.de fur. ei qui.C de an-
nal. excep. l.j. C. de leg. cum quæſtio. & quaſi expreſſe ff. ad
leg.Aq.illud § fi.ſed ibi de occiſo:& ff.de act.emp.& ven nõ eſt
e nouum ff.fam.erc.hæredes.§.de plurib.& ff. pro ſoc l.cũ duob.
f §.ſi plures.ff.de pop.ac.l.3.[e] Sed ſic j̃,C.de ſer.fug.l.quicunque[f]
ff de iniuriis,l.eũ qui.§ j.ff.de adul.ſi adulterium.in princi. Tot
enim ſunt pœnæ,quod alapæ.ſicut alias dicit̃ in ſtipulatione, &
in legato eſſe,ff.de verb.obl.ſcire,& quod dicit̃ ff. de leg.2.l.iij.
& pręd.l.eos.loquitur,cum quis condemnatus eſt ob culpã, ut
patet in prin.ei⁹, Videtur tamẽ,ꝙ de omnib. ſimul debet accuſa
14 ri,ff.de iniur.p̃tor.§ ſi plures.& §.fin.& l.ſi plures.¶† Illud autẽ
certũ eſt,ꝙ ſi iudex ꝯdemnat tres in cẽtũ ex eodẽ delicto, unuſ
quiſque ꝑ virili portione ꝯdemnatus eſt,ut C.ſi plures una ſent.
cond.fue.l.j.¶ Sed nunquid poteſt iudex adiicere in cõdemna-
tione,ut quilibet in ſolidũ teneatur? Reſp.ſic qñ quilibet in ſoli
dũ cõuenit̃,alias nõ,ar.ff.comm diui.ut fundus.Sed cum tres cõ
ueniũt ad centũ,& iudex eos condemnat ſimpliciter, nõ videt̃
de toto dicere ſentẽtiã,quia nõ abſoluit eos in reſiduo:quod fa
cere dẽt,ar.C.de ap.eos & ff.de arbi diẽ.vnde debet eos abſol-
g uere de reſiduo:& ſic eius ſententia bene ſtabit, ſecũdũ Vber.[g]

ADDITIONES.

a Modificatam. ¶ Hoc expreſsi poſt Roſ. in remiſsio. quam in prin.huius materiæ dedi s̃.ver.eſt & quarta.

b Non obtem. ¶ Et dicam j̃.de conſt.ante finem.

c Percuſſerit.¶ Ia.de Are. ſuper l.ff de iniur.item apud.§. conuicium.diſtinguit,an ſtatutum dicat,qui dederit alapam, uel qui alapauerit, ut primo caſu ſecundum numerum palmarum,ſecundo ſemel tantum puniatur videtur hæc quæſtio reſpicere primum membrum.

d Condemnabitur. ¶ Tractauit hoc Albe. Gal. de acc. ver. pone quæſtionem 9.ad quæſtionem facit,quod no.s̃.de contu.§. nunc dicamus. ver. ſed pone:iudex.& vide quæſtionem,quam diſputaui,poſitam ſub regula, delictum.de reg.iur.li.6.
ADDE, vt per Bar.in l.vulgaris.ff.de fur.& eius conſ.mihi 222.incip.Antonius commiſit adulterium.

e Actio l.3. ¶ Inducitur ad hanc partem ff.de dona. inter vir. & vxor.l.3.§. ſi ſtipulanti.ibi,nam celeritate coniungendarum.&c.Et hoc ſcias.ꝙ Mar. de Fano caſum habuit pro indubitato,qñ plura vulnera vno ictu vni fuiſſent illata, vt ſi duo cũ forcipe, vel tria cum furca intulit vulnera: alle.ff. arb.fur.cæſ.l.ſi gemma.& leges de iniur. allegatas hic in fi. & l. cum antiquitas.C.de teſta.& l.continuus.j.reſ.ff.de verb.obl.
ADDE, vt plene per Ang.conſ. 308.

f Quicũq;. ¶ Et ibi Cy.in v.q.ponit partem diſtinctionis Dy.quam recitabat ſup l.nunquã.ff.de priuat deli.Sed vt plenius illã ſcias,dic, ꝙ cũ quærit̃ an ex multiplicatione delicti multiplicetur pęna,aut ex actu continuato pluries delinquo,aut ex actib⁹ diuerſis & ſeparatis.Primo caſu aut ſunt ſpecies delicti eædẽ,aut diuerſæ.Si eædẽ,vnum erit delictũ,& vna ſola pœna puniendũ.ff.de fur.inficiãdo.§.infans. niſi in plures & ꝯ plures pſonas delinqueret̃:qa tunc numeratione pſonarũ plura delicta cẽſentur,ff.de iniur.l.j.& fi.& l.eũ qui.§.ſi nupta.Secundo caſu qñ ſunt diuerſæ ſpecies delinquendi,licet ex eodẽ facto ꝯtinuato, tunc plura & diuerſa ſunt delicta, ff.de adul.l.ſi adulterium cũ inceſtu.niſi ad eundem effectum omnes ſpecies ſequerentur,ut præ.l.illud.§. fin. & ff. de furt. & l. ſi ſurripuit. Secundum autem membrum principale, quando diuerſi & ſeparati ſunt actus, proſequitur ibi Cyn.ut ſi ſæpius ſit iteratus, & ſæpius in alterius iniuriam vertitur,toties tenetur,quoties iterat,ut in ipſa l.quicunque. Si non reſpicit alterius iniuriã,uel damnũ,ut quia reſpicit illius malos mores, locum habet l.eos.C.de mo.mul. vt ter tm̃ puniatur in anno,& non ultra.Et circa hoc audiui dñm meũ dicentẽ,ꝙ l.eos.in §.id quoq;. per literã ibi, in unius correctione perſonæ,ſi ad id ꝯtinuatio peccati impulerit,loquebat in peccato inobedientiæ:& cum pluries delinquitur circa idẽ, in terminis mulctauit iudex eum,qui ꝯ eius præceptũ luſit ad azardum: itẽ ludit & ſecundo mulctabit:& ſic tertio,ſed non ultra eo anno, per illã l. iſtud eſt modo ꝯtinuare inobedientiã in eadẽ ſpecie,uel circa idẽ. tamen per diuerſos, & ſucceſsiuos actus:alias procederet quod s̃.dixi.Hoſt.in ſumma,vbi s̃. §.& pro quibus.dicit,ꝙ quicquid iura dicant,iudices noſtri tẽporis illa nõ ſeruant:ibi uide:& per hoc patet ſuperuacuo quæri,an mulcta in eo ſaltẽ,qđ excedit l.eos.ſit ipſo iure nulla:quod aliquibus placuit per l. certa ratione. C.qñ prouo.nõ eſt neceſ.2.q.6.c.cũ certa.vbi de hoc.& facit,qđ de hoc no. s̃.ea.col.ver.4.Cõmuniter tenetur,ꝙ ualet,quando contumacia eſt in grauibus,ut dicit etiam ipſa lex in verbo,nec tamen.& eſt ratio: quia maior eſt ꝯtumacia in criminalibus,quam in ciuilibus:maxime,quia circa principale,de quo impetitur,ſuſpicionem inducit,de hæret.cum ꝯtumacia.li.6. Et,quãto crimen eſt grauius,tanto maior eſt ſuſpicio, vt ibi,& ff.de his qui ſibi mort.conſc.l.3.§.idẽ reſcripſit.Quidã etiam intelligunt l.eos, quando primum præceptum non fuit pęna fulcitum:& facit quod no. ff. de cuſto. reo.l.ſi qs reũ.in vlti.gl.Dicunt ẽt iſti,ꝙ l.ſi qua pœna.in fi.ff.de verb.ſig.nõ loquit̃ de p̃dicta.l.eos.moti.qa illa nõ ſtatuit,quãtã pęnã dicat,ſed quantã pœnam non dicat.Et ẽt ſimile in forma pauperum,de qua dixi j̃. de conc. præben.ſup rub.ſub ver.tractetur alia q.& ſub ver.in 2.& 3.q.ver.propter quod videretur.Item dicunt,iudices in initio actuũ,quos producunt,poſſe,qđ poſſunt ꝯtrahentes,ff.de manum. l. ſeruus hac l.ff. de verb. obl.l.in conuentionalib.non ſic ex poſtfacto,ff.de præt.ſtipul.l.j.§.vl. Sed ꝯhentes pœnam,quam volunt,apponunt,ff.de ver.obl.ſtipulatio iſta. §. alteri.ergo & iudex propter conſuetudinem de qua s̃.Non plus inſto.
ADDE, vltimam partem huius additionis videndam per. Old. conſ. 15. incipiente,circa proceſſum.

g Vber. ¶ Subtiliзauit:ſed ad hoc tendat iudex, vt exprimat,quod centum ſolutis omnes ſint liberati.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus & illiteratus iudicare non poſſunt.*
2 *Iudices ſimul plures exiſtentes debent omnes iudicare,alias vnius ſententia non tenet.*
3 *Duobus iudicibus ordinarijs exiſtentibus,ſi vnus abſente alio ſententiã ferat,an valeat talis ſententia.*
4 *Sententia ſemper eſt a ſuo iudice proferenda,id eſt ab eo qui iuriſdictionem habet in quæſtione propoſita.*
5 *Sententiã ferens in aliqua cauſa in qua iudex non eſt, an poſsit talis ſententia ratificari,aut validari per ratihabitionem ordinarij.*
6 *Sententia iudicis iuriſdictionem habentis ſuper re,de q fert,an ſemper ſit valida.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Sententia a quo ſit ferenda.

3.§.Sequitur videre, a quo ſit ſentētia ferēda. Et quidē
ferēda eſt ꝑ os ipſius iudicis. nō dēt eñ
alii ꝯmittere ꝓlationē verborū, alioquin ipſo iure nulla eſt, C.đ
ſen.ex bre.rec.l.j.& 2.& fi.ff.đ arb.diē.in prī.& l.nō diſtīguem⁹
§ q̄ſitū.ver.ꝙ ſi hoc mõ.ex.đ ꝯſue. ad nr̄ā. niſi iudex ſit illuſtris.
q̄ pt ꝑ aliū recitare, dū mõ is, cui ꝯmittet.ſciat legere, vt ibi, & in
auth.ut ab illuſtri.& q̄ s̄.eā dignitatē ſunt.§. ſancimus igiť. Col.
a v.ibi, ne cogāť, &c [a] ¶† Quid ſi neſcit legere iudex, uľ nō videt
1 nā cæc⁹, & illiterat⁹ iudicare ñ poſſunt, ff.de iu.cæcus.vt s̄.de iu.
del.§. excipi.ver.itē ꝙ eſt ſurdus.& ver.itē ꝙ eſt illiterat⁹.& j̄.§.
iuxta.uer.itē ñ ualet.Reſp.vľ deleget cāē diffinitionē alteri, vel
faciat petitionē & allegatiões partiū ꝑ aliū recitari, & ꝑ ſeipſum
ab illo inſtructus, ꝓferat verba diffinitionis cauſę, ſ.Cõdēno, vľ
Abſoluo:& hoc Poteſtates Italię obſeruāt.Do.tñ meus hoc nō
b approbat.qđ dic, ſꝫm eū in Sūma e.ti.§.qualiter. Vin.dixit [b], ꝙ ſi
iudex nō videt clarè, ita ꝙ non pōt legere, uel examinare reſ-
criptum & raſuram, uel cācellaturā, & cætera huiuſmodi, pōt
tanquam ſuſpectus repelli. Quod & ſi literæ ſuſpectæ ſint, licet
aduerſarius eas admittat, iudex tñ ex officio eas repellere, dēt,
ext.de exc.exceptionē.ff.de poſtu.quos ꝓhibet.ext.de cri.fal.ſu
2 ꝑ eo ¶† Sed & ſi iudices ſint plures, oēs ſimul ſentētiare debēt,
alias nō ualet ſnīa unius, 2.q.6.§.diffinitiua.uer.ſi plures.& l.ſi in
tres niſi aliqs eorū ſit per cõtumaciā abſens: qa tūc ualet ſnīa ꝯ̄
ſentiū.qđ dic, ut ex.đ of.del.prudētiā §. adiicimus & c cām.ff.đ
re iud.duo ex tribus.uel niſi unus de mādato aliorū ꝓnūciet.ex
tra de ele.in Geneſi.& j̄.de ele c.§.j.ver.his igiť.uel niſi in cõmiſ
ſione cõtineat, ꝙ vnus poſſet ſine alio procedere. præmiſſa pro
banť ff.de arb.ſi in tres.ff.de re iud.l.ij.qđ dic, ut s̄.de arbi.§.ſeq
tur.uer.pone ergo. Ar.tamen contra C.de relat.aut.prohibet.v-
bi dicitur, ꝙ ſi plures ſunt iudices, unuſquiſque ꝓnunciet, quod
c ſibi videbiť. Itē ꝯ̄ de re iud.c.fi.Sol.ibi [c]. ¶† Quid ſi ſunt duo iu-
3 dices ordinarii, & un⁹ abſente alio fert ſnīam? Videtur, ꝙ nō va
d leat, in aut.Col.ix.ut iud.nō expe.ſa.iuſ.Ar.ꝯ̄ de of ꝯſu.l.j. [d] Dic,
ꝙ ſi ſint ordinarii, quilibet pt ferre ꝑ ſe ſentētiā, ſi quilibet ꝑ ſe
cognouit: ſed ſi ſimul cognouerūt, ſimul ꝓnūciare debēt. Si aūt
ſunt delegati ad unā cām, tunc ſimul oēs dēnt ꝓnūciare, ut ext.
de of.del.cauſam matrimonii.& no.ff.de re iud Pōponius.ff.ad
muni.municeps.de ap.Imperatores.de hoc s̄.de cita.§.iā de cita
e tione.ver.hoc aūt.& ſeq.vbi ēt no.utrū poſſit ratificari [e]? ¶† Itē
4 ferēda ē ſnīa a ſuo iudice, id ē, ab eo q iuriſdictionē habet ī qōe
ꝓpoſita: alioquin ipſo iure nō ualet, lata a iudice in ꝯpetenti, 2.
q.1.ī primis.xi.q.1 clericorū.ext.đ iud.at ſi clerici.& de ꝯſue.ad
5 noſtrā.C.ſi a nō com.iud.l.fi.ff.de re iu. factū. ¶† Quid ſi nulla
delegatiõe ꝓcedēte aliqs tulit ſnīam in aliqua cā, in qua iudex ñ
erat, nunqd ratihabitio ordinarii facit ualere ſentētiā? Videtur,
ꝙ ſic, ff de iud licet.C đ iure fiſ.l.2.li.x.& ix.q.2.Lugdun.Sed dic
f ꝯ̄, ut no.in præd.l.ij.& 9.q.2.c.j. [f] Eſt aūt incõpetēs iudex, q nullā
habet iuriſdictionē: ut qa ꝑ falſas literas ē obtent⁹, ext.đ cri.fal.
ſu ꝑ eo.ſi dat⁹ eſt ad unā certam rem & uult de alia iudicare, ext.
de of.del.cū olim.& c.uenerabili.& C.ſi a non cõp. iud.l.j. uel ſi
partes ꝯſentiāt in eū: quia nulli preeſt iuriſdictioni, qđ fieri nō
g poteſt.extra.de foro ꝯp.ſignificaſti [g].C.de iur.om.iu.priuatorū.
ff de iu.l.j.vel ſi partes errore, uel metu ꝯſentiūt ēt in eū, qui prę
eſt iuriſdictioni ff de iur.om.iud.ſi ꝑ errorē.C.de epiſ aud.ſi qs.
vľ ſi clericus ſine metu, uel ēt ſciēter, ꝯſentiat in alienū iudicē ſe
cularē, ext.đ foro.ꝯp.ſi diligēti.& c.Romana.in prī.e.ti.li.6 9.q.
j.inolita.& c.placuit.vľ ēt eccleſiaſticū ſine ꝯſenſu ſui epi, vt e.ti.
ſignificaſti.& in præd.c.Romana.uel in talem, puta delegatū, cu
ius iuriſdictio nō poterat prorogari, ext.đ of.del.P & G.vel ſi đ
re ſpirituali ꝯſenſimus in laicū, ext.de iud. decernimus.& de ar-
bi.ꝯtingit.uel ſi ꝯſenſum reuocauim⁹, ff de iu.om.iud.l ſi ꝯuene
rit.vel ſi ſit talis q poſſit per exceptionem aliquā remoueri: qđ
6 dic, ut s̄.de iu.del.§.excipi. ¶† Verū ſi iudex iuriſdictionē habet
ſu ꝑ re, de qua ſnīam ꝓfert, ſi coram eo lis ſit ꝯteſtata, ualet eius
ſnīa licet ante litem conteſtatam potuiſſet ꝑ exceptionē iuri-
ſdictio eius declinari, ext.de re iu.c.inter monaſteriū. C. de exc.
l.pen.niſi alias ſit ſententia nulla.

ADDITIONES.

a Etc. ¶ Ad horum inſtar idem poſſunt epiſcopi, de re iudic.capit. vl.lib. 6.ſed electi, confirmati, uel adminiſtratores id non poſſunt, vt ibi ſcripſi ſuper ver.epiſcop.

b Dixit. ¶ De reſcr.ſciſcitatus.quod decidendo ibi hic remiſi.

c Sol. ¶ Dic, ꝙ pronunciatio poteſt fieri per unum aliis præſentibus & mādātibus, tamen per uerba pluralis numeri, de re iud.c.pen.lib.vi.ſi diſcor ... habent contraria.

... iuriſdictione.& tali, quæ ſingulis competebat, vt
... cognouerint, uno impedito, alter expediet.
... no.de arb.c.2.li.6.in ul.gl.
... Gal. de iud. ord. & del. ante fi. ver.ſed pone,

quod iudex.

g Significaſti. ¶ Vbi ſcripſi ſuper fi.j.gl.nouem, quæ requiruntur in prorogatione fienda per clericum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, ordine iudiciario ſubſtantiali prætermiſſo, uel non ſeruato, lata ipſo iure non tenet.*

2 *Terminus ad cauſæ deciſionem ab initio electus, vicem obtinet peremptorij.*

3 *Iudex quandoque cogi poteſt iuris inducias diminuere.*

¶ Sententia quando ſit ferenda.

4.§.Nunc videndum reſtat, quando ſententia ſit ferē
da: & quidem ordine iudiciario ꝓmiſſo, ſ.li
te conteſtata, confeſſionibus & allegationibus auditis, omnibuſ
que cauſæ meritis diligenter inueſtigatis, in die nō feriato, & an
te crepuſculū noctis. hęc omnia probātur 30.q.v.§.his ita.& c.
incerta. & c.nullum.& c.iudicantem.ext.ut lite non conte.ꝑ to
tū, ff de fer.ſi feriatis.ext.de of.del.cõſuluit.in aut.de iud.§.ſede
1 būt.Col.6. ¶† Alioquin ſnīa ordine iudiciario ſubſtātiali pręter
miſſo, uel nō ſeruato lata nō tenet ipſo iure, 2.q.6.§.diffinitiua.
ver.item ſententia contra ſolitū.ext de ele.dudum.C.de ſent.ex
breui.rec.l.2.3.& 4.Et hoc uerū eſt regulariter. Fallit tamen in ca
ſibus, in quibus, ſi reus ſit contumax, poſſunt teſtes lite nō ꝯteſta
ta recipi & ſententia ferri: quos dixi s̄.de teſti §. nunc tractem⁹.
a ver.3.& ver.4.& ver.v.& uer.8.& ver.xj.& ver.30.& ver.34. [a]
Itē ſecundū leges ferēda eſt intra bienniū in cauſa criminali: in
ciuili uero intra triennium, ut C.de iud.properādum.quod dic,
2 ut extr.e.c.pen. ¶† Illud autem eſt no.ꝙ ſi cauſa intra certū tē-
b pus, puta intra mēſem decidenda cõmittitur [b], ut ext.de of.del.
de cauſis.& de ap.ſuper eo.2.ſi huiuſmodi commiſſio de partiū
ꝯſenſu emanauerit, iudex, adueniēte ipſo termino, ad petitionē
partis alterius pronūciabit: quāuis pars altera ꝯ̄dicat, petēs ter-
minum ad probādum de iure ſuo, & ob hoc appellans. nā eo ꝙ
ab initio cõſenſit in terminum, talis terminus uicē obtinet perē
ptorii, adeo vt etiam cõcluſionis loco cenſeatur, niſi forte nouū
& inexcogitatum impedimētum emergat, ut probationes indu
cere nequiuerit: quo caſu uel iure communi, uel reſtitutionis be
c neficio, ſubuenitur eidem, ar.ext.de ap.cordi [c].ſicut & fit ī termi
3 no iuris prout no.e.ti.ex ratione. ¶† Si uero ex conſenſu partis
alterius tantum præfixus fuit, tūc ad eius petitionem nō differe
tur ſententia ultra illum: quia ſic cõſenſiſſe uidetur. alteri tamē
parti, quæ nō ꝯſenſit, nō ꝓiudicat, quin ad ꝓbādum de iure ſuo
moderatas debeat inducias obtinere. Iudex eñ iuris inducias de
bet, & cogitur diminuere: & in hoc uideť delegās feciſſe gratiā
impetranti. Certum quoq; eſt, ꝙ vbi mandať lis intra certum tē
pus, ſeu terminū terminari, nō dabit iudex tot & tātas inducias,
ſicut alias feciſſet, ſi certus termin⁹ præfixus nō eſſet. Caueat tñ
ne ſic eas coarctet, ꝙ omnino ius partis abſorbeat, quæ intra tā
anguſtum tempus probare nō poſſet: ar.ff de admin tut.tutor.
qui repertoriū.§.j Quod ſi forte reus, q in termino nō cõſenſit
dilationes ulteriores, quam actor, q ꝯ̄ſenſit, obtinuerit. hæ ꝓde
rūt etiam reo, vt intra eaſdē poſſit de iure ſuo docere. C.de tēp.
in īteg.reſt petēd.l petēdæ. Vltra terminū aūt ꝓfixū neqt iudex
eas dare, uel ī cā ꝓcedere, niſi de partiū ꝯſenſu, ut in præd.c.de
cauſis.& ext.de re iud qđ ad ꝯſultationē.§. ſed nec executionē.
d ſꝫm Papā, ut no.in præd.c.ſuper eo. [d]. Et idē videtur per omnia,
ſi negociū intra certū tēpus inſtruendum mandať, & poſtea re
mittendum: quod dic, ut s̄.de remiſ §.videndum.uer.in ſumma.

ADDITIONES.

a Ver.34. ¶ Omiſit 33.qui ibi eſt, cum opponuntur exceptiones priuilegiatæ, de quibus de lit.conteſt.exceptionis.lib.6.quaſi intendat, ꝙ licet in eo recipi poſſet teſtis, non tamen diffinitiua ferri. Poſſet tamen dupliciter reſponderi. ſcilicet ꝙ ibi miſcuerat puras dilatorias cum illis: vnde vere excipere non potuit. Item quam plures alios omiſit, in quibus fertur ſententia. vnde non omnes, ſed certos, uoluit numerare. Hæc dicta ſunt propter no.de lit.conteſt.exceptionis. li.6.in gl.ſufficiebat.in fi.& s̄.de excep.§.dicto.in vlt.col.

b Committitur. ¶ Si ueuit dies termini, & eſt feriata, vide s̄.de fer.§.2.ſuper ver.pen.

c Cordi. ¶ li.6.

d Super eo. ¶ Vbi poſt eum ſcripſi totum, quod hic habetur, poſt ver.illud autem uſque in fi.& quod interſeruit Hoſt.& hoc in gl.quæ inci.fiat ergo, & uide quod no.uel dixi s̄.de dila.§.j.ver.ſed pone, ꝙ cauſa.quod hic poni poterat: ſed quia de dilationibus erat, ibi potius collocaui.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ferri debet ſecundum allegata & probata, non ſecundum cõſcientiam.*

2 *Sententia*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sententia ferri debet ſecundum conſuetudinem loci, in quo contractum eſt, ubi litigatores ſunt diuerſorum locorum.
3 *Sententia debet ferri ſecundum iura, non per exempla.*
4 *In prolatione ſententiæ debent adeſſe ij, quorum conſilium & præſentia requiritur.*
5 *Sententia ferri debet in publico, non in occulto.*
6 *Cauſa ſi ab initio ducatur per procuratorem, ſyndicum, uel actorem, tūc in eius perſonam concipienda eſt ſententia: ſecus ſi per principalem dominum.*
7 *Sententia debet eſſe certa.*
8 *Sententiæ generales in iure quæ ſint.*
9 *Petens decem ſi iudex condemnat in quinque, de aliis quinque tacens, an poſſint illa quinque repeti.*
10 *Sententiam recte latam an poſſit iudex corrigere, uel mutare.*
11 *Sententia delegati poteſt per ſuperiorem corrigi, uel mutari: & ſi multū diſtet, nihilominus poteſt actio priſtina intentari.*
12 *Sententia, quæ non tranſit in rem iudicatam, poteſt corrigi, & quaſi de nouo per iudicem, uel eius ſucceſſorem ferri.*
13 *In ſententiæ prolatione quæ ſint per iudicem exprimenda*
Iudex quibus verbis in prolatione ſententiæ vti debeat.
14 *Iudex quibus caſibus teneatur ſententiæ cauſas exprimere.*
15 *Sententia eſt ſecundum formam petitionis dictanda.*
16 *In qualibet ſententia dicuntur ſex contineri.*
17 *Cuſtodia ueritatis in iudicando eſt magis obſeruanda, quam obedientia voluntatis.*

¶ Sententia qualiter ſit ferenda.

5. §. Qualiter aūt ſentētia ſit ꝓmulgāda, clarius explicemus. Et quidē iudex ante omnia
debet diligenter cuncta, q̄ fuerunt in iudicio acta, diſcutere, &
cū peritis deliberare, ut ſ̄. de requiſ. ꝯſ. in prin. & in fi. poſtmodū
partes citandæ ſunt ad ſententiam audiendam, ut ext. de teſti. cū
olim in fi. aliter non ualeret ſententia, ut ſ̄. de citat. §. viſo uer. ali
a ter autē. Deinde[a] eſt ferenda ſententia, iudice ſedente pro tribu
nali in loco conſueto, uel alias honeſto. utraque parte præſente,
uel altera contumaciter abſente: (quia contumacia facit tūc eā
pro præſente haberi) ſentētia prius in ſcriptis redacta, & correc
ta. ſacris ēt coram ſe poſitis, ſciat iudex, q̄a nō minus iudicabit,
q̄ iudicet hoc probatur per ordinem 2. q. 4. §. notādū uer. aboli
tio. & 3. q. 3. §. ſpacium. uer. a procedente. C. de iud. properandū
& l. rē nō nouā. C. q̄ñ & quando iud. ca quæ. ext. de dolo & cō-
tu. veritatis. ext. de iureiurand. veniētes. & j̄. e. ti. § iuxta. ver. itē
b non valet. & per totum[b]. ¶ † Item debet ferri ſecūdum allegata
1 & probata, & nō ſ̄m ꝯſcientiā, vt 3. q. 7. iudicet. ff. de of. pr̄e. illi-
citas. §. ueritas. ext. de of. iu. ord. ſi ſacerdos. & de of. del. paſtoral-
c lis. §. q̄a uero[c]. quod facit ad q. illā, quia cū quidam nobilis quē
dā interfeciſſet in platea Bonoñ. & Poteſtas de feneſtris palatii
hoc vidiſſet, tādē quia homicidiū illud nō ꝓbat, Poteſtas voluit
illum ad quæſtionem ponere, vt ſic ab ipſo erueret veritatē. Sed
Azo, Hoſt. & Acc. conſulti, reſponderunt, ꝙ hoc facere non po
terat, per præ. §. veritas. Sed contra 2 q. j. §. quando quod intelli
2 ge, ut no. j̄. de no. cri. §. ſi. ver. Pet. de Samp. ¶ † Debet etiam fer-
ri ſecundum conſuetudinem loci, in quo contractum, eſt vbi
litigatores ſunt diuerſorum locorum: quod dic, ut ſ̄. de fer. §. j.
ver. ſed pone. Quid ergo, ſi unus Carnoten. & alter Rhemen.
contrahunt Pariſiis: demum de communi conſenſu conſentiūt
in iudicem Beluacen. ſcientes eum ſuum non eſſe iudicem, vt ff.
de iuriſ. om. iud. ſi conuenerit? Dic, ꝙ ille iudicabit ſecundum cō
ſuetudinem Pariſien ſi ſit illa conſuetudo ad decidendum litē,
vt probatur in præ. ver. ſed pone. Item pone: quidam Flandren.
obiit Ianuæ, & ibi in teſtamento vxorem ſuam hæredem inſti-
tuit: ſed ecce, ſecundum conſuetudinem Ianuæ nō poteſt uxor
ſuccedere viro, ex quo poſſeſſor bonorum ſe tuetur: in Flādria
uero eſt contraria ꝯſuetudo, ex quo mulier replicat. Dic, ꝙ mu
lier ſecundum conſuetudinem Flandriæ, vbi litigatur, potior
ē in adeūda hæreditate, ff. ex q. cau. in poſ. ea. apud Iulianū. ī fi &
ſic obtinuit ī hac q. & ī p̄. ſ̄m Odof. ꝑ iura poſita ī p̄. ver. ſed po
3 ne de hoc no. ſ̄. d̄ inſt. edi. §. ꝯpēdioſè. ver. q̄d ſi d̄ ꝯſuetudine. ¶ †
Debet quoq; ſn̄ia ferri ſ̄m iura, n̄ ꝑ exēpla, 2. q. 7. §. hoc dicto. ni
ſi eēnt exēpla prīcipis, q̄ faciūt iꝰ, C. de leg. l. ſi ext. de re iu. de cau
d ſis[d]. ēt ſi lata ſit a principe ſine ſcriptis, dū tñ ſit lata animo ſta-
tuendi ius, xxv. q. 2. inſtitutionis. Argu. contra, xx. diſt. de quibꝰ.
e in fi.[e] Quid ſi iudex ita dixit, Pronūcio, ſicut talis iudex in tali cā
pronunciauit: (& conſtat quòd ille bene iudicauit) nūq̄d valet
f hæc ſententia[f]? & videtur, quod nō, propter vitium pronūcia
tionis, ut ff. de excu. tut. qui teſtamēto. Vel poteſt dici ꝯtra, quia
ſi hæc verba nō vitient, arg. ff. de verb. ob. quæ extrinſecus. Vel
refert, vtrum in ſentētia expreſſit errorem, uel non, quod dic, vt
g extr. de ſent. excom. c. per tuas[g]. ¶ † Item adeſſe debent in prola
4 tione ſententię ij, quorum ꝯſilium & præſentia requiritur: pu-
ta canonici epiſcopales, quando epiſcopus debet ſentētiare, ar,
xv. q. 7. epiſcopus. extra. de his, quæ fi. a præl. ſine conſ. ca. nouit.
h ext. de accuſ. qualiter. ij. lxxxvi. diſt. ſi quid. xxiiij. diſt. epiſcopꝰ[h].

5 ¶ † Debet autem ferri in publico, non in occulto, C. de ſent. & in
ter. om. iu. ſentētiam. xcvi. diſt. bene quidem. extra. de off. deleg.
conſuluit. 3. q. 3. §. ſpacium. ver. a procedente. xviii. q. 2. pernicio
ſam. extra, vt eccle. bene. c. j ff. de reg. iur. omnia, quæcunque. Et
intellige locum publicum, in quo ius reddi conſueuit, ff. de iuſt.
& iure, l. pe. & ff. de arbi. ſi cū dies. § pe. & ff. de inter. in iure fac.
6 l. iiij. ¶ † Porro ſi cauſa ab initio ducta eſt per procuratorem ſyn
dicum, uel actorem, ſententia in perſonam eius cōcipienda eſt,
& non in perſonam domini: & ipſe condemnandus eſt, ſeu eius
i condemnatio faciēda eſt, ſecundum T.[i] extr. de cenſi. olim cau
ſam. C. de ſent. & inter. om. iud. l. j. extra, de elec. querelā. Si vero
k dominus cauſæ in propria perſona litigauerit,[k] quamuis poſtea
in cauſa illa procuratorem dederit, formanda eſt ſententia in ꝑ
ſonam domini, & nō procuratoris, ut ff. de neg. geſt. liberto §. j.
l extr. de tranſact. ex literis[l]. Tutius tamē eſt, in perſonam vtriuſ
que condemnationem dictari, prout not. in præd. decre. quere-
m lam[m]. C. de procur. nihil intereſt In criminibus autē in perſonā
7 domini eſt dictanda. C. de iureiur. l. fin. ¶ † Item debet eſſe ſentē
tia certa, ut C. de ſent. quæ ſine cer. quantit. profer. per totū. Sed
contra j̄. de expen. §. fin. uer. item ſcias. & ff. ſi pars hæred. pet. nō
poſſumus Sed illud ibi facit natura actionis: ſuꝑ quo dic, quod
ſi de certa quantitate actū eſt, certa debet dari ſentētia: alioquin
non ualet, vt Inſt. de actio. §. curare. Dic tamen, quod quandoq;
factum

ADDITIONES.

a Deinde. ¶ Ponit verba Tan. vbi ſ̄. reſp. j.
b Totum. ¶ Pil. de præſentia Euāgeliorum hic tacta, tractat, vbi ſ̄. in fi. ponēs tex. ipſius l. rem nō nouam. & tenet, ꝙ ſi ſolennitas illa defuerit, ſententia non valebit: alle. C. de iur. cal. l. 2. Ac. ibi contra per l. ff. de ven. inſp. l. j. in fi. Temperat demum Pile. dictū ſuū, dicēs, ꝙ ſi iudex a principio iuraſſet generaliter, prout debet, puta quaſi illud iuramentum ſemper adſit ſine Euangeliorum præſentia, ualere ſententiam.
c Quia uero. ¶ Vide, quod dixi ſ̄. de diſp. & alle. §. ſi. prope fi. ver. licet. ADDE ver. ſeq. Item pone, quæ poſui poſt Bar. in 7. q. principali in l. cūctos populos. C. de ſumma tri. & fide cathol.
d Cauſis. ¶ Ibi dixi de hoc in gl. contra, quæ.
e In fi. ¶ Ibi ſoluitur in j. gl. & uide, quod dixi de elect. venerabilē. ver. ſciūt ſuper j. gl.
f Sententia. ¶ Ad quæſtionem facit, quod ſcripſi ſ̄. de except. §. viſo. ver. porro in Italia. ¶ ADDE, quæ ſcripſit Angel. conſil. cxlix. an ualeat ſententia iudicis dicentis, pronuncio in omnibus & per omnia, ut in conſilio continetur. ADDE ulterius domin. Abb. Sicul. in c. cum venerabilis. in penult. col. Ext. de excep. & ibi dixi, ꝙ ex quo de illa ſententia non apparet in actis. non ualet ſententia
g Tuas. ¶ Hunc finem neſcio quare poſuerit auctor, cum quæſtio poneret, ꝙ conſtabat primam ſententiam ualere. Secunda etiam allegatio parum ualet, quia ibi ſtipulatio erat certa & perfecta, licet uerba ſuperflua fuerint interpoſita. Sed in caſu quæſtionis ſententia remanet incerta ex quo ex verbis ſententiæ, uel actis eiuſdem inſtantiæ non habetur certitudo. De actis litis dixi: quia bene ualeret talis ſententia, condemno ad petita: & de hoc ſtatim ſequitur in uer. item debet. & patet in l. iii. C. de ſen. quæ ſine cer. quan. Non obſtat decre. cum venerabilis. ver. quia vero. de excep. quia in generali, uel vniuerſali iudicio loquitur, vt j̄. dicetur, & per Hoſt. in Summa eo. tit. §. qualis. ſub uer. certa
h Epiſcopus. ¶ Valet tamen conſuetudo contraria, de cōſuet. non eſt. li. vi.
i Secundum T. ¶ Vbi ſ̄. rub. j ante fi. ver. & no. de apparatu j̄. dicam.
k Litigauerit. ¶ & litem conteſtatus fuerit. Habetur quæſtio Scharabecii, quam quidam attribuunt Fran. Accur. ſed originale habeo de manu primi, qui tenuit, ualere ſententiam latam in perſonam domini, qui conteſtatus fuerat litem, licet poſtea procuratorem dederit, qui cum eo præſens erat tempore ſententiæ, in qua de ipſo mentio facta non fuit: & incipit quæſtio: Quidam petebat a me fundum. Motiua ipſius fuerunt. quia libellus contra dominum formatus fuerat, & non contra procuratorem: & ſic contra dominum formari debuit ſententia, ff. communi diuid. l. ut fundus. Inſti. de act. §. curare. Item hic dupliciter dominus, re ipſa & conteſtatione litis: ergo, &c. Item actio in factum, quæ oritur ex re iudicata. datur cōtra dominum, & non contra procuratorem, ff. de procu. l. Plautius Conueniētius ergo & expedientius fuit actori, illum condemnari quem ſententia afficit. Conſtat enim ex promiſſione procuratoris iudicatum ſolui, nec ex delatione iuramenti per eum facti, nec ex eius pacto dominum affici, ff. iu ſol. ſi ante. de iureiur. iuſiurandum. ij. §. fi. de procur. qui ad agendum. in fi. li. vj. Non obſtat. l. j. C. de ſent. & inter. quia, ut ibi dicit textus. domina nūquam fuerat in iudicio: & tunc principalem uocari: qui ignorat ſtatum cauſæ, videtur abſurdum, & uocatio procuratoris ſtatum cauſæ notū habentis, poſſet inducere iudicem ad non pronunciandum uel ad aliter iudicandum: merito igitur ille uocandus. Nec enim placet ſubauditus Maxiſme, vel dicere, ꝙ ibi factum narret, cum verba legis regulariter, & non fruſtra ponantur, ff. de iniur. ait prætor. §. j. Ad l. ſi quis cum procuratorio. ff. de procu. & ad l. licet. §. ſi plures. eo. tit. & his ſimiles, reſpondet, quòd dominus tempore ſententiæ non erat ibi in iudicio: hic præſens erat in iudicio. Procedunt autem prædicta, & fortius, quando dominus litem ad ſe aſſumpſerat, quaſi procuratorē reuocando: quod poterat: tum quia non fuerat litem conteſtatus: tum quia non reſidebat hoc ibi plenius. ¶ ADDE an ſententia lata contra dominum qui litigauit per procuratorem, ſit nulla tam de iure ciuili, quam canonico, & quod ius ſit ſeruandum, Ang. conſ. xcviii.
l Literis. ¶ Pars deciſa faciebat ad hoc, ubi etiam erat hæc gloſſ. Tan. in j. compil.
m Querelam. ¶ In gl. concipienda. & vide, quod ſuper

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

factum eſt incertum:& tunc certa non poteſt dari ſentẽtia,C.de
ſenten.quæ ſine cer.quanti.profer.hæc ſententia.xj.q.iij.graue.
xliij.diſti.habuiſſe.Vnde ſi petãtur,decem,aut Stichus,ut in no
xali actione,poteſt iudex pronunciare, ut dentur decẽ pro æſti
matione litis,aut Stichus ꝓ noxa,ff.de nox.l.j.& ij. Inſt. ſi quad.
pau.fec.dic.in prin.& de off.iud.in prin.Et ſi petitur eccleſia cũ
pertinentiis,ualet tunc incerta ſentẽtia,ext.de excep.cum vene
rabilis.xxj. q.ij.ſi qs iam.ĩ.de relig. do.uer.illud autẽ.Quid ſi pe
titur ſors & pęna ſimul,nunquid poteſt pronunciari ſuper pœ-
na tantũ?de hoc ſ̃.de act.ſeu pet.§ ſequitur.ver.ſed quid ſi quis.
Quãdoque uero ius eſt incertum:& tunc nihilominus certa po
teſt ferri ſententia,de ſimilibus ad ſimilia procedẽdo,ff.de legib.
non poſſunt.extra,de reſcri.inter cætera.xx.diſt.de libellis,Quã
doque perſona eſt incerta,cõtra quam ſentẽtia fertur,ſed factũ
eſt certum,ut extra,đ off ord.c.ij.v.q.j.quidam.Quandoq; eti-
am quantitas eſt incerta,& tamen fertur ſententia ſed nõ man-
datur executioni,donec fuerit quantitas certificata,ut ext.de ꝓ
cu.auditis.Certificatur autem incerta ſententia per certam quã
titatem in actis expreſſam,ut in præ.l.hęc ſententia.Vin.vero di
a xit,[a], ꝙ ſi ambiguitas eſt in facto,nõ debet ferri ſententia, vt ſu
pra,nec debet etiam conſuli ſuperior,ff.de iud.eum quẽ teme-
re.§.ij.Si in iure,nec tunc debet ferri ſentẽtia,xiiij.diſt.ſicut,quę
dam ſed debet etiam ſuperior conſuli,ut in præd.l.§.j.Si autẽ de
perſona dubitetur,fertur ſub conditione,vt in præd.c.quidã.&
in prę.dec.de off.ord.Et no.ꝙ ſi conſtat iudici,ꝙ qs habet in ali
qua eccleſia ius epiſcopale,dubitat tamẽ de aliquibus capitulis,
prudẽter faciet,ſi ſic in ſentẽtia dicat:Adiudicamus tali ius epiſ
copale in tali eccleſia,talibus capitulis,de quibus nobis nõ con
ſtat ad plenum,exceptis,ut extra,de relig.dom,ↄſtitutus. & de
excep.cum venerabilis.uer.quia vero.vbi de hoc,ſecundum Pa
b pam [b].Petitio enim ſubiectionis generalis eſt: & ideo licet in li-
bello dicatur,Generaliter ago ſuꝑ ſubiectione,ut ĩ.de relig.do
mi.uer.illud autẽ.tamen probari debet,in quib articulis ſit ſub-
iecta,& ſuper illud tantum ſentẽtia ferri,ut probatur & nõ.ſecũ
c dum eum,extra,de re iud cũ inter uos.in prin. & in fi. [c] ¶† Itẽ
8 no.inueniri in iure generales ſententias.ut decernimus omnem
collationem per talem factam,& ſentẽtiam latam irritam,ut ex
tra,de exceſ.prælat.tanta.¶ Itẽ iudicamus omnes proceſſus irri
tos,ut extra,de reſcrip.cum dilecta.de elect.dudum.¶ Itẽ redu
cimus te ad ſtatũ,in quo eras tempore appellationis emiſſæ, ut
extra,de app.bonæ memoriæ.¶ Item adiudicamus tibi ius epi
ſcopale,ut ext.de excep.cum uenerabilis.¶ Item caſſamus ꝓceſ
ſum,& quicquid ſecutum eſt ex eo,uel ob id, ut ext.de proc.au
ditis.¶ Item cõdemno te ad expenſas faciendas,ſi in ꝓbatione
defeceris,ut eo.c.& ſimiles.Quãdo autem poſsit generalis ferri
ſententia,& quid iuris ſit ſuper hoc,no.ſecũdum Papam,in prę.
d c.tanta [d].¶† Quid ſi peto decem,& iudex cõdemnat in quinq;
9 de aliis vero quinq; tacet [e]?dic,ꝙ adhuc potero alia quinq; pe-
e tere.quod dic,ut no.C.ſi aduer.rẽ iu.l j. Vel diſtingue.quia ſi iu-
dicium coram iudice habitum eſt,intelligitur reus abſolutus in
quinque. nam hoc caſu ſubuenitur minori per reſtitutionem in
integrũ C.ſi aduer.rem.iud.l.j.per quod patet,ꝙ erat abſolutus
reus.Si uero coram arbitro ſecus,ff.de doli excep.apud §.itẽ q̃
ritur,contra ſ̃.de arb.§.fi.ver.quid igitur,ſi de una.Secus tamen
eſt in compenſatione,ſi n.petii a te x. & oppoſuiſti cõpenſatio
nem aliorum x.& iudex te condemnat in x.nõ ideo intelligitur
me abſoluere.niſi adiiciat in ſententia, ꝙ ſpernit,uel caſſat cõ
penſationem ff de neg.geſt.ſi autem §. ſi a quocunque.ff.de cõ
penſ.quod in diem.§.ſi rationem.Et ſcias,ꝙ aliqua expreſſio eſt
neceſſaria in ſententia,ſine qua libellus ualet.nã in ſententia de
bet exprimi res,uel quantitas,uel in actis ↄtineri, ff. de re iu.ait
prætor.Vnde non ualet talis ſententia,ↄdemno te ad res,quę ti
f bi obuenerunt a tali,ar.C.de ſent.quæ ſine cer.quã. profer.l.ij.[f]
Secꝰ tñ eſt ĩ libello:qđ dic.vt ĩ.de lib.ↄcep.§.iuxta.uer.item nõ
10 valet ĩ ac.¶† Hoc quoq; notãdũ ẽ, ꝙ ſẽtẽtiã recte latã iudex ñ
poteſt corrigere,uel mutare,ff.de re iud.iudex.vi.q.4 c. qđ be-
ne.extra,de off.deleg.in literis.ut ſ̃.de arbit.§.ſequit.uer.ſed nũ
quid uerbum.& ſeq.dic,ut ibi.Papa tamen hoc poteſt,ext.de re
iud.cum olim.& de in ĩteg.reſt.tum ex literis.xxxv.q.ix.apoſto
licę.& c.loci.Poteſt,tamen iudex eã ſupplere ea die,qua tulit,in
his,quæ pertinent ad conſequentiam priorum ſtatutorũ,ut de
fructibus,& sũptibus,& ſimilibus,ut ſ̃.de diſput.ſeu allegat.§.ſa
tis clare.verſ.quid ſi de fructibus.& qũo ad grãmaticam & or-
natum uerborum,ita tamen quod ſententia nõ mutetur, ff. de
g re iud.actorum [g] G.Na.& Innoc.IIII.dicunt [h],ꝙ ordinarius
h poteſt a capite incipere, & ſententiam ſuam emandare, & aliã
ferre,ſi latã inuenerit eſſe nullã, C.quomodo & quãdo iudex,
i ſi pręſes.C.de acc.l. iiij [i] Delegatus uero non,cũ ſit functꝰ offi-
[illegible] l.ff.de re iud.iudex.& deſiit eſſe iudex,vt ff.đ
[illegible] fin.ſed tunc per ſuperiorẽ emendabitur,C.
[illegible] o iud.ſi, ut [k] proponis.nec eſt ↄtra extra,de
[illegible] illi erant generales legati, ideoque,ſecũdũ
eum,corrigere poterunt.In factis autem & in aliis omnibꝰ, præ
terquam in ſententiis diffinitiuis,poteſt tam ordinarius,quã ẽt
delegatus,iterum facere,quod minus rite fecit. De ordinario ꝓ
batur ext.de elec.cum terra.de delegato.ext. de offi.deleg. ſigni
11 ficaſti.de.ap.cum ceſſante.ſ̃.de exce.§.viſo.uer.ſed ſi iudex.¶†
l Quid.ergo faciã,ſi ſuperior [l] multũ diſtet, & laborioſum eſſet
mihi ipſum adire?dicunt quidam,quod,nõ obſtante tali ſentẽ
tia,intentabo priſtinã actionẽ:& ſi excipiatur de re iudicata, re
plicabo de dolo:quia ſententia nõ fuit rite lata, arg.ff.de dolo,
m cum a te.ſed hoc nõ uidetur tutũ [m]. Quid ergo,ſi ſentẽtia ſit la
ta die feriata,nunquid iudex poterit ipſam iterũ ferre die nõ fe
riata,Reſpon.ſic,ſi eſt ordinarius,ut dixi:ſecꝰ,ſi ſit delegatus,ff.
de re iud.iudex.extr.de off.deleg.in literis.Mulcta autem ſentẽ
tialiter indicta remitti põt a iudice,ratione paupertatis,ut ff.de
off.pſi.l.illicitas,§.fi.C de modo mulct.eos.in fi. In aliis vero ſe
intromittere nequit, cũ ſit functꝰ officio ſuo,ff.de re iu.l.iudex.
12 extra, de off.deleg. in literis. ¶† Ioan. de Deo dixit [n], ꝙ ſi ſen-
n tentia nulla eſt,uel eſt talis,quæ non tranſit in rem iudicatam, vt
eſt excõmunicatio, & huiuſmodi,iudex,uel eius ſucceſſor põt
eam corrigere,uel quaſi de nouo ferre,xxxv.q.j.ca.quod qs.C.
quomodo & quando iudex,ſi præſes.C.de ſent.& interlo. om.
iud.l.j.ff.de interrog.action.l.iiij.dum tamẽ ſit ordinarius.Secus
autem in delegato ut notat C.quomodo & quando iud.l.iiij.&
in præd,c.in literis.eo.tit.ↄquerente,extra,de off.ordi.paſtora-
lis.Ego uero dico,ꝙ ſententiam perperam latam non poteſt iu
dex corrigere,uel aliter iudicare,etiam eadem die,ex eiſdem tñ
actis,ut ff.de re iud.cum quærebatur.De nouo tamẽ bene põt
cognoſcere,& iterũ iudicare,ſi eſt ordinarius:ſecus in delegato,
ut ſ̃.Videtur tamen,quod delegatus etiam põt reuocare,& mu
tare ſententiam excommunicationis a ſe perperam latam:tũ qa
potius illa tendit ad naturam interlocutoriæ,quam diffinitiuę:
tum quia potius eſt pœna,quã ſententia,ut ſ̃.§.j.& §.ij. verſ.&
nota.Item an interlocutoriã iudex reuocare poſſit,& qualiter,
13 dixi plene ſ̃.de excep.§.uiſo.uer.ſi iudex.& ſeq.¶† Cæterum in
ſententiæ prolatione iudex exprimere debet actoris petitionẽ,
& rei reſponſionem & eius exceptionem,& generaliter quicqd
in cauſa utriuſque petitum,uel allegatum.ſeu actum eſt,ſub epi
logo,referat,ut dixi ſ̃.de cõcluſ.& renũcia.uer. auditis,quo fac
to,habeat paratam ſentẽtiam,vt ĩ.§ iuxta.& eam,uel ſaltem cõ
cluſionẽ ore proprio legat,ut ſ̃.§.iij.uer.ſequitur. & his verbis,
uel ſimilibus in prolatione utatur:

¶ FORMA.Viſis & auditis confeſſionibus & atteſtationibꝰ,in
ſtrumentis,rationibus & allegationib.utriuſq; partis in iudicio
deductis,eis que diligẽter examinatis,& intellectis, deliberatio
ne quoque nobiſcum & cum peritis præhabita diligenti talẽ ↄ
dẽno,uel abſoluo.Vel aliter proferat,ſicut viderit proferendũ,
ita tamen,quod canonibus,legibus,uel conſuetudinibus ↄueni
at approbatis:quæ omnia ſunt in ſententia exprimenda,ſecũdũ
o T.[o] & in formis luculentius apparebit.hæc omnia probãtur ex
tra de prob.licet cauſam.ext.de fide inſt.c j.de cur.fur.ſi furioſa
§.j.C de iud.properandũ.§ illo.x.q.iij.ſummopere.extra,de eo,
qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.c.iij.Quare dixerũt Deliberatione cũ
peritis habita,viđ ſ̃.de ↄſilii requiſi.ad fi.& ſ̃.de aduo.§ nũc tra
ctemus.uer.habito.Verũ ſi rationes,vel allegationes partiũ, q̃
ipſũ ad pronunciandũ mouent,in ſentẽtia nõ ferãtur,nihilomi
nus

ADDITIONES.

a Dixit.¶ In c.iuuenis.de ſponſalib.¶ ADDE tu ad propoſitã materiã ꝙ
vbi ſententia eſt incerta ex pluralitate nominum,non valet, Bal.in l.in tẽ
pus.§.quoties.ff.de hæred.inſtit.
b Papam.¶ Ibi ſcripſi in gl ſed nonne.
c In fi.¶ Et dixi poſt eum de officio ord.conquerente.ſuper j.gl.
d Tanta.¶ Vbi ſcripſi in gl.no.generalem.
e Tacet.¶ viđ,qđ đ hac materia plene ſcripſi de re iud. cum inter.ĩ vl.gl.
f L.ij.¶ Vide,quod ibi not.
g Actorum.ff.de uerb.ſig.l.alienationis.in §.vlt.
h Dicunt.¶ Dec.in literis.de of.deleg.vbi ſcripſi ſuper uer.functus.& ver.
ſed ſi cauſa.
ADDE, quod licet iudex non poſsit corrigere, uel mutare ſententiam
ſuam ipſam tamen obſcuram bene poterit declarare,etiam ex interuallo,
Bal. in l.hæredes palam.§.ſed ſi notam.ff. de teſta.& quando intelligatur
hoc,& qualiter,vide ibidem per ipſum.
ADDITIO.An poſt ſententiam etiam incontinenti latam iudex ipſe cor
rigere poſsit, uel etiam illi addere late conſuluit Alex. cõſi. cxviii. incip.
omnis vis. in iij. uol. & an ſententia obſcura debeat declarari per acta ꝓ
batoria,vide Matheſila.no.cxlii.inci.no.quod illud.Hen.Ferran.
i L.iiij.¶ Non obſt.ff.de pœn.l.moris eſt.§.iſte.quia iſtud propter.enormi-
tatem delicti,& odio pœnarum,C.de pœnis,pęnam.
k Proponis.¶ An ex eiſdem actis,dicetur ĩ.§.iuxta.uer.ſed ſi cauſa.
l Superior.¶ Qui delegauit.
m Tutũ:¶ Facit,qđ ſcripſi de excep.cũ venerabilis.ſuper gl.pen.circa finẽ.
n Dixit.¶ Libro Iudicum,ubi à.ver.antep. Et ſcias,ꝙ ex ſuꝑiorib.multa
fuerunt Io.de Deo nunc ſolum nominati,quia uult improbare:& iſte ſty-
lus ſcribendi iam diu viguit,ſed non apud me:laudetur Deus.
o Secundũ T.¶ Vbi ſ̃.rub.in ver.præterea.& uide ĩ.§.prox. verſ.qđ autẽ.

a nus ſentētia ualet,ext.eo.ſicut nobis[a].arg.Inſt.de inutil.ſtip.§.ſi
ſcriptũ.licet ſecus ſit ĩ inſtrumēto,vbi cauſa inſerenda eſt.& eſt
ratio,ut no.ut in præd.dec.ſicut nobis.Cautius autē faciet iudex
ſi eas nõ inſerat,ut ĩ præd.decr.ſicut nobis.nec forte qñq; ex in
curia errorem in ſententia exprimat,& ne viam calũniis aperiat
ff.quæ ſentent.ſine app.reſcin l.j §.itē cum ꝫ.& ij.q.vi §.diffini
tiua.uer.ſentētia.extra,de ſent.excom.per tuas.cũ ſuis cõcord.
& ne una lis ſit alterius exordiũ,ut C.de reb.cred.ſi quis.in fi.de
14 fruct.& litis expē.terminato.in fi.ext.de uer.ſig.cũ olim:¶† In
quibuſdam tamen caſibus exprimere tenetur,ne ex toto pereat
ius partis,ut ff.de leg.j.filiusfamilias §.diui.ff.de iure fiſ.l.ij §.ſe-
natus.ff.de tranſact.cũ hi.§ in cauſæ.¶ Primus eſt,ubi ꝓpter ine
ptam petitionem abſoluit,ne pereat ius agendi,extra,de iud.exa
minata.ff.ſi men.fal.mo.dix.l.j § j.¶ Secundus eſt, cũ a iure cõi
recedit.Vnđ ſi victũ nõ ꝯdēnat in expēſis, debet cãm exprime
re,quare ceſſat,extra đ pœnis,calũniã. in aut.de iudicib.§.opor
tet.Col.vi.¶ Tertius,quãdo abſoluit in rei uēdicatiõe,ideo q̃a
reꝰ tpe ſñiæ ñ poſſidet,ne forte volēti poſtea agere ex noua cã,
obſtet exceptio rei iudicatę,ext.de exc.c.pe.ff.de exc.rei.iu.ſi rē
meã.& l.ſi qs ad exhibendũ.¶ Quartꝰ,qñ qs abſoluit ab inſtãtia
iudicii.& per patronos cauſę ſtetit,quominꝰ cã poterit diffiniri
C.đ iud.ꝓperãdũ.§.illo ꝓculdubio.¶ Quintꝰ, ĩ ſētētia excõica
tionis,ext.de ſen.excom.cũ medicinalis.lib.vi.¶ Sextus,in cã ap
pellatiõis,vbi dēt inſeri cã,quare prima ſententia reuocetur,vt
ꝑ hoc priouibꝰ iudicibus,q bene ſ̃m acta corã ſe habita proceſ-
15 ſerũt,nihil imputetur,ut j̃.§.prox.verſ.ſed pone excep.¶† In
ſumma nota,ꝙ ſecundum formã petitionis eſt ſentētia dictan-
da,ut ext.de ſimonia.licet Heli.de accuſa.qualiter.2.ad fi.& l.vt
fundus.ff.com.diuid.Vnde ſi actum eſt poſſeſſorio, nõ ꝓñcia
bit ſuper petitorio,ſed ſuꝑ poſſeſſorio tantũ:& econtra.vel ſi a
ctũ eſt utroque ſimul,nõ ꝓñciabit ſuper altero tantum ext.de
cauſa poſſ.& ꝓprie.cũ dilectus.Quid ſi lis eſt ꝯteſtata in actione
depoſiti,actor vero ñ ꝓbat ſe depoſuiſſe, ſed ſe cõmodaſſe:Vr̃
reus ꝯdēnãdus.ar.ff.de priui cred.l.2 q̃a in certis ñ eſt locus con
iecturis,arg.ff.de verb.obli ꝯtinuus.& hoc tenet H.& Azo, ff.ſi
men.fal.mo di.l.j.in fi.j.reſp.Argumētum tamen ꝯtra ff.de iure
iur.ſi duo.§.idē Iulianus.& extra,de re iud.abbate.§.ſed ad hoc,
b & §.præfatus[b].¶† Et[c] nota,ꝙ generaliter in qualibet ſentētia
16 ſex dicũt ꝯtineri.¶ Primũ,nomē iudicis,& an ſit đlegatꝰ,vel or
c dinariꝰ.¶ Secũdũ,nomina litigatorũ ¶ Tertiũ,tenor petitionis
in iudicio porrectæ.¶ Quartũ ſubſtãtia ꝓceſſꝰ cãę:puta litis ꝯte
d ſtatio,& iuramēti ꝑſtatio,& huiuſmodi.Quintũ[d],ꝙ fiat mētio,
partes fuiſſe pñtes,vł ꝑ ꝯtumaciã abſētes.đ quo vid j̃.§.ꝓx.ver.
& nota ſ̃m ¶ Sextũ,ꝯdēnatio,vł abſolutio, ſeu ꝓñciatio, &
17 alia,q̃ videbũt expediētia indicãti.¶ Et † breuiter,ĩ iudicando
cordi magis ſit cuſtodia veritatis,quam obedientia uoluntatis,
ut iij q.vii.iudicet.in fi.¶ Itē nota,ꝙ ſi partes cõueniant, quid
iudex pronunciet,illud iudex ſequi debet, ff.de re iud.ſi conue-
nerit. Quid ſi quis alicui ſic dixit,Si obtinuero in cauſa, nolo ꝙ
mihi teneatis:de hoc j̃.de app §.ſi.ver.quid ſi quis ita.

ADDITIONES.

a Nobis.¶ Vide quod ibi ſcripſi ſuper iij.gl.Vbi etiam uide caſus vi.qui hoc ſequuntur,ſed non eodem ordine.

b Præfatus.¶ lib.vi.uide s̃. de act. ſeu peti. §.ſequitur. uer.hoc quoque.& quod ibi dixi.

c Et.¶ Iſte ver.fuit Rolandini,parte ix.ultra medium:ubi de ſententia iudicis eccleſiaſtici ſuper matrimonio,ver.cæterum.

d Quintum.¶ Rolãd.ponit hoc pro ſexto & pro quinto:& facit ad dicenda in uerſ.ſtatim alleg.

SVMMARIVM.

1 *Formæ ſententiarum ſunt diuerſæ.*
2 *Præceptum qualiter fieri debeat in confeſſum.*
3 *Iudex duobus debitoribꝰ præcepturus,cuilibet eorum præcipere debet in ſolidum.*
4 *Iudices ex officio ſuo varia facere poſſunt præcepta.*
5 *Iudex ad alicuius petitionem ſequeſtrari iubens res aliquas,quibus reſcriptis vti debeat.*
6 *Sententia diffinitiua ſuper diuerſis & a diuerſis ferri ſolet.*
7 *Sententia fertur ad perpetuam rei memoriam.*
8 *Sententia ſemper continere debet condemnationem,aut æquipollens: vt eſt,ſtatuo,pronuncio,præcipio,& ſimilia.*
9 *Silētiũ perpetuũ,& abſolutio ab impetitione,in omni ſñia proponi dēnt.*
10 *Si in ſententia contineatur,Comdemno talem,vel Condemno procuratorem talis,an præſumendum ſit,eos fuiſſe præſentes.*
11 *Iudicata res pro ueritate eſt habenda.*
12 *Prouincię cuiuſdam modis in ſententiæ prolatione.*
13 *De ſingulis actibus mentionem in ſententia,fieri,cautela eſt.*
14 *Sentētia ſuper adipiſcēda poſſeſſiõe ferenda,qualiter pronũciari debeat.*
15 *Modis diuerſis & ſuper diuerſis caſibus ſententiæ proferendæ occurrũt.*
16 *Sententia qualiter ſit proferenda,ubi cauſæ illegitimitatis per defenſorem agitur.*
[illegible] abſoluitur,quæ verba cõtinere dēat.
18 *Sententia qualis eſſe debeat in cauſa matrimoniali,uel in ſponſalibus.*
19 *Tenor libelli non ſemper in ſententijs apponi ſolet a quibuſdam,ſed ſummatim mens petitionis.*
20 *Sententia a iudice delegato,uel ſubdelegato ferēda,qualiter ſit formãda.*
21 *Notarius qualiter,& per quæ verba ſe in ſententijs ſubſcribere habeat.*
22 *Auditor palatij domini Papæ quibus verbis ſe in ſententijs ſubſcribendo uti debeat.*
23 *Sententia qualiter ſit proferenda in cauſa criminali,ſeu iniuriarum.*
24 *Iudicis appellationis officium eſt triplex.*
25 *Appellatione facta a ſñia ipſo iure nulla,quæ, & qualiter iudex debeat pronunciare.*
26 *Iudex appellationis an pronunciando iniuſtam ſententiam & appellationem fore legitimam,videatur per conſequens condemnaſſe.*
27 *Iudex appellationis qualiter pronunciabit male fuiſſe iudicatum,ſi primus iudex pronunciauerit ſecundum acta coram ſe habita.*
28 *Sententia excommunicationis qualiter ſit formanda.*
29 *In enormibus delictis ſentētia quãdoque ſollēniter eſt proferenda:& tũc dicitur anathema.*
30 *Sententiæ ſolennitas non ſemper eſt in iudicijs obſeruanda,ſed tantum in ſcriptis producenda.*
31 *Contumacia creſcente creſcere debet & pœna.*
32 *Participantes cum excommunicatis an,& quo caſu eandem excommunicationis ſententiam incurrant.*
33 *Participãs cum excommunicatis non peccat mortaliter,ſed venialiter.*
34 *Iudex aliquem propter cauſam excommunicans,reſcriptum facere debet ut excommunicatus vitetur.*
35 *Eccleſiæ miſeratio nunquam claudit gremium ad eam redeunti.*
Beneficium abſolutionis ab excommunicatione,qua forma ſit tradendũ.
36 *Abſolutio a ſuſpenſione hominis,qualiter fieri debeat.*
37 *Iudice đlegato cãm alicui ſubđlegãte,diffinitiua ſibi reſeruata,ſi ipſe ſubdelegatus aliquē excõmunicauerit,an in abſētia đlegati poſſit abſolui.*
38 *Sētētia iudicis ꝑ Papã confirmata,an poſſit ꝑ eundem iudicem relaxari.*
39 *In obtinenda abſolutione ad cautelam præſtandum eſt iuramentum.*
40 *Abſoluendi tantum per ſedem apoſtolicã,poſſunt & per alios in neceſſitate abſolui.*
41 *Mulier robuſta & fortis an ſit mittenda ad ſedem Apoſtolicam pro abſolutione habenda.*
42 *Epiſcopus ſenex & debilis,aut impeditus,per quem poſſit abſolui,ſi manus iniecerit in clericum.*
43 *Abbas monachum verberans a quo ſit abſoluendus.*
44 *Prior,magiſter,ſeu maior ordinis hoſpitaliorum,ſi excommunicationem incurrat,a quo ſit abſoluendus.*
45 *Delegatus ſimpliciter vices ſuas cõmittendo, videtur in totũ cõmittere.*
46 *Diſpenſatio fit multis modis.*
Literæ qualiter ſint ſuper diſpenſationibus formandę.
47 *Forma diſpenſationis,ubi quis fuit conuictus de aliquo crimine,in quo poterat diſpenſari.*
Miſericordia ſuperexaltat iudicium.
48 *Forma diſpenſationis, ſeu reſtitutionis alicuius, in magnis criminibus.*
49 *Papa poteſt,quo ad ius ciuile,infamiam irrogare:*
50 *Epiſcopus uolēs diſpenſare cum aliquo,qui ignoranter habuit beneficiũ per ſimoniam ab alio commiſſam,qua forma utetur.*
51 *Iudex uolens formare ſententiam ſuper diſpenſatione accuſatoris in probatione deficientis,ne infamis ſit,quibus verbis uti debeat.*
52 *Infamiã ex ſententia irrogatã volēs reſtituere,qualiter ꝓcedere debeat.*
53 *Epiſcopus diſpenſans aliquem ad duo beneficia,qua forma utetur.*

6.§.Vt autem,quæ præmiſimus,exemplis ſubiiciant, for
1 mas ſentētiarũ aliquas ſupponamus.¶† Primo i-
gitur formas interlocutionum ponemus:ſecundo formas ꝑce-
pti:tertio formas diffinitiuarũ:quarto formas ſentētię arbitro-
a rum[a]:quinto formas condēnationis in criminali cã & mulctæ:
ſexto formas ſentētiæ in cauſa appellationis.ſeptimo formas ſē
tentiæ excommunicationis,interdicti,& ſuſpenſionis & abſolu
tionis:octauo formas ſententiarum ſuper diſpenſationibus.

¶ QVALITER autem ſententia interlocutoria ſuper perēptoriis ante litem conteſtatam propoſitis,uel ſuper exceptione excommunicationis,uel ſuper dilatoriis exceptionibꝰ propoſitis, formetur:&,an lata poſſit per iudicē reuocari,& formam reuocandi:&,qualiter tunc ſuper expenſis pronuncietur,dixi s̃.de excep.§ dicto.ad fi.& §.viſo.ver.præfixo igit.& ſeq.uſque ad fi.itē qualiter formetur interlocutoria de reputando aliquem cõtumacem,s̃.de contumacia,§.ſequitur. in prin.itē,qualiter interlocutoria de mittendo in poſſeſſionem propter contumaciã, & etiam ſententia dationis in ſolutum rem ipſam,& ſecũdi decreti,habes s̃.de primo & ſecundo decre §.ij.& §. nũc dicamꝰ. ver.his peractis item,qualiter iudex appellationis pronũciabit ſuper attentatis,& quãdo,& ſuper quibus,j̃.de app §.nouiſſime uerſ.illud.& ſeq.&,ſecũdum Papam,extra.de appel.dilecti filii. prior.qualiter etiam pronunciabitur ſuper exceptionibus litis ꝯteſtationem impediētibus,no.s̃.de exce.§.dicto.ver.ſed quærit.

NVNC

ADDITIO.

a Arbitrorum.¶ De hac materia j̃.verſ.ſi autem ſit arbiter.

2 ¶†NVNC Dicamus qualiter Præceptum fiat in confeſſum, de
quo dixi.§.ſpecies. Et quidem poſt quam reus de plano de debi
to confeſſus fuerit, iudex ſic dicat:
¶FORMA. Ego talis iudex, audita confeſſione tua, præcipio tibi
ut des & ſoluas hinc ad x.dies centum ſolidos Turon.P.quos ex
cauſa mutui eidem P.te debere & contineri in inſtrumēto publi-
co manu talis notarii confecto, de plano in iudicio es confeſſus.
Qualiter autem auditores in Romana curia pronuncient in cō-
3 feſſos, no.j.uer.in Romana uero.¶†Quod ſi ſint duo debitores
p̄cipiat cuilibet eorum in ſolidum ſub preſcripta forma: uno ta-
men ſoluente, alter liberatur. Verum ſi fiat præceptum ex dela-
tione iuriſiurandi, tunc ſic dicat.
¶FORMA. Ego, &c ut ſ̄.uſq; te debere poſtea iūge, delato tibi
iuramēto in iudicio es cōfeſſus uel, delato ſibi iuramento in iu-
dicio aſſeruit idem P.ext.de iureiu.c.fi.C.de reb.cre. generaliter.
cum ſuis concor. & ſic de aliis præceptis, inſerendo in eis, quid &
quare præcipitur, & tempus præſixum. Notarius autē hoc in ſcri
ptis redigat, uerbis primę perſonæ in uerba tertiæ commutatis
4 ¶†Hoc autem nota, ꝙ iudices varia ex officio ſuo (quod late pa.
ter) faciūt pręcepta puta ꝙ quis ſibi pręſentet aliquid, uel quod
teneat in domo ſua aliquem, & ſimilia: & hęc præcepta ſunt ſcri
benda ſimpliciter per tabellionem, prout a iudice proferuntur.
Et de his & ſimilibus dr̄, quod non omnis uox iudicis rei indica
tæ continet auctoritatem, ut C.de ſen.& interloc.om.iud.ex ſti-
a pulatione.ext.de preſum.afferte[a].¶†Quandoq; vero ad alicuius
5 petitionem iubet res aliquas ſequeſtrari: & tunc etiam poteſt e-
ius iuſſus ſcribi: tamen conſueuit communiter ſolum executoris
relatio ſcribi hoc modo:
¶FORMA. T. nuncius, ſeu curſor talis curiæ, ſeu Papæ, retulit
ſe de mandato talis iudicis, uel auditoris, ad petitionem talis ſe-
queſtraſſe penes B. tales res, quas ſe in tali fundo, uel domo aſſer
uit reperiſſe: & pręcepiſſe ipſi B. ut res ipſas ſaluet & cuſtodiat,
donec quid inde faciendum fuerit, decernatur. Verum ſi is, cui
præceptum eſt, ante tenutam bonorum aduerſario datam ue-
niat, & contra præceptum excipiat, dicens, ex dicto pręcepto nō
eſſe contra eum procedendum, forte pro eo, quod ipſe minor
b eſt, & non potuerit ſibi aliquid in iudicio ſine tutoris[b] auctori-
tate præcipi: uel quia eſt filiusfamilias, & dictum pręceptum ſine
patris auctoritate recepit, uel quia factum fuit in eum inuite
confeſſum, & huiuſmodi: tunc dabitur ei terminus ad proban-
dum exceptionem propoſitam: quo elapſo, pronunciabitur in
hac forma:
¶†FORMA. Quoniam talis coram me tali iudice conſtitutus,
in tali cauſa talem exceptionem proponere curauit, ſcilicet cu-
ram, &c. pone totam: poſt iunge: & hanc exceptionem ꝓbauit
legitime, ideo de conſilio peritorum interloquendo pronuncio
c nō eſſe contra eū ex præcepto huiuſmodi procedēdum[c]. & hoc
cum ſuam exceptionem plene probauit: uel, ſi non probauit, ꝓ-
nunciet, non obſtante dicta exceptione ex præcepto huius ꝯ eū
fore procedēdum, & præceptum ipſum fore executioni mandā
dum. Quo facto, dabitur tenuta in bonis rei, quę ſcribetur, ut ſ̄.
de j.& ii.decret.§ nunc dicamus.uer.ꝙ ſi nullus. hoc ſaluo, ꝙ in
hac tenuta dices exequendo pręceptum factum à iudice tali, uel
reo, dabitur bannum ſecundum conſuetudinem Italiæ in hac
forma:
¶FORMA. Quia P. non ſoluit T. centum ſolidos, in quibus ei
ex cauſa mutui tenetur per inſtrumentum, uel pręceptū manu ta
lis notarii factū, & legitime ſecundum formam ſtatuti per talem
curſorem die tali citatus & cridatus non uenit, nec miſit, ideo ex
nunc ſit in banno talis curiæ,
6 ¶†NVNC Tranſeamus ad diffinitiuas ſententias, ſuper diuerſis,
& à diuerſis ferendas. Ad cuius rei euidentiam ſciendum, quod
quandoque fertur diffinitiua ſententia ab ordinario, quandoq;
à delegato, quandoque ab auditore palatii domini Papæ, & qñ-
que ab arbitro. Cum fertur ab ordinario, aut fertur in perſonali
actione, aut in reali. Si in perſonali actione, ſic dicatur:
¶FORMA. In nomine Domini, amē. inter B.& C. ſuper hoc co
ram nobis orta materia quæſtionis, idem B. libellum obtulit in
hac forma: Coram, &c. pone libellum de uerbo ad uerbum. Lite
igitur coram nobis legitime conteſtata, præſtitoq; hincinde de
calumnia, ſeu de ueritate iuramento, factis quoque poſitionibus
& ad ipſas reſponſionibus ſubſequēter datis, etiam articulis, &
teſtibus, inſtrumentis productis, & atteſtationib. publicatis, tan
dem ꝯcluſum in cauſa a partibus extitit hinc & inde: uel, nos par
te altera concludente in cauſa ipſa, in partis alterius contumaciā
habuimus pro concluſo. Nos itaque diligēter uiſis & auditis par
tium iuribus & rationibus & probationib. inueſtigatis quoque
ad plenum & cognitis ipſius cauſę meritis, & ęqua iuſtitię lance
diſcuſſis, & deliberatione inſuper nobiſcum, & cum peritis præ-
habita diligenti, ut extra de re iud. ad apoſtolicæ §. nos itaque &
d c. abbate ſane. & c. cū æterni[d]. Dei nomine inuocato, partib. pro
pter hoc in præſentia noſtra conſtitutis, & ſententiam ferri po-
ſtulantib. ut ſupra de pet. ſententiæ: uel altera p̄ſente, & altera cō-
tumaciter abſente, cuius abſentia Dei præſentia repleatur, ut ii.
q.j.de manifeſta in fi.& ext de dolo & conxu. ueritatis. cum ſuis
concor. præfatum C. ſeu B. eius procuratorem procuratorio no
mine pro eodem C. in centum libris, quas idem B. detiit in libel-
lo nomine ſortis, & in decem, nomine pœnę, ſeu intereſſe, idem
B. ſententialiter in his ſcriptis condemno, & ad earum ſolutionā
cogen-

ADDITIONES.

a Afferte. ¶ Vide ſ̄.de iur.om. iud.in fi.

b Tutoris. ¶ Vel curatoris.

c Procedendum. ¶ Ad hæc, & ea, quæ præmiſſa ſunt, facit quæſtio Ni.d̄ Ma-
ta. quæ incipit, ſtatutū eſt in ciuitate. q. tenuit, ꝙ ſi ſtatutū ſit in ciuitate, ꝙ ꝯ
præceptū factū in ꝯfeſſum nō poſſit opponi exceptio niſi falſitatis, uel ſolu
tionis, tamen poterit opponi exceptio nullitatis], ut in terminis pręmiſſis,
& maxime, cū ꝓcedit nullitas ex vi alterius ſtatuti & eſt ſimile, ꝙ dicā j.ti.
j.§.ult.ſup.uer.xvj. allegat, ꝙ pręceptum non rite factum, non dr̄ præceptū
ff.de bo.poſ.ꝯ tab.l.filium.§.non quæuis.&, ſi uis, huiuſmodi ꝯcor. uide de
cleri.non reſi.c.tuæ.in gl.ii.& ſuper ea ſuffragium & ſuppletiones: ibi etiā
tenuit, ꝙ ſi minor iurauit ſe maiorem, & ꝯfeſſus debitum recepit præceptū
ut ſ̄. ſi ipſe minor fuit in dolo, & creditor in bona fide, tenuit præceptū rōe
doli & ſacramenti, ꝑ l.1.ff.de poſ.§.an in pupillū. Si uero creditor ſciebat
illum eſſe minorē, tunc de dolo illius conqueri non poteſt, ff.de actio.empt.
l.1.C.de in inte.reſt.mi.l.de tutela.de reg.iur.ſcienti.lib.6 & alterius ſtatu-
ti, ꝙ annullat obligationem minoris aliter factam forma ſeruata non fuit,
dicit præceptum nullum: & maxime ſi errauit, tunc putans ſe eſſe maiorē,
ff.de confeſ.non fatetur.ad idem ff.de pac.ſi cū te.de act.empt.ſi hęres. ſicut
ēt una lex per aliam terminatur: ſic ſtatutum, & ēt lex: alias ſequeretur ꝙ præ
ceptum factum furioſo, pupillo, prodigo, cui interdictum erat, exequendū
foret: ꝙ eſſet abſurdum. Vt igitur dicatur ualidum præceptum, oportet duo
concurrere, perſonam ſcilicet, quæ præcipere, & perſonam cui præcipi po-
tuerit, ff.de confir.tut.l.1.& l.naturali.§.1.& ſm hoc defuit tam lege, quam
ſtatuto. dicit tamen, ꝙ in dubio pręſumit eum in dolo, qui dixit ſe maiorē
per l.quid enim.ff.de dolo. Solutioni non obſtat auth.ſacramenta.C.ſi ad-
uerſ. uend. loquitur enim de iuramento ſuper contractu. Iuramentum
autem, de quo loquitur, fuit ſuper quadam aſſertione. Adde, quod iſtud
de præſenti, illud de futuro. Non obſtat ēt l.ſi alterius. C. ſi mi. ſe ma.
dix. quæ loquitur de ꝯctu, qui tenebat, ꝯ quem petebatur reſtitutio, non ꝙ
diceretur nullum. Iac.de Bel.in q.quæ inci. Peruſina. in primis duobus mē
bris tenet, ꝙ ſtatuto prohibente fieri, & annullante, ſi fiat ꝯctus per filium-
familias ſine cōſenſu patris, uel per adultum ſine curatore, licet primus cō-
trahendo mentitus fuerit ſe patremfamilias, uel ſeruus mentitus fuit eſſe
curatorem illum, qui non erat, contractus tñ nō tenebunt propter ſtatutū,
quod non ſolum prohibet. ſed ēt annullat: ſic non oritur obligatio ex con-
tractu, qui ipſo iure non ualet. allegat l.non dubium.C de legibus.& l.quid
enim.de dolo.& quod no.in l.quæcunque.§.fi.de Publiciana.& in l.ſi cura
torem.in gl.ipſo iure.C.de in integ.reſt Pręndictam autem l. quid enim ſic
inducit, ſi contra pupillum, qui mentitus fuit, datur actio de dolo, ergo nō
tenuit contractus: alias daretur actio ex contractu, non de dolo, eo. tit.l.1.
§.ait prætor. Contraria dicit procedere, cum ſtatutū non annullat: fortius,
ſi actionem, uel exceptionem dat: ſuper eo uero, quod quæritur, an iuramē
tum prædictorum ualidet contractum, diſtinguit inter filiumfamilias &
adultum. De primo ſimpliciter tenet, quod non: quia roborari per id non
poteſt contractus, q. non tenet per ſtatutum, cum principale a ſuo acceſſo-
rio non ueſtiatur, nec reguletur, ff.de uulg.& pup.l.in pupillari tum q. a iura
mentum eſt ꝯ bonos mores, ponderata l.1.in prin.ff.ad Maced. inducit re-
gulam, non eſt obligatorium de reg.iu.lib.6. De minore diſtinguit ius cano
nicum a ciuili, ut de iure ciuili non ualidetur ratione pręndicta. de canoni-
co ſic, per decret.de iureiur. cum contingat. cum concord. Aduertendum
eſt quod hic tractauimus de beneficio nullitatis, non de beneficio reſtitutio
nis: de quo plene tractatur j.de reſt.in integ.§.ii.uer.item denegatur.& uer
ſic.ſequen.& uide, quod de præd.q. Iac.de Bel. quæ conuenit illi materiæ in
articulo, ſicut dicam in præd.§.ante fin.col ¶ Adde primæ parti, quod con
ſuluit Roma.conſil.ccxciiii. ſcilicet quod ſi reſpondens poſitioni dicat, cre-
do, prout in inſtrumento continetur, & inſtrumentum ſit nullum ratione
ſolennitatis, quod ſimiliter confeſſio eſt nulla: quia reſpondens intellexit
de inſtrumento ſuis ſubſtantialibus, roborato. Item quod idem Rom. uo-
luit conſil.xlii. ſcilicet quod ſtante ſtatuto, quod contra inſtrumentum nul-
la poſſit opponi exceptio, tamen poterit opponi exceptio inhabilitatis ꝑ-
ſonæ: ut ſi uxor donat uiro, ipſa poterit opponere, quod uir erat inhabilis
ad recipiendum donationem. Item quod uoluit idem Ro.conſ.lxvii. ſcili-
cet quod ſtante ſtatuto, quod lauda mandentur executioni, lauda nulla nō
mandabuntur excutioni. Item facit, quod uoluit Bal. conſ. ccclxix. iiii. li.
ſcilicet quod ſtatutum loquens de arbitro, intelligitur de uero non de præ
tenſo. Item facit, quod uoluit idem Romn. conſilio allegato xlii. ſcilicet
quod ſtante ſtatuto, quod nulla poſſit opponi exceptio patens, non uelata.
Item facit, quod uoluit Petrus de Ancharano conſilio ccxii. ſcilicet quod
ſtante ſtatuto, quod nulla poſſit opponi exceptio, tamen poterit opponi
exceptio nullitatis cauſare dolo aduerſarii. Item nullitas, quæ prouenit
a iure naturali. Item illa, quæ colligitur ex inſpectione actorum. Item
quod idem uoluit conſil.cclxxi. ſcilicet quod prædictum ſtatutum non po-
nit exceptionem nullitatis quæ prouenit ex alio ſtatuto. Item quod idem
uoluit conſil. lxxii. ſcilicet quod ſtante ſtatuto, quod ſententia mittatur
executioni, debet intelligi de illa, quæ uiribus ſubſiſtat. Latius proſeque-
re in additionibus poſitis per me poſt Bar. & Alexandr. in lege 1.ff.quod
vi aut clam. Quo uero ad materiam l. ſi alterius. C. ſi mi. ſe maio. dix. uide
pulchre Ancharan.conſil.227.& Paul.de Caſt, conſi.141.

d Cum æterni. ¶ libro 6.

cogendum foro decerno: condemnans nihilominus ſententiali
ter præfatum C.in expenſis litis.ipſarum taxatione mihi in poſte
rum reſeruata,iii q.iii § ſpatium.ad fin.ii.q.j.c.in primis.extr.de
ſequeſtra.poſ. ca.j Sed de hoc,& de taxatione,qñ fiet,dixi ſ.de
excep.§.uiſo.uer.quid ſi reus.& j.de expenſis.§. poſtremo. Quã
re dixerim,In his ſcriptis,uide j.§.iuxta.uer.nõ ualet etiã.In fine
autem ſententię ſic dicitur,In cuius rei teſtimoniũ.&c. quæ dic,
7 ut ſ.de inſt.edit.§.breuiter.uer.ſed & in ſententiis.¶† Sententia
enim fertur ad æternam rei memoriam,ut legitur,& no. extra de
a re iud.ad apoſtolicæ.in ſuperſcriptione[a].Item notabiliter inci-
pit præmiſſa forma:In nomine domini.ut xxiii.diſt.in noĩe.extra
de teſti.in nomine lxxii.diſt.in nomine patris. Vtrum autem de
beat ſententia concipi ſub verbis primæ, uel tertiæ perſonæ: &
utrum iudex debeat pronunciando ſcribere partibus, uel etiam
uniuerſis,& qualib.uerbis uti debeat in ſentẽtia,uide in præ.uer.
8 non ualet etiam.¶†Et nota,quod non eſt uis,ſi dicat iudex,Con-
demno:uel dicat,Pręcipio,uel Pronuncio,uel Statuo,ut ff.de re
iud.in ſumma extr. de uerb. ſignific. in his. Licet enim lex dicat,
ſententiam nullam eſſe,quæ non continet cõdemnationem. ut
C.de ſenten. & interl.omnium iudic.præſes.ſubaudiri tamen de
bet,uel æquipollens, ut in prædict. concord. Idem eſt,ſi dicitur,
nil uideri Titium debere Seio,ut ff.de arbit.quid tamen.§. ſi arbi
ter.Item idem eſt,ſi dicit,ne inquietet eum,ac ſi dicat, non impe-
diat,ut ff.ſi uſusfru pet.fructuario. §. ſi.Si uero B. plura petiit in
libello,& in uno obtineat,& in aliis nõ,tunc iudex in fine ſenten
tiæ ſic adiiciat:in aliis uero petitionibus ipſius B.dictũ C ſenten-
tialiter abſoluentes,ipſi B.ſuper eis perpetuum ſilentium impo-
9 nendo,extra de teſta. Raynutius.& cap.Raynaldus. ¶†Quod au
tem vtrumque,uerbum proponendum ſit in ſententiis,ſcilicet
ſilentium perpetuũ,& abſolutio ab impetitiõe,probatur ext.de
cauſa poſſeſ.& propri c.cum eccleſia.in fin. & de conuerſ. con-
iug.c.dudum.in fi.de tranſact.ex literis.in fin & de electio.c.cum
eccleſia.extra,de relig.do.conſtitutus.in fin.ext.de off.archi.c.fi.
10 de præſcri.auditis.¶†Et nota,ſecundum quoſdã, ꝙ ſi in ſenten
tia dicitur,Condemno C uel Condemno talem procuratorem
C.omnino credendum eſt eos fuiſſe præſentes,niſi euidenter cõ
trarium oſtendatur,ut C de contrahen.& com. ſtipul. optimã.
& l.1.& C.de re iud.l.1.& melius extra de elect.bonæ.1.§.porro.
& facit extra de renun.in præſentia,qa inſtr̃o credit̃.C.de prob.
cum præcibus. Alii dicũt, ꝙ ſi in ſententia ꝯtineatur fuiſſe præ-
ſentes,uel uocatos fuiſſe,præſumunt̃ præſentes,uel uocatos fuiſ
ſe,ut in præd.l.& C.de app.hi qui ad. alioquin ꝯ̃, arg. ff.de uerb.
oblig.l.Titia §.ii.& ff.de Publicia,quęcunque §.ſi ext.de cõſtit.
eccleſia.C.de arbit.ne in arbitris.Tertii dicunt,ꝙ licet non dica
tur in ſententia,fuiſſe citatos,uel p̃ſentes, uel abſentes, dũmodo
prima facie appareat non uitiata,poſtq̃ tranſiuit in rẽ iudicatã:
ſemper ſtãdum eſt pro ea,niſi probetur aliquid omiſſum ꝙ red-
dat eam nullam extra de procur. in præſentia. uel falſam, C. de
b fid.inſtrum.ſi vteris[b].¶†Et hoc credo uerum de iure. nam iudi-
11 cata res pro ueritate accipitur:& ſententia facit ius inter partes,
licet lata ſit contra ius litigatoris,ex quo non eſt appallatum ab
ea,ut extra de re iud.cum inter. prope fin.ii.quęſt.vj.§. diffiniti-
ua. uerſicul. item contra ius. Tutius tamen eſt,exprimere in ſen-
tentia partes fuiſſe citatas,uel præſentes, ut patet in forma præ-
cedenti.Si autem nondum tranſiuit ſententia in rem iudicatam,
uel fuerit appellatum ab ea,tunc,niſi probetur abſens citatus,re
uocabitur ſententia,ut probatur ſupra de citatio.§.uiſo.uerſicu.
item licet.& ſeq.extra de maio.& obedien.inter.ii.quæſt 1.c.nos
in quẽquam.Non enim præſumit̃ pro proceſſu iudicis,niſi qua-
tenus pro ipſo conſtat,ut extra de probat.c.quoniam contra.Si
tamen ſententia ſcripta ſit in formam actorum, & contineat
c illum fuiſſe citatum[c],uel pręſentem,non eſt alia probatio neceſ
ſaria:& tenet ſentent.non enim poteſt ille probare ſe non fuiſſe
citatum,ut in pręd.§.porro.& ſecundum hoc poſſunt prædictę
opiniones ad concordiã reuocari,C.de inoff.donat.l.unica,& ui
de,quod not.ſupra de inſtrument.edit.§.reſtat.uerſicul. in ſum-
ma.& de probatio. §. fin.uerſicul ſed pone. ¶In Romana uero
curia qualiter pronunciabit, uel excommunicabit auditor ſu-
per debito coram ſe confeſſato inter eos,qui ſe ſuæ iuriſdictioni
ſubmittunt, uide ſupra de conclu. & renunc.uerſicul. vltimo.
12 ¶†In partibus uero illis, in quibus in ſententiæ prolatione ap-
ponunt, formam conſilii, poſt illa uerba, Præhabita diligenti,
iunge Conſilii,quorum tenor talis eſt: Conſilium noſtrum &c.
ut ſupra,& de conſi.requiſit.uerſi. porro.ponatur totum conſi
lium poſtea iunge, Dictorum talium ſequens conſilium Dei
d nomine inuocato. &c.[d] Quod autem in ſententia de ſingulis
actibus fiat mentio, cautela eſt, ut dixi ſupra de inſtrument.
13 edi.§.reſtat.uerſicul.in ſumma. ¶† Si uero reali actione actum
fuerit, poſt uerbum Nomine pro eodem, &c. iunge, in reſti-
tutione prædicti fundi, uel uineæ in libello petitæ, & in de-
cem ſextariis tritici pro fructibus uineæ a tali tempore citra
14 perceptis, eidem B. ſententialiter. &c. ¶† Cæterum ſi ſuper
adipiſcenda poſſeſſione ſententia feratur, poſt uerbum No-
mine pro eodem, &c. iunge, in præſtatione poſſeſſionis &
quaſi poſſeſſionis prædictæ domus in libello petitæ eidem P.
ſententialiter, &c. Si vero ſuper recuperanda poſſeſſione
feratur, dicas ibidem, in reſtitutiõe prædictæ vineæ, vel fundi
in libello petiti cum fructibus à tali tempore citra perceptis,eidẽ
B.&c.Si autem ſuper retinenda feratur,dicas ibidem,pręcipien-
tes ut ſinat dictum B. pacifice poſſidere,uel quaſi poſſidere præ-
fatã vineam in libello petitam,ſicut poſſidebat tempore litis cõ
teſtationis,idem B.&c hoc probatur extra de iure patronatus,
dilectus.in fine,extra de reſtitu.ſpoliat.grauis.extra de probat.li-
15 cet.in fi.cum ſuis concordan. ¶† Qualiter autem pronunciabit
iudex,cũ reus cecidit à poſſeſſiõe,ſiue nõ poſſidebat,ſiue incipiẽ
bat de nouo poſſidere,ut no.ſupra de interrogat.§.fin.verſi.ſed
qualiter.Item qualiter pronunciabitur ſuper intereſſe, infra de
fructib' & intereſſe,§.2.uer.ſed qualiter. Et qualiter ſuper æſtima
tione,infra de obligat.& ſolut.§ ſequitur.uer.ſed quo iure.Item
qualiter pronũciabitur , cum petitur ratio adminiſtratæ tutelæ,
infra de iudic.§.generalia.uer.quod ſi quis.Item qualiter pronũ
ciabitur,quando agitur conſtit.ſi quis in tantam j.de reſtit.ſpo-
liat.§.1.uer.& nota.Item qualiter cum agitur negatoria,uel con
feſſoria, j.de cauſa poſſeſ.& propri.§ fin.uer.ſed nunquid Item
qualiter pronunciabitur in iuramento in litem, infra de iureiur.
uerſi.is autem. Qualiter autem alimenta decernantur,infra, qui
filii ſint legit. uerſi.item pupillus. Qualiter autem pronunciabi-
tur ſententiam non eſſe exequẽdam:dic,ut infra titulo proximo
16 §.breuiter.uer.ſed ſecundum. ¶† Si autem agitur cauſa illegiti-
mitatis per defenſorem, quod fieri poteſt, ut ſupra de defen.
uer.hoc etiam ſic pronunciabitur:

¶FORMA.Cum A.ageret contra B.procuratorem,ſe defenſo
rem

ADDITIONES.

a Super ſcriptione.¶Libro 6.illud poſui in 1.gl.

b Vteris. ¶l.ii.eſt.

c Citatum. ¶ Supple,peremptorie:de hoc infra §.iuxta. verſi.quid ergo.cũ ſeq.Scias,quod Guido de Suz.in Summa tituli, quomodo ad ſententiam procedatur,& in l.properandum. C.de iudiciis,quærit,ſi ſententia ſic contineat,citato reo peremptorie, ut veniat ad ſententiam audiendam,eo nõ ueniente,pronunciamus,&c.an non probato aliter peremptorio ſtetur ſententiæ?Quod ſtetur,inducit quatuor,ſcilicet præſumptionem,ſolẽnitatem auctoritatem iudicis,item publicæ ſcripturæ,& ut res ualeat.Inſti.de fideiuſſor §.ultimo. ſecundo, extra de renun. in præſentia. tertio,C.de prob. cum precib. quarto,de uerbo.ſignificat.abbate.In contrarium alleg. §.item cum ex ea.ff quę ſentent.ſine appellat. reſcin. item l.quæcunque. ff. de public.Item ſi ſunt uerba tabellionis,non creditur ei,in authentica,de hæredibus & Falcidia,§.ſi uero abſint.Idem, ſi ſunt iudicis : de probationibus,quoniam contra. Ad idem C. de ſententiis & interlocutionibus om. iud.ex ſtipulatione.Soluit,quod licet ſeruetur contrarium de iuris ſubtilitare,neceſſe eſt probari peremptorium per iura ſecunda.Bene facit: quod ſcripſi poſt Innocentium in præallegata decretali, quoniam contra. ſuper uerſiculo,quę occurrerint.quę uidere poteris in uerſicul. in ſumma.hic in fine allegato.Vbi autem teneas uictorem non habere probare, non tamen eſt uerum,quod ſequitur,uictum non poſſe probare producendo enim acta litis,inter quæ non apparebit iſta citatio,habebitur pro non citato,niſi probetur contrarium,per iura,quæ ſcripſi in præd.decret. quoniam contra in fi.Item ſi fatetur citationẽ,& negat peremptorium;optime poterit id probare per teſtes,qui citationis formam audiuerunt,ut dixi in decretali,bonæ.primo,de electione:in materia negatiuæ,ubi uide;in auditu,& in fine; ut etiam dixi;quo poſſit fieri inſtrumentum negatiuæ;ſcilicet quod in actis non eſt illa citatio;uel non eſt peremptoria,Item poſſet probari per teſtes literatos;qui examinarunt acta:ibi uide in fin.Item ſi probaret uictor perſonalem citationem,poſſet uictus illam improbare per modum decretalis:ex tenore.de teſtibus;& C.de contrahenda & committenda ſtipulatione;lege;optimam.Non obſtat §.porro. infra allegat. quia ibi non erat coarctatio aliqua actorum uel temporis.In eo autem;quod hic ſubdit Gulielmus;uel præſentem;bene puto ſtari dicto notarii:quia non de præterito loquitur;ſed de præſenti;iuxta ea;ad quæ remiſi ſupra de Innocen.in decretali;quoniam.& putat Gulielmus prædictus in Summa; titulo de ſententiis;quod præſentia ſine expreſſo conſenſu;uel diſſenſu ſufficiat: licet non emanauerit peremptorium. quod fiebat ad præſentiam habendam; uel abſentis malitiã conuincendã. Inducit iura de tacito conſenſu; quod ſufficiat regula;qui tacet.de regulis iuris;libro 6.Bene facit;quod notatur infra de libellorum conceptione; §. ſequitur.ad finem: iam ſeruari feci ad omne dubium tollendum:quod iudex citauit partes:licet pręſentes;peremptorie ad ſententiam tunc audiendam. ¶ ADDE, ut per Bald.conſilio centeſimodecimotertio libro:per Alexandrum conſilio centeſimo quadrageſimo:ſecundo libro ; & eodem libro conſilio centeſimo trigeſimo quinto & quadrageſimoſecundo ; 4. libro; & per paulum de Caſtro conſilio quinquageſimoſecundo ; ubi pulchram habebis limitationem ad illud ; quod dicitur ; quod ex longinquitate temporis præſumitur ſolennitas.

d Etc. ¶ Repetendo uerba conſilii & ſecundum illa pronunciando;ut ſupra de exception.§.uiſo. B. uerſicul. porro in Italia.ubi ſatis ſcripſi ſufficiat dicere;pronuncio; ut in conſilio continetur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rem C procuratorio, ſeu defenſorio nomine ipſius ſuper illlegi-
timitate ipſius: nos, viſis & intellectis rationibus partium, ipſum
B. procuratorem, vel defenſorem dicti C memorato A. ſenten-
a tialiter condemnamus [a]. Nec eſt neceſſe cauſam exprimi, ut ext.
de re iud. ſicut nobis. Nec tamen minus valet ſententia, ſi cauſa
exprimatũ, hæc ſcilicet, cũ illegitimitas C. ſit plene ꝓbata. de hoc
& an talis ſentẽtia præiudicet ipſi B. & quis ſit effectus huius ſen
tentiæ, no. ſecundum Papam, extra qui fil. ſint legit. cauſam, quę
ii. Fertur ergo ſentẽtia in perſonã procuratoris, ff. de his, qui no.
infamia, l. furti. §. j. & & l. ſeruus. & non domini: nec eſt vis, ſi ſit lis
conteſtata, vel non, ſecundum Papam, C. de ſent. & interloc om
nium iudi. l. j. ff. de proc. licet. § penul. & l. qui proprio. reſpon. j.
Alij tamen contra, ut in prædi. l. furti. ſed cõtra eos eſt C. de pro-
b curat. nihil [b]. Idem quoque eſt in defenſore ſine mandato, ut in
perſonam eius ſententia feratur, ſi verborum aptitudo patiatur,
ff. de neg. geſt. liberto. § fi. Simili quoque modo ſententia dictã-
da eſt, ſi de furto, vel aliis cõſimilibus per defenſorem agatur, ut
no. in præd. c. cauſam, quæ. Qualiter autem ſit formanda ſenten
tia contra procuratorem cum mandato, uel contra dominum,
vel contra utrumque, quod tutius eſt. not. extra de electio que-
17 relam. & infra uerſicu. in matrimonio ¶ † Cæterum ſi necdam
natũ reus, nec abſoluitũ, ſed iudicium nullũ ꝓnunciatũ tunc poſt ver
bum, Dei nomine inuocato, &c iunge, pronuncio dictum iudi-
cium eſſe nullum, pro eo quod dictus C. qui eſt filiusfamilias
ſine patris conſenſu conteſtatus eſt litem in iudicio ſupra dicto,
ut C de bon. quæ liber. cum nõ ſolum. ¶ Porro ſi iudex ferat ſen-
tentiam ſuper proceſſu coram alio habito, ita dicet:

¶ FORMA. Cum olim inter talem & talem, & ſuper hoc quæ-
ſtio coram tali iudice verteretur, coram eo libellus oblatus exti-
tit continentiæ talis: Coram. &c. Lite igitur ſuper libello ipſo co
ram eo legitime conteſtata, &c. ut ſupra in prima forma: uſque,
habuerit pro ꝯcluſo. poſtea iunge, verũ eodẽ, ſicut Deo placuit,
viã vniuerſæ carnis ingreſſo, vel ab officio remoto, vel in remo-
tis agente, nos in cauſis omnibus, quę coram eo ventilabantur,
vel in cauſa ipſa, eidẽ per talem fuimus ſubſtituti: ergo, &c. vt ſu
pra in prima forma ff. de iudic. edictum. extra de in integrum re
18 ſtitutione, tum ex literis. ¶ † In matrimonio autem, vel ſponſali-
bus ſic dic:

¶ FORMA. In Dei nomine, amen. Cum nuper coram nobis tali
officiali inter tales ſuper fœdere matrimonii orta foret materia
quæſtionis, ipſa M coram nobis libellum obtulit continentiæ ta
lis. Coram. &c. Lite igitur, &c. ut ſ. in forma prima uſque, nomi
ne pro eodem. iunge, prefatum P. ab impetitione eiuſdem ſentẽ
tialiter in ſcriptis abſoluimus, eidẽ ſuper impetitione eiuſdem
P. perpetuum ſilentium imponentes, danteſque eidẽ P. licentiã
nubendi in domino, cui uolet, extra de ſecundis nup. c. pen. & fi.
Vel ſi probatum fuerit matrimonium, pronunciabitur matri-
monium legitime inter eos contractum fuiſſe, & adiudicabitur
vir mulieri: & pronunciabitur, eum debere cogi cohabitare eidẽ,
& eam maritali affectione tractare, ut extra de ſpon. ex parte. in
fi. & c. veniens j. hęc forma probatur in auth. Colla. ix. de eccl. tit.
§. ſi quis in ſua domo In cauſa autem matrimoniali per procura
torem cõtracta, utrum ſentẽtia formabitur in perſonam procu
ratoris, dixi ſ. de defen. ver. quid de cauſa. Sed ſi de ſponſalibus a-
ctum fuit, & probata fuerint, dices ſic:

¶ FORMA. Pronuncio ſponſalia inter eos legitime ꝯtracta fuiſ
ſe, & valere de iure, ipſumque P. cogendum per cenſuram eccle
ſiaſticam ad perficiendum matrimonium inter eos: hoc ſaluo, ꝙ
19 iuxta modum petitionis ſententia dictetur, ut ſupra dixi. ¶ † Et
ſcias, quod quidam in ſententiis nõ ponunt tenorem libelli, ſed
ſummatim mentem petitionis primus tamen modus nobis pla-
cet, & ſic uſus curiæ Romanæ obſeruat. ¶ Quod ſi actum fuerit
ad diuortium, iuxta præmiſſas formas ſententia dictabitur, uer-
bis competenter mutatis: hoc ſaluo quod in ſententia cauſa di-
uortii exprimatur extra de diuor. ex literis Si autem arduum ſit
negotium, incipias cum prefatione ſic:

¶ FORMA. Vt noſtrum prodeat de uultu Dei iudicium, & ocu-
li noſtri uideant æquitatem, &c, ut extra ut ec. benefic. ut noſtrũ.
Vel ſic:

¶ FORMA. Præſidente rationis imperio in animo iudicantis, ſe
det in examine veritatis pro tribunali iuſtitia & quaſi Rex in ſolio
iudicii rectitudo, de cuius ore procedit gladius bis acutus, cuius
etiã aſpectu terribili propriæ uoluntatis diſſipatur arbitrium re-
proborum: quia noxius appetitus ſine perſonarũ delectu ſub iu
ris regula limitatur. hæc enim recta fuit æterni ꝓuidẽtia iudicis,
de cuius vultu recta iudicia procedũt, ut recti iudicis eligerẽtur
in orbe, qui terram iudicent, iuſtitiam diligãt, & eorum oculi re-
ſpiciant ęquitatem Hoc profecto velut Dei teſtamentum, quo
filios hominum recte iudicare iuſſit, per quod fœdus humani ge
neris in tranquilitate cõſiſtit, ſolicitudine vigili, ac diligenti ſtu-
dio ſunt à cunctis firma ſtabilitate ſeruanda. nam pacem pariunt
modeſtiam nutriunt, lites perimunt, ſua vnicuique ęquo librami
ne tribuunt, iurgiorum materiam reprimunt, delinquentes
niunt, alterum lędi ab altero non permittunt. Sane, &c. recite
negotium. Ex hac autem præfatione membratim diuiſum pl
poteris formare:
20 ¶ † Si autem ſententia diffinitiua à iudice delegato, vel ſubdele
to feratur, ſic dicet:

¶ FORMA. In Dei nomine, amen. Nos talis iudex, a ſede apo-
ſtolica in tali quæſtiõe inter tales deputatus, olim literas apo
licas recepimus ſub hac forma: Clemens epiſcopus, &c pone
verbo ad verbum: poſt iunge, Quarum ſi quidem auctoritate
lem corã nobis in iudiciũ ad inſtantiã B. fecimus euocari: eo ve
ro comparente ei per ipſum B. corã nobis libellus porrectus e
titit in hac forma, Coram vobis, &c pone totum, poſtea iung
Lite igitur, &c. ut ſupra verſi. cum fertur. extra de eo, qui mit
21 poſ cauſa rei ſer. c cum veniſſent. ¶ † Notarius autem ſic ſe ſu
c ſcribat [c]: Et ego tali auctoritate notarius prolationi huiuſmod
ſententiæ interfui, & de mandato dicti iudicis predictas commi
ſionis literas vidi cum vera bulla in filo pendenti, nõn cancell
tas, nõ vitiatas nec in aliqua ſui parte abolitas: & cum tenorẽ d
verbo ad verbũ in hac ſentẽtia appoſui, nil addens, uel minuẽ
per quod rei veritas immutetur, & diligẽtes etiã auſcultaui, qui
iudex ad ipſius ſententiæ confirmationẽ & robur his ſuã aucto
ritatem interpoſuit & decretum. Operatur aũt hęc ſubſcriptio
quia licet poſtmodum reſcriptum apoſtolicũ perdatur, nihilo
nus ſtabitur ſententiæ tali, C. de teſtam. l. publicari. extra de fi
inſtru. c. ii quod alias non fieret, ut eod. tit. c j. Idem etiam co
ſulo de iuſtrumentis procurationum, & aliis: quibus perditis ſe
tentia non valeret. de hoc extra de officio delegati, cũ in iure.
ſupra de inſtrum. edit. § nunc dicamus. verſi. illud autem. & §. re
22 ſtat. verſicul. in ſumma. ¶ † Cęterum ſi ſit auditor palatii dom
ni Papę, dicet ſic:

¶ FORMA. Cũ cauſam appellationis & negotii principalis: v
pone alterum tantum, prout continget, quæ inter talem & ta
ſuper hoc & rebus aliis vertitur, nos magiſter Gulielmus Dura
dj, domini Papæ ſubdiaconus & capellanus, ac palatii ipſius d
mini Papę generalis auditor, audiẽdã ſuſcepimus, & fine debit
terminandã: & hoc, cum cã eſt ciuilis: vel fine canonico, cum c
ſpiritualis, vel matrimonialis, ut ſupra de reſcrip. preſent. §. r
formæ. ver. item quod vbi. & hoc quando audit tãquam gene
lis auditor, ſententiæ cõmiſſione ſpeciali à parte aditus, ut ſup
de iud. deleg. §. iam nunc. ver ſed nunquid. in fi Si vero domi
Papa ei ſpecialiter commiſit, dicat poſt verbũ, Vertebatur: Sa
ctiſſimus pater dominus Clemens Papa IIII. nobis tali audi
dam commiſerit, & fine canonico, vel debito, terminandam, t
dem in cauſa ipſa libellum recepimus in hac forma: Coram, &
Lite igitur, &c vt ſupra ver. cum fertur. uſque, cauſæ meritis, p
ſtea iungat, factaque domino noſtro ſummo pontifici relati
fideli, deliberatione quoque nobiſcũ, &c. ut ibidẽ vſque, repl
tur. Iunge de ipſius domini ſpeciali licentia & mãdato nobis
cto oraculo uiuæ vocis præfatum C. &c. ut ſequitur in eadẽ fo
ma, extra de iud. c. cum Bertholdus. & ſupra de relat. §. qualite
in fi. ¶ SI AVTEM SIT ARBITER, qui ſñiã ꝓfert, di
ut ſupra de arbitris, §. vt aũt. uer. cognitio. Qualiter autem pron
ciabitur ſententiam eſſe exequendam, dic, ut infra tit. prox. §.
quitur. Item qualiter pronunciabunt arbitri ſuper exceptio
ſuſpicionis electi, ſupra de recuſa. §. qualiter. verſicul. ut auten
23 ¶ † PORRO ſi agatur cauſa criminalis, puta iniuriarũ, ſic dic

¶ FORMA, Quoniã T. accuſatus à P quod verba iniurioſa ſi
dixiſſet, uidelicet quod erat latro, uel leno, & idem P. ſuam pl
ne nequiuerit probare intentionem, idcirco dictũ T. à prefa
accuſatione ſententialiter abſoluimus, eidẽ P. ſuper ea perpetu
ſilentium imponentes, & eum in decem libras Turon. conde
nantes, ext. de iureiuran. Quintauallis. xv. q. j. illud. Si autem act
fuerit criminaler ad pœnam ſanguinis, & probata ſit accuſato
ris intentio, ita dicet:

¶ FORMA. Quoniam T. accuſatus coram nobis à P. quod iden
T nuper die tali talis mẽſis, loco tali in H. fratrem eiuſdem P.
lancea inſultum fecit, & eum cum ea in pectore percuſſit, ex qu
percuſſione idem H. confeſtim cecidit, & obiit, ſe præfatum ic
feciſſe coram nobis ꝯfeſſus eſt legitime. & de hoc ẽt alias per p
bationes legitimas nobis conſtat: idcirco dictum T. ad pœna
capitis ſententialiter ꝯdẽnamus, ita quod caput ſibi pręcidat
ſic, ut moriatur: uel, ſi clericus erat accuſatus, dicas, cũ ab officio
& b

ADDITIONES.

a Condemnamus. ¶ Si petebat illum pronunciari illegitimum, non co
gruerent hæc verba: ſi vero petebat eum condemnari ad reſtitutionem b
norum paternorum, quæ poſſidebat debet etiam id exprimi.
b Nihil. ¶ Sol. ibi in gl. j. & vide, quod dixi ſupra §. proximo, uer. porro.
c Subſcribat. ¶ Verba Aegid. verſicu. ſupra, ſcilicet centeſimo ſexageſimo-
nono.

& beneficio ducimus deponendum,& perpetuo carceri manci-
pandum ſententialiter in his ſcriptis condemnamus,ext. de iud.
at ſi clerici.& c.cum non ab homine de verb.ſignifi.c. nouimus.
Magis tamen placet,vt forma libelli in ſententia inſeratur, vt prę
dixi,& infra in tractatu libel. in titulo de homicid. Si vero nihil
probatum fuerit,dicat ſic:
¶FORMA.Quoniam T.&c.ut ſupra proxim.vſque.& obiit.&
iunge& cum de hoc aduerſus dictum T.nulla ſufficiens proba-
tio appareat, nec de hoc aliquo modo nobis liquere poteſt, id-
circo à præmiſſa accuſatione eum ſententialiter abſoluimus, ei-
dem P.ſuper ea perpetuum ſilentium imponentes, extra de ac-
cuſ.illa.ii.q.vltima,ſciant.Si vero iudex velit aliquem ex cauſa
aliqua mulctare.ſic dicet:
¶FORMA.Quoniam T.conuentus & citatus ex parte noſtra
per talem huius curię curſorem,ut die tali, pro tali cauſa corā
nobis ſub pœna decem librarum comparere deberet, ipſeque
contumaciter recuſauerit comparere: idcirco prompti inobe-
dientiam eius vlciſci,niſi is etiam hinc ad talem diem ſe præſen-
tare curauerit coram nobis,eum puniendo mulctamus, & mul-
ctando punimus in decem libras:vel ſic.
¶ FORMA. Cum cauſa, quæ inter B. & C. vertitur, in noſtra
præſentia tractaretur,idem B. præfato C. in noſtra & aſtantium
preſentia,quorum teſtimonia in ſcriptis redigi fecimus, verba
contumeliæ & iniuriæ proferre non erubuit dicendo ſibi, quod
per gulā mentiebatur,quodq;ſe adhuc de eo vindicaret quoniā
igitur res eſt mali exempli,locum iuris & iuſtitię iniuſtis lacera-
re conuitiis,idcirco præfatum B.in c.ſolidos puniēdum mulcta
mus,& mulctando punimus prætextu paupertatis,& ſimpliciter
pœna nihilominus mitigata,extra de officio delegati, cum ſu-
per abbatia.in parte deciſa,ſecunda quæſtione j §.finali. De hac
24 mulcta dixi ſupra eod.§.ſpecies.¶†IN IVDICE autem appella
tionis not.quod triplex eſt eius officium.¶Primo,ut confirmet
vel infirmet priorem ſententiam quod intellige,quando in cau-
ſa appellationis nil noui proponitur, & vnicus tantum eſt arti-
culus,extra de in integrū reſtitut.ex literis.in ſecunda queſtio.6.
in fine,C.de epiſcop.audien.auth.ſi quis litigantium.extra de re
iudic.abbate.in fin.lib.vj.6.quæſti.iii.Oſius.in fin.Si uero plures
ſint articuli, poteſt in uno infirmare,& in alio confirmare, extr.
de teſta.Raynutius.& c.Raynaldus.extra de priuileg.cum olim.
prope fi.& ſupra §.ſpecies.uerſicu.diffinitiua.¶ Secundo debet
emendare,vel corrigere,ſicut poteſt,C.de reb.cred.generaliter
§.ſin autem ¶ Tertio debet pronunciare primam ſententiam
iuſtam. uel iniuſtam;ut ii.q.vj.§.diffinitiua.in fin. C. de appellati.
eos.in prin.ſecundū Vbert.& dic,ut infra in tractatu lib. de app.
§.nunc dicendum. verſicul. ſi uero a ſententia & in Summa do.
mei eodem titulo,§.qualiter.Poteſt etiam adhærere, ut extra de
a teſta. Raynutius.Argum.contra C de appellat. eos.in princip.[a]
25 ¶†Vbi autem appellatum eſt a ſententia, quę ipſo iure non va-
let,iudex pronunciabit appellationem iniuſtam, inſerta cauſa:
b quod dic,ut no.C.quando prouo.neceſſe non eſt,l. j. [b] ¶ Vt au
tem res exemplo ſubiiciatur,in cauſa appellationis à grauami-
ne,vel interlocutoria interpoſitę ſententia ſic formabitur.
¶FORMA Nos P.iudex delegatus à tali,in cauſa,quæ vertitur
inter tales,libellum recepimus a tali in hac forma: Coram, &c.
ponatur totus tenor libelli.Lite igitur,&c.ut ſupra verſic.cum
fertur.vſque,repleatur.iūge ſententialiter pronunciamus,talem
bene & legitime appellaſſe,& talem perperam proceſſiſſe,& in-
terlocutum fuiſſe,& ad nos iuriſdictionem procedendi in prin-
cipali deuolutam eſſe:uel ecōtra.& tunc dicas,ipſumque remit
tendum eſſe & remittimus ad iudicis prioris examen, condem-
nantes eum inſuper in x.danda & ſoluenda ipſi tali, quæ conſtat
eum occaſione dictę appellationis expendiſſe. hæc probantur
extr.de app.ut debitus.ii.q.vj. ei qui.§ pen.in fi. ad fin. q. Poteſt
etiam iudex,ut dicūt,appellatū, qui per priorem iudicem abſo-
26 lutus fuerat,condemnare,ut ff.iudic.ſol.l.pen. ¶† Sed nunquid
iudex appellationis ꝓnunciando iniuſtā ſententiam,& appella-
tionem fore ligitimam uideatur per conſequens condemnaſſe?
videtur quod ſic,ut not.C.de ſent.& interloc omnium iudi.præ
ſes. Vtrum autem dabitur libellus in cauſa appellationis ante
ſententiam interpoſitæ,uide infra de libel.con.§.nunc uidendū
in fin.In cauſa vero appellationis a ſententia interpoſitæ habet
iudex confirmare,uel infirmare priorem ſententiam, & in ex-
penſis condemnare,male appellantem ut dictum eſt:unde tunc
ſic poteſt ſententia formari:
¶FORMA.In Dei nomine,amen.Ego P.iudex delegatus à tali
epiſcopo, vel a Papa deputatus in cauſa appellationis interpoſi-
tę per talē à ſentētia talis,ſcripta manu talis notarii, cuius ſentē
tię tenor talis eſt:In nomine domini, &c.ponat totus tenor ſen
tētię:quo facto ſubiungas ſic, Viſa appellatione prædicta, & e-
tiā commiſſione ipſius appellationis mihi facta a dicto domino
tali,ſcripta manu talis notari,de qua habes in tit.de appe.§.de of
ficio quoq;.verſi.ꝙ ſi ſuperior.uiſis inſuper & auditis, &c.ut ſu
pra uerſi. cum fertur.uſque ibi,repleatur, &c.poſtea iunge,præ
dictam ſententiam a tali latam confirmo,uel infirmo,& pronū
cio bene iudicatum,& male appellatum,& talem in expenſis cō
demno:uel econuerſo:uel ſic:prædictam ſententiam in hoc con
firmo,& male appellatum fore pronuncio,& in hoc eam in fir-
mo,& bene appellatum eſſe pronuncio hęc probantur in prædi
dicta concor. Vel poteſt alio modo ſic formari.
¶FORMA.In Chriſti nomine, &c. Cum olim inter P. & M.ſu-
per hoc coram tali ordinario,uel delegato queſtio uerteretur,
iudex illam diffinitiuam contra P. duxerit ſententiam promul-
gandam.Porro eodem P.ab hac ſententia appellante, venerabi-
lis pater talis Epiſcopus,uel ſanctiſſimus pater dominus clemēs
Papa iiij.cauſam appellationis huiuſmodi nobis tali audiendam
commiſit,ac fine debito, uel canonico terminandam. Partibus i-
gitur ad noſtram pręſentiam euocatis, & conſtitutis. prænomi-
natus P. libellum obtulit in hunc modum: Coram &c. poſito
toto tenore libelli ſubiungat: Nos igitur uiſis & auditis, &c.ut
s̃.uerſicul. Vtrum autem iudex, à quo petitur ſententia,uel pro
ceſſus infirmari,uel nulla pronunciari,poterit cōfirmare, vel ali
quam pronunciare, illo qui hoc petit, in probatione defi-
ciente,niſi altera pars id petierit,no.ſecundū Papā,ext.de of iud.
deleg.

ADDITIONES.

a In principio. ¶ Ibi de hoc in gloſſ not.formam. uide, quod dixi de teſta.
Raynaldus.parte ii.ſub uerſic.condemnauit. Et plenius ultra,quæ ibi ſcri-
pſi,ſciendum, quod an ſit ſatis pronunciare ſententiam,uel appellationem
iuſtam,uel iniuſtam:fuerunt opiniones diuerſæ.Prima,quæ placet Accur-
ſio in præd.l.eos.tenet,quod ſic, per textum ipſius legis in fine primi reſpō.
& ultra duas leges,quas ibi alleg. facit ff. ad legem Falcid. in ratione,& l.
cum quidam.& l. furti.§ j.ff.de his.qui not.infam. Secunda fuit, quod fieri
debet abſolutio,uel condemnatio:& pro iſta facit ff. iudi. ſolui.cum apud.
ff.de.re iud.l.j.C.de ſenten.& interlocut. omnium iudic. l. præſes.ii. quæſt.
ſexta,§.diffinitiua.in prin & ad l.eos.reſpondent iſti,quod ibi textus dicit,
liceat.non dicit,ſufficiat. Tertia opinio adhærens primę,hoc addit, quod
etiam iudex debet confirmare,uel infirmare primam ſententiam:& hoc ad
dendo non habet neceſſe abſoluere,uel condemnare,pro hoc facit C.de v-
ſur.rei iudic.l.ii.C.de epiſcopali audient.authentic.ſi qui litigantium. & C.
de temp.appellat.authent. ſi appellatione ſecuta. ad fin. extra de re iudic.
cauſam.in fin.de reſtitut.ſpoliat.cum ad ſedem,in fi. Quarta opinio diſtin-
guit,an reus fuerit condemnatus, an abſolutus in cauſa principali: ut pri-
mo caſu procedat prima opinio in omnem caſum, id eſt,ſiue pronuncietur
pro condemnato,ſiue contra:& idem ſecundo caſu,quando fuit abſolutus,
ſi pronuncietur male appellatum.Si vero pronuncietur bene appellatum,
abſolutus in principali condemnandus eſt per iudicem appellationis: ꝙ
placuit Iacob.Bal.per l.tutor.in princip.ff.de vſur.& hic aduerte,quia pri
ma opinio uult quod pronunciatio iuſtæ appellationis interiectæ ab acto-
re à ſententia abſolutoria contineat tacitam condemnationem, ut not.in
prædic.l.præſes.de ſentent.& interlocut. & dicitur in uerſicu. hic ſequent.
quod etiam placet Odoffred.in l.eos.& Alber.Gal.de ap. uerſi. pone quę-
ſtionem Et hęc iſta ultima opin.in ultimo membro negat pro qua facit de
teſta.Raynutius.uerſicul.cum autem.ibi,ad cuius.& c.Raynaldus.uerſic.
condemnauit.&,ut ibi dixi poſt Hoſtien.Iudices noſtri temporis, quando
pronunciant bene appellatum,communiter condemnant abſolutum:& ab
ſoluunt condemnatum,& hoc eſt commendabile. Tamen ultima opi. ueri-
tatem habet,quę patet ad ſenſum.fit enim in principali condemnatio, uel
abſolutio:à prima reus appellat,à ſecunda actor.tollamus primam,ſi pro-
nunciet iudex appellationis ſententiam iuſtam, uel appellationem, iniu-
ſtam quod plus expedit actori,non habet condemnationem cuius petet
executionem.Econtra ſi pronunciat ſententiam iniuſtam,uel appellatio-
nem iuſtam, quod plus expedit reo,nonne contra condemnationem ha-
bet ſolidam defenſionem?Item ſi in abſolutoria pronuncietur ſententia iu
ſta,uel appellatio actoris iniuſta,quod plus expedit uictori,cum abſoluto-
ria ſuam executionem habet:ſed in caſu conuerſo,ſi pronunciatur ſenten-
tia iniuſta,uel appellatio iuſta,actor habet,quod abſolutio habetur pro nō
facta:ſed conſtat,quod potuit male abſolui, qui tamen non debuerat con-
demnari:quid ergo petit actor hoc caſu?dicet ne,ago,quia fuiſti abſolutus,
& abſolutio fuit reuocata:hic non concludit obligationem,ut dixi. Patet
ergo ad ſenſum ut dixi,huius opinionis veritas coloratur etiam per iura,
quæ uolunt,difficilius obligari,quam liberari,ff.de action.& obligat.Arria
nus.extra de proba.ex literis.&.vtrobique concord. Quod autem iudex ap
pellationis abſolutum condemnare poſſit,non dubitatur, per l.penul.ff.iu
dic.ſol & patet de teſtam.Raynutius.& c. Raynaldus. ADDE, quod Bal.
in l. eos.tenet,quod ſufficiat,ſi iudex appellationis dicat, ſententiam pri-
mam iuſtam, vel iniuſtam. & ibi dicit eſſe caſum: & idem ibi tenet Pau.
de Caſtro.
L.j. ¶ In multis foris ciuilibus hoc ſeruatur:Canoniſtæ non ſeruant:quia li-
b cet exprimat appellationē iniuſtā,quia ſententia fuit nulla,appellatus ex iniuſtitia
appellatiōis petet expenſas factas in inſtātia appellationis q̄ pronūciata
eſt iniuſta: dixit Iaco.de Aren. iudicem appellationis pronunciare debere
ſententiam nullam.& appellationem ex ſuper abundanti interpoſitam, al-
leg.eod.titul.de app.nominationes.C.qui pro ſua iuriſdictione l.j.ff.de iu
re patro.l.fin.& famil.erciſcun.l. quædam mulier. vbi videtur expreſſum
hoc ponit etiem Cy.in l.eos,& vide infra §.iuxta.ſcilicet antepen
tiam auctor.in fin.allegat prædictam l.quædam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a deleg. cum contingat [a]. ¶† Sed pone: ecce oppoſui actori in lite
27 principali exceptionem pacti de non petendo, & probaui: actor
uero oppoſuit mihi exceptionem pacti de petendo ſed non pro
bauit, licet in ueritate ſibi feciſſem pactum de petendo non ob-
ſtante priori pacto, ideoque iudex me abſoluit, nunc in cauſa ap
pellationis probat actor illam exceptionem: queritur, qualiter
iudex pronunciabit male fuiſſe iudicatum, cum primus iudex be-
ne pronunciauerit, ſecundum acta coram ſe habita? Reſpon. de
bet ſic dicere:
¶FORMA. Quia talis in principali cauſa non oppoſuit, uel non
probauit talem exceptionem, quæ ſibi in ueritate competebat,
vel oppoſitam non probauit & nunc eam probauit, ideo ſenten-
tiam primi iudicis emendo, uel reformo, ff de app. l. j. extra de in-
integ. reſt. tum ex literis. in fin. & ſupra uer. in iudice. in prin. Si eſ
nim ſimpliciter pronunciaret, illum male pronunciaſſe, minui
bene diceret. Debet ergo illum excuſare modo prædicto, uel d-
cendo, inſtrumentum, per quod nunc probatur, non fuiſſe co.
ram illo productum, & huiuſmodi, extra de priuileg. cum olim.
prope fin. ix. diſt. ego. in auth. Colla. v. ut defun. ſeu fu. eo. in prin
extra de fi inſtru. cum Ioannes. in fin. Vel dic contra prout not.
C. de appellat. leg. eos. reſpon. j. in fine. ibi, etiam. & ſupra §. ſpe-
cies not. utrum deberet dicere Condemno, uel Abſoluo. Iu-
dex autem appellationis poteſt reum condemnare, ut ff. iu. ſol.
l. pe. extra. de appel ut debitus. Qualiter autem pronunciabit iu-
dex, cum is. cuius intereſt, ſe opponit contra ſententiam, & pro-
bat in cauſa appellationis, not. ſecundum Papam, extra de ſent.
& re iud. cum ſuper.
28 ¶† IVXTA præmiſſum ordinē uidendum reſtat de formis ſen-
b tentiæ excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti [b], & abſo
lutionis. Si igitur in cauſa criminali ante litem conteſtatam con-
tumax ſit, excommunicandus eſt, ut ſupra de contu. §. ſequitur
uidere cuius excommunicationis forma talis erit:
c ¶FORMA ſententię excommunicationis [c] Cū P. presbyter de
tali loco in noſtra præſentia conſtitus, à G ſuper variis criminib.
ſcilicet ſimonia, periurio, adulterio &c. accuſaretur, ipſe nedum
cum aduerſario noluit in iudicio experiri, uerum etiam contu-
maciter contra noſtram inhibitionem a noſtra diſcedens pręſen
tia, noſtris ſæpe uocatus literis & nunciis, comparere contemnit
cuius rei cauſa ipſum contumacem reputauimus, & ob hoc eum
in his ſcriptis auctoritate Dei omnipotentis. & beatorū apoſto-
lorū Petri & Pauli, & noſtra, excommunicationis uinculo inno
damus: extra de iudic. c. j. extr. de ſent. excō. cum medicinalis. li.
6. tradentes eum quamuis abſentem, Satanæ in interitum carnis,
ut ſpiritus eius ſaluus fiat in die iudicii. hæc probantur ii. qu. 1. de
manifeſta. xj. quæſt. iii. audi. 23. quæſt. 4. qui peccat in princip. &
c. quid crudele. extra de app. cum ſit Romana. in fin. 24 q. 1 §. ſin
autem. uer. unde apoſtolus eum, &c. & quæ. 3. notandum. ad fin.
xlv. diſt. non licet. Quod ſi excommunicatur cum ſuis participi-
d bus, ſic poterit dici, Habeto [d] itaque cū his, qui tibi conſentiūt,
plene condēnationis ſententiam, ſublatumque tibi nomen &
munus ſacerdotii agnoſce, ſancti ſpiritus in iudicio, & noſtra au-
ctoritate dānatus, & anathematis in cōſpectu dei & ſanctorum
angelorum, ut 23. q. 4. Guiliſarius. & hoc in ordinario iudice. De-
legatus autem cæteris verbis retentis, ubi dicit, auctoritate Dei
omnipotentis, &c. dicit, auctoritate mihi commiſſa, uel ſic:
¶FORMA. Cū de talis presbyteri exceſſibus nobis fuiſſent fre-
quenter uaria nunciata, nos uolentes ex officio noſtro ad inqui-
rendum deſcendere & uidere, utrum clamorem, qui ad nos per-
uenerat, opere compleuiſſet: eundem per noſtras citauimus lite
ras, ut coram nobis certo termino perſonaliter compareret: ip-
ſe uero nec per ſe, nec per alium, in pręfixo ſibi termino compa
rere curauit: quare ipſum reputantes merito contumacem, in
his ſcriptis, &c. ut ſupra proxim. 2. quæſtione j. Deus omnipo-
tens. extra de accu. qualiter. 2. Eodem etiam modo poteſt quis
excommunicare eum, qui in cauſa ciuili contumax reperitur, fa
cta competenti narratione, qualiter cognoſcens de cauſa, quæ
inter tales vertitur, citauit talem, qui ſe contumaciter abſenta-
uit, extra ut lite non conteſt. quoniam in fin. & extra de poſtul.
29 prelat. c. 1. ¶† Illud autem ſcias, quod in enormibus delictis &
contra tyrannos claues eccleſiæ contemnentes quandoque fer-
tur ſententia excommunicationis per epiſcopum cum magna
ſolennitate: & hoc dicitur anathema debent enim xij. ſacerdo-
tes epiſcopum circumſtare, & lucernas ſeu candelas ardentes in
manibus tenere, quas in concluſione, ſeu in fine anathematis, ſeu
excommunicationis proiicere debent in terram, & pedibus con
culcare: deinde epiſtola per parochias mittatur continens excō-
municatorum nomina & excommunicationis cauſam. hæc le-
guntur xj. q. iii. debent. & illæ candelæ non debent ſumi poſtea
e ad aliquem uſum. ſecundum Ioan. ſed foras proiici [e]. 2 quæſtio.
vii. non omnes epiſcopi. In pleriſque tamen locis non concul-
cantur pedibus, ſed extinguuntur in aqua dicendo, Sicut cande-
f læ hę extinguuntur, ſic eius opera [f] coram Deo ſint extincta, do-
nec ſufficienti ſatisfactione pręmiſſa ad ſinum ſanctæ matris ec-
cleſiæ reuertetur ¶ Quibus autem uerbis formetur ſententia, cū
quis pro aliquo facinore excommunicatur, uide 23. diſt. in nomi
ne. uerſus fin. verſic. quod ſi quis contra. uſque ad fin. Nonnun-
quam etiam fertur ſententia perpetuæ depoſitionis, degradatio
nis, uel ſuſpenſionis in aliquem: quod dic, ut infra de accuſat. §. 2.
30 uerſic. & not. quod. & ſeq & ſupra uerſic. porro. ¶† Cæterum in
iudicio non tenetur quis tantam ſolennitatem ſeruare. nam po-
ſtquam quis ter monitus eſt, quod reſpōdeat poſitioni, uel aliud
faciat, iudex poteſt ex tunc in ſcriptis eum excommunicare,
dicens:
¶FORMA. Et quia legitime monitus non vis poſitioni reſpon-
g dere, te, tua cōtumacia exigente, excommunico in his ſcriptis [g].
Et no. quod nullus debet excommunicari, niſi legitima monitio
ne præmiſſa, ut extra de ap. reprehenſibilis. de ſen. excom. ſacro.
ſcilicet trina, ſecundum B. 24. quæſt. 3. de illicita. 16. quæſt. vii. om
nes decimę. 17 quæſt. 4. de presbyterorū. Ego credo cum G. Na.
unam ſufficere cum teſtium ſubſcriptione: hæc enim dicitur ca
h nonica, ut in prędic. alleg. c. reprehenſibilis. Argu. [h] tamen con-
tra de ſent. excommu. in conſt. Gregor. X. conſtitutionem. lib. 6.
Et no. quod excommunicationis ſententia eſt in ſcriptis profe-
renda, alioquin punitur eam ferens, extra de ſen. excomm cum
i medicinalis. in prin. [i] extra de treuga & pace, c. j. 2. q. j. legum. nec
credo eſſe de ſubſtantia, quod dicatur in ſententia. In his ſcriptis
excommunico: conſulo tamen, quod dicatur, ut j. §. iuxta. uerſi.
non ualet. & executores quandoque ferunt tales ſententias. Cō-
tradictores & rebelles excōmunicationis ſententia innodamus.
Quid autem iuris ſit de hac ſententia, & qui per eam ligentur &
quis eam ferre poſſit, not. ſecundum Papam extra de præb. pro
k illorum [k]. ¶† Verum quia, excommunicato in ſua contumacia
31 perdurante, iudices uolunt quandoque ſuam ſententiam aggra
uare, ut contumacia creſcente creſcat & pœna, ut in præd. dec.
quoniam. in fin. & l. diſt. quia. extra de cohabit. cler & mul. cleri
cos. in fin. & C. de ſer. fug. quicunque. in prin. & ff. de pœnis rele-
gati & 2. qu. v. quando. ad fin. poterunt tunc procedere ad ſuſ-
pēſionem, uel priuationem perpetuam officii & beneficii, ut ex
tra de ætate & qualit. cum bonę. & de teſtib. cog. cum ſuper cau-
ſa. & 33. dictinct. præter hæc de app. paſtoralis. de cohab. cler. &
mul, clericos. & c. ſequent. de cleri. non reſid. ex tuæ. & de cleri.
excommun. latores. xj. q. iii. rurſus. & c. ſeq. uel ad depoſitionem,
ut extra de dolo & contum. ueritatis cuius ſentęntiæ forma talis
erit,
¶FORMA. Cum nos P. Dei miſeratione epiſcopus talis eccleſię
talem ſui exigente cōtumacia, olim excommunicationis uincu
lo duxerimus innodandum, ipſeque, contemptis clauibus eccle
ſiæ, uelut filius inobedientiæ, adhuc in graue animæ ſuæ prǫiudi-
cium & ſcandalum fidelium pertinaciter in ſua contumacia per
ſeueret, & excōmunicationis ſententiam, qua ligatus eſt, animo
ſuſtineat indurato, idcirco, ne de ſua cōtumacia valeat gloriari
& ne facti ſui peruerſitas tranſeat pręſumptoribus in exemplū,
ſed potius pœna eius ſit aliorum metus, noſtram ſententiam ag-
grauantes iuxta meritum culpæ illius eum ab officio & beneficio
duximus ſuſpendendum: ut in præ. concor & ext. de vi & ho. ele.
ut clericorum. § ſi quis igitur. & extra de iud. at ſi clerici. de exceſ
32 præl. tanta. de homi. pro humani. ¶† Quandoque etiam ſenten-
tia excommunicationis aggrauatur, ut omnes participātes ei ean
dem ſen-

ADDITIONES.

a Contingat. ¶ & ibi ſcripſi in gloſſ. quia melius & maxime circa finem.
b Interdicti. ¶ Has duas conuerterat præponendo ſecundam in principio §. & tamen duas uirgulas ſolas ponit de his, ſcilicet infra ad fin. ſecundę col. uerſiculo, & not. quod prælato. & in 4. col. uerſicul. & not. quod ſententia. Cauſam dedit, quia Hoſtien. de his in Summa de ſententia excommunicationis non fecit membra: remiſſionem tamen de illis dedit ad tria loca, eodem titul. verſiculo, antepenult. & vide infra de ſentent. excomm. in fin.
c Excommunicationis. ¶ Effectus huius & ſequentis fuit Aegid. conſilio centeſimoſexto.
d Habeto. ¶ Verba Syluestri ad Iulium diaconum proditorem ſuum: nec important, ad quod auctor inducit, ſcilicet excommunicationem participantium extra crimen: quia verba non ſonant hoc: hodie etiam ferri non poſſet niſi ſeruatis formis decretalium de quibus infra uer. quandoque,
e Proiici. ¶ ſupra argu. ille enim canon hoc non dicit, ſed de ſale infatuato loquitur.
f Opera. ¶ Sup. bona.
g Scriptis. ¶ Hodie, ubi locus eſſet decretali ſecundæ, de confeſſis, libr. ſexto, non eſſet iuſta talis excommunicatio, ex quo ponens habet, quod intendit.
h Argum. ¶ immo expreſſum, & ei ſtatur.
i In prin. ¶ lib. 6.
K Illorum. ¶ vbi ſcripſi in prin.

dem ſententia incurrant,ut extra de ſentent.excommu.quod in
dubiis. ad fin.& de priuileg. quanto. Hodie tamen hoc non de-
bet fieri,nec ſententia tenet,niſi prius & ipſi participantes moni-
a ti fuerint,ut deſiſtant,extra de ſentent.excommun. ſtatuimus [a].
Et in monitione ex primi debent nomina illorum, qui monen-
tur,ſiue fiant plures monitiones, ſiue una pro omnibus, obſer-
uentur aliquorum dierum competentia interualla,niſi facti ne
ceſſitas aliud inducat,ut in conſtit.Grego.X. eod. titu. conſtitu-
b tionem [b].prout ibi dicam. Quidam etiam fatui iudices ſuas uo-
lentes ſententias aggrauare,faciunt presbiteros indutos ueſtibus
ſacerdotalibus uenire ad domum excommunicati,& ad oſtium
uel ſuper tectum domus tres lapides iactare. quod ridiculum
eſt. poteſt & ſententia aggrauari per decre.extra de pœn.ca. fin.
uel per alia iuris remedia cogitata, quia creſcente contumacia
c creſcere debet & pœna, ut ſ.not.quod prelato [c] ob reuerentiam
pontificalis officii primo debet ingreſſus eccleſiæ,uel ſacerdota
le officium interdici:deinde ab officio ſuſpendi,& ſubſequenter
aggrauetur cenſura eccleſiaiſtca contra eos, niſi aliter ſuaſerit
fieri in una contumacia poteruitas,ſiue culpa ſua, ut in conſtitu.
d Alex.IIII.de priuil.quia pontificali [d]. & probatur extra, de of-
ficio delegat.ſane.Cum igitur participans excommunicato non
ſit excommunicatus,ſed excommunicandus,ut extr.de cleric.ex
com.ca.fi.nec ſit etiam excommunicãdus, niſi poſtquam fuerit
33 monitus,ut ſupra,patet,†quod non peccat mortaliter,ſed uenia
e liter.argu.extra quod me cauſa, ſacris [e], nam excommunicatio
non debet niſi pro mortali infligi.xj.q.3.nemo.& c.nullus.ſecus
tamen,ſi in contemptum, uel pertinaciter participet, ut extra
eod.cum medicinalis.in princ.libr. vj.uel poſt excõmunicatoris
prohibitionem,uel frequenter, arg.xj.q.3.excellentiſſimus. & c.
fin.xxv.diſtinct.§.alias ea demnm. nam tunc poteſt excommu-
34 nicari.¶† Porro aliquo propter ſui contumaciam excommu-
nicato, conſueuit excommunicator alicui ſcribere, ut ibi ex-
communicatus ipſe uitetur: cuius quidem ſcripturæ forma ta-
lis erit:
f ¶FORMA [f].Talis delegatus uel ordinarius, tali rectori ſalutem
in domino.Cum nos talem noſtrum parochianum, eius contu-
macia exigente,pro eo quod coram nobis tali,de iure noluit re
ſpondere,excõicationis uinculo duxerimus innodandum, dile-
ctionem ueſtram monemus,& hortamur,& nihilominus uobis
auctoritate, qua fungimur in hac parte,precipiendo mandamus
quatenus ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis in eccleſia ueſtra,
publice coram populo pulſatis campanis, & candelis extinctis,
excommunicatum denunciare curetis,ipſumque velut excom-
municatum faciatis in eccleſia:& extra,uſque ad ſatisfactionem
codignam ab omnibus arctius euitari:uel donec ſuę culpam ino-
bedientię recognoſcat,& de ea ſatisfaciat,ut tenetur.hęc probã
tur xj.quęſtio.3.curię.& c.debent.Et conſulo actori. quod cum
has literas præſentabit rectori,ſi excommunicans ſit iudex dele-
gatus,habeat tranſcriptum literæ apoſtolicę per manum publi-
cam,uel ipſam literam bullatam, per quod rectori fidem faciat
de iuriſdictione excommunicatoris:alioquin rector, literis ſi no
lit credere,non tenetur,extra de of.deleg.cum in iure. de reſcri-
ptis.cum contingat.C.de mand.princip.l.unica,97.diſt.nobiliſſi
mus.¶Sed & auditores domini Papæ quandoque, quos excom
municant, faciunt in audientia excommunicatos per ſuas literas
nunciari,quarum forma talis erit,
¶FORMA.Cum contemptus contumacibus obeſſe debeat, ne
de ſua ualeant contumacia gloriari,mandat talis auditor,talem,
quem ſui contumacia exigente,canonica monitione pręmiſſa,
excommunicauit in ſcriptis excommunicatum in audientia pu
blice nunciari.Datum,&c.extra,de poſtul.c.j.ii.queſt.v.quanto
35 ¶† Porro quia de excommunicatione diximus, & frequenter
excommunicati ad ſinum Sanctæ matris eccleſiæ redeuntes,pe-
tunt ſibi abſolutionis munus impendi(quod quidem conceden
dum eſt.nam miſeratio eccleſiæ nunquam claudit gremium re-
deunti ad eam ut xj.q.3.de illis & C.de ſumma tri n liquet.§.nos
enim) ideo & de abſolutione aliqua ſubnectamus.Debet autem
fieri abſolutio,cum Pſalmo pœnitentiali,& oratione dominica,
ut extra de ſent.excom.à nobis.ii.§.fin.hoc modo: Excommuni
catus enim accedat ad excommunicatorem,petẽs humiliter be-
neficium abſolutionis. Iudex autem recepta ab eo cautione de
parendo iuri, ubi fuit excõmunicatus propter dubiã offenſam,
vel etiam propter contumaciam,ut extra ut lite non cõteſt quo
niam.§.in aliis. uel etiam de parendo mandatis eccleſiæ, ſeu ex-
communicatoris,quod idem eſt,ut extra de ſent.excom.c.ex te
g nore [g].& c.cum deſideres & c.de cætero.& extra de offic.deleg.
prudentiam.§.ſexta & de app.ad hoc.ii & de maior.& obe.cum
in eccleſiis.in fin.licet Io.no.contra,prima,quęſtione,ſeptima ſi
qui uoluerint,uel ſatisfactione præmiſſa, ubi fuit pro manifeſta
offenſa excommunicatus,ut extra de uerborum ſignific.ex par-
te.ſuper quo uide ſupra de contum.§. nunc dicamus. & reſtitu-
tis expenſis, ut ibi, beneficium abſolutionis ſibi tribuat in hac
forma:
¶FORMA.Excommunicatus enim ueſtibus exutis ſtet ante ua-
luas eccleſię,genibus flexis,coram eo, qui eum debet abſoluere:
& ille tenebit uirgas & in quolibet uerſu pſalmi, Miſerere mei
Deus, ſemel eum percutiet magis, uel minus, conſiderata illius
h contumacia: finito uero pſalmo dicet, Gloria patri, &c.kyrie [h]
eleiſon.ter Paſter noſter, &c.& Ne nos,&c.Saluũ fac ſeruũ tuũ,
uel ancillam tuam,uel ſeruos tuos,uel ancillas tuas,ſi plures fue-
rint.Domine,nil proficiat inimicus in eo,uel in ea,uel in eis.Eſto
ei, uel eis,turris fortitudinis Domine exaudi orationem meam
Dominus vobiſcum: oremus. Deus, cui proprium eſt miſereri
ſemper & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram, & hunc fa-
mulum tuum, quem excommunicationis catena conſtringit,
i miſeratio tuæ pietatis abſoluat: ſecundum dom. meum [i].uel di-
cat hanc orationem, Præſta, quæſumus Domine, huic famulo
tuo dignum pœnitentiæ fructum, ut eccleſiæ tuæ ſanctæ (à cu-
ius integritate deuiauerat peccando) admiſſorum ueniam con-
ſequendo,reddatur innoxius,per Dominum noſtrum, &c.hoc
habetur xj.quæſt.3. cum aliquis. Poſtea dicat: Auctoritate Dei
omnipotentis,& beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & ec-
cleſię ſanctæ ſuæ,& noſtra abſoluimus te à tali ſententia,& reſti
tuimus te communicationi & participationi eccleſiæ,& omniũ
fidelium & eccleſiaſticis ſacramentis. Et, ſecundum dominum
k meum.[k] reprobatur abuſus ſimplicium presbyterorum dicen
tium in tali caſu,Abſolutionem & remiſſionem excommunica-
tionum & omnium peccatorum, &c. debent enim dicere, Ab-
ſoluimus:arg. pro eo extra de ſentent. excommunicat. à nobis.
prope princip. ibi, præce. poſtmodum abſoluere, &c. Veruntа-
men iudices non ſequuntur hodie hanc formam,ſed recepto iu
ramento dicunt: Ego abſoluo te auctoritate Dei omnipotentis
& ſanctorum Petri & Pauli apoſtolorum, & auctoritate mihi
commiſſa, à tali excommunicatione.Et certe talis abſolutio ua
let, & tenet, & hac utimur. Nam & ſi ſimpliciter dixero, No-
ueris te excommunicatum, excommunicatus es: & ſi ſimplici-
ter dixero,Te noueris abſolutum,abſolutus es: argument. extra
de ſentent. excommunica. capitul. penult. extra de re iudic.ca.
1.Et communiter tenent Doctores,quod ſi ualet iniuſta excom
municatio, ſic & iniuſta abſolutio: quæ plenius proſequere in
Summa do. mei. de ſentent. excommunicat. §. & qualiter hæc
abſolutio.ſub §.tertium.uerſicu. qualiter proferatur. & in præ-
dict.capitu.à nobis.§.abſolutionis.& ſuprà de citatio.§.iam de
36 citatione.in fin. ¶† Aſolutio quoque à ſuſpenſione hominis fit
cum iuramenti præſtatione,ut extra eodem capi.uenerabili. Et
nota, quod ubi à pluribus & ſolenniter quis excommunicatur,
tunc etiam à pluribus & ſolenniter debet abſolui, argument. in
prædict.cap.cum aliquis.& ea.q.debent. & ff. de regul.iur.nihil
tam extra eod. capit.1. Item ſcias, quod licet iudices, qui non
ſunt presbyteri,& eorum ſuperiores, poſſint abſoluere a ſenten
tiis,quas ipſi proferunt, tamẽ a ſe abſolutos debent mittere re-
conciliandos per ſacerdotes.Secundum do.meum, ut extra de
ſentent. excõ. canonica. quod dic, ſecundum eum, ut in Sũma
eodem titulo. §. quis poſſit abſoluere. ſub § ſed quis abſoluet.
& eodem titulo. cum illorum. idem etiam uidetur Innocenti.
IIII. dicere extra de conſuetud. quanto. Et hoc ſeruamus, li-
37 cet aliqui hoc non ſeruent. ¶†Sed pone: iudex delegatus cau-
ſam alicui ſubdelegauit,diffinitiua ſibi reſeruata: qui ſubdelega
tus partem excommunicauit, & poſt ſe ad partes remotas tran-
ſtulit: quæritur, an delegatus poſſit illum abſoluere? & uide-
tur,quod non: imo excommunicatus eſt ad excommunicato-
rem remittendus, extra de offici. ordin. ad reprimendam. & de
ſentent. excommunicat capitul. per tuas. Dic contra: reuocat
enim ad ſe cauſam:quod ei licet, ut ff. de iudic. iudicium ſolui-
tur, quo facto, eum abſoluet: ſicut & ſubdelegatus eum abſol-
uiſſet, ſi fuiſſet ab eo petitum. extra de uerborum ſign. ex parte.
ſecun-

ADDITIONES.

a Statuimus. ¶ lib.6.
b Conſtitutionem. ¶ lib.6
c Prælato.¶Epiſcopo ſcilicet.
d Pontificali. ¶ Quæ hodie habetur de officio delegati,c.ii.lib.vj.de epiſco-
po loquitur.
e Sacris.¶Hunc articulum pleniſſime ibi ſcripſi in ult.gl.
f FORMA. ¶ Aegid.fuit totus iſte uer.
g Tenore. ¶ Vbi idem no.in j.gl.&extra quod metus cauſa,c.primo,in 4.gl
h kyrie. ¶ Secundum deriuatores ſunt duæ partes,& non dictio compoſita.
kyrie,per unum r,idem eſt quod Domine: Eleiſon, id eſt Miſerere. kyrie
per duplex rr,idem quod porcus ſecundum eos.
i Do.meum,¶In ſumma de ſententia excommunicationis,§. pen. uer. ter-
tium eſt.j.alleg.
k Domi.meum, ¶ vbi ſupra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ſecundum P.[a] Quod uerum eſt, niſi ſimpliciter, uel totaliter illi
commiſerit uices ſuas, quia tunc re non exiſtente integra, cau-
ſam ad ſe non poterit reuocare, extra de offic. deleg. uenerabili.
& c. ſuper quæſtionum. §. ſi uero. in prin. Vnde tunc debet ad de
legantem primum recurſus haberi, ut in eod. ca. & extra de con-
ceſ præben. quia diuerſitatem. de offic. ordin. paſtoralis. §. præte-
38 rea. ¶† Quid ſi Papa confirmat ſententiam excommunicatio-
nis latam per aliquem iudicem, nunquid idem iudex poterit po-
ſtea abſoluere ab illa? quæſtio eſt venerealis: & ſoluitur, quod
b ſic, extr. de inſtit. c. 3.[b] idem no. Goffre. in Summa de confir. vti.
vel inuti. & Vin. extra de confir. vtili, c. j. Et not. quod ſententia
interdicti lata generaliter in ciuitatē, vel caſtrum, vel alium quē-
libet locum, non poteſt ad cautelam relaxari, ut in conſt. Grego.
c de ſenten. excom. præſenti [c]. & ibi dicemus, quæ ſit ratio huius iu
d ris [d]. ¶† Quid ſi ſcribatur alicui, quod ſi inuenerit in P. ſententiā
39 excommunicationis poſt appellationem latam, ipſam denunciet
e nullam eſſe? Reſpon. no. Inno. ext. de ſent. excom. ſolet [e]. quod
talis non poteſt abſoluere ad cautelam. in obtinenda autem ab-
ſolutione ad cautelam præſtatur iuramentum: & hoc, quando
dubium eſt, an ſententia teneat, uel non, ut extra, de ſen. excom.
venerabili. ſecus, quando quis abſoluitur à minori excommuni-
catione, ut eo. tit. nuper. §. fin. & uide j. in tractatu libel. in tit. de
40 ſent. excom. ¶† Illud quoque notandum eſt, quod hi, qui de-
bent tantum per ſedem apoſtolicam abſolui, poſſunt per alios in
neceſſitate abſolui, ut 17. q. 4 c. ſi quis ſuadente. & 26. q. 6. hi, qui
puta per epiſcopum, uel presbyterum, ut eo. titu. nuper. § fin. &
not. eo. tit. de cætero. Neceſſitas autem eſt, imminente mortis ar
ticulo, uel infirmitate, uel inimicitia, uel inopia, vel puerili, uel ſe
nili ętate, uel fragilitate ſexus, vel alia corporis impotentia uel
quolibet alio canonico impedimento: puta, quia non ſunt ſui iu
ris, vel ſunt nimium debiles, & delicati, uel ſerui, uel eſt officialis
epiſcopi, uel alius officialis, qui turbam arcendo excommunica-
tionem incurrit, uel qui ſunt membris deſtituti, uel ualetudinarii
f uel eſt difficultas aliqua: debet tunc eis [f] iniungi, ut reſumptis viri
bus ad ſedem apoſt. uel eius legatum accedant, eius beneplacito
parituri. hæc probātur per ordinē ext. de ſen. exc. q̃nis. & c. de cæ
tero. & c. mulieres. & c relatū & c. ſi uero j. & c ea noſcitur & c.
nuper. in fi. & ſi forte per alium fuerant excommunicati, iniun-
getur eis, quod parebunt excommunicatoris mandato, ut ca. nu-
41 per. §. fin. ¶† Quid ſi mulier robuſta & fortis ſit? Reſpon idem
iuris eſt propter ſexus fragilitatem, ut in ca. mulieres. Quid de fi-
liofamilias, nunquid eſt ad curiam pro abſolutione mittendus?
& videtur, quod non, quia non eſt ſui iuris, ut in præd. ca. mulie-
g res [g]. Sed dic cōtra: nec etiam iuſſus patris ab excommunicatio-
ne excuſat, xj. q. iij. ſi dominus ff. de actio. & oblig. ſi ſeruus. Arg.
tamen contra, quod excuſet ff de his, qui not. infa. liberorum. in
fi. ff. ad leg. Aqui. liber homo. ii. ff. quod vi, aut clam. is qui in pu-
h teum. § ſi tutoris. 86. diſt. an putatis [h]. ¶† Quid ſi ipſe epiſcopus
manus mittit in clericum & epiſcopus eſt ſenex, & debilis, &
impeditus? Dic, quod per metropolitanum poterit abſolui, qui
eſt eius ordinarius: uel ſede metropolitica vacante, per capitu-
lum ipſius eccleſiæ, extra de maior. & obed. cum olim. Quid ſi
epiſcopus non uult abſoluere in caſu, in quo ſibi pręmittitur?
Reſpond ſi negligens eſt, hoc archiepiſcopus faciat, extra. de
præſcript. cum ex officij. ſecus, ſi ſit excommunicatus, ut extr de
ſup. neg. præ. Romana. lib. 6. Sed quid ſi epiſcopus abſens eſt ex iu
ſta cauſa, ſed non negligens: dic, quod archiepiſcopus non po-
teſt abſoluere iudicem alterius. nam epiſcopus poteſt hoc com-
42 mittere ſuo uicario, extra de offici. ordin. capitu. fin. ¶† Sed cum
clauſtrales ſe in clauſtro adinuicem leuiter verberantes abſol-
uendi ſint per abbates, vel priores ſuos, vt ext. eodem. monachi.
& c. cum illorum. quid erit, ſi abbas verberauit monachum? dic,
quod per epiſcopum abſoluetur, argument. eodem titu. de mo-
i nialibus [i]. Quid ſi abbas percutit abbatem, uel monachum alte-
rius diœceſis? Reſpon conueniant ambo epiſcopi, & abſoluant
ut in c. cum illorum. Sed quid ſi monachi non clauſtrales, uel ex
tra clauſtrum ſe uerberant atrociter? Reſpon. dici poteſt, quod
propter ſcandalum ſint ad apoſtolicam ſedem mittendi, ſicut &
quando verberant clericum ſecularem, ut in præd. ca cum illo-
44 rum ibi, niſi eorū exceſſus extiterit difficilis & enormis. ¶† Quid
ſi Prior, & magiſter, ſeu maior ordinis hoſpitaliorum excommu
nicatus eſt, quod forte exceſſit in verberando fratrem aliquem?
Dicunt quidam, quod per epiſcopum loci, in quo deliquid, ab-
ſoluetur: alij quod per Priorem ordinis illius, qui quo ad hoc, ma
k ior eſt. ut extr. c. canonica ubi de hoc, ſecundum Vincen. [k] ¶ Ab-
ſolutione autem obtenta ab excommunicatione propter contu
maciam, conſulo, quod hoc facias ſcribi in actis: unde facias con
fici publicum inſtrumentum. nam qui ſemel fuit cōtumax alias
excommunicatus, & publice denunciatus, ſemper præſumitur
excommunicatus, & à quolibet actu legitime repellitur, niſi ſe
[illegible] bauit abſolutum, vt extra. de elect. & ele. poteſt. uenerabi-
[illegible] etenim. & in præ. cap. cum deſideres. & extr. de cleri.
exc. propoſuit. prope fi. ubi de. hoc. Argumentum contra extra
l de ſeru. in or. fa. cap. j. ubi de hoc [l]: cuius inſtrumenti forma ta-
lis erit.
m ¶ FORMA [m]. Anno, menſe, die, & loco talibus, in preſentia mei
notarii, & teſtium infra ſcriptorum, R. de tali loco ſe coram tali
domino, delegato tali, uel tali ordinario præſentauit, depoſcens
ab eo humiliter, & deuote ſe ab excommunicatione in eum per
ipſum iudicem ex tali cauſa lata, abſolui, offerens cautionem de
iudicio ſiſti, & aſſerens ſe paratum parti aduerſæ congrue ſatiſfa-
cere de expenſis. Idem vero dominus iudex, recepto prius ab eo
iuramento, ſecundum formam iuris de parendo mandatis eccle
ſię, ſeu excommunicatoris, ac exhibita ſatiſfactione congrua
expenſarum, ei munus abſolutionis impendit, & eum a prædi-
cta excommunicationis ſententia denunciauit penitus abſolu-
tum. Et ego talis, tali auctoritate notarius, prædictis interfui,
&c. Quo facto, petat literas, ut denuncietur abſolutus, ubi &
fuerat nunciatus excommunicatus: quæ erunt continentiæ
talis.
¶ FORMA. Talis tali ſalutem in domino. Cum talis parochia-
nus ueſter, quem ſuis meritis exigentibus, ad mandatum no-
ſtrum excommunicatum pridie publice nunciaſtis, ad ſinum
ſanctæ matris eccleſiæ humiliter & deuote redierit, & pręſtita
cautione, ſecundum iuris formam, reſtitutis expenſis, à nobis ab
ſolutionis beneficium obtinuerit, diſcretionem veſtram mo-
nemus & hortamur & nihilominus auctoritate, qua fungimur
in hac parte, uobis pręcipiendo mandamus, quatenus eum in ec-
cleſia veſtra à ſententia qua tenebatur adſtrictus, abſolutum pu-
blice pronuncietis: argument. extr. de pur. can. inter ſolicitudi-
45 nes. verſic. In pœnam. & xj. quæſt. iii. c. curæ. & ca. debent. ¶† Sed
pone: aliquis pluribus de cauſis excommunicatus, abſoluitur a-
pud ſedem apoſtolicam: Pœnitentiarius illum remittit ordina-
rio abſolutum, nulla expreſſa cauſa excommunicationis, à qua
illū abſoluerit quæritur an debeat pro abſoluto haberi? Reſ. ſic,
extra, de conſang. & affinit. quia circa. quia non pręſumitur iſte
tacuiſſe, & immemor propriæ ſalutis eſſe, j. quę. vij. c. ſancimus.
quæ eſt C. ad leg. Iul. repetun. l. fi. Nam & delegatus ſimpliciter
uices ſuas committendo, uidetur in totum commiſiſſe, extr. de
offi. deleg. venerabili. l. diſtinct. c. j. in fi. Et tutor non expreſſa
cauſa, in qua detur, in omnibus cauſis pupilli intelligitur eſſe da
tus, ff de tutelis. l iii. in fin in beneficiis enim larga debet interpre
tatio fieri, ut ext. de don. cum dilectus. Argumentum tamen cō-
tra, ut potius præſumi debeat excommunicatus in his, quę not.
extra de ſerut. in ord. fac. ca. 1. Item contra, extra, de ſent. excom.
n cum pro cauſa [n].
46 ¶† POSTREMO uidendū occurrit, qualiter ſentētiæ ſuper diſ-
o penſationibus formentur Et nota [o], quod multis modis fit diſ-
penſatio, ſcilicet diſſimulando, 74. diſt. ubi iſta ext. de cogna. ſpi-
rit. ſuper eo ibi diſſimulare poteris, &c de cōſan. & affinitate qa
circa. & ext. de reſtitu. ſpol. cap. literas. §. opinioni. Item monen-
do, 27. quæſt j. ca. ſi homo. ext. de offi leg. cap. niſi. Item remitten
do, ext. de offi. ordin. ad reprimendam. Item caſtigando, 14. q. 6.
cap. 1.

ADDITIONES.

a Secundum P. ¶ In decretali, ſuper quæſtionum. §. porro. ut ibi ſcripſi ſu-
per verb. reſeruat.
b C. iij. ¶ Ibi no. contrarium in ult. gl. & illud verum in ſententia hominis
confirmata per Papam: quod hic dicitur, procedit in ſententia conſtitutio
nis confirmatæ per domi. Papam, vt ſcripſi per præallegatam gloſſam.
c Præſenti. ¶ lib. vj.
d Iuris. ¶ Et ibi no. in j. glo.
e Solet. ¶ Ibi poſt gl. plene tractat per modum Summæ materiam abſolutio-
nis ad cautelam.
f Tunc eis. ¶ Dicit decretalis, quamuis. qui temporali impedimēto laborant
exceptis pueris & ſenibus: vide, quod ſcripſi eodem titu. de his, quæ autor
per errorem omiſit.
g Mulieres. ¶ Et hoc ibi tenet Hoſtienſis: tu diſtingue ut ibi dixi ſuper prima
gloſſ.
h Putatis. ¶ Ibi ſoluitur, de reg. iuris, quod quis. lib. 6. & plenius in præd. l.
liber homo. ii. ff. ad leg. Aquil.
i De monialibus. ¶ Decr. eodem titul. uniuerſitatis. in fine, aperte dicit con-
trarium: & omnino vide, quod ibi ſcripſi in gl. pen.
K Vincen. ¶ Vide, quod ibi ſcripſi in j. gl.
l De hoc. ¶ Et vide, quod not. extra de electione. ſi forte. libr. 6. in gloſſ. qui
etiam.
m FORMA. ¶ Iſta & ſequens fuerunt Aegidii eodem titu. ca. ſecundo, &
ſequenti.
n Pro cauſa. ¶ miror, quod non allegauit decretalem, quæ magis proprie
reſpicit cauſam iſtam, ſcilicet de officio iudicis ordinarii, ex parte. & dic
ubi ibi.
o Et no. ¶ Secundum Ioan. de Deo, cuius fuit hoc principium, & tractatus,
qui ſequitur in ti. Diſpenſationum, ad fi. quem uocat Summulam ſuper
formandis ſententiis.

cap.j Item inſtituendo,ext.de fil presby.c.ueniens.17.q 4.§.qui
autem.item tacendo,ext.de præben.cum iam dudum.in fi 86.d.
c.tanta.Item ordinando ipſo facto,ut no.lj.di c.qui in aliquo.&
ſ.de legato,§.qualiter.uerſi.dicunt autem.Item permittendo,ut
eodem tit.§.genera.uer.præmiſſa.Item tolerando,ut ext.de prę-
ben.cum iam dudum.in fine,extr.de ſpon.pręterea.In his autem
caſibus & ſimilibus non eſt opus facto,nec eſt neceſſaria ſenten-
tiæ prolatio. Cum agitur in contentioſa iuriſdictione,ſcilicet in
forma iudicii,tunc opus eſt facto,& neceſſaria eſt ſententię for-
matio:ideoque de hoc aliqua perſtringamus.In quib.autem caſi
bus poſſit diſpenſari,& per quem,& quid iuris ſit de diſpenſatio
nibus,dixi plene ſ.de legato.§.præmiſimus.& §.ſeq. & in gloſſa
in eo poſita,ext.de iudic.at ſi clerici & in aureo Repertorio ſub
a titulo de pœnis,in rubrica de diſpēſatio.[a]¶†Si igitur aliquis fue
47 rit conuictus de aliquo crimine,in quo poſſit diſpenſari,ſecun-
dum formam iuris,dicetur ſic:
b ¶FORMA Diſpenſationis[b].Licet te in tali facto culpabilem in
uenerimus,propter quod ſecundum iuris rigorem merueras ab
officio & beneficio remoueri:tamen,quia defectus noſtri tempo
ris,quibus non ſolum merita,ſed etiam corpora defecerunt,an
tiquam non patiſ canonum manere cēſuram,& quia maluimus
de miſericordia rōem reddere,quam de ſeueritate, idcirco uitā
tuam plenius agnoſcentes,& meliora & uiciniora ſaluti de cæte-
ro uerisimiliter expectātes,de miſericordia,quæ ſuperexaltat iu-
dicium hanc pœnam tibi diſpenſatiue duximus relaxandam: in
cuius rei teſtimonium has noſtri literas ſigilli,impreſſione muni
tas tibi concedimus,quibus te defendere ualeas à iaculis æmulo
rū.Data,&c.hęc forma probatur 34.di.c.fraternitatis.26.q.ul.al
ligant.86.diſt.nō ſatis.uer.melius.ext.de ſim.ex diligenti,ext. de
48 elect.quod ſicut.¶†Quod ſi is,cui hoc conceditur, velit in ma-
gnis criminibus in caſu conceſſo cum aliquo diſpenſare,ut ad ſta
tum priſtinum reducatur,ſic dicet:
c ¶FORMA[c] Ego te in integrum reſtituo natalibus tuis,& iuri-
bus oībus,atque priſtinæ famæ,ff.de ſenten.paſ.& reſtitu.l.j.&ij.
C.eo.l.j.& ij.& ij.q.iii.§ notandum.in fi.j̃.uer.porro.Quibus au
tem modis infamia irrogetur,dixi ſ.eodem tit §.ſpecies.uer. &
49 ad huius.¶†Item nota,ꝙ Papa poteſt,quo ad ius ciuile,infamiā
irrogare,ut extr. de hęreti.ſi aduerſus.& c. excommunicatus.§.
credentes.nam & tollere ipſam poteſt,quicquid dicat Gratianus
ij.queſt.iii §.hinc colligitur.illud enim intelligitur de infamia fa
cti.Et epiſcopus etiam in illis caſibus,in quibus poteſt diſpenſa
re,ut ibi no.Sed uidetur,quod quilibet iudex eccleſiaſticus idem
poſſit:qđ dic, vt j̃.de in integrū reſtitu.§.uidendum.uerſicul.itē
50 iudex.¶†Si autem epiſcopus velit diſpenſare cum eo,qui igno-
ranter habuit beneficium per ſimoniam ab alio commiſſam,
ſic dicat:
d FORMA[d].Licet de iure communi nullus debeat in eccleſia de
cætero miniſtrare,vel beneficium in ea habere,quam,licet igno
ranter,per ſimoniam noſcitur habuiſſe,vt j.q.v. c j. & q.j.ſtatui-
mus & c.ſi qui à ſimoniacis.nos tamen conſiderantes eos dignos
fore miſericordia,qui uitio alieno laborant,ut in prę.c.ſtatuim⁹
& q.iii.placuit.& c.qui apud.& lvj diſt.naſci idcirco honeſtatē
tuam ac ſpem futuræ vtilitatis veriſimiliter conſiderantes,libera
prius à te reſignatione huius beneficii recepta,tibi diſpenſatiue
concedimus,ut in eodem beneficio adminiſtrando,domino va-
leas famulari,illud tibi de nouo liberaliter conferentes hęc pro-
bantur ext.de elec.ſi alicuius.& de ſimo.ex inſinuatione. Alii ta
e men,ut Ioan.de Deo[e],dicunt,quod non poteſt ea vice in empto
beneficio etiam ignoranter,diſpenſare epiſcopus.& pro eo facit
f verbum Tolerari[f],poſitum in prę.decr ſi alicuius.& eodem tit.
c.ſuper eo:In alio tamē titulo eiuſdem eccleſiæ,puta in alia prę
benda,uel dignitate,bene poterit:unde,ſecundum eos,dicas, Vt
in eccleſia poſſis, excepto empto beneficio, aliud beneficium
obtinere. de hoc ſ.de legato,§.nunc oſtendendum uerſicul. 24.
51 ¶†Si vero iudex velit formare ſententiam ſuper diſpenſatio-
ne accuſatoris in probatione deficientis, ne infamis remaneat,
vt ſ. de legato, §. nunc de epiſcoporum.uerſi. ſed pone. & ſeq.
ſic dicet:
¶FORMA.Ego talis iudex,cognoſcens de cauſa inter tales pro
nuncio talem temere accuſaſſe,uel non probaſſe,parcens in hoc
eidem,quia eum non pronuncio calumniatorem eſſe. hæc pro-
bantur ii.q.iii.§.notandum.in prin.ff de abolit.l.j.Si vero pronū
ciaret eum calumniatorem,tunc fieret infamis,ff.de cal.l.j.Eſt au
tem iuſta cauſa diſpenſandi cum eo,qui fuit deceptus promiſſio
ne teſtium, vt eadem quæ.c Paulum.uel ſi alias error probabilis
ipſum excuſat,ut ext.de elec.ſtatuimus.in fi.lib.vj de ſen.excom.
52 ſacro.uerſicul.niſi forſan.& de appell ut debitus ¶†Quod ſi[g] in
g famiam ex ſententia irrogatam velit is,qui id poteſt, reſtituere,
ſic dicat,
¶FORMA.Quoniam hactenus plene nouimus fidē tuam, nec-
non uitam & famam integram extitiſſe,per talem ſententiā con
tra te latam nolumus infamia te notari:& ſi qua irrogata fuerit,
eam ex officio noſtro totaliter abolemus.hoc probatur extr.de
re iud.cum te ab.Porro is,cui de iure , vel ex priuilegio compe-
tit in natalibus diſpenſare:quod dic, ut ſ. de legeto, §. nunc de
epiſcoporum.uer. vtrum ita dicetur:
¶FORMA. Licet illegitime nati legitime nequeant, niſi mona-
chi: uel canonici regulares fiant, ad ſacros ordines promoueri,
uel in ſuſceptis etiam miniſtrare,ut extra. de fil. presbyt. capitu.
primo. lvj. diſtinctione. capitul. 1. quia tamen uitam tuam cla-
ram ac honeſtam agnouimus,multorumque proborum teſtimo
niis commendatam habemus,idcirco diſpenſatiue ac miſericor
diter tale impedimentum uitæ abſtergimus: concedentes , ut in
tuo poſſis ordine remanere & in eo etiam miniſtrare.lvj. diſtin-
ctione.Cenomanenſem.& capitu. ſequenti.ſ. uerſicul. quod ſi
53 is. ¶† Porro ſecundum B.& ſequaces,poteſt epiſcopus diſpen
ſare,ut quis habeat duo beneficia ſine cura:&,ſecundum eos ita
dicet:
¶FORMA Quamuis de iure communi una prebenda unum in
tegrum debeat habere ſeruitorem,ut 70.dictinctio. ſanctorum.
& 21. quæſtio.1.c.1.& una eccleſia unius eſſe debeat ſacerdotis.
ut extra de pręben.cum non ignores & x.quæſtio. 111. unio. &
21.quæſt.2.ſicut.& quęſt.1.c.j.conſiderata tamen literatura tua,
& nobilitate,ac conuerſatione laudabili, quibus iuuari dignoſ-
ceris,tibi concedimus talem præbendam:diſpenſatiue ēt in dul-
gentes,ut eam ſimul cum tali alia quam prius habebas,licite reti
h nere ualeas & habere hoc probatur ext.de præb.de multa[h].ex-
tra de exce.præl.tanta.ad fi.ext.de el.dudum.2.ext.de ſimo.Iaco
bus.T.uero dicit,quod de iure cōmuni poteſt quis habere duas
præbendas,nec eſt neceſſaria diſpēſatio.Tertii,ut Gof.& ſequa-
ces,dicunt,quod nō poſſunt epiſcopi in talibus diſpenſare.quæ
dic,ut ext.de præb.de multa.& de conceſ præb.literas. & lxx.di.
ſanctorum.& 21.q.ii.ſi quis iam tranſlatus.& ſ.de legato,§.uidē-
dum.In beneficiis autem cum cura,uel dignitatibus,ſolus Papa
diſpenſat ut in præ.c. de multa. & in ætate ad beneficia: quod
i dic,ut ext.de ele.cum dilecti[i].

ADDITIONES.

a De diſpen. ¶ Hoſtienſis etiam finito valde commendat in Summa ſua tra
ctatu de pœnitentiis & remiſſionibus proſequitur tractatum Diſpenſatio-
num etiam per modum ſummæ,de illo faciens quinque membra.
b Diſpenſationis ¶ Ad literam Ioannis de Deo,ubi ſupra,allegauit cum
ſolum duo vltima capitul.eius etiam fuerunt omnes formæ ſequentes,ſed
non eodem ordine : nec fuit magiſter dictaminis : quia tunc infra dixiſſet:
& quia maluimus de miſericordia, quam de ſeueritate reddere ratio-
nem.
c FORMA. ¶ Ioan.de Deo.
d FORMA. ¶ Io.de Deo cum concluſione ſecunda.
e Ioann.de Deo. ¶ In libro Diſpenſationum, rubrica de diſpenſationibus
epiſcoporum,in decretalibus contentis,3.col.verſicul.item poteſt diſpen-
ſare cum illo,ubi etiam damnat,ut idiotam,tenentem contrarium: & hoc
ſibi fieret:ubi diceretur tenendum ex priori titulo,uel ex renunciatione
non libera:ſed ſi poſt liberam expoſitam , ut ibi dixi , non uideo quare ſic
aggrauet.
f Tolerari. ¶ Scripſi ibi poſt Gof.quod tolerantia conceſſionis eſt,non per-
miſſionis tantum.
g Quod ſi ¶ Supple Contra.
h Multa. ¶ Ibi in gl.pe.poſt principium ſcripſi elegantiorem formam , qua
utitur Curia.
i Cum dilecti. ¶ Imo dic,ut de ætate & qualitate,capitulo primo,lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Sententia an reſcindatur prætextu inſtrumentorum, poſtea reperto-
rum.*
2 *Duobus fratribus cum duabus ſororibus contrahentibus,an vno affinita-
tem cum vxore ſua probante, poſſit alter per eadem atteſtata inter ſe
& vxorem ſuam petere ſententiam ferre.*
3 *Exemplum duorum ſuper prębenda litigantium.*
4 *Succeſſio nunquam reperitur in eccleſia.*

¶ Sententiæ effectus quis ſit.

7.§. Nunc de effectu ſentētię dicamus Et quidē maxi
m⁹ eſt.nā facit ius,īter quos eſt lata , ex quo
in rem tranſit iudicatā,etiā ſi ſit ꝯ ius litigatoris,ut ii.q.vj.§.dif-
finitiua.extr.de re iudicata,cum inter uos.in fi. Nam res iudica-
ita pro veritate accipitur,ff.de regulis iuris.res iudicata.¶†Item
alius effectus eſt:quia nō reſcinditur prætextu inſtrumentorum
poſtea repertorum,ext.de re iudicata,inter monaſterium.& ca.
ſuborta in fi.& C.de trāſactio.ſub prætextu.C.de re iud.ſub ſpe
cie.Item non reſcinditur ratione calculi,ſeu malę computatio-
nis,vt C.eodem.l.2.niſi error calculi in ſentētia exprim

C. eodem, l. ii. niſi error calculi in ſententia exprimatur, vt ff.
quæ ſen. ſine appel. reſcin. l. j. Item effectus eſt, ut ex re iudicata
detur actori actio rei iudicatæ, uel in factum, ut ff. de re iu. mi-
les. §. fi. & C. de rebus creditis, actori. reo autem exceptio, ſi pro
a eo ſit lata, ut in præ. §. diffinitiua. uer. ſi contra res prius [a]. Cætera
uide in Summa do. mei. eo. tit. Præmiſſos autem effectus intelli-
ge locum habere, quando ſententia non eſt nulla, uel non eſt ap
2 pellatum ab ea: alias ſecus. ¶ † Sed pone: duo fratres contrahũt
cum duabus ſororibus: unus eorum probat conſanguinitatem
per teſtes inter ſe & vxorem: & ſic diuortium eſt celebratum:
alter petit per eaſdem atteſtationes inter ſe & ſuam vxorem ſen
tentiam ferri. Dic, ꝙ nõ poteſt. nam res inter alios acta, &c. ex-
b tra de præb. dilecto. in fi. ubi de hoc [b]. Imò iurabunt iterum, &
examinabuntur, ff. de excep. rei iud. ſi cum uno. eſt quæſtio do-
3 minicalis 48. ¶ † Item pone: T. & P. litigant ſuper prębenda: P.
obtinet ſententiam, & habet ipſius præbendę poſſeſſionem: de-
mum mortuo. P. Papa confert mihi dictam præbendam per
mortem P. uacantem: poſt hoc dictus T. contra me agit ad di-
ctam præbendam: ego excipio contra eum de re iudicata: quæ-
ritur, an poſſim? & uidetur, quòd ſic. ff. de excep. rei iud. ſi mater
§. idem Iulianus. & § ſi ego. & §. eãdem cauſam. in uer. cæterum.
in quibus probatur quod victus in reali, ſi poſt actionem eiuſ-
dem rei agat, uel conueniatur etiam cum alia perſona, dummo
do non alleget nouum ius ſibi poſt primam petionem quæſi-
tum, obſtat ei exceptio rei iudicatæ. Item cum fuit pronuncia-
tum, P. ius habere, per conſequens pronunciatum fuit. T. ius nõ
habere. ff. eo. ſi inter me. ff. de proc. Pomponius, §. ii. quæ exce-
ptio ſemper obſtat uicto in reali, ſiue ab eadem, ſiue ab alia per
ſona uicto, ut ſupra. Idem forte in miſta actione inter realem
& perſonalem: qualis eſt hæc. Item eadem perſona cenſetur ſuc-
ceſſoris & prædeceſſoris, ff. de fideicom. lib. cum quaſi. extra de
reſcri. ſignificauit. extr. de offi. deleg. quoniam. de offi. or. paſto
ralis. & de ali. iud. mut. cau. fa. c. j & fi. & de immu. eccleſ. ſi ad-
uerſus. de ſolut. c. j. de iudi. quia V. C. de impub. & aliis ſubſt. l.
fi. in auth. iuſiurandum, quod præſt Contrà: quia res inter alios
acta, &c. extra. de re iudi. quamuis. Item tunc obſtat exceptio
rei iudicatæ, cum idem eſt modus agendi, eadem res & perſo-
næ conditio, ff. eo. cum quæritur. & l. ſeq. arg. extra. de teſti. ex
4 tenore. & ca. ueniens. quod non eſt hic. ¶ † Item non poteſt
dici ſucceſſiſſe in eodem iure, cum omnis ſucceſſio ceſſet in ec-
cleſia, extra de conceſ. præb. ca. ij. pro hac parte obtinuit, arg.
in præ. decr. dilecto. in fi. & no. ſecundum Papam, extra de ar-
c bi. ex parte [c].

ADDITIONES.

a Prius. ¶ Secundum Tan. cuius ad literam hucuſque fuit illud prin. l. fi. j. rubricæ.

b De hoc. ¶ In vlt. gl. & ſuper ea poſui rationes, quæ vrgent ad hanc partem: & cautius formauit quæſtionem B. quam auctor, loquendo de fratribus ex eiſdem parentibus. & idem de ſororibus. allega. quæſtio non eſt dubia: nonne pater & filius poſſunt contrahere cum matre & filia, de con ſang. & affini. quod ſuper. ſi ex coniugio patris & ſorore naſcantur, filii, nonne illi ſunt vxoris & viri filiorum fratres diuerſo reſpectu?

c Ex parte. ¶ Vbi ſcripſi ſuper verbo, interitu.

SVMMARIVM.

1 *Sententia dicitur nulla multis modis.*
2 *Sententia iudicis excommunicati an ſit ualida.*
3 *Sententia plurium iudicum in iudicijs ſemper obtinet.*
4 *Sententia quare ratione iuriſdictionis nulla dicatur.*
5 *Sententia dicitur quandoque nulla ratione litigatorum.*
6 *Sententia quare dicatur nulla ratione loci.*
7 *Sententia lata ferijs, quibus renunciari non poteſt, eſt nulla.*
8 *Sententia dicitur ratione cauſę quandoque nulla.*
9 *Vtile per inutile non vitiatur.*
10 *Sententia à iudice procedente ſeu ſtante, lata, dicitur nulla. Iudicis eſt ſedere, non ſtare, nec deambulare.*
11 *Sententia iudicis ſuper equum ſedentis quandoque valet.*
12 *Sententia ſine ſcriptis lata, an ſit valida.*
13 Iudex *qualiter debeat ſententiam ferre.*
14 *Sententia interlocutoria an debeat in ſcriptis ferri.*
15 *Sententia diffinitiua à iudice partium voluntates tacite cognoſcente lata, an valeat.*
16 *Diſcuſſio in cauſis de partium voluntate procedens accipitur pro plena.*
17 *Condemnatio facta prius quàm conſtet de eo, in quo ſit, an ſit valida.*
18 *Iudex ſi non inueniat in actis litem non fuiſſe conteſtatam, an atteſtationibus publicatis ſententiam ferre poterit.*
19 *Sententia poſt appellationem legitimam lata, an valeat.*
20 *Altera parte non veniente die ſtatuta ad ſententiam audiendam, an iudex illo die debeat ſententiare.*
21 *Sententia non tenet, niſi pars contra quam eſt lata, ſit tribus edictis, vel vno peremptorio pro omnibus citata.*
22 *Sententia manifeſtum continens errorem habetur pro nulla.*
23 *Iudice appellationis ſententiam, quæ nulla erat, confirmante, an talis ſententia poſſit adhuc dici nulla.*
24 *Geminãs appellationem, an per hoc dicatur proceſſum iudicis approbare, aut impugnare.*
25 *Appellans à ſententia quæ nulla eſt, an eam videatur approbare.*
26 *Appellans à ſententia, quæ nulla eſt, ſi non proſequatur appellationem, an ſententia validetur.*
27 *Ordinarius videns ſententiam à ſe latam, eſſe nullam, poteſt aliam, etiam ſine libello, aut alia retractatione, ferre.*
28 *Exceptiones contrarias in iudicio proponens non eſt admittendus.*
29 *Cauſæ appellationis, & nullitatis, an poſſint coram eodem iudice tractari.*
30 *Sententia nulla poteſt etiam ſine temporis præfinitione retractari.*

¶ Sententia in iudicio prolata qualiter impugnetur.

8. §. Iuxta propoſitionis ſeriem uidendũ reſtat de ſen-
a tentiæ impugnatione [a] ſuper quo ſcias, quod
quandoq; ſententia eſt nulla ipſo iure ut iam dicã, quandoque
1 uero annullanda, ut infra § proxi. ¶ † Nulla autem dicitur ſen-
tentia multis modis, ſcilicet Ratione iudicis: Ratione iuriſdi-
ctionis: Ratione litigatorum: Ratione loci: Ratione temporis:
Ratione cauſæ: Ratione quantitatis: Ratione modi: Ra-
2 tione proceſſus: Ratione manifeſtæ iniquitatis. ¶ † Ratione
igitur iudicis eſt nulla ſententia, ut quia erat excommunica-
b tus [b], extra de re iud. ad probandum, 24. q. j. audiuimus. uel infa-
mis, extra de reſcri ſciſcitatus. uel ſeruus, uel mulier, ut ibi, &
3. q. 7. c. j. & § tria. extra de uerb. ſig. c. forus. ii. q. j. in primis. ff. de
iud. ſeruus & l. cum prætor. § j. C. eo. ſeruus. ff. de regul. iur. l. ij.
33. q. v. mulierem. uel ſi mercede corruptus pronunciauit, ii. q.
vj. §. diffinitiua uer. uenales. extra de uita & honeſt. cler. cum ab
c omni [c]. uel ſi laicus iudicat in ſpiritualibus, extra de iud. c. 2. &
3 ix. q. 1. nullus. extra de arb. contingit. & in auth. ut cler. apud
proprios epiſ. §. ſi uero eccleſiaſticum. C. de epiſ. & cl. auth. ſta-
tuimus. & ne filius pro pat. authen. habita. Vel ſi eſt arbiter, & co
gnoſcit de cauſa criminali & matrimoniali, extra de in integ.
reſti. c. pen. Vel ſi eſt pedaneus, qui non poteſt cognoſcere de
cauſa liberali, C. de ped. iud. l. 2. ff. de arbitris, non diſtinguemus.
§. de liberali. extra de in integ. reſtit. c. pen. Vel ſi aliqui condem
nent epiſcopos in cauſa criminali ſine ſpeciali mandato domi-
ni Papę, ut 3. q. vj. quamuis. & c. dudum. Vel ſi ſolus epiſcopus
condemnat inſtitutum in ſacris, xv. q. 7. Felix. & c. ſeq. extra de
re iudi. non poteſt quod proſequere, vt infra de acc §. iiij. Vel ſi
duo iudices ſunt ordinarii, & diuerſas ferunt ſententias non ua-
let ſententia pro actore lata, ſed pro reo ſic. Si uerò ſunt dele-
gati, hæc pendent ex arbitrio delegantis: ſi arbitri, neutra va-
let, ut extra. de re iu. c. fin. ſupra de arb. §. fi. uer. item non va-
3 let, ſi duo. ¶ † Quid ſi inter tres litigantes ſuper vna re, ſunt un-
decim iudices: quinque pronunciant pro uno, quatuor pro a-
lio, & duo pro tertio, quæritur, quę ſententia tenet? Et quidẽ
in ele-

ADDITIONES.

a Impugnatione. ¶ Et hic omnium ſcripta miſcuit auctor, Pilei, Tanc. Vber. de Bo. vbi ſupra uer. nũc videndum. Sed hic commendabilius procedit auctor per diuiſionem, quam hic ponit: quam antiqui, ut Alb. Gal. de ſen. in prin. non poſuerunt. Io. tamen de Deo uer. ſupra ſcilicet Gauil. lib. vii. in rubr. aliquid de hac diuiſione poſuerat, & uidi librum: parte ſecunda ſub rubrica de app. poſuit xvij. cauſas nullitatis ſententiæ. Bonag. & Aegid. eiſdem uerbis utẽdo, dicebant potiſsimè nullitatem colligi, ſi aliquid de ſeptem tramitibus iudiciarii ordinis omittantur: quos uocant libelli oblationem, litis conteſtationem, iuramentum calumniæ, uel veritatis, ſcripturam atteſtationum, publicationem illarum, ſententiam de ſcripto proferri, & à iudice ſedente pro tribunali: hic ſufficiat intimaſſe, quæ in tit. de app. ſcripſit uterque.

b Excommunicatus. ¶ Publicè, ut ibi

c Cum ab omni. ¶ Quid ſi ex duobus uel tribus iudicibus pronunciãtibus, vnus ſolus, aliis ignorantibus, corruptus fuerit pecunia, ualebitne ſententia? quod valeat, videtur per l. ff. de lib. cã. liberis. §. ſi duo. ad idem ff. de do. inter vi. & vx. ſi ſponſus. ver. ij. item ff. de iur. fiſ. non intelligitur. §. j. Item in dubiis facienda eſt interpretatio, vt res ualeat, ff. de reb. dub. l. quoties. In contrarium ff. quod fal. tut. l. j. §. quid enim. ubi auctoritas a uero & falſo tutore ſimul præſtita, non ualet. Et de hac allegatione uide, quod no. de off. deleg. cum ſuper. in ult. gl. & in regula, utile. de reg. iur. lib. vi. in uenio ſolutum, ſententiam non ualere, per l. Pædius. alias, parui refert. ff. de arb. & per dec. ad probandum. de re iud. ſed ibi excommunicatio erat publica, hic corruptio tunc occulta. Quæſtio ꝓponebatur de trib. & duob. iudicibus: & in his videtur ius uariari: quia in tribus ualeret ſententia duorum: & idem in duobus datis cum clauſula, Quod ſi ambo: ſecus, ſi ſimpliciter.

ADDE, quod uoluit Bald. conſil. 449. incip. proponitur. iiij. libr. vbi ponit, an valeat laudum latum a tribus: quorum vnus erat frater minor.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

in electione non eſt quæſtio, ut extra de elec. in Geneſi. & c. cum
in iure ſed in iudicibus uidetur ſententia tenere, ubi plures con-
ſentiunt: quia in iudiciis obtinet ſententia pluriũ iudicium, lxv.
di. ſi epiſcopus. Et eſt ratio, quia quilibet iudex habet poteſta-
tem & auctoritatem iudicandi prout ſibi uidetur, ſed non qui-
libet canonicus habet auctoritatem eligendi. Quidam tamen
dicunt, qđ nõ præualet ſententia, ut quia non eſt maior pars iu-
dicum. in Metropolitano autem uidetur, quod quando com-
prouinciales epiſcopi diſcordant inter ſe, debet ſequi plurium
concordiam, lxv. diſt. c. j. ij. & iij. uel requiret epiſcopos vicinæ
prouinciæ. ſic intelligitur vj. queſt. iiij. cap. j. & ij. ſed vbi ſolus
Metropolitanus eſt iudex, niſi conſulat plures, ut xx. diſ. de
quibus & extra de conſuet. ad noſtram. quia qui ſuo periculo
iudicat, non ſequitur prouincialium, uel alioqum cõſilium. C.
de pœ. iud. qui male iud. l. ij. extra de re iud. cum æterni. ſecun-
a dum Vin.[a] Vbi autem epiſcopus cum capitulo ſuo cognoſcit
de aliqua quæſtione, utrum omnes canonici ſint iudices, uel
b ipſum capitulum, no xv. queſt. vij. epiſcopus[b] ¶ † Item eſt nul-
la ſententia ratione iuriſdictionis, putà ſi lata eſt à non ſuo iu-
dice, extra de iud. at ſi cleric. exra de conſuet. ad noſtram ff. de
of. præ. l. 3. ff. de iuriſ om. iud. l. fi. xj. queſt. 1. in clericorũ. C. ſi à
non cõp. iud. per totũ. uel ſi nulli præeſt iuriſdictioni, C. de ſen.
& interl. om. iud nulli. extra de fo. comp. ſignificaſti. Vel quia
literæ delegationis ſunt falſæ, extra de cri. fal. ſuper eo. Vel ſi eſt
delegatus ſuper vna re, & pronunciet ſuper alia, C. ſi à nõ cõp.
iud. l. j. extra de of del. cum olim. & c. ex literis. de teſt. c. de te-
ſti. Et quære hic, ut infra uer. item eſt nulla ratione quantita-
tis. Multa & alia exempla pone hic, & in præc. modo, ut dixi ſu-
5 pra de iud del §. excipi & ſupra eo. tit. §. ſequitur. ¶ † Item eſt
nulla ratione litigatorum, ut ſi lata ſit contra minorem xxv. an.
in iudicio ſine tutoris, uel curatoris auctoritate interuenien-
te, C. qui leg. perſon. hab. in iud. ſtan. l. j. & ij. C. de in int. reſt. ſi
curatorem, & ff. de re iud. acta. § fi. & l. ſi contra de hoc dic, vt
ſupra de acto in prin. uel contra, filiusfamilias ſine patris con-
ſenſu, ut infra eo. tit. uerſi. item quod eſt filiusfam. uel ſi non e-
rat de iuriſdictione iudicantis, ut quia erat exemptus, xvj q. j.
frater noſter. uel quia actor, pro quo eſt lata, fuit publicè ex-
communicatus & denunciatus: ſecus ſi contra eum lata fuit,
extra de excep. cum inter. ſed hoc intellige, ut extra de excep.
pia. §. fi lib. 6. & extra eo. tit. exceptionem. de hoc uide ſatis ſu-
c pra de actore, uer. item quod eſt ex.[c] Vel quia falſus procu-
rator interuenit, C. de proc. licet. & extra. eod. titul. in noſtra.
in fi. & de reſcr. ex parte. Vel quia is, contra quem lata eſt, mor
tuus erat tempore prolationis, quando iudex fuit datus, ff quæ
ſen. ſine ap. reſc. l. penul. uel erat furioſus, uel bonis interdictus
ff. de re iudi. furioſo. extra de ſucceſ. ab inteſ. §. fi. C. de cur. fur.
per totum. Vel ſi eſt lata contra fiſcum abſente eius aduoca-
to. C. de aduoc. fiſ. l. fi. ſecus in priuato, vt ibi, & C. de poſtul.
uelamento. uel ſi pecunia data eſt aduocato, uel procuratori,
uel aduerſario, ut ſe patiatur cõuinci, C. de pœ. iud. qui mal. iud.
l. j. & de aduo. diuer. iud. l. j. uel ſi tutor legitimus, uel ſine inqui-
ſitione datus non cauerit rem pupilli ſaluam fore, & in iudicio
de re pupillari expertus ſententiam contrariam reportauit. hęc
enim ſententia pupillo non officit, C. de tut. uel cur, qui non
ſatiſ l. pen. & fi. C. in qui de cau. in integ. reſt. non eſt nec. ſi tutor
uel ſi tutor non fecerat inuentarium, C. arbitr. tut. lege finali.
vel ſi reus principalis condemnatur, qui nunquam fuit in iudi-
cio per ſe, ſed per procuratorem. C. ſentent. & interlocuto-
6 leg. prima. ¶ † Item eſt nulla ratione loci, ut ſi epiſcopus tulit
d eam extra ſuam diœceſi.n, extra. de fo. compe. Romana[d]. uel
iudex extra ſuum territorium, tertia quæſtione ſexta leges. ff. de
iuriſdiction omn iudic leg fin. Vel ſi lata ſit in eccleſia à iudice
ſeculari, ut in conſtitut. Gregor. de immunitate eccleſi. decret.
e § ordinarii[e]. Vel ſi iudex in alio loco pronunciet, quam eo eo,
quem partibus ſtatuerit, iniuſta eſt, ff. de iudic. ſi locus. extra.
de reſcriptis capitul. fina C. quomodo & quan. iudic. ſi, ut pro-
ponis. & leg. præſes. C de ſentent. & interlocut. cum ſententiam,
Vel ſi ſit lata in loco inhoneſto, puta in lupanari, vel popina,
extra de appellat. qua fronte. ff. de recep. arbit. ſi cum dies. §. ſi
arbiter C. de iud properandum & l. rem non nouam. ff. eod. ſi
locus. ff. de interrog. act l. iii. Vel ſi lata eſt in occulto, vt ſupra
eod. §. qualiter. uer. debet autem. Quæ enim cauſæ cognitionem
uel deciſionem deſiderant, iudice pro tribunali ſedente fieri
debent. iii. queſt. iii. §. ſpacium. uer. à procedente. Si tamen par-
tes conſentiant ut in lupanari feratur, licet fatuè faciat iudex,
qui vbi fert. tamen partes non poſſunt ꝯuenire, ff. ſol. mat. l.
7 cum mulier uiri. & l. uiro. 32. queſt. v. tolerabilius ¶ † Item eſt
nulla ratione temporis vt ſi lata ſit in die feriato: ſcilicet. feriis,
quibus renunciari non poteſt, extra de fer. c. fi. C. c. dies. ff. eod. l.
1. & l. ſi feriatis. C. quomo & quan. iud. ſi, ut proponis. xv. queſt.
4. per totum. Sed nunquid tunc poterit iterum ferri? de hoc
ſupra §. qualiter. uer. quid ergo. Vel ſi lata fuit lapſà die, ad quã
datus erat iudex, ſi non fuit conſenſu partium prorogata, ex
tra de offi. del. de cauſis. de ff. de iud. l. 2. §. & ſi iudex extra de
offic.

ADDITIONES.

a Secundum Vin. ¶ Qui hoc no. de ele. in Geneſi.
b Epiſcopus. ¶ Et de of. ord. irrefragabili. in 4. glo.
c Eſt ex. ¶ Eſt ſciendum, ꝙ Alb. Gal. vbi ſupra in fi. arguit. quod dictum eſt
in actore excommunicato, locum habere in bannito. In contrarium alle-
gatur, quædam prohiberi, ne fiant, quæ facta tenent, 2. q. 6. biduum. Item
auctoritas rerum iudicatarum, ff. ad Treb. ſeruo inuito. §. cum prætor.
Non ſoluit, ſed diſputauit Iac. de Are. hanc quæſtionem, exprimens per
ſtatutum illi non debere ius reddi, ſed audientiam denegari: & incipit
quæſtio: ſi lata ſententia. & ſoluit ſententiam nullam, ſi expreſſus fuit er-
ror: ut, condemno A. B. bannito, ff. quæ ſenten. ſine ap. reſc. l. j. §. itẽ cùm
contra, C. quando prouoc. non eſt nec. l. ij. canonizata ij. q. 6. §. diffinitiua.
poſt. princ. Si non eſt error expreſſus, aut fuit exceptio, aut non. Primo
caſu, aut iudicauit ex iuris contemptu, quaſi exceptio nulla eſſet: & tunc
idem, quod ſupra arg. ff. de feriis, l. j. §. 2. Aut quia exceptionem non ha-
buit per probata, uel bannum æſtimauit non ritè datum, ff. de re iud. ſi ſe
§ condemnatum. uel illud de banno exemptum, valet tunc ſententia ar.
ff. de re iud. cum prolatis. C. de fide inſtr. l. fi. ff. de neg. geſt. ſi autem. §. ſi quo-
cunque modo. de comp. l. quod in diem. §. j. Sic alibi requiritur cauſa mo-
tiua ad iudicandum, ff. de euict. ſed ſi ex vtriuſque. Sciri autem hoc pote-
rit ex qualitate diſputationis factæ circa exceptiones, ff. de iureiurand. l.
fi. ſi autem exceptio non fuit oppoſita, puta iudicium retro nullum: quia
contra formam ſtatuti, & ſic contra legem factum eſt. ff. de leg. contra legẽ.
ergo irritum, C. de legi. non dubium. & de ſac. ſan. eccleſ. iubemus. §. ſa-
nè. Item in omni iudicio requiritur actor, reus: & iudex, extra de uerb.
ſig. forus. ver. in omni. C. de iur. calum. l. 2. circa prin. de litis conteſt. l. v-
na. Sed hic deficit, qui actoris officio fungi poſſet: nec intereſt non eſſe, uel
eſſe inhabilem, ff. quod cuiuſ. uni. l. j. §. fi. ad Velle. quamuis. §. ſi conuenit,
nec habebat executionem officij actoris: & ſic, quod facit, viribus ca-
ret, ff. de tut. & cur. da. ab his, nec mandante. §. j. de ſta. ho. l. qui fure-
re. Item denegare alicui licentiam agendi fauore ſuæ perſonæ, ſicut mi-
nori ſine tutore, uel curatore, uel denegare propter odium vt in banni-
to, æquiparantur, ut contrariorum ſit eadem diſciplina. ff. de leg. iij. l. fin.
de pac. quod dictum. Et primo caſu iudicium nullum, vt in huius ver.
prin. dictũ eſt: ergo & in hoc ſecundo idem erit, & fortius, de reg. iur.
odia, lib. 6. inducit etiam ff. de iud. non idcirco. §. j. ff. ſi quis caut. quo-
ties. Viſo de ſententia, quæro de pacto: pone, ſtatutum habet: quod
bannitus non poſsit ad ſui vtilitatem contrahere: T. qui locauerat Seio
domum ad annum, bannitus fuit, & demum domum illam vendidit Lu-
cio, eo pacto quod emptor pateretur conductorẽ habitare domum vſ-
que ad finem anni: quæritur, an pactum valeat? Et uidetur, quòd ſic:
quia hic non eſt contractus, cum nulla obligatio ſit hincinde, ſed ſolius
emptoris facit ff. de uerb. ſig. l. Labeo, & eſt obligatio de non faciendo,
ſicut & de non petendo, C. de tranſact. l. vbi. ſicut & in furto, Inſt. de
ob. quæ ex delict. naſc. §. j. de uerb. obli. §. non ſolum. Differunt enim
contractus, pactum & conuentio. De primo dictum eſt per l. Labeo.
quod non eſt nomen ſpeciale: ad idem Inſt. qui mo. re contrahit. obli.
§. 1. Pactum eſt nomen generale, ſiue ad liberandum, ſiue ad obligandum
ff. de pac. l. j §. eſt enim. & l. ſi vnus. §. pactus. Conuentio eſt nomen gene-
raliſsimum ad vtrumque. Item qui ex diuerſis locis vniuntur, conueni-
re dicuntur, ff. de pa. leg. prima. §. conuentionis, & l. reſcriptum. in
princ. Ad idem inducitur, quod ſtatuta ſunt ſtricti iuris, cum ex eis oria
tur condictio ex lege, ff. de condictio ex lege, l. vna. quam certum
eſt eſſe ſtricti iuris quia non eſt deſcripta inter bonæ fidei, in §. actionum.
Inſt. de actio. Sit igitur eius conditionis mater, cuius eſt filia, ff.
ſi quis cau. ſi eum. §. qui iniuriarum. & abſurdum eſſet punire inqui-
linum, qui non delinquit. C. de pœn. ſancimus. Item ſtatutum pon-
derat vtilitatem, de qua hic non agitur, ſed de damno vtando: nec
eſt par ratio lucra captare, & damna non capere, C. de codic. l. fi. Item
cum bannitus exulet, ciuitate relicta, non haberet inquilinus, vnde ſer-
uaretur indemnis, ff. de ca. dim. l. tutelas. in fi. Gul. in queſt. ſtatutorum di-
ſtinguit, an bona ſint omnia confiſcata, vt in bannito pro graui male-
ficio, qui eſt ſimilis deportato, ff. de bo. dam. l. j. in prin. quo caſu pactum
non tenet, quaſi ſuperuacuum, cum etiam ſine pacto expelli non debeat
per fiſcum, nec ipſe fiſcus ſuccedens bannito, teneatur inquilino, ff. de
iure fiſci, l. fi. Aut nil confiſcatum fuit, ſicut in auth. bona. C. de bo. dam.
& tunc pactum iniquum eſt, ex quo bannito proueniret vtilitas, ſi non
poſſet inquilinus, expelli qui expulſus ꝯ ipſum regreſſum haberet, cui bo
na remanſerunt, ff. loc. ſi merces. §. 1. Aut certa quota bonorum eſt publi
cata, & certa remanſit. vt C. ad le. Iul. de vi. l. ij. & tunc quod iuris eſt de
toto, quo ad totum, idem de parte, quo ad partem. ff. de rei ven. que de
tota. in prin. & facit ff. quando ap. ſit, l j. §. in propria. in fi. Dicit autem,
non habendam rationem confiſcationis certarum rerum, non ſub nomi-
ne quotæ, Inſt. de fideic. hæredit. §. ſi quis vna. C de ſent. paſ. l. 3. & de hær.
inſt. l. quoties.
ADDE, quid operetur ſtatutum, quod bannitus non audiatur ciuili-
ter, nec criminaliter? Ro. conſ. cciiij. Et quod parificentur excommuni-
catus, & bannitus uide Bar, in l. ſi quis arbitratu de verb. obl. Et quod
non oppoſita exceptione banni iudicium ſit retro nullum, ſequitur latè
Alc. in l. j. §. j. ff. ad Treb. Vide tu notabiliter gl. in verbo. interdictum. &
ibi doct. Inſt. de ca. dimi. in prin.
d Romana. ¶ lib. 6.
e Ordinarij. ¶ lib. 6.

a of.del.conſuluit. Vel ſi ſit lata de nocte[a],uel poſt ueſperas. ut ff.
de orig.iur.l.2.§.& quia & in præd. c. conſuluit. in auth.de iud.
8 §. ſedebunt. uel poſt finitam iuriſdictionem,ut iam dixi.¶†Itē
eſt nulla ratione cauſæ: ut ſi non continet abſolutionem , uel
condemnationem,uel ęquipollens, ut eod.tit.§.ſpecies.uer. dif-
finitiua. Item eſt nulla ratione quantitatis,ut ſi datus ad cogno
ſcendum de x.pronunciauit de 20.ff.de iud.de qua re. ff. mand.
diligenter. & 2. queſt.6.§. diffinitiua. uer. item cum certa.uide-
tur tamen, ꝙ tota ſententia non vitiabitur , ſed in quantum iu-
dex exceſſerit,ff de uerb.oblig.l.2.& l.quæ extrinſecus. ff. de v-
b ſur.placuit[b]. Sed quid erit econuerſo? de hoc ſupra §. qualiter
9 uerſic.quid ſi peto. ¶† Sed quid ſi negotium , de quo iudicauit,
erat indiuiduum & immiſcuit non cōmiſſum commiſſo? uide
tur,ꝙ ſententia tota non tenet , ff.de aqua quotid.& æſti.l.1.§.
illud.Econtrà uidetur , quod ualet in totum , ff. de aqua pluuia
arc.ſed interdum.ibi tamen iudex habebat iuriſdictionem in to
c to opere[c],& ff.de teſta. hæredes.§ fi.de conſe.diſt.4.firmiſſime
& c. ſi non ſanctificatut. uide meliorem. gl. in l. fi.de iuriſdict.
om. iud. Poteſt tamen dici propter auctoritatem iudiciariam,
in totum ualere.ff.de donat.inter uirum & uxorem, ſi ſponſus.
§. 2. ut res magis ualeat,quàm pereat, extra de fide inſtrumen-
torum , inter dilectos.& quia utile per inutile non uitiatur , ex-
tra de elect. illa.de conſe.diſ. 4. ſi non ſanctificatur, & quia cau-
ſæ continentia diuidi non debet,extra de ſequeſt.poſ.c.1.C.de
d iud.nulli . ſecundum Vber.[d] Vel non ualet , ſi non contineat
certam quātitatem,ut ſupra eodem tit.§. qualiter,uer. item de-
10 bet eſſe.¶† Item eſt nulla ratione modi:ut quia lata eſt à iudice
procedente , ſeu ſtante . & non ſedente . iudicis enim eſt ſede-
re,cum res, quæ agitur,plenam cognitionē deſiderat,ut ff. quis
ordo in bonor.poſſeſ.ſer.l.2.§.dies in auth.ut ab illuſtri , & q ſu
per eos ſunt,Col.v.§. ſancimus igitur. ff. de arbi. ſi cum dies.§.
ſi arbiter.uer.fi.3. q. 3. §. ſpacium. uer à procedente. C. de ſen-
tent.ex breuic.recit.l.j.xlv.diſt.diſciplina. ad finem, 24. q. 1 pa-
ratus.uer.ſedens me iudicare, & cætera. in auth.de iud. §. ſede-
e bunt[e]. Quid ſi pronunciat in alta turri ſedendo , & partes ſunt
f inferius? certè ualet,ſecundū Accur.[f]& dominum meum[g].arg.
g ff.de acquirenda poſ.quod meo §.ſi uenditorem. quia fortè ti-
mebat ſibi ex aliqua cauſa:unde poteſt ſibi ſecurum locum pro
uidere, extra de ſponſ. cum locum. & de elect. bonæ.j. & ar. ad
11 hoc C.vbi ſenat.uel clari,l. 3.ante med.¶†.Et faciunt hæc in ar.
ad quæſtionem de illo, qui Ianuæ ſuper equum ſedens ſenten-
tiā tulit. nam uidetur quod ſententia ualuerit :& hoc dixit Iac.
Bald. Licet enim non uideatur ſedere , uidetur tamen quaſi ſe-
dere,ff.de ſerui ruſtic.prædior. qui ſella.& extrà de homic. di-
lectus. & c. ſignificaſti. Præterea ſolennitates accidentales be-
ne omitti poſſunt,ff.de uentre inſpiciendo.l.j & de ædilitio edi-
cto,l.j.§.penul. Alii contra ut C. de ſententiis & interlocutioni
bus omnium iudicum prolatam , quia de ſolennitate ſubſtan-
tiali uidetur eſſe quod debeat ſedere ut infra & talis non uide-
tur ſedere infra ſed baiulāri , ut C. de officio ciuilium iudicum,
l. honorati. Item non valet , ſi iudex eam legit per alium , ut ſu-
pra eodem. §. ſequitur.uerſi j.Quid ſi neſcit,uel nequit legere?
12 dic,ut ibi. ¶† Non ualet etiam,ſi eſt lata , ſine ſcriptis[h], 2.q.1.
h in primis. & cap. ſtatutis. C. de ſenten. ex breuicul. recitand.
i l. j. & final. de ſenten.excommun. cap. cum medicinalis[i]. & de
treug. & pace , cap. j. & de probat. quoniam contra. Hoc
tamen fallit , ſi breues ſint, & leues , & maxime vilium perſona-
rum,ut in authen. niſi. C. de ſent ex breuic. recit. uel ſi epiſco-
pus ſententiat inter ſuos clericos.quæ dic, ut infra de libel.con-
cep:§.nunc dicendum. uerſic. 3. & uerſi.4.& in ſententiis , quas
per ſe dominus Papa profert. non enim fert eas in ſcriptis, ſed
ipſe ſolutus eſt legibus C. de legi. digna & quia eius præſentia
omnem ſupplet ſolennitatem,ut ff. de teſta. omnium. Vnde de
proceſſu coram eo habito , dubitari non poteſt , quin ſit in eo
lis conteſtata,ut extra de probat c.fi. ſupra de lit conteſt.§.ij uer.
& no. quod infra.§.prox Ar.contra, quod ipſe etiam debeat in
ſcriptis proferre, in authen.Col.viij. in med.lit.nō fieri ſac. iuſ.
k §.ſi uero aliqua[k].Fallit etiam in caſibus , in quibus libellus non
eſt neceſſarius : quos dic, vt in præd.§ nunc dicendum.Item fal
lit in cauſa matrimoniali , ut extr. de teſti. Albericus Sed certè
ibi non habetur,quod ſententia non fuerit lata in ſcriptis,ſed ꝙ
nō fuerit redacta in publicā formā,ut ibi,patet:ideoq; nullū ſpe
l ciale[l] ibi.Inno. tamen & Ber.cōtra:nec admitto etiam,quod di-
cit G.Na. ſc.ꝙ in qualibet cauſa ciuili poſſit ſine ſcriptis pronū
ciari,& ꝙ prædicta iura loquunt̄ in cauſa criminali , in qua ma-
ius periculum vertitur , ut xlii. diſt. quieſcamus & ideo cautius
eſt in ea agendū,vt 7.q.2.c.ij.& lxj.diſt miramur. hoc proſeque
re plenius in Summa Domini mei eodem ti.§.qualiter. ꝓpe prī-
ci.Dicunt autem quidam,ſententiam ferri poſſe ſine ſcriptis de
m partium cōſenſu:quod dic,ut in prædicto verſic. 3.[m] Et cōſulo,
ꝙ iudex in prolatione ſentētiæ dicat , in his ſcriptis pronuncio.
hoc enim fieri vtile eſt.C.de teſt.auth.hoc inter.C.de fide inſtru
mentorum. contractus. imo etiam dicunt, aliter ſententiam
non ualere,ar.C.de ſententiis ex breuiculo recitandis.l.penul &
n fin.quod nō puto[n]ar.C.de teſta.cum antiquitas.§.fi.ſufficit em̄,
ꝙ in ſcriptis feratur:& uide j̄.in tracta.lib.in ti. de appellationi
o bus,§.j.ver.& notabiliter[o].¶ Et nota,ꝙ ſi ſcriptura alicuius ſen-
tentiæ in iudicium producitur contra te , uide, an ſit ſub verbis
primæ, vel tertiæ perſonæ confecta : ſi ſub primæ , præſumitur
lata in ſcriptis: , niſi contra probetur , ſi ſub tertiæ, præſumitur
non

ADDITIONES.

a Denocte. ¶ Hoc tenuit Tanc. & Bar. poſt ipſum titulo, quę ſententia ſit nulla ipſo iure ad fi.& Inn. in dec. conſuluit.ibi ſcripſi ſuper gl quid ſi vbi gl.tenet contrarium,& Gui.de Suz.tit. an credatur nuncio , in k.& in l.ñ minorē.C.đ trāſact.& i l.more Romano.ff.de feri.vbi đ hoc Ac.& ī fi. §.ſedebunt.j̄.allegato: vbi vterq; notat,ꝙ de die ſententiatur neceſsitate, ſed de nocte voluntate, & j̄.vide ver. quid ergo.Iac.de Bel. in §. præ. tenet, ꝙ etiam de neceſsitate pronunciat iudex de nocte , ſi caſus ferendæ, ſententiæ tunc occurrit.inducit etiam l.j.ff.quando ap.ſit.§.dies. in fi. ibi, ſuprema hora. Inducit etiam , quod ibi litera dicit,Et veſpere. poſt quod non determinat horam, nec diem vſque ad veſperas. Inducunt iſti præd. l.non minorem.C.de trāſact.&ff.de teſta.l.ad teſtium.§.poſſe et nocte.Sed ad illa facilis eſt reſponſio, cum certum ſit, tranſactionem & teſtamentum non requirere certum locum , uel diem, nec maturitatem ceſsionis , nec ſcripturæ præcedentis , uel ſimilia , ut requirit iudicialis ſententia. poſſunt enim illa duo fieri omni loco , & omni tempore , & ſine prædictis ſolennitatibus : hæc uero non poteſt tempore feriato : nec loco inhoneſto,nec illis ſolennitatibus omiſsis , vt patet ſupra & infra licet fatear, ꝙ & illa habeant aliqua ſua ſubſtantialia, quæ non habent iſta, ſed non ſic pertinentia ad propoſitum.Mihi placet,quod poſt Hoſt. dixi in præd.dec. conſuluit.ſuper gl.quid ſi iudex.ſcilicet. ꝙ partibus tacentibus ualeat etiam diffinitiua lata de nocte:ſed ſi reſiſtant ambæ,vel altera, & petant recedendi licentiam,& denegatur,locus eſſet appellationi, ſecundum eum. Plus puto, ꝙ & ſi ſine appellatione petita & denegata licentia pars recederet,ſententia ferri non poſſet in his partibus,quibus non viget conſuetudo ꝯria.Reputo enim illam latam ꝯ abſentem non contumacem , cum iudicia diei claritatem exigant , & lucis ſubtractio ſit malè agentium , ut in præ.dec.conſuluit. & ff.de uentre inſp.l.j.§.mulier.& fures, & adulteri noctem. exequirunt, Iob. 24. d. & Ioannis.11.b. Qui ambulat in die:nō offendit:qui nocte ambulat, offendit:& qui malè agit, odit lucē. Fateor ꝙ in quibuſdā partib. inoleuit mos curiis regum & multorum Principum, etiam eccleſiaſticorum: apud quos plus in iudiciis proceditur in tenebris quàm in luce:& verificant illud Iob.17.Noctem verterunt in diem.

ADDE,ꝙ Panor. in ca. conſuluit.dicit,Io.And. hic optimè locutū.

b Placuit. ¶ Huius legis caſum ponit.gl.in regula , vtile.de reg iur.li.6.quæ regula cum ſuis exēplis,facit pro hac parte:quā etiā tenuit Accurſius de reg.iur.l.2.licet notet ꝯrium in l.fi.ff.de iuriſd.om.iud.de hoc uide opiniones in regula,ea,quæ fiunt.de regulis iuris, lib.6.pro hac parte l.ſed Proculus.ff.mand.& qđ no.in l.illud.G.de ſacroſanc.eccl.& olim terminando hanc partem tenui,cum quantitates , aut quilibet actus de ſe ſunt diuiſibiles: vt patet in dec.j.de arb.li.6.cum concor.& no.in l. cum amplius.ff. de re.iur.facit ff.de ver.ob.l.j.§.ſi ſtipulanti.facit ad materiam , quod no. ff.de fideiuſ.l.Græcè.§.illud.& l.ſi à reo.ij.reſp.& adde quod dicam j̄.ver. prox.

ADDE,ꝙ Bar.tenet gl.in l.fi.ff.de iuriſ.om.iud. quia licet ſummæ ſint diuiſibiles,tamen iudicium eſt indiuiduum: & hanc opinionem Ale. ibi dicit communem. Fulgoſus tamen ſequitur opi. Io. An. licet de ipſo mentionem non faciat.

c Opere. ¶ Ac ſi dicat,aliud,cum iudex pronūciat,quod non poteſt, de quo ſ.uer.prox.aliud, ſi pronunciat , quod non debet,cum cadebat j̄. iuriſdictionem,ut hoc caſu valeat,ſi non appellaretur, C.de mo.mulct.l.fi.

d Vbertum. ¶ Vbi tractat de ſententia delegati.uerſi.quid ſi negotium.

e Sedebunt. ¶ Adde.quod ſtatim dicam in ver. ſeq.

f Secundum Ac. ¶ Qui hoc ponit. C.de ſent. ex breuic. recit.l.1.& de hoc de re iud.cap.fin.lib.vj. Ponit autem Acc.in l.præ.opinionem dicentium ꝙ ſedere debet iudex in cognoſcendo,non autē in pronunciando,cum plenè cognouerit:quod dictum placuit ibi Pet. & Cy. Vnde Gui. de Suzar. dicebat ſuper l.prædicta.& in ord.iud ſub rub. de ſententia. ſeſsionē non eſſe de ſubſtātia:allegauit l.j.in fine, ff.de uentre inſpicien.Hæc ſunt reprobata per præd.dec.vlt.§.j. vide , quod poſt Hieron. ibi dixit ſuper fin. penultimæ gloſſæ.

ADDE Bar.in d.l.ij. qui dixit, quod vbi iudex non habet locum vel ab initio determinatum, poſſet procedere illud , quod dicitur de equo , vel curru.

g Et dominum meum. ¶ Vbi ſ.eod.titulo,§.qualiter.in princip.

h Scriptis. ¶ Vt expreſſè habetur de re iudicata.cap.vlt.§.primo.lib.6.

ADDE ꝙ adeo hoc eſt verum, vt ſi ſit lata in ſcriptis , & non poſsit legi, dicatur lata ſine ſcriptis:ita Bal.in l.j.ff.de iis , quæ in teſ.delen

i Medicinalis. ¶lib.6.

k Aliqua. ¶ Certum eſt,ꝙ declarari & interpretari poteſt ex ſcripto, vt ibi & etiam ex non ſcripto, vt ibi procedit.

l Speciale ibi. ¶ Hoc probat cle.de verb.fig.ſæpe. uer. pen. coniuncta dec. diſpendioſam.de iud.at ſi clerici.

ADEE caſum ſecundum Bar.in l.leuia.ff.de accuſ.

m Ver.3. ¶ Parum docet iſta remiſsio:opiniones vide de re iu.c.fi.lib. 6. in v.gl.Guido de Suz.ſuper auth.niſi.C.de ſen. ex breui. recit.dicit , id fieri poſſe.vltra iura in ver.allegata inducit C.comm.diui.iudicem in prædiis & C.de temp.app.l.fi.& uide j̄.ver.quid ſi de partium.

n Puto. ¶ Idem Alber.Gal vbi ſ.verſi.ſed pone, ꝙ iudex.

o Notabiliter. ¶ De hoc in præd. decre. vlti.de re iudicata.in fine.v.gloſſę.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non fuiſſe lata in ſcriptis : & ſic non valet, niſi iudex expreſſim
dicat ſe tuliſſe in ſcriptis, ut ſ̃. ꝙ ſi dicat abſolute ſine ſcriptis la
ta, reſpondeatur, id de partium ꝯſenſu actum fuiſſe, ut ſupra uel
ꝙ erat laicus imperitus literarum, C. de iudiciis. certi. ff. de iu-
riſdictione omnium iudicum, l. 2. ff. de procuratoribus. mutus.
in princ. uel quod conſuetudo regionis hoc habet, C. de eman-
cipationib. l. j. extra de fide inſtrumentorum, cum dilectus. xj.
diſt. in his. Alias autem nihil intereſt, utrum ſententia ſub uer-
bis primæ, uel tertiæ perſonæ loquatur, ſecundum quoſdam.
Tu dic, ut ſupra de inſtrumentorum edi. §. 2. uer. ſed & in ſen-
tentiis. & §. inſtrumentum. uer. item opponitur, ꝙ inſtrumen-
13 tum. ¶ † Et nota [a], ꝙ quidam iudices erant dictantes ſententias
a ſuas aliis excipientibus, uidelicet partibus, uel etiam vniuerſis,
dicentes : Noueritis, ꝙ ſic pronunciamus. nam tales ſcripturæ
ſunt potius teſtimoniales præteritorum, quàm aſſertoriæ præ-
ſentium. Sed nec debent alicui ſcribere ſententiam, & loqui in
præſenti, dicendo: Noueritis, quod ita pronuncio. Ar. contrà,
extra de ſequeſt. poſ. c. j. & de re iudicata, inter monaſterium. &
b ca. abbate ſanè [b]. & de conceſ. præben. quia cunctis [c]. & aliæ plu
c res, in quibus hoc reperitur factum eſſe : ſed non obſtant ſi be-
ne conſiderentur: & uide ſupra de citatione, §. iam de citatione.
uer. quid ſi iudex ita. Item cõtra ſupra de excep §. uiſo uer. quid
ſi appellans. Debet ergo iudex ita dicere: Ego, uel nos, talis iudex
ordinarius, partibus præſentibus, talem ſententiam proferimus
ad æternam rei memoriam, uel ad honorem Dei, uel ad hono-
rem & conſeruationem iuris litigatorum : uel alia ſimilia uerba
14 ut ſupra patet. §. ut autem. uer. cum fertur. ¶ † Quid de interlo-
cutoria? Dic, quod non eſt neceſſe ipſam in ſcriptis ferri, licet
ſit in actis redigenda, ut extra de proba. quoniam contra. vbi
d de hoc [d]. Et nota, quod quidam in prolatione ſententiæ poſt
factum recitant & partium rationes, & eas : quæ ipſum moue-
rint ad pronunciandum : licet neceſſe nõ ſit eas in ſententiæ ſcri
ptura aſſerere, ut ſupra §. qualiter. uer. uerum. & poſtmodum
ſententię concluſionem legunt in ſcriptis : & nos ſic ſeruamus
ſupra de concluſio. & renunciat. uerſi. auditis. Romanus quo-
que pontifex idem ſeruat, excepto quod de concluſione in ſcri
ptis legenda prędixi, ut ſupra uer. proxi. Sed nec in curia Francię
in ſcriptis pronunciatur : quia ibi ſecundum iura ſcripta non li-
tigatur: quinimo diębus feriatis audiunt, & pronunciant, & plu
ra alia faciunt præter iura ſecundum ſuas obſeruantias ſpecia-
les. Quidam autem potius ruditate, quàm ratione moti, non
approbant præmiſſum recitandi modum, dicentes, ſententiam
legendo proferendam eſſe, inducentes pro ſe extra. de appella-
tionibus, præterea. 2. quæ nihil ad hoc facit. Argumentum ta-
men pro eis eſt ij. q. 1. ca. ſtatutis. à contrario ſenſu, ibi, diffinitio
nes de ſcripti recitatione proferant. & c. legum. ibi, ſententia,
quæ ſine ſcriptura profertur, &c. Sed tu dic, quod ſatis in ſcri-
ptis profertur, vbi concluſio, quæ uirtutem ſententiæ continet
in ſcriptis recitatur. Item eſt nulla ratione proceſſus : ut ſi eſt la-
ta lite non conteſtata, uel omiſſo aliquo de his, quæ ſunt de
ſubſtantia ordinis indiciarij. vt C. de ſententiis & interlocutio-
nibus omnium iudicum l. prolatam. que eſt 2. quæſt. 6. §. diffini-
tiua. & ſupra in proœmio huius ſecundæ partis. Vtrum autem
partes poſſint renunciare citationi, ut teneat ſententia? dic, vt
15 ſupra. de citatione, §. uiſo. uer. ſed pone. ¶ † Quid ſi de partium
uoluntate tacita, uel expreſſa, iudex ſine litis conteſtatione co-
gnoſcens tulit diffinitiuam ſententiam? & uidetur: quod valet.
e ar. ſupra [e] in eodem uer. iudicem. ff. de re iud. ſi conuenerit. Si
f enim poteſt tota ſubſtantia [f] multo magis hoc, ar. ff. de in lit. iu-
ran. uideamus. §. penul. & facit C. de donationibus ante nupt. ſi
16 conſtante. C. de temp. ap. l. fi. in fi. ¶ † Item illa diſcuſſio in cau-
ſis pro plena accipitur quæ de partium uoluntate procedit, ar.
ff. de fideic. l. 4. §. adiici. Item cum per utranque partem fidei
debeat conteſtatio ſi per eos ſtetit, pro facta habetur, ff. de cõd.
& demonſt. iure ciuili. nec unus poterit hoc alteri obiicere, vt
ff. de compenſ. ſi ambo. ff. de neg. geſt. l. ex facto. in fi. Item cum
dubium ſit, utrum iudex ex officio ſuo abſque partium conſen
ſu ſine litis conteſtatione poſſit pronunciare, ut C. de epiſ. &
cler. ſi quis in conſcribendo. C. quomo. & quan. iudex. l. conſen
taneum. & in auth. qui ſemel. C. de ingen. man. diffamari. ſatis
uidetur partium conſenſu hoc fieri poſſe: ar. C. de epiſ. & cler.
generaliter. ff. de pactis l. tale. §. primo. Sed dic contra. ff. de do-
nat. inter uir. & vx. ſiue. & in præd l. prolatam. nam litis conte-
ſtatio eſt de ordine, nec ſine ea uidetur res in iudicium deducta,
ar. ff. commu. diui. ut fundus. & eſt litis principium ut C. de iura-
men. calum. l. 2. extra de uerborum ſignificat. ex parte. 2. unde
finis ſine eo eſſe non poteſt. ff de re iud. non poteſt uideri deſiiſ-
ſe & l. cum in diuerſis. ff. de orig. iur. l. ij. Item non poſſunt par-
tes ſuo conſenſu iuris regulas uitiare, ff. de adminiſt. tutorum,
g quidam [g] l nemo poteſt. ff. de leg. j. ¶ † Sed ecce iudex ita pro-
17 nunciat: Condẽno te reum in eo, quod petitum eſt, ſi actor ꝓ-
bauerit, quod intendit: quæritur, utrũ talis ſentẽtia ualeat, & ſit
procedendũ ſecundum eam? Et uidetur, ꝙ ſic: ar. C. de ſent. & in
terloc. cum iudex. extra de procur. auditis. in fi. & in his, quę no.
ſ̃. §. qualiter. ver. item debet eſſe certa. & ſeq. Argumẽtum ꝯ̃ C.
de hęredit. actionib. vt debitum. C. de pœnis. qui ſententiam. ff.
de offi. præſi. illicitas. §. j. quia iudex debet ſecundum probata ꝓ
cedere. 3. q. 7. iudicet. Non enim ualet condemnatio facta prius
q̃ conſtet de eo, in quo fit: extra de eo, qui mit. in poſſ. cauſa rei
ſeruan. c. penul. Super hoc dicunt quidã, talem præpoſteratio-
nem non reddere ſententiam nullam, cum non ſit talis, de qua. l.
loquitur, C. de ſentent. & inter. prolatam. licet faciat eam iniu-
ſtam & per appellationem reſcindẽdam: & pro priori dicto fa-
cit ff. de rei vend. in fundo. in fi. & l. qui reſtituere. ext. de reſcrip
tis, cauſam, quæ. ext. de iud. exhibita. & vide ſ̃. §. ij. ver. quid ſi iu-
h dex [h]. ¶ † Sed pone, ꝙ atteſtationib publicatis, nõ inuenit iudex
18 in actis, ꝙ lis fuerit ꝯteſtata, nunquid feret ſententiam, cum ſibi
conſtet aliter quàm per acta litẽ fuiſſe conteſtatam, & tabellio
idẽ dicat? Dic, quod ſi tulerit ſententiam. & de hoc ſit quęſtio
inter alias ꝑſonas, & coram aliis iudicibus, non irritabitur ſñĩa:
& ipſi poterunt de hoc teſtificari, quod in eorũ præſentia fue-
rit actum, 3. q. 9. teſtes. Nec in hoc dicet iudex eſſe teſtis in cã, ex
tra. de exceſ. prælat. inter dilectos, §. prętere. ſecundum ea, quæ
no. ſ̃. de teſte, §. j. uer. item ꝙ fuit in eadem cauſa. Si ergo apparet
ſententia, non tamen inuenitur in proceſſu, ꝙ lis fuerit cõteſta-
ta: imo apertè negatur, non ualet ſententia, vt extra de elect.
dudum. 2. uer. licet autẽ. & ſ̃. de litis conteſtatione, uer. ſed prius
q̃. Cum enim proceſſus negatur, non valet, niſi quatenus de eo
legitimis ꝯſtiterit documẽtis, vt ext. de prob. qm ꝯ̃. & apparet
in his, quę no. ext. de off dele. cum in iure. Poterit autem de hoc
conſtare per iudicẽ, vel tabellionẽ, vt ſ̃. vel per duos iudices, vt
patet in ꝑdicta decr. quoniam. in princ. ibi, iudicis, non enim di-
cit Iudiciũ, ar. 4. q. 3. §. in criminali. uer. vbi numerus. Secus aũt eſ
ſet fortè in his, quę non reddũt ſententiam nullã, ex quo non eſt
appellatũ ab ea: quare dic. vt no. ſ̃. §. ut autem. uer. & nota. ſecũ
19 dum. & ſ̃. de edi. inſtr. §. reſtat. uerſ. in ſumma ¶ † Eſt etiã nulla,
ſi lata eſt poſt appellationẽ legitimam, 2. q. 6. arguta, & extr. de
ap. ad audientiã. Vel ſi lata eſt contra abſentem non contuma-
i cẽ [i], ff. de re iud. de unoquoq;. C quomodo & quan. iudex. ſi, ut
ꝓponis. & l. ea quę. & l. penul. C de proc. quia abſente. & ĩ. uer.
Item etiam no. Cum autẽ aliquis abeſt iuſta & probabili cauſa,
ualet

ADDITIONES.

a Et no. ¶ Secundum Vber. de Bo. cuius verba poſuit Io. de Deo in Cauil. lib. v. de ſen. produc. in iud. in prin.

b Sane. ¶ Lib. 6.

c Cunctis. ¶ Lib. 6.

d De hoc. ¶ Et de re iud. ca. fi. lib. 6. vbi de hoc in j. gl. Eadem ratione dicitur in illa proferenda non eſſe neceſſarium peremptorium exprimi, cum id non ſit iure expreſſum.
ADDE gl & Panor. in c. quoniam contra. extr. de prob. & ipſum Alex. in c. cum ceſſante. extra de ap.

e Ar. ſ̃. ¶ debet dicere Commu. diuid. Si erratum erat in ſcriptis M. de Fan. cuius fuit hęc qu. incipiens, pone, ꝙ iudex. & hæc lex & ſequens ad hoc inducuntur, ſi partes conſentiunt, quid iudex pronunciet: iudex ſic facit, & ſ̃. vt ſtatim dicam, & uide ſ̃. §. qualiter. in fin.

f Subſtantia. ¶ Sententiæ, partium voluntati committi, fortius hæc qualitas M. de Fan.

g Quidam. ¶ ſecundum Mar. de Fa. qui dicit, ad hanc partem facere omnes leges, quas glo. ſignat pro contrariis in l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact.

h Si iudex. ¶ Sed quid de abſolutoria, qua iudex abſoluit reum, ſi iuret ſe non debere, valet ne ſententia? Repete, quæ dicta ſunt in quæſtione condemnatoria: & de hac no. in præall. l. cum iudex. C. de ſent. & interloc. om. iud. & uide Cy. de reb. cred. generaliter. in 1. oppoſ. Caſus videtur, quod valeat, de deſpon. impub. continebatur. & c. atteſtationes. ſecundum quæ ſcripta Gui. de Su. format quæſtionem ſuper l. cum proponas. C. de reb. cred. quando non ſtatim iudex iuramentum exigit, ſed ex interuallo poſt ſententiam iurauit reus : & arguit quod non valeat. per l. iudex. ff. de re iud & per l. j. C. de calun. In contrarium: quia de appenditiis eodem die iudicat, ff. de re iu. l. Paulus. ff. de rei vend. l. & ex diuerſo. adducit etiam l. fi. C. de error. aduoc. facit de ap. cum appellat. lib. 6 Soluit: refert, an illico poſt ſententiam iuret reus ante quam ad alios actus diuertat : & tunc, valet ſententia: an poſt quam ſe aliis immiſcuit, & ex interuallo : & tunc non valet: alleg. de uerb. oblig. continuus. ff. de duobus re. l. duos reos. in fi. bene facit de elect. cum poſt petitam. Ad contraria reſpondet, quod hoc non eſt de appenditiis, ſed de ſubſtantia ſententiæ, dec. ꝯtinebatur. & atteſtationes non iuuãt ſententiam, quia ibi iuramentum præcedebat ſententiam : ſic & hic fieri debeat. quandoque enim ex cauſa non abſoluitur reus, niſi iuret, vt vtrobique no. ¶ ADDE huic ver. Pau. de Caſt. conſ. xv. Ab. conſ. lxxv. j. lib. Bal. conſ. ccclxxv. 3. lib. Alex. conſ. lxxiij. 3. lib.

i Contumacem. ¶ Alb. Gal. huius titul. vlt. col. ver. ſed pone, quod. dicit, hoc locum habere etiam in ſententia, quam Imperator ordinario iure cognoſcens tulit altera partium non vocata, niſi ex plenitudine poteſtatis ipſe velit contrarium. remittit autem ad quæſtionem Pil. quæ eſt lxvj.

ualet contra eum ſententia lata, ſed per appellationem reſcindi
tur. Vnde diſtingue quinque genera abſentiarum, prout no. 2.
q. 6. biduum. ff de in integrũ reſt. diuus [a]. & uide infra §. proxi.
uerſ. porro. Vel ſi eſt lata in dominum litis, & debuit ferri in pro
curatorem, ut ſupra eo. § qualiter. uer. porro. Vel ſi prius fuit
iuratum, & poſteà lis conteſtata. Vel ſi prius fuit lata ſententia,
& poſtea ſcripta: quæ dic vt in prædicta l. prolatam. extr. de re-
ſcriptis, cum dilecta. xliij. di. ſit rector. in fi. ff. de uulg. & pupil.
ſubſtit. l. 2 §. prius. Vel ſi plures dati ſunt iudices, & unus tm̃ pro
nunciat, ut s. § ſpes. uerſi. ſed & ſi. Vel ſi lata eſt contra primam
ſententiam, à qua non extitit appellatum, 2. q. 6 §. diffinitiuam
in prin. & C. de ſentent. & interl. omnium iud. poſt ſententiam,
niſi in caſibus, qui no. extra. de re iudicata. inter monaſterium
b Vel ſi poſt, uel intra terminum ad hoc ſtatutum lata ſit ſine no-
ua citatione, C. quando prouoc. non eſt nec. cũ non eo. C. quo-
modo & quando iudex. ſi ut proponis. extrà de of del. c. de cau
c ſis. Argumentum contra, extra eodem, uer. ſed nec erit [c]. & in
20 his, quæ no. ſupra de citatione, §. uiſo. uer. item licet. ¶ † Quid
ergo, pone, quod altera pars non uenit die ſtatuta ad ſentẽtiam
audiendam, nunquid iudex pronunciabit ea die, an in ſequenti?
Et uidetur, quod non in die illa: quia tota cedit citato, ut Inſt.
de uerborum oblig. §. omnis ſtipulatio. uer. ac nec eo. & ar. ff.
de fer. more. Item quia poſt peremptorium debet iudex iterum
citare abſentem, ff. de iud. & poſt peremptorium, extra de dolo
& contu. prout. Argumentum contra, quod ea die pronuncia-
bit, in præceden. l. cum non eo. & ff. de uerborum oblig. cum
ſtipulatus ſim mihi, à Proculo. & l. liber homo. in fi. Et hoc ue-
d rius eſt, ſecundum Accur. ut no. in præd. §. omnis. [d] tamen dicit,
quod poſt ueſperas, ſed non in nocte debet ferri. auth. de iud.
21 §. ſedebunt & in præ. c. conſuluit. ¶ † Item etiam non tenet ſen-
tentia, niſi pars contra quam lata eſt, fuerit tribus edictis, uel u-
e no peremptorio pro omnibus citata [e], C. quom. & quãdo iud.
f conſentaneum & l. ea. ff. de re iud. contumacia [f]. 24. q. iij de illi-
cita. extra de teſtibus cum olim. in fi. ff. de ap. reci. l. j §. item cũ
ex eo. An autem poſſit ferri ſententia contra non citatum pe-
g remptorie, uide in præd. §. uiſo. uer. item licet primo [g]. & uer.
quid ſi lata. Quid de interlocutoria, nunquid ferri poteſt una
parte præſente, & altera abſente? de hoc ff. de arb. diem profer-
h re [h]. Non tenet etiam, ſi non fuerit libellus in cauſa oblatus, ut
infra de lib. concep § utrum libellus ſit de ſubſtantia. Quid ſi pe
tit quis ſortem & pœnam, & pronunciatur ſolũ ſuper pœna?
22 de hoc ſupra de act. ſeu petit. §. ſequitur. uer. ſed quid ſi. ¶ † Item
eſt nulla ratione manifeſtæ iniquitatis, putà ſi contineat in ſe
expreſſum errorem, extra de ſen exc. per tuas. & de confir. uti.
uel inuti. examinata ff. quæ ſen. ſine ap. reſcin. l. j. extra de re iu.
cum inter uos. Vel ſi contra ius ſcriptum, canonicum, uel diui-
num, uel ciuile feratur, ut extra de re iud. ca. j ff de ap. ſi expreſ-
ſim ix. diſt. §. ſi putà ſi contineat minorem 14. annis teſtari poſ
ſe, ij. q. 6 § diffinitiua. & ſententia contra ius ſcriptum lata non
conualeſcit, licet non ſit appellatione ſuſpenſa, extra eo. c. j. &
c. inter cæteras. ſecus, ſi ſit lata contra ius litigatoris, ut ſupra §.
i prox. Vel ſi [i] contineat impoſſibilitatem, ff. quæ ſen. ſine ap. re-
ſcin. l. fi. extr. de pact. c. fi. & de cõ. appo. c. fi. Vel, ſi eſt per ſubre-
ptionem obtenta, 35. q. 9. ueniam. ext. de of. uic. ſua. de reſcr. ad
audientiã. C. ſi à non cõp iud. l. fi extra. de re iu. cum olim. uel ſi
miſericordiam uetat, l. diſt. ponderet. in fi ff de pœnis, reſpicien
23 dum. ¶ † Sed quid ſi à ſententia, quæ nulla eſt, de facto appella-
retur, & iudex appellationis eam confirmat, nunquid adhuc po
terit dici nulla? Et uidetur, quod non: quaſi alius ſit effectus, ſi
confirmetur expreſſè, & alius, ſi temporis tranſcurſu, uel taci-
tè, ff. de his, qui no. infa. furti, accipe. §. j. Vel dic uerius non con
firmari, ut C. de inof. teſt. eum. ff fam. er. l. quædã. Itẽ elegit ap-
pellationem errando cum nullam dicere poterat. Non ergo ſi-
bi præiudicat, ff de inof. teſt. mater. ff de pet. hær. legitima. 22. q.
k ij. in quibus 38. diſt. quamuis de hoc no. ff. de ap ſi expreſſim [k].
24 ¶ † Quid ergo, ſi appello ante ſentẽtiã, uel extra iudicium, poſt
modum nihilo minus fertur ſententia contra me a qua iterum
appello: nunquid per poſteriorem appellationem uideor renũ
l ciare priori, uel ſententiam contra me latam ratificare [l]? Et ui-
detur, ꝙ ſic, ar. ff. rem rat. hab. l. 3. §. falſus. ubi dicitur, ꝙ ſi appel
lo a ſententia lata contra eum, qui falſo dicebat ſe eſſe meũ pro
curatorẽ, amodo dicere non poſſum eum non eſſe meũ procu-
ratorem. Sed dic ꝯ: nã geminando appellationẽ non ob hoc ui-
deor proceſſum iudicis approbare: imo potius impugnare. Cõ
ſulo tamen, ꝙ in ſecunda appellatione quis proteſtetur, ſe per
eam nolle a prima recedere: & ſic ſeruo. de hoc, ſecundum Pa-
m pam, extra de ap. dilecto. j. uer. proxi. [m] ¶ † Vtrum autẽ appel-
25 lans a ſententia, quæ nulla eſt, uideatur eam confirmare, uel ali-
quid facere? Videtur, ꝙ ſic, ff de iud. licet. C. communia utriuſ
que iud. l. ij. ff. rẽ rat. hab. l. 3. §. falſus. C eo. l. j. in fi. Contra: quia
appellatio fit ad reſcindendum, nõ ad confirmandum, vt ar. ff.
de ap. ſi expreſſim. cũ ſuis concor. ff. fam. erciſ q̃dã. Vbert. dicit,
ꝙ ſi ſciẽs ſententiã nullam, ſciẽter appellat, tunc eam cõfirmat:
alias, non, ff. de iudic. l. ij. in princi. Vel uerius: aut eſt nulla ipſo
iure, & tũc nõ cõfirmatur: aut quoquo modo tenet, ſed pōt per
exceptionẽ annullari: & tunc ꝯfirmatur, ſeu approbatur, ut ff.
rẽ rat. hab. minor. hæc quęſtio eſt uenerealis liiij. diſt. dic, ut ibi,
& ext. de re iud c. j. & ſecundũ Papam, in pręd. c. dilecto. Ibi etiã
no. an corã iudice appallationis poſſim cauſam proſequi nulli-
tatis? & ꝙ poſſim, eſt arg. ff. fa erciſ. quędam. & ff. de iur. pat. l. fi.
26 s. uer. prox. ¶ † Quid ergo, ſi appellans a ſententia, quæ nulla
eſt, non proſequitur appellationem, nunquid ualebit ſententia?
& uide, ꝙ ſic extra, de app cum ſit Romana. Dic contra, imo cau
ſa poteſt ab initio agitari, ut in præd. l. ſi expreſſim, cum per ap-
n pellationem nõ efficiatur aliqua, ut prædixi [n]. Sed ſi cauſa de no
uo iterũ agitetur, cum dicitur ſentẽtia nulla, nunquid fiet de no-
uo litis ꝯteſtatio, uel pronunciabitur ex eiſdem actis? Et uidetur
ꝙ de nouo fiat litis conteſtatio, & nouus proceſſus omnino, vt
in præ. l. ſi expreſsim. in fin. & ad idem C. de ſen. & interloc. om.
iud. l. j. in fi. C. quomodo & quando iu. ſi, ut proponis. in fi. Ar.
ꝯ: quia uidetur, ꝙ ex eiſdẽ actis fertur ſententia, ff. de iudi. mor-
tuo C. de accuſ. l. iiij. & extr. de reſtit. ſpol. cum ad ſedem ubi di-
cit Papa, prioris acta iudicij recenſentes. & de teſti. præſentata.
o hoc uerum eſt, ſecundũ Accurſi. [o] Et quod dicitur in l ſi expreſ-
ſim. in fi. ꝙ cauſa poteſt ab initio tractari, intelligitur, quo ad ſen
tentiam, quæ non ualet, ff. de pecul. quoties. § ij nõ quo ad pro-
ceſſum alias iuſtum: & ſic utile per inutile nõ uitiatur, ut ff. de
uerb. obl. l. j. §. ſed ſi mihi, de conſec. diſt. iiij ſi non ſanctificat, ex
tra, de elec. illa. Vel diſtingue, & melius. nã aut fuit lis conteſtata
& ꝓceſſus habitus coram eo, qui nequit ab initio cognoſcere,
uel iudicare: puta q̃a non erat iudex, uel erat excommunicatus:
& tunc ex illis actis nõ poteſt iudicari: imo neceſſe eſt litem cõ-
teſtari de nouo, & cętera fieri, ut in primis concord. Si autẽ po-
tuit

ADDITIONES.

a Reſti. diuus. ¶ Quæ proſequitur Nepos de Montealb. vbi ſupra. poſt princ.
b Monaſterium. ¶ In princ. vlt. glo. & uide, quod ſuper ea ſcripſi.
c Nec erit. ¶ Dic, quod ſi pars fuit contumax, quæ fuerat citata ad ſententiam audiendam, propter eius contumaciam lata non fuit, ſequenti die ſine illius noua citatione ferri poteſt, ut ibi. Si autem ille comparuit, ſed ex aliqua cauſa lata non fuit, tunc eſt neceſſaria noua citatio, ut ſupra dictum eſt.
ADEE, ꝙ Bart. in l. fi. §. fi. ff. quod vi, aut clam, tenet, quod citatus ad certam horam, ſi ille actus, ad quem citatio facta eſt, non ſit illa hora, non valet, niſi de nouo citetur: quod intelligit Panor. in c. conſuit. procedere quando iudex illa hora impeditus non expediuit actum: ſecus ſi ille fuerit contumax, & iudex fuit paratus.
d §. omnis. ¶ In gl. hic no. quæſtionem Guid. de Suz. in v. rub. ij. all. quod vi, aut clam. l. vlt. in fi. quam dicit melius ea die pronunciare, quàm expectare Dicit etiam vtile fore, in peremptorio comminari, ff. de iud. in peremptorio. Dicit etiam ideo expectandas veſperas, vt hic ſequitur: quia ſi ſententia tunc de mane lata valeret, ſequeretur dictum fuiſſe contumacem, & ſic appellare non poſſe, C. quor. ap. non reci. l. j.
ADDE, quod Bar. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. tenet, quod iudex poſsit expectare: idem tenet Bald. in conſi. ccxxxviij. 3. uol. Panor. in cap. conſuluit & ita communiter Doc. dicunt ibi, & in d. §. Iulianus.
e Citata. ¶ Etiam ſi nuncius, cui fuerat commiſſa citatio, retulit ſe citaſſe, vel falſo, vel per errorem, puta quia citauit alium eiuſdem nominis. ex quo enim conſtat illum non citatum, non tenet ſententia: ſic in ſua quæſtione tenuit Ia. But. quæ incipit, iudex, qui de cauſa per iura hic allegata.
ADDE, ꝙ voluit Bar. in l. ſi finita. in §. Iulianus. ff. de dã. infec. ꝙ licet iudex commiſerit nuncio, ut aliquem citaret, & iudex pronunciauit, non viſa relatione, quod non valet ſententia.
f Contumaciam. ¶ Et l. de vnoquoque.
g Primo. ¶ Melius diceret, alias autem.
h Proferre. ¶ In prin. ibi dicitur, ꝙ arbiter diem profert, etiam abſens, per nuncium, uel per literas.
i Vel ſi. ¶ Non reſpicit proximum dictum, ſed præcedentia.
k Expreſsim. ¶ Vbi ſunt hæc verba per Acc. uide, quod ſatis ſcripſi poſt Inn. & Hoſt. de confir. uti. vel inuti. c. j. ſuper vl. gl.
ADDE, quod Bar. ibi no. & Paul. de Leaz. in ca. finem litibus. de dol. & contu.
l Ratificare. ¶ Formam libelli in hoc caſu vide infra de ap. §. nunc videndum in fi.
m Proximo. ¶ Vide cle. de dolo & contu. ſi ante. & ver. præd. Inn. vide in fine magnæ. gl. ipſius dec. dilecto.
n Prædixi. ¶ Et hoc eſt, quod dixerat ſupra verſ. ſed quid ſi de tacita confirmatione.
o Secundum Acc. ¶ Qui hoc not. in præd. l. ſi, vt proponis. & apertius in præd. l. ſi expreſsim. Sed ipſe videt tenere cõtrarium in l. eum quærebatur ff. de re iud. Ad quorum concordiã locus eſt diſtinctioni, quæ ſequitur: declarat tamẽ, vt ſubdã: quæ dictinctio placet Gui. de Suza. in l j. C. de iu. & fact. ig. Dictũ Accur. tenet Alb. Gal. hoc tit. ver. ſed pone, ꝙ ſententia. & ver. ſeq. ¶ ADDE Bar. in d. l. ſi, vt proponis. Bal. in l. edita. C. de eden. Pet. de Anch. in cle. j. de re iud. Bal. in l. j. C. de ſenten. ex breui. recit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tuit cognoſcere & iudicare ab initio, ſed ex poſt facto ꝯtingit a-
liquid ante ſentētiam, propter quod iudicare nequit, hoc caſu,
ſi ſententiam tulit, licet nulla ſit, non eſt opus litē conteſtari de
nouo, ſed ex illis actis poterit ſententia ferri, ut in ſecundis con
a cord.[a] Mihi[b] videtur, ꝙ cum quis petit ſententiam ex aliqua iu
b ſta cauſa nullam pronunciari, in hac inſtantia libellus offertur,
& conteſtatio litis, & cætera fiant, & ſic Curia ſeruat. ſic etiā fit
in cauſa appellationis. quod dic ut ỹ. de lib. concep §. nunc dicē
dū ad fi. & in qualibet exceptione. quod dic, vt extr. de offic. de-
27 leg. prudentiam. §. ſexta. ¶ †Nunquid ergo ex parte cōdemnati
admittetur talis libellus: peto talem ſententiam cōtra me latam
nullā pronunciari? & uidetur, ꝙ non, cum ſit tutus exceptione,
perpetua, ut prædixi: arg. ff. de eo, per quem fact. eſt, l. j. §. ſi reus.
Argum. ꝯ, ꝙ non ſolum habeat exceptionem, ſed etiam actio-
nem, ff. de pet. hære. l. fi. ff. de lib. leg. quod mihi. & hoc ſeruatur
de facto. Ordinarius tamen videns ſententiam à ſe latā, eſſe nul
lā; ſine libello, uel ſine alia retractatione poteſt aliam ferre, ut ſ̄.
28 §. qualiter. uer. hoc quoque. ¶ †Sed nūquid libellus talis admit-
titur: dico ſententiam nullā, & eam peto nullam pronunciari, &
ſi qua apparet, appellationem proſequor, & peto etiam caſſari,
uel ꝯ eam in integrum reſtitui? arg. ꝙ ſic, extr. de priuil. cum o-
lim propter §. tandē. & de in integ. reſt. cōſtitutus. ij. quæſt. j. pri-
mates cum ſuis concord. & xvij. diſt. concilia. cum ſuis ſimilib.
& ff. de act. empt. & uend. l. Iulianus. §. ſi qs colludente. ff. ſi pars
c hęred. pet. l. j. in fin.[c] ff. de rei uend. quæ de tota. § j. ff. de leg. j. ſer
uo legato § fin. ext. de præſcrip. auditis. ff. quorum leg. l. j §. quia
autem. ff. de minoribus. in cauſæ. §. interdum. & ad hoc facit, qđ
d not. de Publiciana, ext. de re iudic, abbate[d]. Poſſum enim, qbuſ
cunque modis poſſim, appellationē meam defendere, & ſenten
tiā impugnare, ff. de appel. ſcio. in fin. nam & talis appellatio ad-
e mittitur, vt ỹ. in tractatu lib. eodem titu.[e] § j. uerſi. quidā autem.
Argu ꝯ, extra, vt lite non conteſt. cap. ij. in fin. quia licet condi-
tionaliter proponam, tamen ꝯrius ſum mihi ipſi, dicendo ſentē
tiam nullam, & aliquam, & ideo repellendus. extra de appe. ſo-
licitudinem. ff. quando appel. ſit, l. ij. §. ſed ſi alius. & C. ſi ſeruus
extero ſe emi man. l. vnica, C. de fur. l. j. Nam etiam excipiendo
duæ ꝯriæ exceptiones non admittuntur, ff. de excep. nemo. mul-
to minus agendo. Item dicendo nullam, tutus ſum iure commu
ni: ideo nō poſſum recurrere ad reſtitutionē, ff. de minor. in cau
ſæ. ij. §. Pomponius. ff. de eden. quædā. Item pro hac parte facit
29 C. de codicil. l. fin. ff. de tribut. quod in hæredem §. eligere. ¶ †I-
tē cauſa appellationis & nullitatis nō poſſunt corā eodē iudice
tractari. nam cauſa nullitatis debet tractari corā eo, qui de prin
cipali cognouit: & tunc de iure ordinario ꝑnunciabit, C. de ſen
ten. & interloc. om. iud. l. j. de quo dic, ſecundū Papam, vt ext. de
re iudic. capit. j. & de app. dilecto. cauſa uero appellationis apud
alium, ſcilicet apud ſuperiorē, ff. quis, & à quo app. l. j. ff. de app.
f l. Imperatores. extra. de app. dilecti. Quidā tenent hoc vltimū[f]:
ſed prius dictū curia ſeruat: & ſic de mandato ſanctiſsimi patris
domini Clementis Papę IIII. ſępę ꝑnūciaui: & adde, qđ no. in
pręd. uerſ. quidā aūt. Innocen. IIII. no. de hoc ext. de appel. dile
g ctoꝝ. & de in integrū reſt. conſtitutus. Et ꝙ iudex appellationis
poſsit pronunciare ſententiam eſſe nullā, probatur ff. fami. erci.
h quædam mulier[h]. tamen ꝯ ſufficit, niſi pronunciet appellatio-
nem non valere, cum non eſt locus appellationi, ut no. C. quā
i do prouoc. nō eſt nec. l. j.[i] Ex præmiſsis igitur omnibus, & ex his
quæ habes ỹ. §. prox. poteſt ſentētia impugnari. Eſt etiam & aliis
30 modis ſententia nulla, vt ỹ. de appel. § ij. uer. xviii. ¶ †In ſumma
not. ꝙ cum ſententia dicitur ipſo iure nulla, ſine temporis præ
finitione retractari poteſt, niſi loci, uel fori ꝯſuetudo aliud indu
cat, C. ad l. Corne. de fal. ſicut. ext. de ꝓcur. in noſtra. in fi. qđ in
tellige, id eſt uſque ad xxx. uel. xl. annos, ſecundum ea, quæ no.
ỹ. §. pro. ver. in ſumma. & ſeq. Itē de hoc poteſt contra eam per-
petuo excipi, ſi ex ea agat, arg. ff. de excep. doli l. purè. §. fin. nā
omnes exceptiones perpetuæ ſunt, pręterquam exceptio nō nu
meratę pecunię, & non numeratę dotis: quæ dic, vt ſ̄. de except.
§. I. uer. anomalæ. Si uero ſententia petitur reſcindi per in inte-
grum reſtitutionem, dic, vt ỹ. §. prox. uer. & no. quod, &c.

ADDITIONES.

Concord. ¶ Nimis in vtroque membro reſtringit ſe diſtinctio ad perſonā iudicis: quare latius dicas, ꝙ ſi etiā vtroq; tēpore iudex erat cōpetens, & optimè ꝑceſsit, ſed male iudicauit, puta tēpore feriato, vel nō in ſcriptis, procedit ſm membrū diſtinctionis, ꝙ ex eiſdē actis iudicabitur. Secūdo pręſuppoſito, ꝙ probatū in præterito neceſſario, uel veriſimiliter ꝯcludat, idē in pſenti: vt ſi ꝓbaui me maiorē: vel dominū, vel ꝙ in ſecundo proceſſu ſit inſpiciendum tempus præteritū, & non præſens; licet tunc probatū non concludat nūc idē: vt ſi tractabatur de ætate litigātis tēpore impetrationis, de reſcri. ſi eo tēpore, lib. 6. Si verò iudex etiam competens malè ꝑceſsit, putà lite non conteſtata, & ſic etiā malè iudicauit, procedit primum membrū diſtinctionis. Et aduerte, quia in verbis ſeq. auctor vr̄ a quæſtione diuertere, quæ erat, an expedito negotio nullitatis, poſsit etiam is, qui vicerat, vel aduerſarius eius, petere ex primis actis ferri de nouo ſententiam, Certum eſt enim, ꝙ ſi victor vult defendere ſententiam, oportebit primo hoc diffiniri, & ſecundum qualitatem obiectus examinabitur, vel non acta priora: pone ꝙ delegata fuerat cauſa, reſeruata ſentētia, ſola commiſsionis forma ſufficiet, niſi aliud probetur ad nullitatem.

b Mihi. ¶ Secundum Vber. de Bo. Cuius huiuſque fuit iſte verſi. vbi ſupra verſi. penult.

c In fi. ¶ Per eundem modum inducitur ff. de dolo, eleganter. §. non ſolum de his, quæ in teſt. delen. l. j. §. fi. cum. l. ſeq.

d Abb. ¶ lib. vj.

e Eo. tit. ¶ de appel.

f Vltimum. ¶ Vber. Bona. cuius fuit iſte ver. præter allegationes ad affirmatiuam, vbi ſ̄. in fi. Fatetur tamen, quod ſequitur, ſcilicet ſeruari ꝯrium: & idem Albe. Gal. de app. verſi. ſed pone quæſtionem. Item Guid. de Suz. vbi de libel. in cauſa appel. ibi conſueuit etiā dici vbi etiam tenet, ꝙ prælectio non præiudicat in hoc caſu: vnde ſi proſecutus eſt appellationem, redire poterit ad nullitatem, per l. ſi expreſsim. ff. de ap. Et idē dico, ſi non eſt proſecutus: ſaluo quod ſtatim dicam.

g Dilecto. ¶ Hoc predixerat, & ibi ſcripſi. in vltima gl. & quia etiam de reſtitutione prædixerat, dat remiſsionem ſequentē, q̄ ibi uide in gl. no. libellū. ADDE, vt pleniſsime per epiſcopum Alex. in d. c. dilecto.

h Mulier. ¶ Hoc intellige, cum proſequitur appellans. ſi enim neglexit appellans, & appellatione deſerta, puta poſt annum, vult agere de nullitate: quod poteſt, vt ſ̄. dixi, & patet de ſenten. exc. c. licet. li. vj. tunc non coram iudice appellationis, ſed coram alias compententi agit, vt ſcripſi in præ. decret. licet. in gl. pen. & terminos ibi poſui in vltima gl. de illo ſcilicet, qui appellat a ſententia, qua vxor eius fuerat per alium euicta, & non fuit proſecutus, qui probare poterit ſententiam eſſe nullam: ibi vide.

i L. j. ¶ Vide, quod de hoc dixi ſ̄. §. vt autem. ſuper verſ. in iu.

SVMMARIVM.

1 *Valida ſententia quot, & quibus modis generaliter ſubleuetur, impugnetur, ſeu retractetur.*
2 *Sententia pro ratiōne nullitatis retractari quomodo debeat.*
3 *Sententia valida quibus modis ſpecialiter impugnari, caſſarine poſſit.*
4 *In impugnatione ſententiæ attendendum, per quem lata ſit, & quomodo pro diuerſitate eam ferentis ſit impuganda.*
5 *Ex omni cauſa, quæ ſufficiens eſt ad appellandum, poteſt ſententia valida retractari.*
In impugnatione ſententiæ videndum, an iuriſdictio ſit delegantis.
Item an lata ſit ſententia per iudicem ordinarium, vel delegatum.
6 *Delegatus archiepiſcopi ſi dixerit ſe delegatum epiſcopi, an valeat ſententia ab eo lata.*
7 *Teſtes probare corruptos an ſufficiat, ſi nō oſtēdatur eos falſum dixiſſe.*
Sententiæ latæ non valentis aliquot modi.
8 *Sententia lata per falſos iudices, ſeu falſa inſtrumenta, an teneat, & quomodo reſcindatur.*
9 *Ad quantum tempus poſſit ſecundum canones agi ſine temporis præfinitione, & in quibus.*
10 *Lapſu xl. annorum tollitur omnis actio & obligatio.*
Si excipiendo, vel replicando de falſo quæratur, perpetuo quis eſt audiendus, & quare.
11 *Probato vitio falſitatis, an ſententia reſcindatur, & quicquid per eam factum eſt, retractetur, & ſolutum etiam repetatur.*
12 *Si in priori iudicio ante ſententiam fuerit actum de falſo, an ſit quis etiā poſt audiendus, ſi non appellauit.*
13 *Ad quod tempus obijci poſſit expeptio falſi procuratoris.*
14 *Domino procuratore ſuccedente, nunquid iudicium poßit dici nullum.*
15 *Quouſque præſumatur pro proceſſu, & pro ſententia iudicis.*
16 *Victores vt potiantur victoria: & quid ſeruet Romana curia in eo.*
In cauſa appellationis non teneri appellantem probare iuris ordinē, &c. vt ſit verum.
17 *An in cauſa appellationis appellans teneatur probare ſententiam eſſe iniuſtam, ex cauſa ꝙ non fuit lata per legitimas probationes, an vero appellatus debeat contra probare.*

¶ Quibus modis ualida ſententia ſubleuetur, impugnetur, ſeu retractetur.

9. §. Quoniam ſuprà §. proximo diximus, quādo ſentētia ſit ipſo iure nulla, ꝯſequēs eſt, ut dicamus, qbus remediis ualida ſubleuet, ſeu impu-
1 gnet, ſeu retractet. ¶ †Et nota, ꝙ ſeptē modis generaliter.[a] ¶ Pri
a mò per appellationem, ut 2. q. 6. §. I. de cap. I. de qua. ỹ. de appel-
lat. ¶ Secundò per ſupplicationem, de qua ỹ. de ſupplic. ¶ Tertiò ꝑ in integrū reſtitutionē de qua ỹ. de in integ. reſti. ¶ Quartò per ſimplicem petitionē, in illis caſibus, in quibus iudex poteſt ſuā ſentētiā reuocare. quos dic, vt no. in Summa Dom. mei eodem tit. §. quot ſint. ſub §. diffinitiua. ¶ Quintò per querelam falſi: de qua ſtatim ỹ. dicet. ¶ Sextò per implorationem triſtis auxilii: ut ſi ſentētia lata ſit contra ſeruū, ille appellare nō poteſt, ſed permittitur ei implorare triſte auxiliū, ff. de appe. ſerui. ¶ Septimo, quando poſt ſententiā nullo remedio attentatā iterum de cauſa cognoſcit, ut extra, de re iudic. cum Bertholdus. uerſi. licet

ADDITIO.

a Generaliter. ¶ Tan. vbi ſ̄ rub. iii. poſuit ſolum iiij. ſcilicet primos iij. & v.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſicet autem.vbi de hoc ſecundum Papā:& licet ab ea appellatū
non fuerit,tamen propter æquitatē ſuperuenientis caſus retra-
ctatur.& ab ea receditur,ff.de cōdi.ſine cauſa,l.ij.ff.cōmo.in cō
modato.§.fi.& extra,de pur.vul.c.ij.vbi de hoc: etiā ſi nō ſit ex-
3 ecutioni mandata,excipitur ɔ̄ eā,vt C.de re iudic.l.ij. ¶ † Et no.
ꝙ cùm ſentētia dicitur nulla ipſo iure, ſine temporis prefinitio-
ne retractari poteſt,vt dixi s̄.§.prox.uer.fi. Si verò ꝑ in integrū
reſtitutionē petatur reſcindi,putà ratione ætatis,vel abſentiæ,
id habet vſq; ad quadriennium fieri,C.de temp. appel.l.pen. &
fin. C.ex quibus.cau.ma.reſtit.xxxiiii.q.1.cùm ꝑ publicā. xvi.q.
iij.porro.Si verò propter falſitatem,dic, vt j̄.e.§.verſi & no.Si
autem,quia ſit ſatisfactum actori,in infinitum, C de non num.
pecun.aſſeueratio,quia bona fides non patiṫ,vt idem bis exiga
tur.ff.depoſiti,bona fides,,xij.q.ij.fraternitatis. ¶† Porrò ſentē-
tia lata q̄ valida eſt,multis modis ſpecialib. impugnari & caſſari
poteſt.Si igitur ſcriptura alicuius ſententię in iudicicium produ
caṫ,vide,tu aduocate,ɔ̄ quem producit,an ſit in prima,vel ter-
tia perſona confecta:quod dic,vt s̄.§.prox.verſ.itē non valet.I-
tem reuocaṫ ſententia lata alibi,quam vbi ad hoc terminus fue-
rat ſtatus,vt s̄.§.prox.ver. item nulla eſt ratione loci. Vel ſi me-
tu,vel errore partes conſentiunt, tenet ſententia, ſed retractaṫ
per appellationē, ff.de iud.l.ij. C. de epiſc.au.ſi qs. ff.de iur.om.
iud.l.4.& l.ſi per errorem.xxij.quæ.ij.in quibus.extr. quod met.
cau.per totū.Item ſi ſit lata ſub conditione, retractatur per ap-
pellationem,vt ij.q.vj.anteriorū.uer illo videlicet. & ver. ſanè
a &c.biduum Et dicunt quidam[a] ꝙ licet olim valeret ſententia la
ta ſub conditione,licet ſic fieri non deberet,vt in præd.cōcord.
hodie tamen non valet,vt inſtit.de act.§ curare & ff.de interd.&
releg.l.relegatorum.§.ad tempus.&§ ſine.& extr.de ſenten. ex-
b com.Romana[b]. Vel ſi exactum fuerit iuramentum calumnię in
cauſa,& non præſtitum:& idem,ſecundū quoſdam, & ſi exactū
non fuerit:quæ dic,vt j̄.de libel.cōcep.§.vtrū libellus,&§. nūc
c dicendū.verſ.ix.[c] Vel ſi ſit lata contra ius litigatoris, retractaṫ.
extr.de re iudi.cum inter.prope fi. Vel ſi eſt lata contra abſentē
iuſta de cauſa,& hoc ſi citò ꝓbauerit, reuocatur per in integrū
reſtitutionem ad appollandū extr.de in integ.reſt ex literis.ff.đ
excuſ.tut.ſcire oportet.§.ſufficit ff.de minor.in cauſę 2.& l.prę
fecti.& s̄.§.ꝓxi.ver.ſed quid ſi apparet. Quòd ſi abſens fuit rei-
pub.cauſa,diſtingue nam aut fuit defenſus legitimè,& tūc reſti
tuitur ad appellandū tātum,ff.de in integ.reſt.l fi.extr.e.c.fi.aut
non fuit defenſus,vel fuit, ſed minus legitimè: & tunc ad totam
cauſam fit reſtitutio,C.de procur.qui abſentē Item retractatur
ſententia in caſibus,qui ſunt s̄.§.prox.ver.item eſt nulla ratione
4 modi.ibi item etiam no.& ibi, vel ſi poſt ſent.j̄. ¶† Vt[d] autē in
d impugnando ſententias plenius inſtruaris,attende,an ſit lata per
e ordinarium,an per delegatū, an per arbitrū[e]. Si per ordinariū,
oppone,ꝙ ille fuerit,ſeruus,vel infamis,vel excommunicatus,
vel huiuſmodi,vt s̄.§.proxi.in prin.Ad hoc autē poteſt pars al-
tera reſpōdere,ꝙ communiter eſtimabatur bonus. vnde ꝓpter
auctoritatem rei iudicatæ præferenda eſt opinio veritati, ff. de
offic.præt.Barbarius iiij.q.vij.§.tria.ff ad trebel.ſeruo §.cū præ-
tor.extra de biga nuper.cum ſuis cōcord. Hæc tamen defenſio
non cadit in excommunicato, in quem nulla cadit iuriſdictio:
quod dic, vt no.extra de excep.pia.lib.vj.& in præd §.tria ¶ I-
tem oppone, quòd actum eſt de vna re, & pronunciatum de a-
lia, vt ff. communi diui.fundus. ¶ Item oppone, quòd iudex
ſine cauſę cognitione,& minus plenè inſtructus,& ex abrupto,
ſeu præcipitanter pronunciauit, extra de in integ. reſtit. tum ex
literis.prope fi.vj.q.1.quęro.C.de edē is,apud quem. C.de tran
ſact.ſi cauſa cognita.C.de iud.iudices.C de appell.ne cauſas. C.
de pœn.qui ſententiam.quod dic,vt j̄.de ſenten.excom.§.nunc
breuiter.prope princi.¶ Item ſi petatur executio poſt ſententiā,
oppone,quæ infra tit.prox.§ fin. ¶ Item oppone multipliciter
contra ſententiam ratione teſtium,vt ſupra de teſte. ¶ Item ge-
neraliter vide ſi potes aliquam de exceptionibus apponere,quę
competunt poſt ſententiam abſque appellatione, vel reſtitutio
ne:quas dic,vt ſupra de excep §.dicto.verſi. poſt ſententiam &
ſeq.¶ Item vide,ſi nouata eſt ſententia,ff.de min.minor.ff.de re
iud.ſi ſe non obtulit.§.ſi ex conuentione. C. de execu. rei iud.ſi
cauſa.Et an ſit pactum de non petendo factum, vel tranſactio,
vbi fieri potuit:& ſic non debuerit condemnatio ſequi.C.de trā
ſact.ſi cauſa.ff.eo poſt.& ff. de cond. indeb.eleganter.ff de do-
nat.ſi in ſtipulatū. ¶ Itē obiice contra ſententiam quæ diximus
cōtra inſtrumentum poſſe opponi.s̄.de inſtru.edi.§. inſtrumen
5 tū.¶† Item retractatur valida ſententia ex omni cauſa,quæ ſuf
ficiens ſit ad appellandū,extra de appel.vt debitus,& c. cauſam,
quę vel ſi ſit per ſubreptionē lata, vt extra de officio vica.tua.
xxxv.q 9 veniam.vel ſi falſus ꝓcurator interuenit,vt extr. de ꝓ-
cur.in noſtra.in fi.& C.eo.licet ſententia. Tamen cum falſo pro
curatore lata,poteſt rata à domino haberi,vt ff.đ iu.l.pe.Et ſi eſt
delegatus à principe,id per ſcripturā ꝓbet,vt in præd.l. C. alias
verò etiam per teſtes,ſecundū Vber.[f] C.de fide inſt.in exercen
dis extr.eod.cùm Ioānes.Nec.ſufficit,ſi dicat in ſententia, Ego
à tali delegatus.arg ff.de leg.iij.prædiis. Argumen. tamē cōtra,
g C.de cōtrah & com.ſtip.l.pe.[g] de hoc s̄.de inſtrum.edi §.reſtat
verſi.illud quoque,& ſeq & in præd.c.cum in iure. ¶ Item vidē
dum eſt,an ſit iuriſdictio delegantis,C.qui pro ſua iuriſ.l. vnica
extr.de iure patro.qđ autē j queſt.vij Daybertum.¶ Item vidē,
an ſententiam ferat iudex,vt ordinarius, vel vt delegatus ab a-
lio,licet ipſe in hoc ſit aliàs ordinarius.ff.đ offic.eius cui mā eſt
iuriſ.& ſi prætor.extr.de off.ord licet.Quid ſi in ſentētia nō di-
xit ſe ordinariū,vel delegatū,ſed dixit in genere Cognitor, vel
6 Iudex?dic,quod valet ſentētia,C.de an.except.l.fi.¶†.Quid ſi di
xerit ſe delegatū epiſcopi,cum eſſet delegatus archiepiſcopi.vi-
detur,non valere ſententiam,etiam ſi id per ignorantiam dixit,
ff.de eo,qui pro tut.neg.geſt.l.penul.Argumen.cōtra ff.de iud.
h l.antepen.[h] & de conſec.diſt.in.iiij ſi nō ſanctificatur[i].xii.q. 2.in
i quibus[k],Prius dictū verius eſt,ſecūdum Vber. Quid de ſenten-
k tia lata de cōſilio ſapientum corruptorum?dic,vt s̄. de requiſ.
l conſ.[l] ¶ Item oppone,ꝙ lata eſt per falſos teſtes,qui corrupti fal
ſa dixerunt,vt per falſa inſtrumenta, extr.de prob.licet. vbi de
hoc,C.ſi ex fal.inſtru.ꝑ tot.ff.de exce.qui agnitis. vel ꝑ falſas al-
7 legationes,vt iā dicā. ¶†Nec ſufficit,ſm Papā ꝓbare teſtes cor
m ruptos fuiſſe,niſi ꝓbet eos falſum dixiſſe,vt no.præ.c.licet[m].Itē
nō valet,ſi ſit lata ɔ̄ res prius iudicatas,C.quando prouoc. non
eſt neceſ.l.j.vel ſi contineat impoſſibile,ff.quæ ſentētiæ ſine ap-
pel.reſ.fin. vel ſi ſit de alia re pronunciatum, quam cognitū ſit,
ff.cōmu.diuid.vt fundus.extr.de cauſa poſſeſ.& propri.cum ſu
per.vel ſi ſuper alia re pronunciauit, quàm ſuper qua datus eſt,
C.ſi à non comp.iud.l.j.vel ſi venalis eſt, 2.quæſt.6 §. ſunt etiam
n quorū.&§.venales.quæ eſt C.quando prouoc.non eſt nec.[n] vel
ſi per gratiam lata eſt: & tunc per in integrum reſtitutionem au-
diṫ,vt not.ff de iudic.ſi prætor,ff.ad Trebel.ſeruo inuito.§.cum
prætor,vel ſi is,qui nomine alieno fuit in iudicio,non fuit legiti
mè conſtitutus,vt in præalleg l.& ff.de colluſ. deteg. non iuſto.
ff.de appel.ſi ɔſtet, vel ſi erratum eſt in calculo,ff.quæ ſententiæ
ſine appel.reſcin.l.2.§.2 quæ eſt in præal.§.ſunt etiā, quorū. ver.
8 quot.¶†In ſumma[o] not ꝙ ſententia lata per falſos teſtes vel fal
o ſa inſtrumenta tenet de iure ſed reſcindiṫ prętextu falſi ꝑ in in-
tegrum reſtitutionem,ff. de re iud.diuus. vel per querelam falſi
C.ad leg. Cornel. de falſ.querela, vel per actionem in factum:
vel,ſecūdum canones,per iudicis officium,quando eccleſia fuit
decepta,extr.de regul.iur.lator.Idem,ſi ſit lata per falſas allega-
tiones,ff.de iudic.ſi prætor.§.Marcellus.C.ſi ex fal.alleg.l.j.ff de
9 excuſ. tut. qui teſtamento ff.ad leg.Cor.de fal l.fi.¶†Et no.[p] ꝙ
p ſecundum canones poteſt de falſo agi ſine temporis præfinitio-
ne,ſ.vſque ad centum annos & vltra xxxv.q.9.§.quia ergo.& c.
ſequentibus

ADDITIONES.

a Quidam. ¶ Vber.de Bo.vbi s̄.verſi ratione conditionis.
b Romana. ¶ §.caueant.lib.vj.ſed ibi.etiam lata.ſic reum, vt ibi ſcripſi in j.
gloſ.
ADDE Paulum de Caſtro conſil.xv.Alex.conſil.lxxiiij.ij.libro,Bald.con
ſil.ccclxxv.iij.libr.
c Nono. ¶ & de iura.cal.c.j.lib.vj.
ADDITIO.Adde ad dictū Spec.prox.ſequen.Ludo Rom. ſingul. ccxii.
incip.ex quo ſcimus.vbi quando ſententia contra ius litigatoris ſit nulla
ipſo iure ibi,prout no.limitationem,ad c.cum inter vos.de re iud. hic al-
leg.Hen.Ferran.
d Vt. ¶ Hic reſumit verba Vber.de Bo.char.ij.ver.ſi producatur ſcriptura
alicuius ſententiæ,& ſeq.
e An per arbitrum. ¶ De his hic non proſequitur,contentus, vt puto, his,
quæ dixerat ſupra de arbitro,:& maximè in §. excipitur. Vbertus autem
ordinatè proſecutus eſt hæc tria:Ioan.de Deo primum & ſecundum, vbi
s̄.de reſcrip.
f Secundum Vber. ¶ vbi ſupra,eodem.§.dixi.¶ Immiſsio,vel gratia prin-
cipis an,& quando poſsit probari per teſtes, vide Cardin. & alios in pro-
œmio ſuper titul. Abb. Sicul. in ſua gloſ. in clemen. ij. de ſepult.in fi.vbi
plura allegat.Felin.in tractatu,quando apoſtol.literæ. priu. iur. patronat.
item vide Bald.in l.idem Vlpianus.ff.de excuſa.tutorum, vbi, quærit. an
ad gratiam principis requiratur ſcriptura.
g L.penultima. ¶ Stipulatio tranſit in hæredem, & contra hæredem : licet
de illis non fiat mentio,poteſt contrahens ſuis verbis obligare hæredem,
ſed ſuis verbis ſe non poteſt facere iudicem.
h Antepen. ¶ Ibi conſtabat,quia litigatores ſenſerant, licet in nomine, vel
cognomine erratum ſit.
i Sanctificatur. ¶ Dic,vt ibi in j.gl.
k In quibus. ¶ Ibi errare in his, de quibus non intereſt, toleratur:ſed hic
intereſt.
l Conſi. ¶ Verſi.quid ergo erit.
m Licet. ¶ Et ibi hoc ſcripſi ſuper gl.ij.
n Eſt nec. ¶ Vide quod dixi ſupra §.prox.in prin.
o In ſumma. ¶ Aſſumit verba Tan.vbi s̄.dixi in prin.huius §.
p Et not ¶ Dicit Tan.quoſdam dicere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſequentibus.ſed illud intelligitur in cauſis matrimonialibus, &
alijs, ſpiritualibus, in quib. periculum animæ vertitur, & ubi præ
ſcriptio locum habere non poteſt: ut xxxij.q.5 quod Deo. & ſu-
prà uerſi. & no. Cæterum ſi non uertitur animæ periculũ, ſub-
a diſtingue, ſecundum Tan.[a] nam aut agit criminaliter, aut ciui-
liter, aut excipitur, ſeu replicatur. Si is, qui ſententiam latam per
falſos teſtes, uel inſtrumenta, petit reſcindi, agit criminaliter
de falſo aduerſario legitime citato, & inſcriptione præmiſſa,
& certa ſolennitate adhibita, quam dicemus infra de accuſ. &
ſupra de inſtrumen.edi.§.uidendum.uer. faciendum. tunc vſq;
ad xx.annum tantum eſt audiendus.ut in præd.l. querela. C. de
excep licet.extra eo. cum uenerabilis. Si autem intendit ciuiliter
agere per beneficium reſtitutionis in integrum, uel per actionẽ
in factum, vbi locum habet, tunc uſque ad xl. annos dico eum
audiendum: quoniam per litis conteſtationem fuit actio perpe
tuata, quæ poſtea, quæ non tollitur, niſi ſpacio xl. annorum. ut
xvj.q.iij. poteſt & aliter. & ſentẽtia per falſos teſtes uel falſa in
ſtrumenta lata, non poteſt præſtare impedimentum: poſt qua
10 draginta annos uero audiri non debet: † quia lapſu quadraginta
annorum tollitur omnis actio & obligatio, extra de præſcrip.
uigilanti. & c.ſi diligenti. Io.autem, & Do. meus. & Ber. dicunt
ꝙ cum per in integrum reſtitutionẽ retractat, id fieri debet uſ-
que ad quadriennium: cum uero per actionem in factũ, tunc uſ
que ad xxx annos, ſicut & in aliis perſonalib.C.de cõſtit pec.l.ij.
ff.de falſis, qui nomine. Si uero excipiendo, uel replicãdo de fal-
ſo quæratur, perpetuo eſt quis audiendus: quoniam quæ tempo
ralia ſunt ad agendũ, perpetua ſunt ad excipiendũ, ff de doli ex-
b cep.purè.§.fin.ſecundum T.[b] Agit etiam quarto modo de fal-
ſo, ſcilicet officio iudicis, vt C.de probat.l.penul.& C.de teſtib.
nullum, & tunc uſque ad xxx annos, & non ultra, ſecundũ Ac-
cur.de hoc ſ̃.eo §.in prin. ¶Item agitur quinto modo de falſo
per actionem in factum ad intereſſe, ut in præd. l. qui nomine.
de hoc no.C.de tranſact.l penul. Qualiter autem probetur falſi-
c tas teſtium, uel inſtrumentorum, not. ſ̃. de probat § fi. ad fi.[c]
11 ¶†Et not. ꝙ probato uitio falſitatis reſcinditur ſententia, &
quicquid per eã factum eſt, retractatur. & ſolutum etiã repeti-
tur, extra de cõfir bonæ.extra de cri.falſi, ſuper eo.de re iud.cau
ſam, quæ.C.ſi ex fal inſtrum.l. j. & fin. qđ quidem uerum eſt, ſi
iudex ſecutus dicta falſorum teſtium, uel inſtrumentorũ, ſenten
tiam tulit: quod præſumitur, ſi dicat in ſentẽtia, uiſis & lectis atte
ſtationibus & inſtrumẽtis, & c.alioquin ſi ſecutus alias probatio
nes pronunciauit, licet falſi teſtes, uel falſa inſtrumẽta fuerint in
cauſa priori producta, non caſſatur, quod per legitimas proba-
tiones factũ eſt, ſed id ſolum, quod per falſas, ut extra, de re iu-
12 dic.cum I.& A.ff.eo.cum ꝓbatis.C.ſi ex fal.inſtr.falſam. ¶†Hoc
etiam no ꝙ ſi in priori iudicio ante ſententiam actũ fuerit de fal
ſo, poſt ſententiã non audietur ſuper quæſtione falſitatis ſi non
d prouocauit vt C.de fide inſtru l ſi ſecundum T.[d] quæ proſeque
re, ut extra de probat.licet. Quid ſi poſt latam ſententiã reperit
inſtrumentum, per quod apparet eam iniuſtam: de hoc ĩ.ti.ꝓx.
13 §.fi.uerſ.illud antẽ. ¶†Sed uſque ad quod tempus poteſt obiici
contra ſententiam exceptio falſi procuratoris? Videtur, ꝙ uſq;
ad illud, uſque ad qđ potuit appellatio exerceri, ij.q.6. ei qui ex
tra de appella.cũ ſit Romana Dicit Vber.ꝙ ſi directè aget đ fal
ſo tũc uſque ad triginta annos, ut C.de fal.querela. Si in modũ
exceptionis, & ſit talis exceptio, quæ coadiuuet actionẽ, dic, ut
ff.de iureiur.nã poſtea.§.ſi minor. Si uerò ſi talis quæ elidat, ui-
14 de ff.de exce.doli.purè.§.fi. ¶†Quòd ſi ꝓcurator[e] ſucceſſit do-
e mino, nũquid poterit dicere iudiciũ nullũ? arg. ꝙ ſic, ff.de inof.
teſt.filius.C.de procur.licet extr.de iureiu.ſicut noſtris. Arg.cõ
tra, extr.de do.inter dilectos & de conceſ. præb. cũ ſuper, ar.ff.
f de exce.rei iu.& an eandẽ.ff de con.indeb.ſi nõ ſortẽ §.ſi filius.[f]
15 ¶†In ſumma no.ꝙ præſumitur pro proceſſu: & pro ſententia
g iudicis, donec ꝯ̃ probetur: ut extra de renun. in præſentia[g]. de
elect.bonæ.j Argum.contra, extra de reſtit.ſpol. cum ad ſeden.
ſuper quo dic, ꝙ ſi ſententia tranſiuit in rem iudicatam, quia nõ
eſt appellatũ ab ea: uel ſi fuit appellatum, terminus iuris, uel ho-
minis proſequendæ appellationis præteriit, uel appellator in ap
pellatione ſuccubuit, tunc præſumitur, ꝙ ſententia tam ex ordi-
ne, quàm ex cauſa ſit iuſta, nec ulterius de litis conteſtatione,
uel de alio ordine, uel de ipſius iniuſtitia eſt conquerendũ: quia
res iudicata pro ueritate accipitur. ij.q. vi.§. diffinitiua. Ex quo
uictus nõ appellat, ipſe ſuo facto iudiciũ confirmat, ut C.de.ſen
ten.quæ ſine cer.quãt.l.fi hoc, quando partibus præſentibus la-
ta fuit ſententia, Et idẽ etiam præſumimus, ſi parte uicta per cõ
tumaciã abſente lata ſit. ſufficit enim ſententiam probare, & iu
dicis auctoritatẽ dummodo talis cauſa ſit, in qua poterit abſen-
te parte pronunciari, C de iudi.properandum. Secus autẽ, ſi ab-
fuit, ſed nõ per contumaciam: uel ſi fuit intra decendium appel
latũ, nec tẽpus proſequendæ appellationis ſit lapſum: quia tũc
non præſumitur pro iudicis proceſſu nec pro citatione, nec ꝓ
litis conteſtatione, nec ꝓ aliis, niſi de quibus conſtiterit, &c. ex
16 trà de ꝓba.quoniam in auth de his, qui ing. ad. ap.§.illud. † ubi
dicitur. Victores non aliter potiantur ſententiis, quàm ſi eas ritè
latas docuerint. Et ſic curia Romana ſeruat. Quod autẽ dixi, ꝙ
in cauſa appellationis nõ tenet appellãs probare ordinem iuris
nõ ſeruatũ ſed is, pro quo ſententia lata eſt, tenetur ꝓbare ſerua-
17 tum, uerũ eſt, ſi uult defendere ſententiã. ¶†Sed nũquid appel-
lans tenetur in cauſa appellationis probare ſententiam eſſe iniu-
ſtam ex cauſa: putà ꝙ non fuit lata per legitimas probationes:
an vero appellatus debet ꝯ̃ probare? ſuper hoc habes iura prò
& ꝯ̃ in præd.ca.in preſentia. ſed dic, ꝙ ſi reus, qui appellans eſt,
fuerit condemnatus, appellatus debet probare ſententiam iuſtã
nam reus eo ipſo docet iniuſtam, ꝙ non appareat aliqua ligiti-
ma cauſa, quare debuerit condẽnari, vt in præ. c cum ad ſedem
Si uero reus fuerit abſolutus, actor appellans probare debet in-
iuſtam, oſtendendo aliquid in principali probatum, propter
quod reus debuerit cõdemnari: quia certum eſt, quòd debuit
abſolui, niſi contra eum aliquid probatum fuerit, propter qđ
debuerit condemnari, ut in c.cum ad ſedẽ.6.quæſt.vlt.actor.ex
tra de iureiur.c.fi. Vel dic.quod actor incumbit onus probandi.
in cauſa appellationis, cui etiam in principali incumbit: ſed
h hoc redit in idem[h].

ADDITIONES.

a Secundum.T. ¶ vbi prædixi.
b Secundum T. ¶ vbi prædixi.
c Ad fi. ¶ hoc dixerat hic Tan.vbi.ſ̃.
d Secundum.T. ¶ Cuius titulus, de quo ſ̃.hic finitur.
e Procur. ¶ Falſus: de quo ſ̃ prox.
f §.ſi filius. ¶ Quæſtio fuit Pil.iij. & eſt ſimilis ipſius quæſtio xciij. de iudice
qui ſucceſsit reo, contra quem ſententiauerat, & qui appellauerat: & quia
in voluminibus habentur, breuius tranſibo, & primò declarabo quæſtio-
nem hanc, quæ fuit de procuratore falſo, qui ſub nomine veri procurato-
ris egit, & ſuccubuit: & ipſe poſt tempus hæres à domino inſtitutus hære
ditario iure repetit actionem, an poſsit? ſoluit quod non: tum quia de ea-
dem re agere vĩ. ff de excep. rei iud. & an eadem & de rei ven.is qui. tum
quia ex eadem cauſa & eadem perſona. Et ſi dicatur, quod vbi falſus pro-
curator interuenit, iudicium ſit nullum, extra de proc.in noſtra. in fi.id ve
rum.quo ad dominum, non quo ad procuratorem, arg. ff. de ſuperfic.l. j.
nam ſi falſus procurator tenetur aduerſario, quem decepit, fortius poteſt
exceptione ſubmoueri, vt ibi in §.plane.& ff.de procur.l.Plautius. Item ſi
falſo procuratori denegatur exceptio, ſi fuerit condemnatus, & conuenia
tur actione in factum ex re iudicata, fortius denegabitur ei actio, ſi egit, &
fuit aduerſarius abſolutus, vt in hoc caſu quæſtionis. ad quęſtionem facit
quod no.ĩ, de pactis, in fine. In ij. quæſtione tenet, iudicem qui reo per ſe
condemnato ſucceſsit, proſequi poſſe appellationem à defuncto interpo-
ſitam, niſi probaretur, cum dolo malo perperam iudicaſſe, facit ff.de leg.
j.ſi ſeruus plurium.§.j. Honeſtè tamen faciet, ſi ad id procuratorem con
ſtituat, ff.de iur.om.iu.l.prætor. hæc quæſtio modicum habet dubii, loquen-
do de appellatione interpoſita a diffinitiua, in qua ſententia iuſtè lata ſe-
cundum probata & acta cauſæ principalis reuocari poteſt per nouas pro
bationes factas in cauſa appellationis ſine aliqua nota iudicis principalis
de fide inſtru. cum Ioannes.ad fi.de priuil.cum olim.ij. & vide ſ̃. §. vt au-
tem.ver.ſed pone, ecce. Interpoſita ergo ab interlocutoria, vel a grauá-
mine, quę iuſtificari non põt, niſi ex prius actitatis. vt in cle.de ap. appel-
lanti.maior eſſet dubitatio, & tamen dolo ceſſante videtur procedere ſo-
lutio Pil.maximè in partibus, quibus pronunciant iudices de conſilio pe
ritorum, vt ſupra de requiſitione conſilii, poſt prin.
g Præſentia. ¶ Ibi de hoc in gl.hic eſt ar.& vide, quod plenè ſub ea ſcripſi,
vbi etiam inuenies, quod ſequitur.
h Idem. ¶ Verba fuerunt Gui.de Suz.vbi tractat de ap.in fi.& Compoſtel.
vt ſcripſi in præ.decre.in præſentia.ſuper gl.hic eſt ar.in fi.vide etiá, quod
ſcripſi de probat.quoniam.ſuper vlt.glo.

¶ Baldus de Sententia.

¶ SENTENTIA debet interpretari in benigniorem partem, ff. de
pœnis, l.ſi præſes. Item ſententia debet interpretari, vt aliquid operetur,
ff.fam.ercil.l.& puto.§.j.in glo.or.Bald. ¶ Intentata vna via nullitatis cõ
tractus, non poteſt alia proſequi, de emp.& ven.c.cum dilecti. ſecus in ſen
tentia, ff.de ap.l.ſcio.vide ſupra de lib. ob. alias infra de lib. conce.§. ille,
qui dixit. ¶ Excommunicatio, vel interdictum, non dicitur propriè ſen-
tentia, §.j. ¶ Sententiarum alia diffinitiua, alia quaſi diffinitiua, vt præce-
ptum factum in confeſſum: eſt tamen interlocutoria, ſed non mera, vt ĩ
eod.§.ſed an valeat præceptũ.alia merè interlocutoria, alia banni, vel mul
ctæ, in §.ſpecies. Diffinitiua dirimit & perimit. nã partibus & iudici ꝯclu-
dit: & eſt irreuocabilis. & no. ꝙ per eam quaſi contrahitur, C.de ſenten.&
interlo.l.poſt ſententiam.j.reſpon.& hoc, quando ſententia diffinitiua va
let: ſi autem eſt nulla, non concludit, nec partibus, nec iudicio ordinario,
C.eo.l.j. Sed in delegato diſtinguitur: Aut enim pronunciat ſeruato ordi-
ne iudiciorum, non tamen ſeruata ſolennitate: aut non ſeruato ordine.
¶ Primo caſu aut deficit ſolennitas, quæ requiritur circa ſententiam, vt
quia pronunciauit die feriato, vel contra citatum minus legitimè: & tunc
expirat ſua commiſsio, & non poteſt vi eiuſdem commiſsionis iterato iu-
dicare, C.quomodo & quand.iudex, l.ſi, vt proponis. niſi forte habeat vni-
uerſalem delegationem cauſarum: quia tunc talis habetur inſtar ordina-
rij, vt not.ff.de offi. præſ. l.legatus. & niſi propter iuſtum errorem, vt not.
Innocen.de re iud.c.cum I.& A. ¶ Aut deficit ſolennitas integralis ipſius
ſententiæ,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſententiæ, vt quia ſentẽtia fuit ſcripta, & non prolata in voce: vel prolata in voce, & non ſcripta: & tunc non uidetur expirare commiſſio, quia actus non eſt exercitatus, nec conſummata pronunciatio: & qui partem indiuidui facit, nil facit, arg. ff. de arb. l. quid tamen. C. de ſen. ex bre. rec. l. 1. & ar. ff. de leg. 3. l. fideicõmiſſa. §. 1. & idem, ſi ſententia ſit nulla: quia nõ continet condemnationem, vel abſolutionem, C. eo. l. ex ſtipulatione. & l. cũ iudex. & hoc indiffinitiua: quia nulla eſt ipſo iure p p defectũ ſubſtantialitatis, vel ſolẽnitatis: & ſecus, ſi eſt nulla ratione ordinis omiſſi, vel præpoſterati: & tunc, ſi eſt ordo iuris, expirat commiſſio. quo ad iudicem delegatum: ſi aũt eſt ordo commiſſionis, vel mandati commiſſi, tunc nõ expirat commiſſio, quo ad iudicẽ delegatũ: quia non eſt ea adhuc vſus. ar. dictæ l. quid tamen. ſecundum Doc. ¶ Et an eodem libello poterit iterum ſentẽtiare, vide ȷ̃. eo. §. delegati, qui. & no. in ſententijs aliud eſſe ſubſtantialitatẽ, quæ conſiſtit in conſenſu legitimè declarato: aliud ſolennitatem, quæ ꝯſiſtit in modo, & loco, tempore, & ſimilib. cõcomitantib. actũ: aliud ordinẽ iudiciorum, vt no. in l. prolatam, C. de ſen. & interl om. iu. in gl. ord. & vide. ¶ Interlocutoriæ aũt ſententiæ tres ſunt ſpecies: quædam. n. interlocutoria dirimit & perimit petitionem. vt ſi iudex interloquitur obſtare exceptionem rei iudicatę, vel ſimile: & ideo abſoluit reũ ab obſeruatione iudicij: vel perimit iuriſdictionẽ, vt quia iudex delegatus, vel prorogatus pronunciat ſe non iudicem: & iſta non poteſt reuocari, vt C. de ſent. & interloc. l. poſt ſententiam in fi. a cõtrario ſenſu, & extra de off. delega. c. ſignificantibus.

¶ ADDE, quòd hoc fallit, niſi ab eius ſententia fuerit appellatum: quia per appellationem non eſt finita iuriſdictio, ideo poterit reuocare: ita Paul. de Caſtr. in l. quod iuſſit. ff. de re iud. alleg. Rot. deciſ. 244.

Quædam dirimit emergentem quæſtionem, non tñ perimit proceſſum, vel iuriſdictionem: vt ſi pronunciat teſtem legitimum, vel non legitimum: & hoc poteſt reuocari contrario imperio, vt l. quod iuſſit. ff. de re iud. Quædã interlocutoria non dirimit, nec perimit: vt ſi iudex dat dilationem non ꝓdictam, vel facit aliquam commiſſionem, vel remiſſionem: & tunc poteſt reuocare, ff. de arb. l. qualem §. fi. niſi partes conſenſerint ſententiæ, & non reuocationi, ff. de præt. ſtip. l. 1. §. fi. & ita intelligitur, quod not. C. ſen. reſc. non poſ. l. 1. ¶ Et quæ dicatur propriè interlocutoria, no. in auth. de litig. §. omnem. Et abſolutoria ab obſeruatione iudicij, eſt interlocutoria, vt not. ff. de accu. l. Titia. & ff. ſi ſer. ven. l. harum. non tamen poteſt reuocari, quia nõ expectat aliam ſententiam poſt ſe: & ideo ſi pronunciat procuratorem actoris non eſſe legitimum, quãtum ad inſtantiam per eum motam, tacitè reus abſolui videtur: & non poteſt reuocari, ſed debet appellari, C. de procu. ita demũ. ¶ Et no. ꝙ vltimò ſtatuta in interlocutorijs valent: ſecus in diffinitiuis, vbi primò ſtatuta valent: ita dicit gl. in d. l. poſt ſententiam. ſed tu dic, vt ſ̃. dixi. & vide Inn. de off. deleg. c. in literis. verſ. omnino videas. ¶ Sententia verò præcepti in confeſſum, non videtur ꝙ poſſit reuocari: quia ex ea oritur actio, vt no. C. de bo. quæ liber. l. fi. §. neceſſitatem. ſed bene poteſt appellari, vt no. ff. de ap. l. creditor §. iuſſus. de hoc no. Ber. ext. de verb. ſig. c. ex parte in Chriſto. vbi vide, & ȷ̃. de ap. §. appellans a diffinitiua. ¶ Sententia banni poteſt ex cauſa reuocari, ſicut ſententia mulctæ: quia eſt interlocutoria, vt in auth. item nulla communitas. & ff. de off. præſ. l. illicitas. in fi. nam bannum nõ habet pro cõdemnatione, ff. de cuſt. reo. l. diuus. ideo nõ infamat, l. 1. C. de modo mul. Bald. Item poteſt à ſententia banni appellari, C. ſi pen. ap. l. 2. & ratio no. per Cy. C. quorum ap. non reci. l. ante. vide ȷ̃. de ap. §. Titius appellauit a banno. & ȷ̃. eo. §. cõdemnat. & §. ſeq. & de multis alijs ſententijs interlocutorijs ȷ̃. e. per totum. ¶ Et an ſententia reuocationis attentatorum ſit interlocutoria, vide Io. An. de app. c. non ſolum. lib. 6. & vide ȷ̃. e. §. exceptio banni. ¶ Nomine ſententiæ ſimpliciter pro lato vocabulo, ſola diffinitiua propriè continetur, vt not. ff. quando app. ſit. l. j. Et ideo ſi ſtatutum dicit, ꝙ nõ poſſit appellari a ſententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria: quia cum ſit ꝯ ius cõe, ſtrictè debet interpretari, ff. de minor. l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. per gl. & Cy. Si autem non adijciatur verbum a ſententia, intelligitur omnis appellatio reuocata, C. de ſen. l. fi. niſi fortè a diffinitiua, vt ibi no. Et ſi ſtatutum dicit, ꝙ debeat ſolui gabella de ſententijs, non intelligitur de interlocutorijs: quod eſt notabile. Bal. Largè tamen omnis interlocutoria vocatur diffinitiua: quia omnis interlocutoria certos in ſe fines habet, & aliquid determinat, vt no. C. de reb. cre. l. generaliter. in prin.

¶ ADDE, ꝙ appellatione ſententiæ in materia ſtricta intelligitur diffinitiua, eundem Bal. in l. j. C. ne liceat in eadem cauſa tertiò prouoc. & in l. iuſiurandum. ff. de iureiur. do. Card. in cle. 1. de re iud. ſenſit Bart. in l. dicere. ff. de arb. & in l. generali. de tab. lib. 10.

¶ ADDE tu notabilem gl. in c. cũ olim. ex̃ de teſtib. itẽ gl. in verbo, inanes. in c. fi. de eden. lib. 6. item do. Ab. S c. in c. fi. circa fi. extra de ſeq. poſ. & fruct.

¶ Proceſſus nõ ritè factus poteſt ritè iterum fieri, & ipſa imperitia corrigi de accu. qualiter. lo j. G. de iud. c. exhibita. Bal. ¶ Executio aũt nõ ritè facta, & ẽt quicquid accidit eidẽ, vel ex ea ſecutum eſt, dẽt reuocari, ff. de eui. l. minor. in prin. in gl. C. unde vi, l. meminerint. ff. de verb. ſig. l. qui neque. & de re iud. l. ſi cũ nulla. ext. de pur. vulg. c. 2. ſed officio iudicis, non iure actionis, ſi rectè facta eſt, licet non ritè, l. fi. in fi. ff. quod me. cauſa. vel ibi nõ erat facta per iudicem, & non retractatur ꝓrio officio iudicis, nec iure illius actionis. Bal. ¶ An valeant præcepta pęnalia ſub pœna applicanda parti, quæ pęna non veniat ex ꝓctu? Vr̃ ꝙ non: quia non eſt ad hoc actum, C. de fideicommiſſ. liber. l. fi. & quia certæ ſunt actiones arbitrariæ & pęnales, Inſtit. de act. §. item miſta. melius in §. præterea. eo. tit. Ergo reliquæ ſunt ſimplices, non pœnales. Arg. ꝓ, ſi quis ius dic. non obt. l. j. §. 2. Bald. Arbitri tamen non poſſunt facere præcepta pęnalia, ff. de arb. l. non ex omnibus. & l. arbiter interea. de hoc in §. ſpecies. ver. ſed nũquid iudex. G. C. commi. vel epi. vel progr. interlocutio. & l. j. Bal. ¶ Sed an valeat præceptum ſub hac forma, præcipio vt ſoluas intra 8. dies, niſi interim te ſoluiſſe probaueris? & videtur, quòd non: quia eſt ordo præpoſterus. nam probatio præcedere debet, non ſequi ſententiam, vt l. prolatam. C. de ſen. Ego reſpondeo: quod l. prolatam. loquitur in diffinitiua, ſed pręceptum eſt interlocutoria, & in interlocutoria non requiritur ordo iudiciorum. Item iſta conditio poſtea exiſtens, retrò extitiſſe fingitur ante ipſum pręceptum: qua ratione attenta uidetur, quod & diffinitiua poſſit ſic ferri, C. de ſen. l. cũ iudex. ¶ Super hoc ſciendum eſt, quòd ſententia quandoque fertur ſub modo, & ualet: & ex modo naſcitur actio, & modus eſt in ſua forma ſeruandus, C. de ſen. l. cũ eorum. & qui non uult ſeruare formam, uidetur renunciare. l. nonnunquã ff. de colla. bo. & cum apponitur modus, duo uidentur eſſe præcepta. & ex quolibet oritur actio, ut ibi not. ¶ Quandoque ſententia fertur ſub conditione, & tunc aut ſub conditione de præterito, uel de præſenti: & tunc aut eſt conditio pertinens aut impertinens. Si pertinens, ualet ſententia: quia in ea ordo iuris exprimitur, ff. de re iudi. l. à diuo Pio. §. 1. & de excuſ. tut. l. qui teſtamento. & de fideicom. liber. l. 4. §. adijci. Si impertinens, ut ſi Papa ſedet, uel ſi ambulat, non uidetur ualere, arg. no. per Innoc. in ca. 1. de iu. lib. 6. Sed contra videtur in §. biduum. 2. q. 6. ſed reſp. ut ſtatim dicam. Aut ſecundo modo fertur ſententia ſub conditione de futuro: & tunc aut ſub conditione, ex qua pendet iuſtificatio, vt ſub conditione probationis: & tunc aut ſub conditione iuriſiurandi, & valet ſententia, C. de reb. cred. l. generaliter. aut ſub conditione, ſi probetur per teſtes: & tunc videtur, quod non valeat: quia eſt ordo præpoſterus, vt d. l. prolatam. vel reſponde, vt ſupra. Aut ſub extranea conditione: & tunc aut de ea diſputatum eſt, & valet ſententia, extr. de ſi. inſtr. c. cum Io. aut de ea non eſt quæſitum in iudicio: & tunc non tenet talis lata ſententia, cum impertinens ſit conditio actioni & iudicio, ar. l. fi. C. de fideicom. lib. Non obſtat §. biduum. quia intelligo, quod ibi erat quęſitum de ea: quia reus dicebat, ſe ſub conditione promiſiſſe. Bal. & facit ff. de tutel. l. muto. §. j. ¶ Ex his apparet, quod ſi ago ad rem ex empto, & non ſolui pretium, nec me reconueniſti, quia eſt obligatio relatiua reciproca, iudex poterit ſic ſententiare. Condemno te ad rẽ, ita quod tu ſoluas pretium, propter naturam mutuæ præſtationis, vt l. cum eorum. de ſen. & interlocu. & argum. ff. fami. erc. l. Męuius. §. arbiter. & ſic iudex poteſt egredi formam libelli in modo: quod eſt notandum. Item ex his apparet, quod ſi inſtat tempus inſtantię, & iudex incurreret pœnam: & quia acta non vidit, non poteſt condemnare, vel abſoluere, præciſe poterit euitare pœnam pronunciando hoc modo: Condemno, ſi eſt probatum: & abſoluo, ſi non eſt probatum, ſecundum Ia. Bu. in d. l. cum eorum. in lec. noua. ¶ Et no. quod quando petitio habet duo capita, vnum purum, aliud conditionale, poteſt ſententia ferri ſub conditione, vt l. ſi cum exceptione. §. hæc actio. ff. quod met. cauſa, per gl. ¶ Libellus etiam conditionalis procedit in pœnis. & intereſſe de futuro ex eodem iudicio committendum, vt no. Ber. ext. de teſta. Raynaldus. & no. Accurſ. C. vnde vi, l. non ab re. C. locа. l. conductores, ff. ſi cer. pet. l. vinum. & l. j. in prin. de act. emp. in glo. ord. Bal. Vide Inn. de procur. c. auditis. vbi dicit, quod in interlocutoria debẽt partes citari, & ȷ̃. e. §. in interlocutoria, & §. an valeat hæc ſententia. & infra tit. proximo, §. ſed quid, ſi dico ſic, peto, &c. & infra. de libel. concept. §. procedit. ¶ An miſſus per prætorem poſſit retinere ex dominio, vel pignore conuentionali? Dic, quod non, quia non fuit iſta intentio prætoris, C. de preſcr. 30. an. l. ſi quis emptionis. §. fi. ver. de hoc. facit ff. de annu. leg. l. fundus. C. de iu l. cum debitoris. per G. ¶ An condemnati in arengis publicis ſint infames, ver. quid de iſtis. ſentit, quod ſic, ſi crimen eſt famoſum, ſecundum Alber. Pap. Alij dicunt, quod condemnati per ſtatuta ciuitatum non ſunt infames, per l. ceſſat. ff. de act. & oblig. Tertij dicunt, quod aut ſunt condemnati abſentes per contumaciam: & non ſunt infames, ſicut nec banniti, C. de mo. mul. l. 1. C. de requi. re. l. fi. Aut condemnati ſunt præſentes: & tunc ſunt infames: & ſic minor eſt ſententia lata ex contumacia, quam in præſentem lata, extra. de conſt. capitul. ex literis. Non obſtat l. ceſſat. quia ibi loquitur in ciuili iudicio, non in criminali: vide Bar. in l. infamem. ff. de pub. iu. & eundem Bar. in l. athletas. §. calumniator. ff. de infa. & l. quoniam. eod. titul. & vide ſupra. in §. 4. in fin. ¶ Sed quid ſi bannitus poſtea capitur, & fuſtigatur? Reſpon. tunc fit infamis ex genere pęnæ, ff. de infam. l. ictus fuſtium. Sed quid ſi bannitus ex forma ſtatuti habeatur pro confeſſo, an iſta ficta confeſſio infamet? & videtur quod ſic, C. de inter. mat. l. ſi tutor. Contrarium eſt verum, ſcilicet quod confeſſio ficta ex contumacia non infamet. Non obſtat lex contraria: quia ibi ex facto oriebatur fictio, ſcilicet ex crimine, non contumacia. Item ibi infamia ex ipſo facto contrahebatur: hic autem ex proceſſu opus erat infamiam oriri. ſimilis differentia ff. de infam. l. liberorum. § pe. in gl. Bald. Sed quid ſi per ſtatutum alteratur pęna, utrum uidetur ſuper infamia diſpenſatum? Reſpond. non: ſecus ſi per iudicem fiat alteratio: quia tunc diſtingue, ut hic in uerſiculo. & ad huius. per Specul. Transmutatio ergo pęnæ facta per legem, non habet uim diſpenſationis: ſecus interdum, ſi per iudicem. Ad primam facit C. de ſepulc. uio. l. qui ſepulchra ff. de actio. & obliga. l. quoties. Concurrunt ergo plures pęnæ, quarum una imponitur per legem, alia per hominem. Bal. Et adde, quod not. de alteratione pęnæ in eodem genere pęnæ, uel alio, per Cyn. C. de tranſactio. l. tranſigere. & in l. quid ergo. §. pęna grauior. per Doct. de infam. ¶ Si ſtatutum dicit, quod percutiens aliquem puniatur in decem, an pluries percutiens pluries punietur: ut ſic oratio pro diſtributiua habeat locum, ideſt pro qualibet percuſſione: an uero ſemel tantum, & ſic pro collectiua? Dic, quod pro quolibet ictu debet fieri punitio, uerſicul. ſed quid: pone, in ſtatuto. G. Fallit in occiſo, G. quia ibi ex omni reſultat unus titulus criminis, & unus finalis effectus. Item inſultus cum uulnere confunditur, ut not. C. de accuſat. l. qui de crimine. & per gloſſ. Dyn. & Bartol. in l. nunquam plura. ff. de priua. delic. Bald. ¶ Si plures ſimpliciter condemnantur etiam in criminali, uideretur quilibet pro parte uirili condemnari, licet primaria obligatio ſit inſolidum, uerſiculo. illud autem. G quod not. & fuit de facto in criminali cauſa in ciuitate Florentiæ. ¶ Qualiter intelligatur l. j. ff. de offic. proconſul. not. §. ſequitur. uerſicul. ſed ſi. G. ¶ An poteſtates terrarum poſſint legere ſententias per alium? & quid de cæco? uerſic. 1. G. & C. de ſen. ex breuic. recit. l. fin. & per Accurſ. C. qui teſt. fac. poſſ. l. hac conſultiſſima. §. at cum humana. per Iac. ¶ Quot modis dicatur iudex incompetens? uerſic. eſt autem incompetens. G. ¶ Terminus aſſignatus de conſenſu partium uel a iure, habet uim peremptorij. §. nunc uidendum. G. de quo per Innocen. in capitu. ſuper eo. 1. de appellat. ¶ An quo ad ſucceſſionem ſeruetur conſuetudo, quæ eſt in loco iudicij, ubi eſt maior pars hæreditatis? Reſponde. ſic, in §. qualiter. uerſicul. item pone. G. Dic, ut not. per Doct. in l. cunctos populos. C. de ſum. trinita. & fide. catho. ſ̃. de inſtrum. edi. ad fin. §. conſuetudo. poſt Bald.

¶ Sententia non liquida non poteſt executioni mandari, niſi primo liquidetur. verſ.quid ſi petitur.G.C.de comp.l.fi. ¶ Iudex non poteſt, nec debet mandare executioni, niſi id de quo ſibi conſtat, & liquet. C. de ſen. quæ ſine cer.quant.l.fi.in verbo, non liquidam eſſe & l.hæc autem.§.1.ff.ex qui, cauſ.in poſ.ea.ibi, liquere debet conſtare, &c.& ſi ſecus fit, ipſo iure non valet: ſecundum Bar.vt no.per eum C.de pact.l.ſi pacto, quo pœnam, vide s. de excep.§.fina. ¶ Delegatus, qui tulit ſententiam nullam, non poteſt iterato ſententiare ex eodem libello: ſed an ex nouo libello? Quidam dicunt, ꝙ ſic. Tu dic contra: quia expirat commiſſio, verſicul. hoc quoque. & verſic. quid ergo. G. vide s.e.§.4. ¶ Sententia excommunicationis magis accedit interlocutoriæ, quam diffinitiuæ: & ideo per delegatum poteſt reuocari, ibidem. G. ¶ Valet ſententia lata non inſerta cauſa: in ſex tamen caſibus debet cauſa inſeri, vt eam reſtringat, ver. verum. G. ¶ Sententia debet ferri præmiſſa probatione de eadem cauſa & re, non de alia, verſi. in ſumma, & verſi.ſeq. G quia ſuper probatione impertinenti non poteſt fundari ſententia. Bald. ¶ Generaliter quælibet diffinitiua debet in ſe ſex continere, verſic.fin. G. ¶ Filius non poteſt recipere præceptum in iudicio ſine auctoritate patris, §.nunc autem. verſi. vt autem. G. ſecus in præcepto guarentigię: quia non fiunt in figura iudicij, ſed per tabellionem, arg. no. in l.1.C. qui admitt.ad bo.poſſ.& facit, quod not.Acc.C.de bon. quæ lib.l. cum non ſolum, §.neceſſitatem, & ff.de bon po.l.ſeruus.cum ſi.Bal. ¶ Impoſitio ſilentij eſt diffinitiua, ver.& no.quod non eſt. G.facit ff de lib. leg. l. Aurelius.§. centum.per Accurſ. Vbi apparet lata ſententia diffinitiua, præſumitur ꝙ pars fuerit præſens, vel citata, ver.& no.ſecundum quoſdam. G. tenet contrarium, & Gul.de Cu.in l.1 ff.de in ius voc, & melius, quia contumacia nõ præſumitur; facit C de exhi.re.l.2.& quod ibi not.per Cyn.Bal.vide infra. de appel.§.& not.quod dicit Inno. ¶ Triplex eſt officium iudicis appellationis. ver.in iudice autem. G. vide ff.quod cum eo, l. Titianus. per Gui. de Cu.Bal. ¶ Qualiter extinguantur candelæ in ſententia excommunicationis, verſi.illud autem ſcias. G. ¶ De vigore ſententiæ excõmunicationis, & de ſententia abſolutionis, & quando quis ad curiam ire debeat. ver. verum. & ver. porrò. An ſententia lata pro vno fratre, proſit alteri fratri, & quid, &c.de proba.§.nunc autem.ver, ſed pone. G. ¶ Si Tancredus ſuccubuit de præbenda cum Petro mortuo, alius impetrat, an Tancredus iterato agens contra iſtum repellatur exceptione rei iudicatę: ſentit, quod nõ: quia iſte impetrans non eſt propriè ſucceſſor: vnde non tranſit ad eum ius excipiendi, ver.item pone, quod. G. ad hoc ff.qui po.in pig.hab.l. Claudius Felix. Bal, ad fi. ¶ Verbum principale ſententiæ debet eſſe diſpoſitiuum, non enunciatiuum præteriti, vel futuri, §.iuxta.ver.& no.quod quidam. G. Cõtrarium no.C.de ſen.l.cum eorum. Sed illa ibi non eſt abſolutio, cum dicit Abſoluam, ſecundum Bar. ¶ An valeat hæc ſententia, Condemno te, ſi actor probauerit, ver.ſed ecce, iudex. Certe non, quia eſt lata omiſſo medio, ſcilicet probatione, vt no.in l.prolatam. C.de ſen. & de conſti. eccleſia ſanctæ Mariæ. vel dic, vt dixi s.§.ſed an ualeat pręceptum.

¶ ADDE, vt poſui in d.uer.ſecundum Bal.

¶ Iudex debet ſm probata procedere: ibidem G.C.arb.tut.l. 1. ¶ Sententia interlocutoria non deſiderat ſcripturam, in c.quoniam ꝫ. de prob. ver. quid in interlocutoria. G. ¶ Non dr̃ lata ſententia in ſcriptis, quia iudex dicat, Sic pronuncio, & tu notarie ſcribas: quia debet legi, ut l.fi.C. de ſen. ex breuic.recit.& no.in l.prolatam.& hoc in diffinitiua: ſecus in interlocutoria. Bal. ¶ Litis conteſtatio eſt principium formale iudicij: nec poteſt remitti per pactum, quia ad finem non poteſt perueniri, ubi fundamentum, ſeu principium non eſt, uerſ.quid ſi de partium. G. Citatio autem non propriè eſt principium, ſed pręludium iudiciorum, ut no.in auth. in me. lit.nõ fi.ſa.for.§.fi.col.8.in gl. ¶ An ſententia nulla poſſit confirmari per iudicē appellationis. verſ.ſed quid ſi ſententia. G.ar.ff.de act.& obl.l.qui propriis uiribus. Bal.uide j.e,§.ſi appelletur à ſententia. ¶ In cauſa nullitatis debet offerri libellus, & lis conteſtari, ſi mouetur coram alio: ſi corā illo qui pronunciauit, non debet offerri libellus, & uer.ſed ſi cauſa, & uerſi.ſeq. G. uide tamen s.de lit, conteſt.§.fi.& j.e.§.an poſſit. ¶ Cauſa nullitatis tractatur coram eo, qui pronunciauit, & coram iudice appellationis, uerſi, ſed nunquid talis.ut l, Carnelia Pia.de iure patro.& l.quædam mulier.fam.erc.& C.de accuſ.l.4.idem tenet Bar.uide j.de appe.§ quando proceditur. & s.e, §.ſententia, quæ ualet. ¶ Sententia poteſt ferri ex peremptorio, & ex quaſi peremptorio, & expreſſa contumacia, ut l.tres denunciationes. C.quomodo & quan.iu.& ex monitione facta præſenti in iudicio, e.tit.l.2.& ex receſſu ſine iudicis licentia, ut no.j de re iu.l.contumacia.& de excu. tut. l. ſcire oportet.§.ſcire, Bal. ¶ Sententia, qua pronunciatur appellationem deſertam, eſt interlocutoria: quia eius contraria eſt interlocutoria: & contrariorum eadem eſt diſciplina, ut not.in cle.ulti.de app.hæc quęſtio fuit G. Durandi in cap.cupientes.de elect.li.6.in ſua gl.& quia ex ea non oritur actio in factum, ut no.ff.de pac.l.tale pactum.§.1.& quia iſta ſententia eſt abſolutoria ab obſeruatione iudicij, ergo eſt interlocutoria, ut not. ff. de accuſ.l. cum Titia & l.harum.ff.ſi ſerui.uen. Sed Iaco.But.dicit, ꝙ eſt diffinitiua. Hinc eſt, ꝙ minor indefenſus eam non patitur, C. quomodo & quando iu.leg.ſi preſes quaſi deſertam. Tu dic, ꝙ eſt interlocutoria, per quam corroboratur diffinitiua, & habet effectum diffinitiuę: ſpecie tamen eſt interlocutoria, & non deſiderat ſolennia: perſonam tamen requirit legitimam, quam non habet minor indefenſus, C.qui da. tut. poſſ. l.in uniuerſis. Bal.

¶ ADDE Ang.conſi.190.

¶ Sententia, inſtrumentum eſſe liquidum, uel non liquidum, eſt interlocutoria, C.de ſent.ex breui.recit.l.j.Bal.

¶ ADDE Ang.conſi.115.ſed Io.contra conſ.174.

¶ Sententia conſeruationis indemnitatis eſt diffinitiua, & ab ea appellatur, C.de ſent.l.cum eorum, C.de ſen.quæ ſine cer.quant.l.2 & ualet abſq; quantitate prolata: quia factum tacitè continet & intereſſe, Bal. ¶ Sentētia, ꝙ libellus procedit, uel non eſt, interlocutoria, ff.quod met. cauſa, l.metum.§.ſed apud.ff.de accuſ.l.cum Titia. Appellatur tamen ab ea, ut ibi no. licet regulariter ante diffinitiuam ſnīam non appelletur, C. de ſen.& inter loc.l.fi.Bal. ¶ Sententia declaratoria alterius ſententiæ, ut cum iudex executionis declarat primam ſnīam non liquidam, uel auget condemnationē ꝙ in acceſſorijs contingit, eſt interlocutoria, nam in principali vr̃ diffinitiua, ſi petita ſit executio per libellum: ſecus ſi de plano officio iudicis, nam in primo caſu deſideratur litis conteſtatio, & expectat diffinitiuā, ff.de pe.hære.l.item ueniunt.§.idem recte. ſecundo caſu non. Et ꝙ iudex appellationis poſſit ſic pronunciare, ſiue appellet reus, ſiue actor, not.C. de ſent. quæ ſine cer.quant.l.1.Bal. ¶ Sententia declaratoria dñij eſt diffinitiua, vt no.ff.de rei ven.l qui reſtituere. Idem dic in declaratoria ꝓctus, uel obligationis, ff.de arbitris, l.quid tamen.§.1, C.de ſent.quæ ſine certa quā.l.2.ſm unam lect.Bald. ¶ Snīa lata per errorem ualet: ſed datur reſtitutio, ff.qñ actio de pecul.eſt anna.l.quæſitum.& ff.de confeſſis, l.cum fideicommiſſum & no.ff.ad Treb.l.ſeruo inuito.§.cum prætor, dic, ut l.pe.ff.de iuſti. & iure, per G. ¶ Sententia lata per obreptionem petitionis, vt quia quis petit debitum ſolutum, valet: nec reſcinditur, niſi per appellationem. ff.man.l.ſi fideiuſſor, §.in omnibus. Si uerò per obreptionem probationis, tunc, ſi fertur ꝫ abſentem ex iuſta cauſa, eſt nulla ipſo iure: ſi autem ꝫ præſentem, vel contumacem, valet, ſed datur reſtitutio, ff. de iu. l. ſi prætor. §. Marcellus. Sed hoc fallit, quando acta falſificantur: quia tunc ipſo iure nõ ualet, ff.de fal.ſi quis obreplerit.in uerbo, nil agit, nam qui hoc facit, cauſam perdit, ff. de iure fiſc.l.in fraudem.ſi.quoties. Item fallit in ſententia miſſionis in poſſeſſionem, quę eſt ipſo iure nulla: quia falſum decretum executionem non meretur, l.j.§.hæc uerba.ff.ne uis fiat ei.Bal. ¶ Quis probat in cauſa appellationis, an appellans, uel appellatus, in Spec.de ſen.§.fi.uer.fi.G. uide j.de appel.§.quæritur, quis debeat ¶ Sententia, quæ non ualet ipſo iure, nõ meretur executionem legis, nec iudicis. ff.de ferijs, l.ſi feriatis. nec trahit ſecum executionem, ff.de iniuſt.teſt.l.ſi quis filio.§.ꝙ ſi quis, Si autem ſententia re vera eſt aliqua, licet dicatur nulla, iſta petitio nullitatis non reſcindit pronunciatū, ſi quod eſt: quia non concurrit petitio cum veritate facti: & ideo ea pendente poteſt bannitus impunè offendi: ſecus in appellatione, quæ reſcindit pronunciatum, etiam in his, in quibus ſententia trahit ſecum executionem: quia non tenet, quod fit ab eo, nec quod fit coram eo, etiam nec cõfeſſio, C.ſi à non compet.iu.l.fi.per gl.& Dy ff.de acq.poſſeſſ.l.3. §.ſi ſeruus. Bal.vide j.e.§.exceptio banni. verſ.pendente.& j.§. an ſententia nulla poſſit, & omnino vide §.an ſententia lata in capitalibus.& extra, de off. ord.ad reprimendam.& de appel.paſtoralis. Bal. ¶ Sententia lata a iudice incompetenti, non meretur executionem: quia non tenet, quod fit ab eo, nec corā eo: etiam nec confeſſio, C.ſi a non compet.iu.l.fi.C.ne de ſta. defun.l.pater. extra de iudic.c, at ſi clerici. Et licet per ſtatutum non poſſit opponi de nullitate ſententiæ, poterit tamen opponi de nullitate iuriſdictionis, vt not.in c.j.de ſequeſt, poſſeſſ.& fruct.in clem.in glo. or. & ideo clericus condemnatus a Poteſtate poterit opponere. Bald. ¶ Si iudex eſt delegatus in cauſa proprietatis, ſpecificè uidetur extendi ad poſſeſſorium, quod ordinatur ad petitorium, tanquam præambulum: ſecus ſi non ordinetur ad ipſum. nam tunc non extenditur, niſi per viam reconuentionis, vel contrarij iudicij, C.ſi à non comp.iu.l.fina, C.de iu.l.nulli, ff. de donatio. inter vir. & vxor.ſi maritus.

¶ ADDE Paul.de Caſtro conſi.272.

¶ Sententia lata in capitalibus ſtatim trahit ſecum ſuum effectum. vt l.qui vltimo. de pęnis.& no.in l.fi.C.ſi a non comp.iudice. Ergo non expectato tempore appellandi, poteſt executioni mandari.de appel. l. addictos. & ff, de appel.non tantum. Hoc non eſt verum, niſi in conuicto & cõfeſſo, vtroque iſtorum ſcilicet concurrente, C.quor.appel.l. 2. nam intra tempus appellandi nil eſt innouandum per iudicem, niſi pèriculum immineat ex mora, ff.de iniuſt.teſt.l.ſi quis filio.§.3.adde, quod not.de accuſ. l.ex iudiciorū, ſed per legem bene poteſt innouari, ff.de infa.l.furti.§.1.ſed iudices faciunt, quod renuncient omni exceptioni, & defenſioni, & ſic etiam appellationi, C.de temp.appel.l.ſi in fi. Sed certe hoc non præcludit viam defenſioni in capitalibus cauſis.ff.de appel.non tantum.& not.ff.de pactis, l.pactum inter hæredem. ¶ Præſumitur tamen ex hoc, quod nolit vlterius ſe defendere, arg.no.ff.ex qui.cauſis ma l.antepen. Bal.uide infra tit.proximo, §. ſententia excommunicationis.& infra tit. 2.minori.& ſupra.§.ſententia, quæ non ualet.& j.§.contra fur. ¶ Si iudex facit criminalem executionem contra ius, tenetur lege Cornelia, ff.ad leg.Iul.repet.l.lege.§.fin.ſecundum Barto. ¶ Nota, quod ueniens poſt terminum non debet audiri. item quod a ſententia, quæ audientiam denegat, poteſt appellari, C.de excuſ.tut.l.3.ff.de accu. l.Titia. Bal. ¶ Nota, quod quando interlocutoria fertur ſuper principali articulo, ſeu capitulo, & appellatur, interim non poteſt primus iudex procedere in aliquo. Item nota, quod confirmans interlocutoriam nunquam exequitnr, ſed remittit ad primum iudicem, ff.de mino.l.intra utile, quę lex duo prædicta probat. ¶ Sententia incerta non meretur executionem, etiā ſi ſit lata ſuper dote, C.de ſent.ex breuic.rec.l.fi. Et ſi dicis dos eſt nomen vniuerſale, ut not.in l.quod dicitur.ff.de impen.& in uniuerſalibus non exigitur ſpecificatio in ſententia. Reſpon.quod lex quod dicitur, nõ dicit, ꝙ dos non ſit uniuerſalitas, ſed quod eſt nomen iuris, & ciuile ſignificatum habet, ff.de lega.2.l.Męuio.§.à me.

ADDE, ut in l.1.ff.ſol mat. quia contrarium tenent multi.

¶ Iudex executionis poteſt augere executionem in augmentis medij temporis: debet tamen primo declarare ea deberi, & eorum quantitatem, C. de ſent.quæ ſine certa quantit l.j. ¶ Item ubicunque dubium oritur ſuper ſententia, ibi debet decidere, ſi executor eſt & iudex: ſecus, ſi executor, & nõ iudex. ¶ Et nota, quod merus executor dicitur duobus modis. Vno modo merus, id eſt, abſque iuriſdictione: & iſte non cognoſcit, nec dicitur grauare exequendo, ut notat Dyn.de regul.iur.quod quis mandato. libro ſexto, & argument. extra, de appellatio. capitulo, nouit. Secundo modo dicitur merus, id eſt, abſque cauſæ cognitione: & tunc ſi nemo contradicit ſententiæ, uel etiam ſi contradicit, refricando iam deciſa, fit executio ſummaria, repulſa contradictione, ff.de iudic. l. ſi prætor. ¶ Si uero contradictor opponit legitimas defenſiones, tunc debet primo examinari cauſa cõtradictionis, & deinde pronunciari exequendum, & ita demum exequetur: not.C.quorum appellat.non recip.l.ab executione.dic, ut in capitulo, iudices, de offic. & not. in l. prima, C. de ſentent. quæ ſine cert. [illegible] tita.& hoc in executione ſententiæ: ſed in executione deleg[illegible] ſent.& re iud.in clemen.prima.& adde, quod not.Innoc.de [illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

de cætero, & vide omnino infra eo. §. an oppoſita. Bal. ¶ An coram iudice & executore poſſit opponi exceptio nullitatis? & videtur, quod non, C. de or. cog. l. fi. & hoc tenet Inno. de off. deleg. capit. cum in iure. Hoc verum, ſi prima facie ſententia ſit aliqua, nec ſit in promptu probatio nullitatis: ſecus ſi in promptu offeratur, ff. de re iudi. l. quarta, §. condemnatum. & ibi per Dyn. & Bal. ff. de iu. l. ſi prætor. in fi. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. l. j. Bal. ¶ An coram executore imperito, ipſo pronunciante, vel eius ſuperiore poſſit peti reſtitutio in integrum contra ſententiam? Dic, quod de inferiori, vel pari patet, quod non poteſt, ff. de minor. l. minor autem Maior autem magiſtratus ſententiare poteſt, niſi fuerit ſententia principis, ff. de iu. l. ſi prætor. §. Marcellus. C. de tranſact. l. ſi cauſa cognita. de reſti. in integ. c. ſuſcitata. ¶ An ſententia ſecunda, ex qua augetur effectus, dicatur executio primæ, no. in l. ſi cum exceptione. §. in hac. ff. quod me. cauſa, videtur, quod ſic: ſed propriè non eſt executoris illa ſententia in caſu illius glo. quia fertur ſuper alio, quam fuerit lata prima ſententia: ergo eſt proſecutio eius, ſed non formalis executio. Bal. ¶ An in cauſa executionis debent dari dilationes? Dicit Inno. quod non, de appell. ex ratione Accur. dicit, quod dantur, ſed breues, ff. de inoff. teſt. l. qui de inofficioſo. Prima opi. vera, vbi non requiritur cauſæ cognitio: ſed ſecũda procedit, vbi requiritur. quod dic, vt not. extra. de exceptio. cum inter priorem. per Innocent. & per Cyn. C. quorum appel. non recip. ab executione, Bald. ¶ An pronunciatio de exequendo dicatur executio? videtur, quod ſic, ſcilicet verbalis In contrarium, quod non eſt, argumen. not. in l. fi. C. vbi. & apud quos. nam ab executione non appellatur, à pronunciatione ſic, vt no. in d. l. ab executione. C. quorum app. non reci. Sol. Dic, quod eſt executio, argu. no. in §. hæc autem actio. non tamen eſt mera executio: & ideo non poteſt ferri die feriato. Secus in mera executione, extra de iu. c. fi. in nouella: quæ executio tunc poteſt ferri, niſi ſint diuinæ feriæ, quia tunc non poſſet ferri niſi propter periculum fugæ, vt not. C. de fer. l. fina. vide infra de appellat. §. a pronunciatione de exequendo. & j. eodem. §. an oppoſita exceptio. Bald.

¶ ADDE, quod ſententia, qua pronunciatur inſtrumentum exequẽdum, ſit diffinitiua: tenet Io. conſ. 174. ſed Ang. conſ. 115. per plura tenet ipſam interlocutoriam.

¶ Sed an captura debitoris dicatur executio? Reſpond. potius eſt citatio, quam executio, ff. de in ius vo. l. plerique. quod patet quia poteſt præcedere ſententiam & ſequi, C. quomodo & quando iudex, l. conſentaneum. l. 1. C. qui bo. ce. poſ. ſed executio debet ſequi non præpoſtere præcedere, l. nimis properè. C. de execut. rei iudi. Ex hoc ſequitur, quòd nullo tempore feriato poteſt quis capi pro ciuili facto quia eſt citatio, & ſic prohibita, l. j. ff. de fer. niſi data licẽtia capiendi die iuridica, ſecundum quoſdam, & bene: ſed de captura pignoris dic vt nota. ff. de euict. l. minor. in princ. Et dicitur eſſe potius remedium prætoris, quam executio: & non derogatur ei per aliud, vt no. in c. quoniam frequenter. §. fi. extra, vt lite non conteſt. vide ſ. eod. §. prox. quia fallit propter periculum fugæ. Bald. ¶ Citatio debet eſſe legitima, ad hoc vt ſententia valeat. Item debet nuncius retuliſſe ad hoc, vt iudici ex actis conſtet de citatione. ¶ Nota tamen tres eſſe partes citationis, ſ. commiſſionem iudicis, citationem nuncij, & relationem. Et dicunt quidam, quod de commiſſione & citatione creditur nuncio publico & iurato: alij dicunt, credi de citatione, & non de commiſſione, C. de exhib. re. l. fin. per Cy. Si autem nuncius dicat, Ego citaui talem, & ipſe dixit, ego nolo venire: an credatur nuncio, quod ille ſic dixerit? Videtur, ꝙ non, arg. not. de ſent. excom. venerabilibus. §. ſecus. de ſent. exc. lib. 6. vide ſ. de citatione, §. an credatur. ¶ An poſſit quis capi perſonaliter, non præcedente contumacia? Videtur, quòd ſic, ff. de in ius voc. l. plerique. cum l. ſeq. In contrarium facit, quia lex exigit contumaciam, C. quomodo & quando iudex, l. conſentaneum. ff. ad l. Iul. pecul. l. cum in eo. C. qui bo. ce. poſ. leg. 1. ff. quæ in fraudem cre. l. ſi. in fi. Nam ſi res non poteſt capi, niſi ex contumacia, C. de his, qui ad ecc. confu. l. præſenti. §. ſed ſi ad hoc. ergo non perſona. Bald. ¶ Secundum decretum eſt interlocutoria, vt no. C. de his, qui ad eccle. confu. l. præſenti? §. ſi hoc. in gl. or. & per Dy. in l. ſi minor. de bo. auctor. iu. poſ. & iõ ex eo non oritur actio in factum, ſed officium iudicis: ſed bene oritur actio in factum non ex decreto, ſed ex illo edicto, ne vis fiat ei, contra turbantem, ff. eo. l. ſi quis iuſſum. & arg. ff. ſi quis ius dic. non ob. l. 1. §. fi. cum ſi. Bal. Si tenuta datur in re, quam poſſides, quæ eſt Titij, Titius poteſt impedire proceſſum, non tamen contradicendo conſequi poſſeſſionem: quia recuperare tenutam conceditur reo: ſed Titius non eſt reus, nec eſt tenuta accepta ſibi, ſecundum Fran. Acc. impedit contrario ſecundum decretum: ſed non recuperat tenutam: quia nec eam amiſit, ff. de re iu. l. à diuo Pio. §. ſi ſuper. ſecundum Fran. Accur. ſed ſi poſſeſſor eſt paſſus miſſionem, deſtruit ex toto tenutam, & annullat eam, vt l. ij. §. ſi quis ideo. ff. ne vis fiat ei, ſecundum Iacob. vide ſupra. de ſecundo decreto. §. ſecundo. ¶ In vno & eodem libello non poſſum agere contra plures, niſi ſint conſortes eiuſdem facti, vel criminis: & per conſequens ſint conſortes eiuſdem litis. nam ſi non ſunt conſortes eiuſdem litis, quilibet debet recipere libellum per ſe: nec debent variæ cauſæ permiſceri: nec ſimul tractari. Si tamen reus tolerauit talem libellum, & ius tolerat. & lata ſententia executionem meretur, C. ſi plu. vna ſen. l. 1. C. ſi reus vel accu. mor. fue. l. 1. C. de accu. l. ſi quis homicidij: cum ſi. ſecundum Fr. Accur. vide econtra ſupra de de incen. quæſt. §. antep. ¶ Non valet ſententia lata tempore feriato ob meſſes. Intelligo tamen, quod nunquam ſunt feriæ meſſium, niſi ſint indictæ a iudice, vel ſtatuto, ſecundum locorum conſuetudinem, ff. de fer. l. præſides. ſecundum Fr. Accu. & ideo licet oliuæ ſint in fructu, non tamen tempore, quo colliguntur oliuæ, ſunt feriæ: quia non ſunt indictæ. Item ſi per ſtatutum ſunt feriæ meſſium toto tempore Iulij, & propter pluuias dilatæ ſunt meſſes ad ſequentem menſem Auguſti, non tamen erunt feriæ de menſe Auguſti: quia feriæ pro illo menſe indictæ non ſunt: vnde tunc lata ſententia tenet, & exequenda eſt. Procuratori petenti executionem ſententiæ opponitur exceptio procuratori, quam objiciens vult probare per teſtes, quos non habet in promptu, an poſſit? Vi. ꝙ non, arg. ff. ad exhib. l. Iulianus. §. ibi. ff. de iureiu. l. nam & poſtea. in prin. in gl. or. nam in notorio iuris, vel facti, non debet de apicibus iuris diſputari, vt no. ff. de nego. geſt. l.

at qui natura. §. cum me abſente. Bal. ¶ An poſſit declarari ſententia nulla ſine libello? Dic, quod aut cauſa nullitatis eſt cauſa per ſe principaliter mota, & tunc exigitur libellus: aut incidenter, & tunc non, quia ex eiſdem actis iudicatur, vt not. C. quomodo & quando iu. l. ſi vt proponis. quia in officio nobili neceſſarius eſt libellus, non in officio mercenario. ff. de interr. act. in gl. rub. & nullitas vbi principaliter petitur, iudicis officium, imploratur nobile, vt no. in l. 1. §. j. ff. quæ ſen. ſine app. reſ. & de cond. inſtit. l. quæ ſub conditione. §. fi. ſecundum Bar. & ſic uidetur intelligi, quod habes ſ. eo. §. in cauſa nullitatis. ¶ In caſibus in quibus lis non conteſtatur, vt in executione ſententiæ, & ſimilibus, terminus datus ſuccedit loco litis conteſtationis, C. de procur. l. nihil. per Cy. & no. in c. 1. de ele. lib. 6. & intelligunt quidam ꝙ prima citatio habet vim conteſtationis litis: quia per eã inchoatur tale iudicium, & procedi dicitur, vt no. C. de temp. app. l. fi. §. illud. Sed illud non placet, cum citatus poſſit opponere declinatoriam exceptionẽ: ſed præcluſa via in eis opponendis, tunc debet bene haberi lis pro conteſtata, C. vbi in rem ac. l. 2. Bal. ¶ Si appellatur a ſententia nulla, puta propter incertam quantitatem, iudex appellationis non ſolum habet nullam declarare, ſed etiam reformare, & emendare vitium pronunciationis condemnando reum in certa quantitate, C. de ſen. quæ ſine cer. quant. l. fi. ſecundum vnam lecturam quod no. Caueat ergo ſibi reus appellans a ſententia nulla: vide ſ. e. §. an ſententia nulla. Bal. ¶ Sententia, quæ potuit ferri ex cã rationabili, & lata eſt ex irrationabili, non iuſtificatur ex rationabili propter vitium pronunciationis, ff. de excuſ. tu. l. qui teſtamento. niſi eſſet appellandum: quia tunc iudex appellationis poſſet emendare cauſam, ſeu pronunciationis rationem, ff. quod cum eo. l. Titianus. & ibi per Gui. & Ba. vide j. tit. prox. §. quid ſi iudex fuit motus. ¶ Inſtrumenta non poſſunt produci poſt ſententiam, niſi in caſibus, in quibus peremptoria exceptio poteſt opponi poſt ſententiam ff. de eden. l. argentarius. §. cum autem. de iur. & facti ignor. l. 1. de fide inſtr. c. cum dilectus. C. de ſen. aduer. fiſc. l. [illegible] x. & ibi vide Bal. Et illud eſt verum de inſtrumentis contrarijs ſententiæ: ſecus de inſtrumentis compaſſibilibus, ff. de compẽ. l. ſi cum militi. §. j. Bal.

¶ Sententia ſuper expenſis lata, valet ſine taxatione. nam ſicut admittitur incerta petitio expenſarum, ita admittitur incerta ſententia, C. de fru. & lit. expenſ. l. terminato. & ibi no. in gl. or. facit, quod no. extra de ſen. quæ ſine cer. quantit. l. 1. vbi probatur dicta æquiparatio libelli ad ſententiam, ſecundum Bar. ¶ Iudex poteſt ſibi reſeruare taxationem expenſarum: ſed quare non condemnationem earum? Reſpondeo, quia ſtatim, cum condemnat, expenſæ quæ veniebant officio iudicis, veniunt iure actionis. ff. de dã. infe. l. ſi finita. §. poſtea. Sed ſi non condemnat, tunc officium mercenarium extinguitur finito iudicio, vt l. terminato. ſecundum Cy. & Bart. ſed glo. in eadem l. terminato. innuit, ꝙ poſſit reſeruari condemnatio: & text. ibi innuit, quod poſſit reſeruari petitio. ad idem ff. fam. ercis. l. item Labeo. §. j. in glo. parua: quod no. ff. de verb. obl. l. Titium. & Cy. C. de inſtitut. & ſubſt. l. ſi quis hæredem. Sed prima opinio verior eſt, niſi eadem die condemnet, ff. de re iudi. l. Paulus. Bal. ¶ Sed an reſeruans ſibi declarationem, videatur etiam reſeruare ſucceſſori ſuo? Dic, quod ſic: quia officio, non perſonæ fit reſeruatio, ff. de iud. l. cum proponebatur. & ſic non obſtat arg. contra ff. de verb. obl. l. qui Romæ. §. Augerius. ſecundum Bar. Sed in diffinitiua ſuper re principali non poteſt quis ſibi reſeruare declarationem incertæ ſententiæ, ff. de arbitr. l. non diſtinguemus. §. de officio. Bal. ¶ Sed an ſuccumbens in exceptione vel replicatione, debeat ſtatim condemnari in expenſis illius capituli, an uero debeat reſeruari in diffinitiua? Dic, quod ſtatim: quia qui talem exceptionem, vel replicationem objicit, proceſſum cauſæ retardat: & ideo debet condemnari in damnis & expenſis ratione retardati proceſſus, C. de fruc. & lit. expen. l. pen. ſecundum Bar. quam tamen condemnationem ſi tunc iudex omittit, poterit iudex vſque ad diffinitiuam ſupplere, de app. c. ſæpe. per Inn. ¶ Sed an refectio expenſarum in criminali veniat, quando accuſator deſiſtit? dicit lex venire, C. qui acc. non poſ. l. qui crimen. ibi, ſumptus, quos, &c. Bald. ¶ Sed quid ſi ad diffinitiuam peruenitur? videtur, ꝙ non debet fieri condemnatio expenſarum in criminali: quamquam in ciuili fiat. C. de fruc. & li. expen. l. fi. vbi litera loquitur aduerſatiuè in ciuili & criminali circa expenſas. & idem no. Accur. in proœmio Inſti. Sed in contrarium videtur caſus in l. fi. C. de fruc. & li. expen. nam ſi ibi per priuilegium non veniunt, ergo per ius commune veniunt, tã in ciuili, quam in criminali, vt ibi apertè dicitur, ſecundum Bar. & hoc tenent Canoniſtæ extra. de pœ. c. calumniam. Nam damna & intereſſe etiam in criminali incidenter veniunt, vt not. extra de acc. c. cum oportet. per In. no. Bal. Sed quid ſi inſtantia eſt peremota, an ex die ſecundæ inſtantiæ veniunt fructus & expenſæ? Dic in expenſis, quod veniunt ex die ſecundæ: ſed in fructibus dic, ꝙ aut inſtantia perijt tempore, aut renunciatione: ſi renunciatione, habetur pro non mota, C. de preſcr. long. tem. l. prima. ſecundũ vnam expoſitionem, de iure fiſci, l. fiſcus. Si autem tempore, tunc dicit glo. quod officium illud mercenarium primo ortum extinctum eſt, nec denuo oritur: & ideo tempus ſecundæ litis inſpicitur, C. de fruct. & lit. expen. l. 2. in gloſſ. & facit. dict. l. terminato. in ratione ſui. Non obſtat C. de præſcrip. 30. ann. l. fi. ubi durat effectus primæ inſtantiæ: quia illud verum ad conſeruandam actionem, non ad augendam confirmationem. Sed Doct. dicunt contra: quia mala fides perpetuo durat, donec purgetur, argument. ff. de uſur. l. mora. Sed iſta ratio eſt ſatis debilis, nam non ſufficit ſimpliciter mala fides in percipiendis, ſed requiritur litis conteſtatio: dic, ut ibi per Doct. Bald. ¶ Quidam nobilis habuit aduocatum gratis: poſtea ipſe nobilis uincens uult, quod aduerſarius reficiat ſibi ſalarium, an aduerſarius teneatur? Et uidetur, quòd non. C. de fruct. & lit. expen. l. fina. ſecundum ſecundam lectu. quod not. Bald. ¶ An condemnatus, qui dicit ſe poſtea ſoluiſſe, poſſit probare ſolutionem per teſtes? Videtur quod non, quia ſententia requirit ſcripturam: ergo &c. C. de teſti. l. teſtium: ſed ibi in debito conuentionali: ſecus uidetur in iudiciali, C. de re iu. l. 1. ff. de condict. ſine cauſa, l. ſi fullo. ¶ Quid in inuentario tutoris? dicit Richar. de Salic. quod non poterit probari ſolutio, nec pactum, niſi per ſcripturam: ſed ſi dicas, quod ſit obligatio legalis, contrarium eſſet dicendum. Bald. ¶ Sententia lata extra metam iuriſdictionis, eſt in totum nulla, C. quando prouoc. non eſt neceſſ. leg. certa ratione. ſed ſi fertur

ſupra metam debiti, utile per inutile non uitiatur, ut no.C.de re iu.l.2. & ideo illa clauſula, ſaluo, quòd ſi eſſet vltra formam, reducimus ad formam, &c. non videtur valere. quia licet ſit vnum capitulum, tamen diuidi poteſt. Docto. dicunt contrarium: quia indiuiſibilis eſt ſententia, ff. famil.erciſcũ. l.in hoc iudicio. ſed ibi erat defectus modi & rei, quia non erat iudex functus officio ſuo, ff.de arbitr.l.quid tamen. hic vero erat exceſſus: & plus continet minus. & videtur caſus ff.de arbit.l.diem proferre.§.ſi plures. Sed alia ratione non videtur valere dicta clauſula: quia eſt incerta & conditionalis, ſed reſpectiue certificatur per acta, C.de ſen.l. cum iudex Sed tertia ratio, quare non valet, eſt, quia continet repugnantiam, ff.de reg.iur.l. vbi repugnantia. & hoc ſentit gloſſ.C.commu. vel epiſto.l.3. ſecus in adiuncto cõpaſsibili, ff.famil.erciſcun. l. itẽ Labeo.§.j. Bald. vide infra. de appellatio. §.ex forma. Bal. ¶ Pone, ꝙ poſt ſñiam opponit exceptio permiſſa opponi: iudex ſtatuit terminũ ad probandũ, teſtes non depoſuerũt intra terminum quęrit an ſufficiat intra terminũ iuraſſe? Vr̃, ꝙ ſic, nã & ſine articulis potuerunt teſtes examinari ſuper exceptionibus. Item depoſitio retrotrahitur, vt no.in c.j.de offi. deleg. in Cle. SOL. ſufficit, ſi vult eos examinari ſuper exceptionibus. ſed ſi vult producere articulos, videtur, quòd non poſſit, ff.de iureiur.l.admonendi. in verbo, quibus ſolis. Sed contra dico: quia articuli ſunt declaratio exceptionis, & ideo etiam poſtea produci poſſent argu.ff.de teſta.l.hæredes palam.§.j.& hoc in termino iudiciali: ſecus videtur in legali, extra de exce.c.pia. lib.6. Nam terminus iudicialis poteſt prorogari, ſed terminus legalis non. vt no.in auth.de exhi.re.§.ſuſcepto. Si tamen pars producens facit quicquid potuit, faciendo grauari & pignorari teſtes, hoc ei ſufficit, etiam ſi non iuraſſet intra terminum: & poſſunt iurare poſtea, & finguntur recepti intra terminum, arg. C.de inoffic. teſtam.l.eum qui. & l. contra maiores. & valet abſque alia dilatione, ſecundum Franc. Accur. in quodam ſuo libello: allegat ad hoc C. de teſti. l. ſi quando. in fin. Tutius eſt tamen, ſi noua dilatio petatur. Bald. vide Bartol. ff. de dam. infe. l. damni. §. Sabini. ¶ Sufficit in ſententia dicere, Condemno. Item ſufficit dicere, Iure petis, iure querelaris, &c. C.de fru. & lit. expen. l. terminato. Bald. ¶ Non debet incipi ab executione, C.de execution. rei iudicat. l. nimis propere. ff.de re iudica.l.ſi cum nulla. C.de pact.l.ſi pacto, quo pœnam. & ideo non procedit libellus, peto debitorem meum cogi ad ſoluendum mihi, niſi petam cum condemnari: quia petitur executio ſine ſententia, ſecundum Barto. Sed tu dic, quòd petendo conſequens, videtur petere antecedens, vt lege, & ſi non cognitio. C.ſi contra ius, vel vtil. public. & argum. C.de fideicommiſ.l.quamuis ſimpliciter. & ff.de acq hæred. l.illud. ¶ Præterea nomine compulſionis etiam pronunciatio intelligitur, ff. de vent. inſp.l.j.§.ex hac. Nam omnis libellus eſt tolerandus, ſi poſsibile eſt, vt dicit Innocen. extra de iu.c.examinata. Suppletur ergo libellus circa concluſionem: item circa medium, ſiue narrationẽ, l.omnes.§.Lucius. ff.quæ in frau. cred. & facit quod no.j.q.4. quia præſulatus. in glo.or. Bald. vide Barto. in l. moribus.§.j.ff.de vulg. & pup. ¶ Contra fugitiuum incipitur ab executione, l.ait prætor.§.ſi debitor eſt. ff.de his quæ in frau.cred. Item ex pacto, de pig.act.l.3. item in nunciatione noui operis incipitur à præcepto, ff. de no. ope.nun.l.de pupillo.§.meminiſſe. Item contra fideiuſſorem iudicatum ſolui: quia iſte accedit executioni, & ei ſe ſubmittit. nam licet ſententia non ſit lata contra eum, tamen patitur executionem. C. de vſur. rei iud. l.fina, in fin. & dic, vt ibi not. Et vna lex ponit ſingularem rationem, quæ talis eſt, ſcilicet: quia contractus factus apud acta, æquiparatur confeſsioni in iudicio factæ, & mandatur executioni tanquam confeſsio iudicialis: ita dicit text.ff.de pact.l.tale pactum.§. qui prouocauit. & eſt noua ratio. Ad idem facit C.de teſta.l. omnium. vbi dicitur, quod teſtamentum factum coram principe, vel apud acta alterius iudicis, habet vim teſtamenti publici & inſinuati: quia fit de actis: ſiue fiat apud acta, ſiue ante factũ redigatur in actis. & not. hoc. & hoc verum in eo fideiuſſore iudicatum ſolui, qui fideiubet apud acta, contra quem proceditur ex actis: & ſic ex liquido & notorio iudici vt iudici. Si autem in contractu ego fideiubeo pro Titio, & promitto pro eo iudicatum ſoluere, iſta fideiuſsio non eſt iudicialis; nec eſt notoria iudici vt iudici: & ideo Titio condemnato, non fiet in me executio, ſed ex ſtipulatu conueniendus ſum, quia magis ſum fideiuſſor contractus, quam iudicij, ff.de iureiuran.l.duobus.§.qui iurauit. Et ſi diceres contrarium, tunc adiecta promiſsione in tali clauſula prędicta de iu.ſol. ſemper eſſet executio parata in fideiuſſorem, tam realis, quam perſonalis, reo condemnato: & eſſet noua & bona cautela: tamen caue, ne facias poni, quia inuſitata generant ſuſpicionem falſitatis in inſtrumentis: & not. in l. vim. ff. de cond. inſti. Bald. ¶ Porro in fideiuſſorem de iudicio ſiſti, non fit executio condemnationis, ff. de fideiuſſ.l. Græce.§.& poſt litem. Sed bene fit executio in hoc, ꝙ ſiſtat, ff.de in ius vo. eum pro quo ſed vſque ad ſententiã, non poſt: quod eſt notabile. & vide, quod not. ff. de verb. obli.l. continuus. §. cum quis. per Dyn. Item in ſequeſtris, & in habitationibus proceditur interdum extra ordinem, ff.de leg.commiſ.l.fi. & de offi.procur. Cæſ.l.fi. Bal. vide s̃.e.§.ſententia lata in capitalibus. ¶ Qualiter fideiuſſor acceptus in cauſa iudicati, patitur paratam executionem: & ſecus in promiſsione rei principalis & hypothecaria data hypotheca, no.C.de execu.rei iud. l.2. ff.de mino. l.minor 25.ann. cui fideicom. Bal. ¶ Nam natura illius acceſſorij eſt natura illius ſatiſdationis, ne lites ex litibus oriantur, vt l.terminato. C. de fruct. & lit.exp. ¶ Item nota, ꝙ vbi inordinatè proceditur, non valet tenuta, vt d. l.j.& 3. in c.poſtulaſti. de conceſ. præben. per Inno. Et filiofamilias bonis cõfiſcatis non patitur pater executionem: imo occupat peculium filij, tanquã mortui, C.de bo.proſcri.l.ſi filius. Nec obſtat, quod no. ff de nox. & ſi condemnatus quia ibi ſententia fuit ciuiliter lata: vnde pater tenetur ex quaſi contractu: ſecus in criminali, & maxime in ſententia confiſcationis, ex qua nulla oritur obligatio, ut no. Bar. ff.de dam.infe.l.ſi finita.§. ſi qua. & facit C.qui bon.ce.poſ.l.pen. & l.3.§.ſi filius. ff.quod quiſque iur. nec tenetur pater aliquid fiſco aſsignare, vt l.ſi qua pœna. ff.de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. per Guliel. & Cyn. Si vero pater tenetur ſoluere pro maleficio filij ex forma ſtatuti, tunc aut filius eſt conuictus: & tenetur pater. aut confeſſus, & ſimiliter tenetur, niſi pater probet contrarium: ad quod probandum debet admitti pro ſuo intereſſe, ut not. l.2. ff.ſi ex noxa. cauſa aga. aut filius eſt contumax, & non tenetur pater: quia contumacia non facit ius, niſi contra contumacem, ff.de inofficio. teſtamen.l.qui repudiantis. §. fina. & ſi ſtatutum non facit mentionem maleficij, ſed condemnationis, & condemnationem ſolui iubet, tunc pater quaſi fideiuſſor iudicatum ſolui, tenetur etiam de contumacia filij, argumen. ff. de verbo. obligatio.l.cum filius, & ibi Barto. & l.2. ff.ad municip. cum ſi. Bald. vide ff.de dam. infect.l. ſi finita, §.ſi qua. per Barto. ¶ An bona dotalia poſsint capi pro debito? quod poſſunt, ponitur de bon.dam.l quinque legibus. Quid de paraſernalibus? vide C.ne vxor pro ma.l.2. Bart. ¶ An qui habet tempus quadrimeſtre, patitur primum & ſecundum decretum immediate? Glo. innuit, quòd ſic: ſecus, ſi ex interlocutoria, id eſt, ante ſententiam, ſit veniendum ad ſecundum decretum. cum ibi nulla dilatio præceſſerit, vt not. in l.fin. C.de execut. rei iu. Tu dic, ſemper aliquod ſpatium dandum, eodem titu. l.ordo. in verſi. diu. quod eſt arbitrarium: & iudex dabit minus tempus ei, qui habuit illam dilationem, quam non habenti. facit, quod not. ff.de conſtitu. pecu. l. promiſſor. per G. Et in hoc ſeruabitur natura illius loci, vt not. in l.fi. C.de iur.do. ¶ Secundum decretum non poteſt interponi, niſi præcedentibus bannimentis, ſi quis eſt, qui velit illam rem emere, &c. vt dicta l.ordo. Et illud eſt verum, vbi deſideratur excuſsio, an.ſ. reperiatur emptor: ſecus in cauſa noxali, de dam. infect. no, in l.iubere cauere. ff.de iuriſd.omn.iud. Et ſi res non extat, poteſt fieri executio in æſtimatione, licet ad hoc non ſit principaliter actum, C.de exec.rei iud.l.ſi longis. ſecundum Barto. ¶ An interlocutoria requirat peremptorium? Dic, quòd aut eſt interlocutoria irreparabilis à diffinitiua: & tunc exigitur peremptorium, quia ſortitur naturam diffinitiuę: aut poteſt reparari per diffinitiuam uel per appellationem a diffinitiua: & tunc ſufficit vna citatio, ſecundum Guid. de Suz. facit C. quomodo & quando iud.l.conſentaneum. & vide ibi Barto. & eſt text. in l. præſenti. §.ſanè. C.de his, qui ad eccle.confu. Quòd requiratur peremptorium in interlocutoria, quæ parat præiudicium in principali, vel in proprietate, vel in poſſeſsione, not. C.de appel.l.ſi quis prouocatione. vide s̃.§. ſed an valet præceptum. B. ¶ An oppoſita exceptione contra executionem ſententiæ, iudex poſsit exequi ſine alia pronunciatione de exequendo? Dic, quòd ſic, & eſt vtilis cautela. quia ſi pronunciaret, exequendum, appellaretur ab iſta pronunciatione. ſed ſi exequitur, non poteſt appellari, niſi excedatur modus, vt not. in d.l.ab executione. Iudex ergo mittet in poſſeſsionem, & habet licentiam capiendi, non obſtantibus exceptionibus: non autem pronunciabit exequendum: ſed exequi mandabit, & exequetur: non autem appellabitur ab executore. Sed certe etiam ipſa pronunciatio eſt pars executionis, & ideo nec ab ea appellatur, niſi excedatur modus primæ ſententiæ: arg. nota. ff.quod metus cauſ.l.ſi cum exceptione. §.in hac. ſecundum Fran. Accur. in quodam libello. Vel dic, quòd ſi fuerit aliquid probabile obiectũ executioni, tunc poſsit appellari, tanquam à grauamine, cauſa ſpecificata: alias non. Bald. vide s̃. eo.§. vbicunque. & §.an pronunciatio de exequendo. & infra titu.2.§.non eſt neceſſe. ¶ Dicit ſtatutum, quod homicida condemnetur in mille: & ſi fuerit contumax, condemnetur in quarto pluri: alio ſtatuto cauetur, quod ſi homicida non ſoluit pœnam homicidij intra decem dies, decapitetur: modo homicida ſoluit mille, ſed non quartum plus, an decapitabitur? & videtur, quòd ſic: nam totum debetur ex contumacia, & eſt debitum in forma ex contumacia: ergo non debet diuerſo nomine, vel iure cenſeri, argumen. ff.de pact. dot.l. inter.§. cum inter. In contrarium videtur: quia pœna homicidij eſt ſignata & taxata in mille: & de iſta originali pœna debet intelligi, ff.de petit.hæred.l.item veniunt.§.cum prędiximus. & ff.ſi certum petat.l.certi condictio. in princip. nam plus eſt pœna ſolius contumaciæ, quia pœna non oritur tempore delicti, ſed tempore contumaciæ, ff.de in lit.iuran. l. j. & hæc vera, quia iſta pœna non recepit aliam pœnam, argumen. C.de vſur.rei iudica.l.fina. & nota. ff. de petition. hæred.l. hæres furioſi. Baldus. ¶ Sententia lata per vnum iudicem, mittitur executioni per alium, qui habeat iuriſdictionem in perſonis. ff. de iudicatio.l.argentarium.§.nomine. facit quod not. ff.de poſtulat.l.ex ea. Sed ſi non habet iuriſdictionem in perſonam, ſed in res, tunc non poteſt facere executionem, niſi requiſitus per literas primi iudicis, ff. de bonis auctoritate iudi.poſsi.cum vnus.§.is qui. ff.de iuriſdictio. omn. iudic. l. cum quædam puella. & ibi per Cynum in lect. Dicit ſtatutum, quod ſi condemnatus pro vulnere non ſoluat condemnationem intra decem dies, quod ei amputetur manus: modo quæritur quando incipit iſtud decendium? & videtur, quòd poſt 10. dies: quia tunc dicitur condemnatus proprie. ff.de pig.l.ſi fundus.§.ſi plures. In cõtrarium videtur, quòd ſtatim lata ſententia: & ſic fiat computatio de momento ad momentum, argument. ff.de minoribus. l. 3.§. minor. SOL. Dies ſententiæ non computatur, ſed à die ſententiæ currit, ſi non eſt appellatum: ſi autem eſt appellatum, tunc a die confirmationis ſententiæ, niſi dolo, vel lata culpa eſſet appellatum, quia tunc appellatio ei non prodeſt, C.de uſur.rei iudica.l. ij. Sed contra hoc opponitur. nã ex iſta ſententia ante decem dies non oritur actio: ergo nec ante currit terminus ſoluendi, argumen. ff. de iure dot. l. tali. SOL. Imo ſtatim oritur actio, reuocabiliter tamen, ſi appellatur. quod ſic probo: appellatio reſcindit pronunciatum, ff. ad Turp. l.j. & fin. tunc dices, quod aut reſcindit factum, & hoc eſt impoſsibile, l.in bello.§.factæ. ff. de captiuis. aut ius: & ſic ortum erat, ſecundum Iacob. de Ranen. nam non poſſet rumpi, niſi eſſet natum, ff.de iniuſt.rupt. & irrit.teſta.l. nam & ſi ſub conditione.§. rumpendo, & de verbo.obligatio.l.decem. vide, quod not. C. de teſti.l. præpoſteri. vide infra. eodem. §. not. quod in ciuili. ¶ Titius fideiuſsit iudicatum ſolui pro Seio accuſato. nam in criminali ſuo nomine conuentus ſatiſdat iudicatum ſolui: ſecus in ciuili. nam in criminali, niſi ſatiſdet, debet detineri in carcere publico, vel in palatio, de cuſto.reo.l.i. & l. ſi quis reum niſi ſit mulier, quæ non debet detineri in carcere propter inopiam fideiuſſoris: quod not. C.de cuſto.reo. authenti. nouo iure. pone ergo, quod fideiuſſor eſt coactus ſtatim ſoluere: quia in criminali non datur tempus quadrimeſtre: ſed in ciuili ſic: quæro ergo, an fideiuſſor ſtatim exigat reum? nam inter eos ciuilis obligatio verſatur, non criminalis. Dic, quod ſtatim iudex maleficiorum poterit hoc facere, argument. C. de ſentent.l. cum eorum. C. vbi cau. fiſcal.l. cum vendi. & ibi per Iacob. & C. de vſur. rei iudica.l. fina. in fine & ibi plene per Bartol. Bald. ¶ Natura copulæ eſt, diuidere obli-nem condemnationis, vel contractus, in viriles, C.ſi plu. vna ſ

tendimus naturam primæ cauſæ, ſed naturam verborum cauſæ ſecundæ idest, ſententię, ut ibi no. & l. j. de condi. & demonſt. §. cum fundus. ff. de leg. 2. Banna etiam, quæ fiunt ex parte Poteſtatis, fiunt magis ad terrorem, quá ad valorem, C. commi. vel epiſt. l. programma. & uide infra tit. prox. §. bannum generale. ¶ Subſcriptiones etiam iudicum non habent vim ſententiarum, eo. l. penul. tamen hoc vide. ff. de eden. l. ſi quis ex argentarijs. §. j. per Gul. ¶ Conflictus non dicitur ſolum in libellis, ſed etiam in iudicis, C. cõmi. vel epi. l. fina. Baldus. ¶ Ceruicoſa & capitoſa præcepta iudicum inania ſunt, & vim ſententiæ interlocutoriæ non merentur, C. commi. vel epi. in rubro & nigro, & infra de re iudica. præceptũ. ¶ Pro peccato vnius hominis non debet contrata, vel vniuerſitas condemnari, vel puniri, ut no. in authentic. vt nulli iud. §. quoniam. Col. 9. in gloſſ. ordin. ſiue ille ſit certus, ſiue incertus. Bald. Quod ſi libellus eſt iuri contrarius & ineptus, ſententia eſt nulla: vt patet extra de emptio. & venditio. capi. cum dilecti. ſed vbi eſt præter legem, non contra, tunc ualet, ſecundum Bar. ergo conteſtatio litis ſuper libello inepto valet. nam & ſine libello ſuper ſimplici vera narratione valeret litis conteſtatio, ſecundum quoſdam: quia tenent, quòd oblatio libelli poſsit omitti & remitti de conſenſu partium: vide ſup. de offic. iudi. §. ſi iudex. ¶ Sententia lata ſuper accuſatione non continente locum & tempus, valet: nec poteſt condemnatus eam dicere nullam quia lex dicit, quòd debuit petere ſe aboleri ante ſententiam propter libellum informiter porrectum, ff. de accuſ. l. libellorum. §. quòd ſi libelli. ita not. Gandi. in ſuo opere in titu. qualiter fiat ipſa accuſatio: & ſic propter defectum ſolemnitatis loci & temporis non vitiatur ſententia: quod eſt notatu dignum. Sed videtur, quod ſit nulla. quia libellus eſt ineptus & inutilis, ff. de adult. l. accuſaturus. Reſpond. quòd hæc exceptio non poteſt opponi poſt diffinitiuam, ſed ante debet opponi. Simile C. de adult. l. quamuis indubitati. Præterea ſuper hoc etiam not. quod procedit libellus per circumſtantias non declaratas, ff. de pœn. l. ſi præſes. ſed ibi loquitur de circumſtantijs, id eſt de qualitatibus, non autem de ſolemnitatibus: & ſic non facit ad quæſtionem noſtram. G. Nam additio qualitatis non eſt de ſubſtantia libelli: ſed adiectio ſolemnitatum ſic. Sed contra Gandinum facit ff. de interrogatio. actio. l. ſi filius. la 2. ff. ne quis eum. l. j. §. Offilius. ff. de iureiuran. l. ſi patronus libertum. & quod ibi Dyn. contra glo. vide ſupra de accuſ. §. ſed quid ſi ſtatutum. & infra de libe. conce. §. exceptio inepti libelli. ¶ Iudex formauit inquiſitionem ſuperuenit accuſator: tandem condemnauit ex inquiſitione: modo quæritur, an iſta ſententia ſit nulla, vel annullanda per appellationem, necne? Et videtur, quod ſit nulla: quia accuſatio reſcindit inquiſitionem, & remedium ordinarium tollit extraordinarium.

SOL. Dico, quòd non tollit ipſo iure. ſed oportet, quod pronuncietur non eſſe procedendum obſtante exceptione obiecta per reum, ff. ad Velleian. l. ij. in fin. Sed an poterit appellari ex eo, quòd reus ſit grauatus ob hoc ipſum? Quæſtio ſtat in hoc, an inquiſitus debuerit ſilere, vel non: & ſi iudex habet ſuſpectam concluſionem accuſatoris, non debet ſilere, argument. C. de abol. l. ij. Idem, ſi fiſcus ex hoc patitur præiudicium, vt quia inquiſitio eſt probata. nam ſi accuſator vult paratam probationem, non ad initium nouæ probationis redigere, iudex non debet hoc pati: ſed ſi bona fide agatur, ſic, argumen. ff. de iureiuran. l. eum qui. §. in popularibus. Et ad illud argumen. de ordinario & extraordinario reſponde, quod vbi extraordinarium tendit ad coadiuuandum ordinarium, & ad eundem finem, non ceſſat vnum propter aliud, vt not. ff. de rei vendicatio. l. j. §. per hanc. & hoc quantum ad ordinem: ſed quantũ ad proceſſum, debet procedi ſuper vno. Vnde iudex debet hic eligere alteram viam niſi quatenus plus eſſet in accuſatione, quam in inquiſitione: quia tunc poſſet ſimul proſequi vtrunque, argumen. ff. de actionib. & obligatio. l. qui ſeruum. ¶ Practicam ſerua: quòd ſi plenior ſit accuſatio, ſuper eo tantum procedatur, & pronunciabitur, non eſſe procedendum ſuper inquiſitione. Acta tamen publica valent in ſequenti iudicio, ſcilicet ſi fuerit receptus ſuper crimine: ſecus ſi ſuper fama, vt infra eodem. §. penulti. & vide infra de inquiſi. §. ex probationibus. argumen. C. de re iudica. l. geſta. ſed atteſtationes non publicatæ in inquiſitione receptæ, non valent in accuſatione. Item nouæ dilationes dantur: quia eſt noua inſtantia. & hoc coram eodem iudice. nam coram diuerſis melior eſt conditio peruenientis: vide infra de inquiſi. §. quidam. & §. penulti. & infra eod. §. ex probationibus. ¶ Et an abſolutus per inquiſitionem poſsit accuſari? dic quòd ſic, ab eo, qui proſequitur ſuam, vel ſuorum iniuriam, ſi docet ignorantiam, vel colluſionem: alias non. nec iudex debet proſequi ſuorum iniuriam: quia in cauſa ſuorum non poſſet iudicare, vt not. ff. de iniur. l. lex Cornelia. in princip. ¶ Et in priuatis criminibus non habet locum inquiſitio de iure communi: quia iudex non repræſentat perſonam priuatam offenſam, ſed publicam: & illud ius eſt priuatum, non publicum, ideo a perſona publica non poteſt exerceri. de hoc not. Gan. ad practicam in ſuo opere in titu. qui poſſunt accuſare: & ibi videas, Baldus.

¶ Ad mortem nemo poteſt ex indicijs condemnari, nec ſententia mortis ferri ex indubitatis indicijs, ſecundum quoſdam: vt not. Gand. in titul. de præſumpti. in fin. Aliter ſentit Dyn. in l. ij. ff. de excuſatio. tutor. Iſtud tamen certum eſt, quod tortura fieri poteſt etiam ex vno indicio indubitato, vel multum veriſimili, vt not. G. in titul. ex quo tempore poſsit fama incipere: & locus à communiter accidentibus inducit indicium indubitatum: vt ſi volo probare aliquam eſſe meretricem, eo quod paſsim admittebat iuuenes ad ſe, C. de probatio. l. neque. per Guid. & Iacob. vide Barto. in l. fina. C. de probatio. & infra eodem, §. ſententia condemnatoria non poteſt verſicul. in cauſis. & infra eodem, titul. proxim. §. confeſsio in tormentis.

¶ Titius fuit confeſſus ſe occidiſſe quendam hominem, cuius nomen ignoratur, & ipſum proieciſſe in mare: vnde corpus apparere non poteſt: quæritur, an ex hoc Titius debeat condemnari? Et videtur, quod non: nam liquere debet de corpore interfecto: alias non poteſt præſumi factum ab aliquo, ſi ipſum factum in ſe eſt incertum, ff. ad Syllanianum, l. j. §. ibidem. Item iſta confeſsio eſt multum vaga & incerta, & in genere: ergo non valet, ff. de confeſſ. l. certum. SOL. Si non apparet aliquo modo de mortuo, non debet ferri condemnatio, ſed ſi per famam probaretur mors, licet corpus inſpici non poſſet, vel quia in ſepulchro reſolutum, vel in flumen proiectum, tunc ſtabitur confeſsioni; argument. ad hoc, quia mors poteſt probari per famam, C. ſol. matrimo. l. ſi quidem. & uide Gan. in titulo, qui ad præſumpt. famæ, in titulo, de præſumptio. Bald. ¶ Exceptio banni eſt exceptio rei iudicatæ, ſi bannitus poteſt impune offendi: & ideo impeditur proceſſus, ſecundum Gandi. in titulo, vtrum procurator in maleficijs. in vltim. colum. de hoc dic, vt not. C. de accuſatio. l. reos. per Cynum. Pendente tempore appellandi bannitus poteſt impune offendi: & non impeditur proceſſus, ſecundum Gand. in titulo, de bannitis pro maleficio: quod eſt falſum: quia interim non debet aliquid innouari: & facit, quod not. ff. de accu. l. ex iudiciorum, per glo. & Dyn. nam ſi interim moritur, expirat ſententia, ac ſi eſſet appellatum. unde ſententia non poteſt patrocinari occiſori: uide ſupra eodem, §. ſententia, quæ non ualet. ¶ Sententia lata ex uno ſtatuto, poteſt ſuppleri mediante proceſſu nouo ex alio ſtatuto ratione qualitatis, ut not. in quæſtionibus ſtatutis per Gand. & in l. ſenatus. de accuſa. per Barto. & ita conſuluit collegium Peruſinum Aſsiſii contra ſcholares, ex quo conſilio hæc ciuitas perdidit Aſsiſium, ſed Iacob. Butri. conſuluit contrarium. ¶ Sententia lata ex inquiſitione formata per Poteſtatem Peruſinum de delicto commiſſo per ſubditum extra territorium, quæritur, an ualeat? & uidetur, quod non: quia in hoc non eſt iudex competẽs, ut not. Gand. in ti. ſui operis ſecundum Odof. Sed Cynus diſputauit contrarium, quia non proceditur ratione ſortiti fori occaſione delicti tantum, ſed quia ſubditus, argumen. ff. de decret. ab ordin. fa. l. fin. maxime ſi inquiſitio fiat in caſu permiſſo iure communi. Idem tamen ſi a iure municipali: quia inſpicitur ſtatutum iudicis in modo procedendi: quia modus procedendi eſt ad ordinem iudicij, non ad deciſionem litis, ſecundum Barto. & alios in l. cunctos populos. C. de ſumm. tri. Sed contra hoc eſt: quia poſſe inquirere eſt ad diffinitiuam cauſæ inquiſitionis, ſic habere uel non habere actionem, uel officium iudicis principale: & Ioan. And. in addit. Specul. tenet, quod non procedat inquiſitio uia ſtatuti: not. Bald. ¶ Sententia aliquando fertur per legem: & tunc non deſiderat cauſæ cognitionem, ſed ueram exiſtẽtiam terminorum, vt no. ff. de cap. dimi. l. amiſsione. §. qui deficiunt. nam lex certa eſt, ff. de cond. ob cau. l. ſi pecuniam. §. ſi ſeruum. Iudex tamen non debet exequi, niſi cauſa liquidata, ff. de iure fiſci. l. eius, qui delatorem. ¶ Et in legibus & ſtatutis vltima ſententia valet: quia poteſt ſtatutum reuocari, niſi ſtatutum tranſiuerit in contractum. Nam tunc diſtinguitur: aut contractus reſpicit publicam vtilitatem, & poteſt reuocari per ſtatuentes: aut priuatam, & tunc non: aut miſtam & publicam & priuatã, vt in medico & doctore conducto: & tunc ex cauſa ſuperuenienti poteſt reuocari, ſed abſque cauſa, non. ff. de decre. ab ord. fa. l. quod ſemel. per G. & Bar. & in quæſ. ſtat. per Gand. ¶ Si verò tranſiuerit in ſententiam diffinitiuam iudicis, tunc reuocari non poteſt, C. ſent. reſc. non poſ. l. finali: vide, quod not. C. de teſtam. auth. hoc inter liberos. ¶ Sententia condemnatoria in criminali non poteſt ferri, eo quod reus nolit ſe repreſentare ad tormenta ſuſcipienda, ff. de quæſtionibus, l. penultim. Sed tamen debet mulctari ipſe & fideiuſſores ſui & pro motu iudicis condemnari de contumacia, non de crimine, ff. de cuſto. reo. l. ſi quis reum. nam in criminali ex contumacia nemo habetur pro confeſſo. l. j. ff. de requir. re. Bal. & hoc de iure communi. Sed in Italia per ſtatuta terrarum communiter aliter prouidetur: quæ ſtatuta valent, vt l. omnes populi. per Bal. ¶ Sententia condemnatoria non poteſt ferri ex ſola fama, nec in ciuili, nec in criminali: ſed ex fama & vno teſte de veritate poteſt ferri in ciuili, ſed non in criminali præſertim vbi de hominis ſalute certatur: quia fama in criminali non eſt ſpecies probationis. nam & fama inducit ſuſpicionem: ſed ſuſpicio non probat in criminali, ff. da pœn. l. abſentem, & hoc tenent Practici, apud quos ratio experimento confirmat, vt tenet Gand. in titul. qui ad probat. famæ: & Fran. Accur. Et interdum fama veritati probatæ conſentit: & tunc confirmat, & præualere facit contrariæ probationi, vt. ff. de teſti. l. 3. §. idem diuus. ff. de quæſtio. l. de minore. §. tormenta. Interdum certum eſt, quod diſſentit veritati: & tunc falſa fama nil operatur, niſi quia interdum errantem excuſat ff. de adu. l. miles. §. pen. ff. de acquir. hæred. l. cum quidam. §. quod dicitur. Nam fama eſt potius coniectura, quam probatio: & in rebus certis non eſt coniecturę locus, ff. de verborum. obliga. l. continuus. §. cum ita. ¶ Interdum dubitatur, an fama cum veritate concordet, vel diſcordet: & tunc pro fama, quæ eſt apud bonos & graues, pręſumitur: tamen illa eſt præſumptio hominis, & non legis: & ideo non eſt ſpecies probationis, ſed dat exordium & materiam inueſtigandi & inquirendi veritatem, C. de offic. rect. prouin. l. iuſtiſsimos. & ſic eſt efficax ad ordinationem iudicij, non ad deciſionem in cauſis criminalibus. ¶ Fama, quæ etiam alijs coniecturis iuuatur, valet ad tormenta in criminalibus grauibus. Quidam tenent, quod etiam fama non faciat ſemiplenam probationem: & ideo non probet cum vno teſte de veritate: quia ſunt duæ ſpecies diſsimiles, quæ non faciunt vnam ſpeciem perfectam, ſecundum Oldr. & Barto. in l. 2. §. ætas, ff. de excuſ. tu. Dyn. & Accur. contra tenent, quia non agitur de inducendo de nouo, ſed de probando: & no. Bartol. vide infra de notor. cri. §. item fama, & ſupra eodem. §. ad mortem.

¶ Illud nota, quod teſtis, qui ſuper articulo de veritate dixit ſe nihil ſcire, intelligitur dixiſſe, ſcilicet de veritate, de qua erat interrogatus, argumen. ff. de interroga. actio. l. ſi defenſor. §. 1. & non de credulitate, id eſt fama, de qua non fiebat interrogatio: & ideo poſtea deponendo ſuper fama, refertur etiam ad articulos non probatos, vt not. Spec. in tit. de no. cri. §. fama. in fi. §. & Gand. in tit. qui ad proba. famæ: quod eſt not. Bal. ¶ Illud etiam nota, quando refert teſtis ſuper fama, reddat hanc rationem, quia audiuit publicè dici: & tunc probat fama. nam intelligitur publicè, id eſt publica fama, arg. ff. de regul. iur. l. quoties idem ſermo. ſecus, ſi dixit, palam, vel a pluribus, ſecundum Fran. Accur. ¶ Alij dicunt, quod æquiuocatio teſtis non probatur, ſicut nec dictum æquiuocatum, extra de proba. c. in pręſentia. Sed hæc dictio eſt æquiuocata: quia vnus potuit publicè dicere, vt ſaluaretur dictum teſtis a uitio falſitatis; ergo non probat. Bal. ¶ Illud etiam nota, quod ſuper fama ad inquirendum receptæ atteſtationes non valent in iudicio ſubſequenti: ſed denuo teſtes recipiendi ſunt, quia non fuerunt recepti in figura iudicij, ſicut no. in ſimili de bo. poſ. l. 3. §. pen. & C. quor. bon. l. 1. & arg. extra de teſtibus. c. ueniens. lo 2. cum ſi. uide ſuprà e. §. iudex formauit. ¶ Colonus poteſt expelli a fiſco, cui bona ſunt confiſcata, nec poteſt reſiſtere. ff. locati, l. ſi fundus. B.

ADDITIONES NOVAE.

An ſententia & decretum iudicis contineantur appellatione actorum. Bal. in l. ſupplicare. C. vt lite pend. Bar. in l. in fraudem. §. inſtrumentũ. de iure fiſci.

An ſententia lata ſuper appellatione deſerta dicatur diffinitiua uel interlocutoria, gl. in cle. fi. de appellationibus. Bal. in l. furti. in princ. de his qui no. inf. & ibi dicit quod eſt interlocutoria.

Nota quod ad hoc vt ſententia valeat debet iudex reſpicere acta & acti tata in cauſa, vt l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iud. ibi, acta apud ſe confecta non enim ſufficeret aliquid actum in cauſa niſi iudex illa acta videret vt ibi: & ideo iudex in ſententia debet dicere, Viſis actis & actitatis in cauſa, dixit Bal. in dicto §. & ſi quidem. & Bar. in l. 1. §. conſenſiſſe ff. de iudi. & l. fi. de cond. & demon.

An ſententia lata ſuper caſſatione proceſſus ſit interlocutoria vel diffinitiua. Bal. in l. 1. §. ſin autem prætor. ff. de poſtuland. dicit ꝙ eſt diffinitiua.

An preceptum iudicis ſit ſententia interlocutoria, not. in l. cum clericus. C. de epiſc. & cler. & l. qualem. de arbi.

Nota quod inciſio libelli habet vim interlocutoriæ, l. ſi præſes. C. quomodo & quan. iu. Bal.

An ſententia lata ſuper exceptione peremptoria: dicatur peremptoria vel diffinitiua, Archid. 20. diſt. in ſumma. Io. An. in Clem. fi. de appel.

Quæ dicatur ſententia interlocutoria, gl. dicit in cle. 1. de ſeque. poſ. & fruc. & ibi not.

An ſententia qua iubentur rem reſtitui ſit diffinitiua, vel interlocutoria, gl. in l. qui reſtituere, in gl. mag. fi. ff. de rei vend.

An ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij dicatur diffinitiua vel interlocutoria. Bartol. in l. cum Titia. de ac. gl. inſt. de perpe. temp. ac. §. fi.

Pone ꝙ reus ante ſententiam offert debitum creditori vt euitet ſententiam, nunquid hoc facere poſſit. Bar. in l. infamem. de pub. iud. & l. ſi reus. ff. de proc.

An iudex poſſit condemnationem facere ſub pœna quarti, quod quotidie fit fac. ad hoc l. 1. de vſur. fiſc. ubi dicit Bal. contra illos qui iubent condemnationem ſolui ad x. dies ſub pena quarti plus poſſet etiam dici quod iſta gl. facit in contrarium, cum rectores ciuitatum hodie habeant vim maiorum iudicum l. fi. C. de ſenten. ex breu. rec. & ſic apparet ꝙ poſſint mulctare, dum tamen non excedant modum. nota tamen quod illud quartum quod adijcitur in penam non ſoluentis infra terminum, non eſt pena primi delicti, ſed pena moræ non ſoluendi, vt hic, & l. 1. de in litem iurand. Bal. de hoc in l. 2. ff. de pub. iud. & per hoc defendi quendam ſemel ab amputatione pedis: quia cum eſſet condemnatus ad centum, & ſi non infra x. dies ſolueret in amputationem pedis, non ſoluit infra x. dies: quærebatur an deberet ſibi amputari pes? dixi quod non: quia iſtud non eſt pena delicti, ſed moræ Gui. de Suzar. in l. furti. de his, qui no. infa. po hanc quæſtionem. pone aliquis condemnatus eſt in 10. & dictum eſt ꝙ ſoluat infra 10. dies ſub pœna quarti: condemnatus autem appellauit, vel dixit nullam, & poſtea ſuccubuit: ſi ſoluat condemnatus in alios decem dies: poſt illam ſecundam ſententiam dicit quod non incidit in penam quarti. fa. d. l. furti. & l. 1. de penis & quod not. in c. 1. de ſagitta. per Ber. contra fa. l. tutor. ff. de uſur. & l. negotiorum. de appel.

Sententia interlocutoria quę ſit, notat In. in c. conſtitutus. extr. de app. & opinionem In. confirmat Archi. extr. de elect. c. auaritiæ. lib. 6. in uer. confirment, & 2. q. 6. §. diffinitiua. Archi. in c. j. de app. lib. 6. & c. cupientes. de elec. in fi. & abb. in c. quod ad conſultationem. de re iudi. & Clem. 1. de ſequeſt. poſ. in 2. gl. & Spec. hoc tit.

Nota quod pro ſententia præſumitur ſine productione actorum, Bal. circa prin. c. 2. de feud. cog. & in c. in præſentia. de renun. in prin. per doct. fac. In Auth. clericus. de epiſ. & cler.

In auth. interdicimus. C. de epiſ. & cleri. Bald. dicit. pone, ꝙ propter aliquod delictum quis condemnatus eſt ad perpetuos carceres: tamen iudex in ſententia reſeruauit ſibi quod poſſet penam ſuo arbitrio minuere, an hoc poſſit: Bal. ubi ſupra.

An ſententia quæ fertur in confeſſum dicatur interlocutoria, uel diffinitiua, Bal. in l. non ſolum. de bo. quæ lib.

An condemnati in arenguis publicis efficiantur infames? fac. ꝙ non, l. 1. de mo. mul. & l. 3. §. præterea. de ſuſp. tu. & in auth. de tab. §. ſi uero, in contrarium fa. gl. in l. ſi quis ex argen. §. 1. de eden. & in l. iudices. de iudi. Ray.

Quid de clauſula quam ponunt certi iudices in fine ſententiarum quia dicunt: has ſententias & condemnationes ſecundum formam ſtatutorum, caſſamus & annullamus, & ad formam ſtatutorum reducimus, an ualeat de iure? Bar. in l. moris. de pęnis. & l. 3. de re iudica. & etiam in l. dicere. ad Turpil. Bal. in l. dicere. de arbit. & in l. ſi de meis. §. ex compromiſſo. eodem tit. ſic dicit ex hoc tex. dic ꝙ ſi iudex dicit, condemno in centum, ſaluo pluri pauciorive, quod exigitur à forma ſtatutorum, quod non ualet, ſecundũ Guili. & nihil operatur cum expreſſit, condemno uel abſoluo, quicquid dicat Bar. in l. præſes. de pen. dominus Ang. in l. ait prætor. §. ſi iudex pronunciat ſuper delicto, videlicet talem commiſiſſe tale delictum, dato ꝙ nil de pęna dicat. Bar. in l. 1. ff. ad Turpil.

An ſententia lata in ciuili faciat præiudicium in criminali, uel econtra. Bar. in l. 2. §. hoc edicto. vi bo. rap.

Nota quod ſi condemnatio dicat, ſic condemnamus talem ſyndicum talis villæ, & ipſam villam in centum, quod ipſe ſyndicus videtur condemnatus ad dimidium, & tenebitur, & tenetur etiam ad conferendam aliam dimidiam, tanquam quilibet de uniuerſitate. Bal. in aut. cauſa quę, cum monacho. C. de epiſc. & cler.

Sententia temporalis temporalem effectum debet producere, item ubi ſententia non diſtinguit nec nos. Bal. allegat ad hoc l. imperator de poſtulando. & ibi etiam quærit an in dubio ſententia præſumatur perpetua, an temporalis. & dicit aut fertur ſuper delicto, & præſumitur perpetua, l. ſeruus. ff. de pęnis. & ibi per Cy. aut ex contumacia, & præſumitur durare ipſa durante, c. ex literis. de conſti. Item quærit ſi aliquis ponatur ad conſilia non appoſito tempore de ipſo, & dicit Bal. l. ſiue præſumptione. de pęnis, Bal. in l. puto, §. 1. de poſtulan.

An ſententia poſſit legi per alium, Iacob. Butr. in l. hac conſultiſſima, §. at cum humanis. C. de teſtam. & l. prima. de ſenten. ex breuic. rec. & dicto ibi.

In l. dicere. de arbi. dicit Bar. quod illud quod communiter dicitur ꝙ interlocutoria poteſt mutari in diffinitiuam l. quod iuſſit de re iud. ego aliter dico, ut dicit hic, uidelicet quod illa ſententia poteſt mutari quæ non finiuit iudicium, ſecus ſi finiuit. & hoc multum differt à præcedenti dicto, uidelicet quod quando iudex pronunciauit ſe non eſſe iudicem, uel nõ eſſe procedendum, obſtante re iudicata: poteritne iudex reuocare, reſpondeo non: quia fuit iudicium. & domin. Angel. limitat illam l. quod iuſſit. ut ibi not.

An ſententia lata his uerbis, pronuncio non fuiſſe probatum, ſit ſententia interlocutoria: & dicit quod ſic, l. fi. C. de ſent. quæ ſine cer. quan. Bald. ibi dicit: ideo dicimus eam qua quis ſimpliciter abſolutus eſt, quod dicitur interlocutoria non diffinitiua, iuxta dictum Cyni dicentis eo caſu ſententiam abſolutoriam latam, quia actor non probatur, non quia reus non debuerit, putarem tamen aduertendum an datæ fuerunt utrique parti dilationes ad probandum, quo caſu dicatur de meritis cauſæ conſtare, & per conſequens ſententia diffinitiua cenſebitur: aut non, vt puta quia forte actor non interfuit, tunc verum ſit dictum Cyni, non obſt. aut. qui ſemel. C. quomodo & quando iud. vbi contrahitur heremodicium actore abſente: quia dico quod ubi ſe abſentauerunt poſt oblationem libelli, & copiam datam parti ad reſpondendum & pars aſſumpſit onus probandi, & probauit quod licuit vel iuramento ſuo, ideo diffinitiuè abſoluitur. ſed dubitatur an vbi lata eſt ſententia, quia non probauit, actoris, poſſit iterum litem ſuſcitare? & videtur quod ſic, cum non ſit finis cauſæ & obligationi impoſita, ſed inſtantiæ & proceſſui. modo pone. quod datis dilationibus legitimis vtrique parti feratur ſententia abſolutoria: certum erit quod erit diffinitiua, an poterit actor interim mouere quæſtionem: dic quod non, quia talis abſolutoria infert actori non fuiſſe ius: & ſic uidetur lata, quia non debet recipere, non autem quia non probauit. ſed hoc videtur mirum. quando enim ita fatuè nunquam reus aſſumet in ſe onus probandi datis actori legitimis dilationibus ad probandum Reſpon. ꝙ hoc caſu reus non facit cautè, ſed tantum quando eſt abſens actor dilationibus ſibi non datis per dictam auth. qui ſemel.

An in ſententia ſit cauſa inſerenda, gl. in l. 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. dix. & l. qui Romæ. §. duo fratres. de verborum obligatio. & in l. properandum. §. illo. C. de iudi. gloſſ. contra in l. ſi ad exhibendum. de excep. rei iud. vbi per Bal. & l. 2. ff. de his qui no. inf. & l. ſcio. §. fi. ff. de app. dom. Ray. in l. qui teſtamento. ff. de execu. tut. ſed ſi dubitetur quæ cauſa mouit ipſum ad ſic pronunciandum, debet recurri ad eum, argum. l. ab execut. in princi. de appella. & debet credi ſuo dicto per tex. in d. l. at. C. de fal. l. ſi quis decurio. & l. quicunque. de ſeruis fug. Bald. in l. quod ait. §. ignominię. de his qui not. infa. dicit quod ſi ſententia poteſt vno ſolo modo intelligi, non debet cauſa inſeri: ſecus ſi pluribus modis. & hoc euenit in abſolutoria, in qua poſſunt eſſe plures cauſę, vt quia non probatum, vel quia nullam cauſam habet, & hoc nõ tantum ad ſe, ſed an declarationem ipſius. & ſic in abſolutoria ſemper debet cauſa inſeri. & ſic in condemnatoria quæ poteſt pluribus modis intelligi: tamen ſi non exprimatur ſententia, valet, & videtur lata in cauſam leuiorem, l. ſi præſes. de pęnis. & exemplum huius eſt in ſententia remotionis, vt apparet hic: & prędicta locum habent cum iudex imitatur ius commune: ſed ſi vellet addere vel detrahere iuri communi, tunc eſt exprimenda, l. quid ergo. §. pœna grauior. de his qui no. infam. & in condemnatoria dic, quod ſi condemnatoria fundatur ſuper libello ſpeciali eſt certa, etiam abſque expreſſione cauſę, ſi vero ſuper libello generali, tunc eſt exprimenda, vt dicta leg. ſi præſes. Bald. vide eundem in authentic. hodie, qui dicit quod in interlocutoria eſt inſerenda: alias facit litem ſuam.

An ſententia ſola ſine cauſa probata infamet aliquem. Bar. in l. non poteſt. de fur. & l. fi. de pub. iudi.

An ſententia lata ex falſa cauſa & inhabili teneat, not. in l. ſi prætor. §. Marcellus. de iud. Bar. in l. ſi is ad quem. ff. de acq. hær.

Nota quod in tributis & publicis functionibus proceditur ad ſententiam etiam lite non conteſta. C. vbi quis decuriali vel cohor. l. hac perpetua.

An vna ſententia poſſit aliam tollere, Ia. Bu. in l. nam & poſtea. §. ſi damnatur. de iureiur.

An ſententia lata ſuper principali præiudicet in incidenti, not. in l. prima. de ordi. iudi. Inno. etiam de hoc in cap. ſuper ſpoliatione. de ord. cog. qui ſic diſtinguit, aut eſt cognitum de incidenti ſummatim, & non præiudicat. l. prima. de lib. agn. aut plenè, & tunc aut ſententia ſuper principali nõ tenet ſine deciſione incidentis, & præiudicat vt hic: aut poteſt procedere ſine deciſione incidentis, & tunc aut incidens eſt reprobatum expreſſe, & præiudicat: aut tacitè, & non præiudicat, l. ſin autem. §. fina. de nego. geſt. & leg. quod in diem. §. ſi ratione. de competen. ita dicit Guid. in dict. leg. prima.

An ſententiam nullam poſſint partes ratam habere, doct. in l. 1. C. qui pro ſua iuriſ. & l. 2. C. communia utriuſque iud.

An ſententia lata ſuper incidenti pariat præiudicium ſuper principali. Bar. in l. ſi iudex. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

In l. ſi deliberatè. de or. cog. pone, aliquis egit poſſeſſorio contra Titium: Titius excipit de dominio quod incontinenti erat paratus probare teſtibus productis tam ſuper petitorio quam ſuper poſſeſſorio: iudex condemnauit reum ad reſtitutionem poſſeſſionis, ſaluo ſibi iure in proprietate: an iſtud ſaluo aliquid operetur & videtur quod non: quia ſuper incidenti non eſt pronunciandum, & ſi iudex facit non valet, quia factum a iudice, &c. l. factum. de reg. iur. Item iudex non poteſt facere quin infamia ſequatur condemnatum furti. In contrarium fac. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. de iniuſto teſta & l. ſi pater exhæredato. de bo. lib. & ſic poterit Titius ad dominio litigare. maximè cum ſit ſeparata cauſa poſſeſſionis & proprietatis, l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poſ. Dyn.

Pone, iudex ſtatuit terminum hodie partibus ad audiendum ſententiã, an iudex debeat expectare vſque ad vltimam horam diei, an poſſit proferri qualibet parte ipſius diei. Bar. in l. liber homo. de ver. obl. & l. aut qui aliter. quod vi aut clam.

Nota quòd vbi ſententia lata contra vnum facit præiudicium alteri, ꝙ ille tertius cui ex dicta ſententia fit præiudicium, non eſt citandus ad ſententiam audiendam. de quo gloſſ. in l. de vnoquoque. de re iud. ſuper ver. communi.

Statuto cauetur ꝙ qui non probauerit accuſationem condemnetur in decem: an iudex in eadem ſententia poterit abſoluere reum & condemnare accuſatorem in x. Bal. in l. ſi talis. de fal. in fi.

An iudex in eadem ſententia poſſit condemnare reum de delicto, & iubere rem reſtitui, Bartol. ponit in l. inter omnes. §. qui furem. de fur.

Quid ſi iudex ita dicit, Titium & Gaium vtrunque ipſorum in mille condemno, an quilibet videatur condemnatus in mille, an inter ambos videatur facta condemnatio in mille, not. in l. creditor §. duobus. ff. mandati.

In Spec. de ſententia. §. qualiter autem ſententia ſit promulganda. ver. quid ergo ſi vnus carnoté. &c. fa. ad hoc quod no. Arch. 12. diſt. c. illud Bal. in l. fi. ff. de iuriſ. om. iud. in repet. ſua.

Quid ſi vnus in vno libello accuſatus eſt de plurib⁹ delictis, an de quolibet delicto ſit attribuenda vna ſentẽtia, an pro omnibus vnam ſummam tantum. Bar. in l. prætor dicit. §. ſi mihi. ff. de iniur.

Quid ſi iudex condemnat reum in criminali ad dandum decem nec adiicit cui, no. in l. ita liber. de ſtatulib.

Quid ſi aliquis habet actionem ad quinquaginta tantum, & ipſa petijt centum, an iudex poſſit pronunciare de quinquaginta. Bart. in l. ſi conſtante. §. ſi bona. ff. ſol. matrimo. & l. 1. C. ſi adu. rem iu. & c. abbate ſane. de re iu. lib. 6.

Pone quòd duo plauſtra dederunt ſibi adinuicem damnum in tantum culpa bubulcorum: iudex qui cognoſcebat de iſta quæſtione, habita fide & probato de damno, condemnauit vnum plauſtrum alteri in tantum: an valeat ſententia. de hoc not. in l. 4. §. ſi alter fundus. ff. finium regun. per Cyn.

An ſententia lata ſuper principali, faciat fidem ſuper pœnali iudicio, ac probationem, gloſſ. ponit in l. qui Romæ §. duo fratres. de verborum. obliga.

Si iudex abſoluit reum ab impetitione actoris, quid operetur, vide in c. cum ſuper controuerſia. de ſent. & re iud. per In.

Nota quòd ſententia eſt formanda ſecundum verba ſtatuti: & ideo te funda ex verbis ſtatuti vel legis quoties ſuper forma ſententiæ aliquid diſponitur. Bal. in l. qui ſe dicit. ff. de iudi.

Sententia diffinitiua poteſt accipi duobus modis, notat Bar. in l. ſi cum exceptione. §. in hac. ff. quod me. cau. Bal. in l. ſi pręſes. C. quomodo. & quã. Ange. in l. qui reſtituere. de rei vend.

In l. bona fides. depoſiti. quæro iudex condemnat in parte, & in parte tacet: an valeat ſententia. gloſſ. in l. apud Celſum. §. item quæritur. de except. do. tenet quòd ſic. glo. contra in l. 1. C. ſi aduer. rem iudi. Bar. in l. ſi conſtante. §. ſi. ſolu. mat. & l. 2. C. de iudi. Bal. in l. extra territorium. de iur. omn. iudi. Item quid ſi petij decem, & probaui de xx. an iudex poterit in xx. condemnare? ibi ſupra. no. & in dict. l. apud. & l. verbum oportebit. de verbor. ſignifi. & in l. ſi ex teſtamento. in fin. de exceptio. rei iud. Innocen. in capit. grauis. de reſti. ſpo. & in dict. l. bona fides. Aut vnum capitulum vertitur in iudicio, aut plura: primo caſu ſuper toto pronunciandum eſt vel condemnando, vel abſoluendo in totum, vel condemnando in parte, & abſoluendo in parte valet etiam in parte deducta in condemnatione, l. qualem. §. dicere. de arbitr. & l. eos. & l. ampliorem. de appella. & l. 1. C. de ordi. iu. non debet in parte, & d. l. in hoc iudicio. fami. erciſcund. & ſecundum hoc debet intelligi l. præſes. de ſenten. & interlocu. om n. iud. fac. l. litibus. C. de agricol. & cenſi. ſic ergo non debet claudicare pronunciatum. l. ſi cum dies. §. penulti. de arbi. fac. l. prætoriæ. de præto. ſtipu. dicta. l. in hoc iudicio. & dict. l. qualem. quidam tamen dicunt ſententiam talem valere in eo quod condemnatio facta eſt, & ad reſiduum agendum pro quibus fa. l. prima. §. ſi ſtipulanti. ff. de verborum obligatio. & §. item inutilis. Inſti. de inuti. ſtipu. item pro eis. l. ſin autem. §. rationem. ff. de negoc. geſt. & l. ſi in diem. §. primo. & l. prima. de compenſa. item dict. l. apud Celſum. ſed non obſtat. dict. l. prima. §. ſi ſtipulanti. de verborum obligation. quia illud in contractu qui poteſt ualere pro parte & pro parte non, vt in authen. de non alienan. §. non autem. & Inſtitu. de auct. tuto. §. Item nec dict. l. ſin autem. imo concordat: quia ibi erãt duæ quæſtiones directæ: & contrariæ: vnde valet ſententia de directa, & ſi de contraria nil ſit dictum Item dicta l. apud Celſum. non obſt. ſi inſpiciatur, & ſecundum hoc non valet ſententia quam videtur approbare in dicta l. prima. C. ſi aduer. rem iu. vt quod in vno permittitur, in alio denegare videtur, vt l. maritus. C. de procur. ſed tu dicas propterea abſolutionem non videri factam in reſiduo, & ſi valeret particularis abſolutio, vel condemnatio, ut dicta. l. ſin autem. nedum quia ut ſupra probatum eſt, non ualet in aliquo prius allegata. Nec obſtat. dicta l. prima. ſi aduer. rem iud. quia in parte fuit condemnatus, & in parte abſolutus contra quam partem abſolutoria reſtitutio poſtularetur. Sed quid ſi pronunciatur in maiore quantitate quam ſit petitum, ut puta petebam 10. & iudex condemnauit in 15. an valeat? uidetur quod ſic in quantitate petita, non autem in reſiduo, argumen. l. ſancimus. de donatio. & utile per inutile, & c. l. prima. de uerborum obligation. non obſt. l. prima. quia ibi non pronunciatur ſuper toto quod petitum erat, hic autem ſic. dicta l. prima. §. ſi ſtipulanti. Sed poteſt dici quòd ut in nihilo ualeat prædi. l. in hoc iudicio. argumen. l. Gręce. §. illud. de fideiuſſ. nam non habet iuriſdictionem ſuper eo quod non eſt petitum, l. ut fundus. com. diuid. aut ſunt plura capitula, & tunc aut connexa aut ſeparata. primo caſu ſi pronunciatur ſuper uno, & ſuper alio omittatur, non ualet ſententia. dict. l. in hoc iudicio. ſecundo caſu poteſt dici ualere in eo quod pronunciatum eſt. l. quædam mulier. fami. erciſcun. & l. Carmelia pia. de iure patro. argumen. l. minor. & l. ſecunda. ff. de mino. §. ex cauſa. & l. ab execu. C. quor. ap. non reci. & l. quid tamen. de arbi. nam tot ſunt capitula, ut l. pluribus. & ſic non poteſt dici eadem ſententia claudicare: quod eſſe non debet. dicta l. in hoc iudicio. In capitul. uero omiſſo eſt procedendum cum in eo non propterea uideatur abſolutum quod omiſſum eſt. l. ſi in diem. de compen. ſecundum Iacob. de Are. & Innocen. in capitul. eum. de ſenten. & re iud. ubi ſic dicit, ſuper alijs in libello contentis nil dicit. unde poteſt dici quod in alijs intelligitur abſolutus, cum non eſſent ſpecialiter petita, ſed ſuper generali petitione quã fecerat, ſcilicet quia petebat ſubiectionem ipſius monaſterij: concludebatur: ſin autem capitula plura ſingulariter & principaliter petita eſſent, & ſuper uno ferret hodie, & ſuper alio cras poſſet, ut l. etiam. ff. de mino. & tandem ſi nullo tempore is iudex coram quo prædicta petita ſunt ſpecialiter nihil dixit, perit inſtantia iudicij: ſi autem unam magnam ſummam peteret, uel unam magnam rem peteret, & in parte condemnaretur, non uidetur nec condemnatus, nec abſolutus, l. quidam exiſtimauerunt. ſi certum peta. Innocen. & Bald. aliquid notauit in l. ſecunda. C. de re iud.

Pone, quòd actor petit aliquid ſimpliciter ut ſibi debitum, reus autem confitetur debitum, ſed ſub conditione. iudex autem ſimpliciter & indefinite pronunciauit illud deberi: an in dubio uideatur illud pronunciatum pro actore ut petebatur, an pro reo, prout excipiebat. Bar. de Sali. i l. ſi poſt decretum. C. ſi aduer. lib. ponit per illam l. in dubio pronunciaſſe pro actore. quod nota.

An ſententia poſſit ferri per uerbum uidetur, & per uerbum credo. Bald. quod ſic in leg. cum quis. C. de iur. & fact. ignor. & l. quod tamen §. penultim. & l. diem proferre. §. ſi plures. de arbit. & l. cum ante. & de dolo.

In l. receptitia. C. de conſtitu. pecu. Bald. quærit, quid ſi mercatores habeant ſtatuta quod contra eorum apodixas non poſſit opponi. nam cum non poſſit opponi, neceſſe eſt ſolui: ſed ſi eſt indebitum ſolutum. repetitur per condictionem indebiti, non obſtante ſententia, & eſt ratio quia non obſtat ſententia quod in primo iudicio non potuit diſcuti hæc negatiua, an eſſet debitor necne. igitur quod non eſt diſcuſſum non intelligitur ſententialiter terminatum. not. in l. Neratius de condict. inde. & ca. debitores. de iureiur.

An ſufficiat quod iudex in ſententia pronunciet rem non eſſe petitoris dato quod non dicat ipſam eſſe poſſeſſoris, ad hoc ut poſſit agere ipſe poſſeſſor contra petitorem, qui ipſam rem incepit poſſidere. no. in l. ſi quis rẽ a non domino. de excep rei iud.

Quid ſi iudex dicat, condemno te, imo abſoluo, an dicatur condemnatoria uel abſolutoria? dic quod abſolutoria: quia ultimo uerbo ſtandum eſt, 16. quæſtio. prima. capitul. prædicator. argument quod dicitur in contractibus, l. cum in plures §. locator horrei. ff. loca. & quod no. Cyn. in l. pacta nouiſſima. C. de pact. de hoc per Bald. in conſt. C. §. quibus non obſtat. dicit ipſe ſi dicatur quod primum uerbum ſcilicet condemno, traxit ſecum effectum ſuum: igitur iudex eſt functus officio ſuo: quia Reſpon. quod non habet locum quando proferuntur contraria in eodem contextu uerborum ſicut ſi in diuerſis orationibus per ſe ſtantibus, l. 1. C. ſent. reſcind. non poſſ.

Pone, iudex pronunciauit, & reum ſimpliciter abſoluit, nec poſuit cauſam, an uideatur abſolutus, quia non poſſidebat, an quia actor non probauit gl. in l. ſi quis ad exhiben. de excep. rei iud. dicit quod in dubio uidetur abſolutus ex cauſa quæ apparet in actis, & hoc quia ſententia refertur ad acta, l. 4. C. de ſent. quæ ſine cer. quan. Item poteſt probari per l. non intelligitur §. 1. de iure fiſci Item quæro quid ſi iudex dicat, abſoluo te, quia non poſſides, & quia actor non probauit. Reſpondeo obſtat exceptio ex proxima cauſa, quia non probauit. argum. Inſti. de nup. §. affinitatis, quia ſi ſunt duæ cauſæ impedientes nuptias, ſufficit quod una ſit ſufficiens ad impediẽdum, ut not. in l. ſi uentri. §. in bonis. de priui. credi. Item nota quod ſententia abſolutoria quem actor non probauit, parit exceptionem rei iu. reo incipienti de nouo poſſidere ſed ſi eſſet pronunciatum rem eſſe actoris, & re⁹ fuiſſet abſolutus quia non poſſidebat, tunc incipiente reo de nouo poſſidere, fiet executio in eum, l. ſi a te. §. 1. e. tit. Bar. in d. l. ſi quis ad exhib. de exce. rei iud.

Quid ſi in ſententia dicunt condemno C. uel condemno talem procuratorem C. an credendum ſit eos eſſe præſentes. Inn. in c. cum in iureperitus. de off. deleg. & Compoſt. in c. bonæ memoriæ. de elec. & ibi etiam quæritur an præſumatur pro ſententia. ubi multa dicunt. circa autem iſtam materiã Iac. de Are. in l. emancipatus. de ſi. inſtr. dicit ex hac l. colligitur ꝙ ſi ſit lata ſententia, & opponatur ꝙ lis non ſit conteſtata, ſed hoc non poſſit probari, quia acta ſunt perdita, ſatis probaẽ per ipſam ſniam. pro hoc fac. l. acta. de re iudi. nam ibi dicit gl. ꝙ licet per ſententiam poſſint acta circunduci. ergo tenet ſententia ſiue actus. nam iudex debet eſſe diſcretus, ut l. 1. de offic. præſe. præto. ut quando eſt diſcretus, ſi præcipit acta poſt ſententiam. pro hoc c. in præſentia. de renunciatio. Canoniſtę tenẽt quod probari poteſt de proceſſu. Inn. in c. quoniam contra falſam. de prob. dicit ꝙ ſi eſt quæſtio de recenti, tunc oſtenduntur ſic intelligitur cap. quoniam contra falſam: alias non. & ſic intelligitur hic. pro hoc quod aliud ſit de recenti prob. in authen. hæc conſtitutio innouat. & ex Ia. de Aretio. fac. Bal. in c. 2. de feudi cogni. Comp. in c. bonæ memoriæ de elect.

Nota ꝙ iudex appellationis debet pronunciare primam ſententiam iuſtam ſcilicet uel iniuſtam. de quo per Ia. de Are. in l. creditor. §. cum de ſorte. de ſolutio. & l. eos. de ap. debẽt intelligi uel per æquipollentia uerba. fac. ad hoc l. ſi. C quod cum eo. & l. præſes. C. de ſen. & inter. om. iu.

* An iudex appellationis poſſit pronunciare ſententiam nullam, ſi ipſam reperit nullam. Bartol. in l. ſi expreſſim. de appel. & l. qui dam. fami. herciſcun.

Nota quod ſententia appellationis dicitur interlocutoria, de quo gl. in Clem. ſi. in ſi. de ap.

Nota quod cum ſententia pronunciatur nulla, uel iudicium nullum, talis pronunciatio dicitur abſolutoria, ut l. non idcirco. §. cum poſtea. de iud. Bal. ibidem.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Pone imperator condemnat aliquem & filios uſque ad tertiam generationem, an naturales comprehendantur. Cyn. in l.legitimos. de interdic. mat. Bar. contra in l.quiſquis. ad leg. Iul. maieſta. & tangit in l. ex facto. ad Treb. & not. in c.quibuſdam. de pœ.

In l.Lucius tenet. §.qui habebat. ad Treb. paria ſunt ab initio relinquere pro parte, vel relictum ſimpliciter pro parte modificare. h. d. & caſus quotidianus eſt, & fac. ad id quod tota die fit in ſententijs condemnatorijs. dicitur enim quando aliquis de pluribus delictis cōdemnatur, Talem condemnamus in tantum. deinde ſubiungitur videlicet pro tali delicto tātum, & pro tali delicto tantum. nam perinde eſt ac ſi eſſent plures ſententię. ar. huius §. & l.ædiles. §.fi. ff. de ædil.edic.

Quidam promiſit conſeruare iudicem indemnem, ſi ſententia ferretur de iure, an iudex dicatur corruptus? tex. quòd non in l.ſi quis vxori. §.ſi fugiti. ff. de fur. Bal. in contrarium. fac. gl. in l.& generaliter. ff. de cal. & l.1. ad l.Cor. de fal. ſuper verbo, ad vocationem. nam licet non incidat in edictum de calumniatoribus, ex eo quia iuſtam dedit ſententiam, tamen incidit in l.Iuliam repetun. quia corruptus eſt ac ſi pecuniam accepiſſet. arg. d.l.& generaliter. in princ. quæ corruptela non eſt ſine ſuſpicione falſi. nec curo ſi ſimpliciter dixerit ſi ſententiam ferret de iure, an addiderit ſecundum me, quia inſpicio ipſius iudicis inconſtantiam & timiditatem. quæ punienda eſt, vt alibi dicitur, extra de exceſ. prælа. ca. inter dilectos. ſed potes dicere quod quantum eo caſu quo agitur vt ſententia iuſta feratur. & ſic facit ꝙ eſt diffinitiua, an ſit iudici data pecunia, & tunc puniatur. l. Iulia repetun. aut ſolum ſit ſibi facta promiſſio conſeruationis indemnitatis, & tunc nullo modo teneatur, niſi quia forte poſſet reprehendi de inconſtantia ſeu timiditate nimia. & eſt ratio, quia primo caſu ſibi aliquid eſt, & verè cenſeт corruptus eſſe: ſecundo caſu non, ſed ſolum timiditas improperatur. ſed ſi iniuſtam tuliſſet ſententiam, non diſtinguo inter pecuniæ dationem & promiſſionem indemnitatis, ar. d.l.& generaliter. & not. quod inter pœnas iudicis dicitur eſſe dolus, l.lex Iulia repet. ad leg. Iuliam repet. Bal.

Quid ſi tabellio legit ſententiam, & iudex poſtea dicit, ſicut lectum eſt, ita pronuncio, an perinde valeat ac ſi ipſam legiſſet. Bal. in l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. fa. po. & l.iubemus. eod. t. vt ibi facit teſtator lecto teſtamento per notarium. & dicit Iac But. ibi quòd ſufficit habere aſſeſſores. ergo qui per ſtatuta ſunt iudices ordinarij, verbum ſubſtantiale ſcilicet condemno uel abſoluo, debēt legere, & voce proferre per ſeipſos: ſecus in interlocutorijs, quia non requiritur de ſcripto recitatio, fac. quod not. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de off. procon. Bald. in dic. l. hac conſultiſſima.

Statuto cauetur quod condemnati à 30. lib. ſ̄. ſtent in carceribus malefactorum: condemnati verò ab inde infra ſtent in carcerib. debitorum: modo quidam erant condemnati pluribus vicibus, ita quòd inter omnes vices condemnatio erat vltra 25. lib. licet in qualibet eſſet minor quantitas: quæritur quid iuris. Barto. in l.ubi fideiuſſ. de ſolutio. & l.ſi teſtamento. §.ſi domino. de condi. inſti. & quòd debeant tales condemnati ſtare in carceribus malefactorum tenet Iaco. de Are. poſt multa allegata hincinde.

Sententia condemnatoria lata ſuper aliquo capitulo libelli generalis, vel plurium capitulorum ſpecificatorum non intelligitur abſolutoria in cæteris capitulis, In. in c.cum inter. de re iu. qui dicit, quod in libello generali licēt dicatur in genere ſuper ſubiectis, &c. tamen debet probari, & in illis probationibus debet ferri ſententia. ſecus in capitulis ſpecificatis, ſecūdum eum ibidem. primum eſt verum mero iure, ſed quo ad effectum de æquitate diſtinguitur, quia aut generalis eſt proſecutio, aut ſpecialis: ſi generalis verum dicit Inn. ſi ſpecialis, aut per errorem, quia proſequens ignorabat habere ius aliud & tunc non nocet. vt l.licet. C. de iud. aut per malitiam cauſa diuidēdi vnum proceſſum in plures, & tunc in omnibus nocet, vt l. de rebus. de arbit. ita not. Cy. in dic. l.licet. Item in ſententia abſolutoria non, quia reſpicit libellum. de infami. l.j. & l.properandum. de iud. Bal. vel latius clarificando iſtam materiam dic, quod ubi ſunt plura capitula diuiſa vel diuerſa, iudex ſuper vno hodie & ſuper alio cras poterit ferre ſniam. ſed ſi vna eſt ſententia de expenſis litis, vt c. auditis. de procu. & c.ſi. de do. & con. Inn. dicit ꝙ in primo dicto ſententia eſt nulla, quia condemnauit, idem ſi ſententia eſt nulla in parte, quia in aliqua condemnauit. Idē ſi abſolutiſſet ſiue fuerit ſententia ordinarij ſiue alterius, vt not. in l. j. C. ſi aduer. rem iudi. & l.apud Celſum. de except. doli. & l.eos. & l.ampliorem. C. de app. & l.in hoc iudicio, fam. erciſ. & l.1. de ordin. iud. cum ſimil. Sed contra hoc fac. cap. cum tempore. de arbitris. ſed ſolue vt ibi Ber. Inno. & Hoſt. quia hæc habent locum ſiue capitula principaliter & ſingulariter petantur in eodem libello, ſiue petatur vna ſiue plures res, vt not. dic. gl. in d. l.1. C. ſi aduer. re iud. ibi dn̄ dicit, idē in pluribus controuerſijs, &c. per l. quid tn̄. de arbi. & in hoc malè hic dicit Inn. ſi verò ſeparatim in diuerſis, tunc quia ſeparati, quaſi plura compromiſſa, &c. non obſt. l.ēt §.1. de mino. quia non loquitur in cauſa principali, ſed in cauſa reſtitutionis in integrū, vbi non eſt neceſſe ab omnibus petere ſuper quo reſtitutio eſt indulta, & ſententia valebit ſiue ſit confirmans ſiue non nec obſt. l. quædam mulier. ff. famil. erciſ. quia ibi loquitur in cauſa appellationis, vbi licitum eſt à certo capitulo appellare. nec opus eſt à tota ſententia appellare: vbi ſententia eſt lata ſuper vno capitulo, à quo non eſt appellatum, valet, licet tota ſententia non tangatur. ſecus in cauſa principali, vt omnes in parte condemnando & in parte abſoluendo ſecundum quod expedit, vt dicta l.quædam. & l.quid tamen. de arbi. & l.in hoc iudicio. & dic. l. etiam ſecundum Iac. de Aret. ratio quia ſententia debet eſſe conformis libello, aliàs eſt ipſo iure nulla. item iudex non poteſt diminuere libellum, nec pro parte officio ſuo fungi. Et circa hoc ſcias quòd triplex eſt pars, ſcilicet vniuerſalis, integralis, & reciproca. nam ſi vendico domum, & iudex ſolummodo iudicat de ſuperficie, & non de ſolo ipſo iure eſt nulla: quia non totum integrale, id eſt, petitum de toto integrali non poteſt ipſe diuidere iudicium iuriſdictionis. & officium pronunciandi debet eſſe indiuiduum & integrale. ſicut dicimus de teſtamento cuius actus eſt indiuiduus, l. hæredes palam. ff. de teſta. teſtamentum enim dr̄ ſnia ſicut ſnia iudicis: pro hoc ff. de admi. tut. l.inter tu. pars verò vniuerſalis eſt triplex pars rei, id eſt quantitas, pars actionis, id eſt actionis in actione generali, & pars libelli: & plures in vno capitulo cumulantur actiones. in prima parte ſententia ipſo iure non valet. vt ſi peto decem, & iudex condemnat in quinque, vt dic. l.1. C. ſi aduer. rem iudi. niſi agamus contra plures in ſolidum: tunc valet ſententia contra quemlibet pro parte: quia licet quo ad ſingulos ſit pro parte, tamen quo ad diuerſos eſt in ſolidum, vt l.1. C. ſi plures vna ſententia. In ſecunda parte quando ſub vna actione plura capitula comprehenduntur, ſiue vnum capitulum qualificet aliud, ſiue non, ſuper toto tamen eſt pronunciatum. differentia tamen quædam eſt vbi ſunt duo capitula coæqualia ſiue paria, ſi libellus fuerit generaliter proſecutus, ipſo iure non valet ſententia in parte, l.quid tamen. in princ. ff. de arbi. ſi autem fuerit ſpecialiter proſecutus refert: quia quædam eſt proſecutio ad litis inchoationem, vt litis conteſtatio, quædam ad probationem, vt ſubſequentia ad litis conteſtationē. ſi ergo fuerit ſpecialiter conteſtata, valet ſententia, & ipſo iure alia capitula ſuper quibus non fuit lis conteſtata complecti non poteſt: quia diffinitiua differri non poteſt ſuper eo, ſuper quo non fuit lis conteſtata. ſi autem fuit lis conteſtata generaliter, ſed poſtea actore patiente declarata ſuper vno capitulo, ſi quidem ſequatur ſcilicet ſententia, tunc ſpecificè fertur in vno capitulo, reſeruato tamen iure in alijs, ſi quod competit, valet tamen ſententia. ſi autem eſt ſimpliciter lata, tunc de iuris rigore non admittitur ſecundum naturam ſententiæ, quæ eſt vt ſit indiuidua: & ideo de rigore in omnibus exceptio obeſt, l.licet. C. de iudi. ſcilicet de æquitate, quia in non perſecuta videtur eſſe lata ſententia à diuerſis medijs. Datur replicatio, niſi actor dolo fecerit cauſa vexandi reum. vt l. de rebus. de arb. & dic. l.licet per Cyn. ſed omiſſio qualitatis circa vnum capitulum non vitiat ſubſtantiam, ff. de pœnis. non eſt tanta vis accidentis, licet dependeat ab ipſa ſentētia, ſed ꝯ fa. quod not. in l.hoc enim. ff. de ſuſpec. tut. In tertia verò parte vbi plures actiones cumulantur in eodem libello, & iudex iudicat de vno tantum, dico quòd plures libelli cenſentur, & valet ſententia ipſo iure, vt ſi quis cumulat petitorium cum poſſeſſorio, l.1. C. de appella. & not. pars reciproca, aut eſt reciproca circa idem iudicium, vt minor indiuiſorio, & tunc non valet ſententia in parte lata, vt ſi iudex deſignat partem vni, & non alteri. ad hoc fac. l.in hoc iudicio. aut ſunt iudicia diuerſa, vt conuentionis & reconuentionis, & compenſationis, & valet ſententia lata in altero: ſed propter iniquitatem iudicis poteſt appellari, vt l.j. in fi. ff. quæ ſen. ſine ap. reſ. & l.quod in diem. §.ſi rationem. ff. de compen. Bal. de hoc plenè in repertorio quod compoſuit per alphabetum ſuper verbo ſententia fac. Bal. in l.extra territorium. de iuriſd. om. iud.

Sententia interlocutoria poteſt ferri contra abſentem, & non per contumaciam c.auditis. de proc. per In. Iac. But. in l.necquiquā. §.vbi decretum. de of. procon. & leg. & omiſſum in interlocutoria poteſt ſuppleri: ſecus in diffinitiua, vt ibidem per Inn.

Citatus ad proceſſus non eſt citandus ad interlocutoriam: ſecus in diffinitiua, vt in §. vbi decretum.

Nota ꝙ iudex poteſt in plus condemnare quàm ſit petitum, ſi reperiatur plus deberi. gl. in l.verbum oportebit. de verb. ſign. & incipit pone &c. quod gl. non approbat.

Si iudex eſt incertus quando fert ſententiam an ſit iudex vel eſſe poſſit, an valeat eius ſententia. Bartol. in l.multum. de condit. & demonſtratio. & l.ſi incertus. de lega. 3. & l.ſed & ſi de ſua. de acquirend. hæred. Bald. in l.falſus. C. de fur.

* Nota quòd ſi ſententia quæ eſt nulla propter defectum iuriſdictionis pronuncietur fore aliqua, conualeſcit, vt in capitul. conqueſtus. de reſcri. per In.

Nota quòd ſententia lata in loco ſecreto non publico ipſo iure non valet, l.ſi conſentaneum. C. de ſent. & inter. om. iud. & quid ſi eſt lata de nocte gloſſ. in l.moræ. de fer. & in cap. conſuluit. de off. delega. Iacob. Butr. in dic. l.more. & Innocen. in dic. capitul. conſuluit. & dicunt quòd valet. licet do. Signorolus. in conſilijs teneat quòd non valeat, per multa argument. pro & contrà.

Nota quòd ſi in ſententia dicatur talem pręſentem vel citatum, hoc pſumitur, & ſi ſententia ſit ſcripta in forma actorum, & continet talem fuiſſe pręſentem vel citatum, non eſt neceſſaria alia probatio. ita dicit Spec. in ti. de ſententia. §. vt autem. verſic. & nota ſecundum quoſdam. vide quod not. in c.quoniam contra falſam. de prob. per docto.

An præſumatur pro ſententia iudicis? In. & Compoſ. in c.cum in iureperitus. de off. deleg. tenet quòd ſic. Hoſt. & alij. in c. quoniam contra falſam. tenet quòd non. Bal. in l.1. C. ſi aduer. credit.

Quid ſi iudex exiſtens domi facit citari partes ibi vt ueniant ad audiendam ſententiam, & iudex ibi tulit ipſis præſentibus, an valeat ſententia, Gui. de Cu. ꝙ ſic in l.pen. §.fi. de iuſti. & iur. item quid ſi iudex habet certā ſedem in palatio, & fert ſententiam in ſede alterius iudicis ſub eodem palatio, Gui. de Suz. ea. l.

An ex ſententia transferatur dominium, not. in l.Pomponius. §.ſi iuſſu. de acq. poſ. & l.non ſolum. 4. ſi mihi. de vſuc & l.ſunt aliæ. de pub. & l. 2. C. commu. vtri. iud. & l.ſed & ſi. §.quæri. de reb. eo. per Bar. & l.ſi mater. §. eadem. & l.exceptio. de excep. rei iud. & inſti. de of. iu. §. fi. & l. Iulianus. de cō di. indeb. Bal. in l.ex hoc iure. de iuſti. & iu. & in l.traditionem. de pact. vbi etiam dicit de ſent. arbitri.

In c.in noſtra. de proc. In. dicit ꝙ vbi aliquis agit nec petit aliquid ſibi, ſed petit à iudice fieri, vt puta teſtamentum reſcindi, vel ſententiam, vel alia inſtrumenta, & ſimilia, tunc ſententia lata pro vno prodeſt omnibus, not. in c.ſuper his. de accu.

Quid ſi aliquis condemnetur tanquam produxerit falſos teſtes an iſta ſententia faciat fidem, & præiudicium de neceſſitate ipſis teſtibus: & idem quæritur de notario. ſi condemnatur de falſo inſtrumento, an hoc noceat domino ad quem pertinet hoc inſtrumentum. Item an ſententia lata pro vno abſolutoria proſit ſocio eiuſdem criminis, Bartol. de his ponit in l.denunciaſſe, ff. de adul. § quid tamen.

In l.1. C. de iur. & fac. ign. no. ꝙ ſententia ab excommunicato lata eſt ipſo iure nulla: & hæc exceptio poteſt opponi in foro ſeculari. quod intell[illegible] in publicè excommunicato: ſecus ſi excommunicatio eſſet occulta[illegible] de excep. lib. 6. in nouella. & l.ſi arbiter. C. de ſent. & interloc. om.[illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in interpoſitione decreti.& idem in qualibet auctoritate, vt tuto. vel cur. excommunicatus non poteſt auctorizare.idem in quolibet officio publico. de his omnibus in dic.c.pia.hoc in publicè excommunicato, vel ſecus vnde habemus ꝙ tabellio occultè depoſitus tamen conficit inſtrumenta. notat gl.in auth.de tabel.§.fi.Bal.in dic.l.1.

In l.iuſiurandum.§.fi.de iureiur.nota ꝙ interlocutoria dicitur eſſe ſententia ab obſeruatione iudicij,quantuncunque abſorbeat ius partis.Item ſententia ex mera contumacia lata,vel ex confesſione quantuncunque lata poſt litem conteſtatam,dicitur interlocutoria.Bart.in l. Titia.de acc & gl.in l.harum.ff.ſi ſeruitus vend.

An ſententia lata pro falſo procuratore posſit haberi rata,not.in l.ſi mater.§.hoc iure. de excep.rei iud.& l.ſi tutor. in qui. ca. in inte. reſt. non eſt neceſ.

Quid ſi plures erant iudices,& vnus erat abſens,& alij præſentes tulere ſententiam ipſo abſente,qui poſtea reuerſus vult habere ratam ipſam ſententiam,an posſit.gloſſ.quam not.in l.2.de iure fiſ. lib. x.videtur dicere quòd non.

Sententię latę ſine ordine & cauſa non eſt parendum:ſecus in præceptis quæ non pertinent ad forum cauſarum, ſed ad authoritatem præcipientis.c.ad aures.de temp.ap.& ibi per In.fa.l.Quintus.§.Pomponius. de an. leg.Bal.

An valeat ſententia ſimpliciter lata ſuper re, non expreſſe de toto vel de parte.gl.in l.Pomp.§.ſi is.de proc. Bar.in l.legat.de lega.3. not.in l.ſi in rem.de rei vend.

Iudex poteſt ſuam ſententiam defendere, quia ſua videtur intereſſe. Hoſt.in c.cum contingat.de reſc.

Statuto cauetur ꝙ ſi ſententia non fuerit lata infra ſex menſes,ꝙ inſtantia perimatur,ſaluo ſi per actorem non ſteterit: modo actor fuit proteſtatus iudici ꝙ deberet ferre ſententiam,& per eum non ſtaret,& hoc fecit ſibi ſemel tantum.opponitur ſibi ꝙ qualibet die iuridica debebat inſtare,ꝙ ſententia ferretur:an ſufficiat ſemel fuiſſe proteſtatum.Bar. ponit in l.Titia.§.vſuras.de leg. 2.

An ſententia lata pro vxore contra virum cōuentum quia vergebat ad inopiam,noceat creditoribus viri,& faciat fidem contra ipſos creditores & an ſententia lata contra venditorem noceat emptori:Albri.in Rub.quę res iu.non no.& l.emptor.C.de hære. vel acti. vend. & in repet. l. vbi adhuc.de iure dot.fac.l.ſæpę.de re iudic,

Nota ꝙ duo ſunt caſus in quibus ſententia lata contra abſentem non citatum valet,primus in l.2.§.ꝙ de frumentaria. de admi.ter. ad ciu. per. & ratio ibi per Bar.asſignatur.ſecundus in l.ne diu.C.de pœnis.

Quæ ſententia facit ius,Cynus in l.leges.C.de legibus.

Nota caſus in quibus poteſt ferri ſententia incerta, l. non poſſumus. ſi pars hære.pe.vide Bar.in l.2.C.de ſent.quæ ſine cer.quan.prof. & Bal. in l. 1.C.de iuris & fac.igno.

An nudum præceptum iudicis liget, Bartol. in l. pater. §. Iulianus.de leg. 2.

Qualiter memoria alicuius posſit damnari,no.Inſt. de hære. qui ab inteſ.§.per contrarium.

Nota caſum in quo ſententia non prodeſt victori,& prodeſt alteri cuius intereſt,l.poſthumus.§.ſi quis ex his.de inoff.teſ.

Sententia ſuper iuriſdictione reſpectu territorij lata inter partes, non præiudicat domino territorij.In.in c.conqueſtus.de fo.com.

Si iudex iudicat vltra ſuam iuriſdictionem,& nihil ſit oppoſitum tenet ſententia:niſi ſit error expreſſus.Innocen. in capitul. cum ſuper. de offic. delega.

Nota quòd vbi iudex tulit ſententiam quæ ipſo iure non tenet, vt contra ius errore expreſſo,quod non facit litem ſuam.gloſſ.in l.1. ff. de var. & extra.cog.

Nota ꝙ ſententia per errorem iuris emiſſa præſente parte præiudicat ita vt non posſit contrarium probari,l.2.§.fin.de iure fiſ ff.

In l.ſicuti.de arb.not.arg ꝙ ſi aliquid eſt commiſſum prioribus vel cancellarijs per ſtatutum uel permisſionem uel reformationem, ꝙ ille qui abſentat ſe non poteſt committere vices ſuas alteri:quia electa eſt induſtria: & ita ſeruatur. Item no.ex l.iſta,ꝙ ſi eligantur tres uel quatuor ſyndicatores,qui debeant ſyndicare poteſtatem,& modo duo ex tribus, vel tres ex quatuor uolunt abſoluere,alius non vult,nam ad hoc ut abſolutio non ualeat,conſulitur quod nolens non pronunciet ſed taceat, & hoc niſi caueat ꝙ ſtetur maiori parti.& adde quod no.Arch.2.q.2.c.iudicibus. & c ſi epiſcopus.Bal.& not.ſ.de arbitro.

In l.error.de iur.& fac.igno.ſi iudex errauit pronunciando aliter quam pronunciare debebat,ſi errore in ſententia expreſſo,ſententia eſt ipſo iure nulla,& ſi ſuper confesſione fundetur.l.non fatetur. de confeſ. etiam ſi fundetur ſuper conſilio alicuius periti,quia conſilium non defendit ſententiā ꝯ nullitatem erroris expresſi.etiam dico ſi eſſet de uoluntate partium lata, & eſſet nulla.non ob.l.2.C.commu.utriuſ.iud.quia ibi non loquitur in caſu erroris expresſi:ratio omnium eſt,quia ius conſtitutionis non poteſt mutari pacto priuatorum, l. quod de bonis. §. 1. & l.Seius & Agerius.ad leg. fal.Bald.

An admittatur libellus,dico ſententiam nullā, & ſi qua eſt appello Bar. plenè in l.ſi expresſim.de app.& gl.in c.abbate ſane.de re iu.lib.6. Iac.Bu. l.1.C.quan.prouo.non eſt neceſ.

Statuto cauetur,quod contra ſententiam non posſit opponi aliqua exceptio,ego uolo dicere ſententiam non eſſe ſententiam,an posſim, not.in l. tribunus.de mili.teſt.per Bar.& in cle.1.de ſequeſt poſ.& fru.Bal.in l.2.C. communia utriuſ.iud.ubi dicit quod non poteſt dici nulla ratione incompetentiæ iudicis,poſtquam eſt miſſa executioni de uoluntate partium.

Quo ordine peruenitur ad reſtitutionem ſententię latæ per falſos teſtes uel falſa inſtrumenta,Iac.de Are.in l.1. dom. Macha. de azognidis de Bononia multa & multa dixit in l.2.C.ſi ex falſis inſtru.

Quibus modis ſubleuetur ſeu impugnetur ſententia, gloſſ. & Bartol. ...uſas.C.de ſenten.aduer.fiſ.lat.libro 10.& hoc ultra caſus nota. per

Nota quod prętextu exceptionis de nouo repertę non debet retractari ſententia,Inno.in c.dilectus.de reſc.

Cum fertur ſententia contra ſententiam,de quo per Cyn.& doct.alios in l. j.quan.prou.non eſt ne.poſt eorum dicta Ioan.Cal.in c.inter monaſterium. de re iudi.ſic diſtinguit ſecundum Ioan. And. aut ſecunda ſententia fertur ratione alicuius remedij,puta reſtitutionis,vel appellationis. aut non:primo caſu tenet ſecunda,vt in materia reſtitutionis vel appellationis.ſecundo caſu,aut ſententia erat nulla,aut aliqua:ſi nulla,ſecunda tenet:nam non poteſt dici aliquid fieri contra illud quod nullum eſt, & per hoc illa prima non præſtat impedimentum, ut in regula iur.non præſtat.ſi aliqua,aut iſtæ ambæ ſententiæ poſſunt cenſeri ut diuerſæ & non ut contrariæ,aut nō:primo caſu utraque ualebit,& intelligentur taliter,ut non dicantur.contrarię & ſe non impediant.argu.l.quotiens.de reb.dub. & quod ſolet dici in l.ſed & ſi poſſeſſorem.ff.de iureiu.Secundo caſu,aut in inſtantia tractatum eſt de uirib.primæ,aut non.primo caſu tenet,ſecunda,l.2.in prin.ff. quæ ſent.ſine ap.reſc. ſecundo caſu aut ſcienter & doloſe fuit hoc omiſſum per illum qui pro ſe habuit primam ſententiam,aut non doloſè ſed ignoranter,uel ſcienter ſine dolo tamen. primo caſu tenet ſecunda ſententia, & ita intelligitur dictum c.inter.monaſterium,& ita dicit Hoſti.& inducit pro ſe capitulum cum excep. de exce. dum ibi dicitur ꝙ eſt ſpeciale in exceptione excommunicationis.obſeruandum eſt ergo in aliis ius commune. l. ius ſingulare. de leg.ſecundo caſu non tenet ſecunda ſententia:& ita intelligitur dicta l.dat. Petr.de bellaper.dicit quod quando ignoranter ſit omisſio,ſi iudex ignorauit de prima ſententia,tunc ualeat ſecunda:ſed ſi ſciuit,non, & pro hoc inducit capit.ſi duobus.extr.de ap.quod non placet Ioan.An. do. Ioan.Cal. & poſt ipſum dom.Ioan.de caſti.multa ponit in dic. cap. cum inter monaſterium.

In l. 1. ff. de iudic. quidam nobilis litigans mecum, metu illato in iudicem,iudex pronunciauit contra me:an ſententia ſit ipſo iure nulla. videtur quod ſic,quia metus illatus in iuriſdictionem facit actum ipſo iure nullum,vt hic. Reſp. quod hoc eſt verum in iuriſdictione concedenda ſecus in conceſſa excercita,vt no.Inno.in c.innotuit.de eo qui fur. ord.ſuſ. pro prima parte fac.quod coactio facta ad ſic pronunciandum facit ſn̄iam ipſo iure nullam,cum videatur abeſſe conſenſus,l.qualem.ff. de arb. ad hoc Reſpondetur ꝙ aliud in arbitro ſecus in iudice, quia compulſus ad ſic pronunciandum,ſententia eius tenet.no.gl.11.q.1.c.4. & ext.de ſen. exc.c.1. à contrario ſenſu lib.6. videtur ſic dicendum aut quæris an ſententia valeat,adeo ꝙ non ſit neceſſe appellare,& dic ꝙ non valet. ita intelligantur, iura pro iſta parte allegata.aut quęris an valeat quo ad alium effectum,& dic ꝙ valet,tamē obſtat exceptio ſeu replicatio,ar.l.ſi dolo.ſ.de dol.& ita intelligantur alia iura Bal.

* Nota ꝙ ſententia lata per iudicem laicum contra clericum eſt nulla. Bal. in l.generaliter.C.de epiſ.& cle.

An ſententia lata ſuper inepto libello ſit ipſo iure nulla.Bal.in l.ius pluribus.& l.manumiſſiones.de iuſti.& iur.

Pone,appatet ſententia lata,ſed non apparet ad cuius petitionē an ualeat.Bal.in l.1.C.vt quæ deſ.aduo.iu.ſup.

An cauſa falſa a [illegible]iecta in ſententia vitiet ſententiam.Bal. in l. qui teſtamento.de excu.tu.

Nota quomodo ſententia facit ius inter omnes,no.in l.in omnibus. de lib.agno.

Si ſententia eſt lata ſuper inempto libello & pro actore,ꝙ erit officium iudicis appellationis.Bal.in l.2.C.de reſcin.ven.

Nota quod ſi procurator fuit litem conteſtatus,& dominus fuit citatus ad audiendam ſententiam.Bal in l,procuratoribus.de proc.dicit ꝙ ſentētia eſt ipſo iure nulla.fac.quod no.in l.1.C.de ſen.& interl.om.iud.

An ſentētia lata ſuper appellatioue ab interlocutoria ſit diffinitiua uel interlocutoria Bal.in auth.hoc ſacramentum.de iuram.cal.

An ſententia poſſit ferri pendente commiſſione.Bal.in l.litigato. de appellatio.

An proceſſus poſſit ratificari poſt ſententiam latam.Bald.in l.Iuli.qui ſatiſ.coga.

An ſentētia lata ſuper appellatione interlocutoria ſit diffinitiua uel interlocutoria.Bal.in aut.hoc ſacramentum.de iuram.cal.

An ſententia lata ſuper nullitate ſit interlocutoria,an diffinitiua.Bal.in repe.l.tale pactum.§.qui prouocauit.de pact.

Sententia præiudicat illi qui ſcit ſuam cauſam agitari. Inno.in c.ſicut. de re iudi.

Sententia lata me præſente cum certa perſona posſidente rem meam, præiudicat mihi quantum ad poſſeſsionem tantum. Inno.in c.ſuper.de re iud.& quod no.in c.cum quis.eo.ti.

Sententia non eſt mandanda executioni contra hæredes defuncti, niſi præmiſſa citatione.Inn.in c.at qui.alias quia.v.de iudi.Ang.in l.oratione. de fer. vide eundem in c.ex ratione.de ap.

An pars ſit citanda ad ſententiam ferendam.Bal.in l.ſi ea,C. qui acc.nō po.diſtinguit inter diffinitiuam & interlocutoriam.

Si duo iudices ferant diuerſas ſententias, quid iuris.Bal.in l. 2.quando prou.non eſt ne.Ang.in l.duo.de re iud.& de inoffi.teſt.l.ſi pars.

Sententia per quam pronunciatur inſtantiam fore petemptam, eſt interlocutoria.Bal.in l.fi.C.ſi tutor vel curator interue.

Sententia qua pronunciatur ſententiam fore exequendam vel non, ſit diffinitiua vel interlocutoria.Bal.quod eſt interlocutoria.in l.ab executione.quo.ap.non reci.

Sententia lata dilatione pendente non valet,gl.in l.1.ff.de feri.

Sententia lata de nocte an teneat.Bal.in l.caſus.C.de teſta.

Sententia lata nulla dilatione data eſt nulla Bald.in l.penul.C. ſi aduer. rem iudi.

An iudex posſit declare ſententiam ſuam fac.Bald.in l.hæredes palam. §.ſed ſi notam.ff.de teſt.

An debeat offerri libellus in cauſa appellationis. Bal.in aut.hoc ſacramentum.de iur.cal.

Proſumitur pars citata ad ſententiam ſi ſſiā tranſiuit in rem iudicatā.

doc.in Clem.j.de re iud.ſuper ver.citatio ſecundum paulum de Leaza.

An iudex in cauſa ciuili poſsit poſsit ponere pœnam in ſententia, Ange. in l.debitor.de re iud.& in Spec.de ſen.§.j.& c.Raynaldus.de teſta.per Io. And in nouel.ad fi.

An ſententia lata ſuper poſſeſſorio ſit diffinitiua vel interlocutoria, Bal. in l poſt ſententiam.de ſent.& inter.omn.iud.& de ſent. interlocut.Bald. ibidem.

Nota ꝙ in ſentẽtia interlocutoria debet inſeri cauſa abſolutionis: alias iudex facit litem ſuam.Bal.C.de iud.aut.poſt iuſiuran.

Si petitur ſimpliciter ſententiam pronunciari nullam. an iudex poterit pronunciare de iniquitate.Inn.in c.cum contingit.de of.del.in gl.mag.ibi, vel quid ſi petitur ſimpliciter reſcindi.

Sententia debet eſſe conformis libello: quod debet intelligi vt no. Bald. in l.1.C.ſi plures vna ſentẽtia.& l.C.de ſen.ex breui.reci.& l.fi.C.de fideic. lib.Bal.& Alb.ibi,& l.1.C.vt in poſ.leg.& Bal.in l.2.ſi ſeuerior. C. de infa.

Nota ꝙ ſi iudex tollit iuſtam ſententiam per metum, alias non facturus an valeat ſententia, Bal.in l.fi.de pœ.iud.qui mal.iud.

Sententia lata pro filiofam.in cauſa appellationis, ſi non appareat ipſum fore filiumfamilias, quæritur quid iuris.Bar.in l.fi.§.neceſsitate. C. de bonis quæ lib.

An ſententia interlocutoria poſsit ferri parte non citata, no. in l.diem ,p ferre.de arb.& l.de vnoquoque.de re iud.vide Alb. in l.nec quicquam. §. vbi decretum.de of procon.& leg.

An ſententia diffinitiua lata præſente reo citato ad inſtantiam actoris, & ipſo actore non præſente, teneat Ang.in d.l.de vnoquoque ꝙ ſic.

De ſententia lata ꝯ eum qui deceſsit.Alb.in l.pen. quæ ſentent.ſine app. reſc.fac.l.in ſumma.§.fi.de re iud.& l.de qua re.& l.tam ex omnibus.de iud. fac.quod no.in c.2.vt lite pen.lib.6.per Arch.& 24.q.2.in ſumma.& l.nulla.de proc.ſa.Bal.in l.vnic.§.in prin.de caduc.tol.& in l.edita.C. de edend. iu repe.

In quibus caſibus valet ſententia vtraque parte abſente lata, & quid in interlocutoria.Ang.in l.ſi quis libertat.de pet.hæred.

Qualiter res ſit exprimenda in libello.Bal.in l.edita.de eden. in quin. q. prin.& non concluſioni libelli.Bal.in l.hac perpetua.de ſent. ex breui.reci.

Nota ꝙ ſententia videtur habere tacitam cauſam per relationem ad acta, quæ idem operantur quod cauſa expreſſa.Bal.in l.ex morte ad l.Aqu. & C.de erro.aduoc.l.j.ſecundum Cy.

An ſententia lata in cauſa ſummaria propriè dicatur diffinitiua Ange. in l.imperium.de iuriſd.omn.iud. dicit quod non.& l. qui reſtituere. de rei vend.

Sententia perimens exceptionem peremptoriam an ſit diffinitiua. not. in clem.fi.de ap.Bal in l.rei iud.C.commin.prog.vel epiſt.

An ſentẽtia imperatoris vel principis teneat ſine citatione partis, Bal. in l.nec cauſas.de appellatio.

a ¶ De Executione ſententiæ.[a] Rub.

QVONIAM non ſufficit ſententiam ferri, niſi & ipſa executioni mandetur, vt extr.de re iudi.cum aliquibus.& proobatur in ipſa rubrica, dum primò dicit de ſentẽtia, & poſtmodum ſubijcit, De re iudicata, quod executionem reſpicit, vt ff.de conſtit.pec.promiſſor Stichi.§.cõſtitutio.ideo poſtquam de ſententia diximus, aliqua de eius executione dicamus, oſtendentes quæ ſententia ſit executioni mandanda, & à quibus: & in quibus rebus: & qualiter: & poſt quod tempus: qualiter, & quo iure executio petatur: & qualiter impediatur[b],

ADDITIONES.

a ¶ Tancredus poſuit hanc rubricam poſt illas ſuas, de quibus dixi in proxima. ¶ Ioan.de Deo.lib.Iud.parte.j.2.& 3.de hoc tract.Roſ.de vtroque. Vber.& Nep.de Monteal.vide ſ.rub.Alb.Gal.poſuit rubricam de executoribus ſententiarum. ¶ Gui.de Suz.ponit 4.rubricas: primo de executione rei iudicatæ: ſecundo, an detur tunc libellus: tertio, qui exequi poſsint: quarto, de exceptionibus, quæ executionẽ impediunt.De ſecundo & quarto vide quod dicam j.de lib.concep.§.nunc dicendum ſuper ver.25. ¶ Vidi dubitari circa duos habentes iuriſdictionem cauſarum criminalium in ſolidum in certo loco, quorum alter ſolus habens executionem propter id volebat furcas erigere, an id poſſet altero reſiſtente? Et fuit terminatum ꝙ poſſet: & maximè per l.ſi ita.§.1.ff.de vſu & hab. Non obſtat l. Sabinus.ff. cõi diui.& regula, in re cõi, lib.6. quia hic ponitur, ꝙ executio nõ erat cõis: ergo eius ſolius eſt executio, licet exigeret rei ſignatæ ſignũ: facit ff.de offi. præfe.præ.Afri.l.in nomine domini.ibi, ſicut ex clauſuris, &c. & C.de athle.l.vnica, li.x.ff.ad l.Cor.de fal.l.eos.& de iure annul.aur.per totum: & ſimile ext.vt lite pendente, c.1.& cle.de priui.c.2 Repellendus eſt ergo ſocius, qui nullam iuſtam habet contradictionis cauſam, C.de edic. di. Adr. l.fi. Proteſtari tamen poterit, ꝙ per id nullum ſuo iuri, quod habet in cognoſcendo, fiat præiudicium: facit ext.de re iud.ſuborta.ante fin. & de capel.mo.c.2.ad fi.ad idem ff.de teſta.tu.l.idem fiat.de lib.exhib.l. 3.§. pe.& de aqua quo.& æſt.l.pe.Sed quid ſi ille non habet ibi ſolum proprium, vel ad hoc aptum? Videtur, ꝙ cogi poteſt habens locum ad id aptum, ut illũ vendat, cum in executione harum publica & priuata verſetur vtilitas. De prima patet, ꝙ publicè intereſt maleficia puniri, de ſen.excom. vt famæ.& ibi cum concord.in gl.4.Illius autem eſt homines terrere, ne illa committant: & ſic ante tempus occurrere.C.quando lice.uni.ſine iud. ſe vind. l. 1. propter quam cauſam interdum exacerbantur pœnæ, ff.de pœn. aut facta. in fi. ¶ Quia uero excuſationes pœnarum actu tranſeuntes facilè a memoria decidunt, per induſtriam eſt inuentum illas erigi ad pœnarum memoriam, ſiue terrorem, prout de monumentis dicitur ff.de condi.inſt.quidam in ſuo. Viſus etiam fortius imprimit, quam auditus, Inſt. de gradi. affin. & de his uide prin.arboris. De ſecunda patet: quia ad ſolatium paſſorum dãna, uel hæredum interemptorum id pertinet: & patet in utraque.ff.de pœn. capitalium.§.famoſos.& ſunt quaſi cuiuſdam edicti propoſitio ad delicta terrenda, ff.de uar.& extraor.crim.l.ſaccularij.§. ſunt quædam. Is autem, cui cõpetit diſpoſitio finis, habet diſponere, quæ pertinent ad finem, de of. del.c.1.ubi concor.in ul.gl.& ff.de re mil.l.officium regentis. de ſent. exc. permittimus.& eodem titulo quoniam.lib.6. Per quod concluditur, ꝙ deficientis iudicij loco, quo ſine alterius incommodo poni poſsint, poterit habens locum commodum compelli ad uendendum propter publicam utilitatem, de qua.ff.ne quid in loc pub.l.1.§.ſunt, qui putant.de reli.& ſump. fu.l.ſi quis ſepulchrum.ad Syl.l.lege Cornelia. quemadmodum ſer. amit. locus.C.in quibus cau.ſer.pro præ.lib.accip.l.2.

¶ ADDE, quod hæc quæſtio fuit inter Regem Maioricarum & abbatem Anuamæ: & ſuper ea conſultus Old.reſpondit, ut eius conſ. 161. inci. thema, tale eſt: cum materia quæſtionum inter Regem Maioricarum, &c. uide etiam eius conſi.6.inci.quæſtio talis duo homines.

b Impediatur. ¶ Tria prima membra, & quintũ fuerunt Tan. Hoſti. in Sum. de re iud.§.vlt.coniunxit quinque membra.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non eſt executioni mandanda, vbi appellatio fuerit interpoſita: & ſi factum fuerit, appellanti fieri debebit reſtitutio.*

2 *Appellans à ſententia, ſemper eſt admittendus, etiam ſi ſine cauſa illam interponat appellationem.*

3 *Appellatione pendente nil eſt in iudicio innouandum.*

4 *Sententia excommunicationis ſecum trahit ſuam executionem: & vbicunque excommunicato ſua deneganda ſunt beneficia.*

5 *Prælati ſententia tenet, quamdiu toleratur.*

Prælatus poteſt excommunicatum ſpoliare beneficijs, quæ ſub ipſo habet.

6 *Excõmunicato beneficijs ſpoliato, an, & quo pacto poſſint clerici, ad quos ſpectat electio, alium eligere.*

¶ Sententia executioni mandanda quæ ſit.

1.§. Eſt autem illa ſententia executioni mandanda, quę de iure valet, & tenet, & quæ non eſt per appellationem, vel reſtitutionis petitionem ſuſpenſa, C.de executione rei iud.l.1.& l.ſi, vt proponis.& l.fi.ff.de re iud.ſi cum nulla. C.in integ.reſt.poſtul.ne quid noui fiat, l.1, ff.ad Turpil l.j.§.fi.alioquin differri debet, donec appellationis, vel reſtitutionis quæſtio decidatur, ext.de officio delegati.c. paſtoralis.§ prętera & §.fin.Si verò ſuſpenſa fuerit per ſupplicationem, executioni mandabitur, ſed victor ſatiſdabit de eo, quod obtinuerit, reſtituendo, ſi contingat priorem ſententiam retractari, C. de precib. Imperat. offe auth.quæ ſupplicatio.Sed & ſi poſtulata in integrum reſtitutione, & obtenta, pendente cauſa præſumptio ſit, quòd malitioſè poſtulata fuerit, mandabitur executioni ſententia ſub præ-
1 miſſa cautione, vt ex de in integrũ reſtitutione, ſuſcitata. †Quod autem dixi, appellatione interpoſita non eſſe ſententiam executioni mandandam, verum eſt: & ſi factum fuerit, poſſeſſio reſtituenda eſt appellanti: & reuocabitur, quicquid factum eſt, etiam prius quam de meritis appellationis diſcutiatur: vt extr. de iureiur.venientes.in fi.& in præ.§.prętere.& extrà de app.dilecti.& in authent.vt nulli iu.circa principium, & 2.q.6.appellatione. Et hoc dicunt quidam verum eſſe, cùm appellatur à ſententia ordinarij, vel etiam delegati, cui commiſſa eſt cauſa ſine remotione appellationis, vt in præ.concord.ſecus ſi ſit cauſa, appellatione remota, commiſſa: quia tunc appellatio non impedit executionem ſententiæ talis delegati, vt in § præ. vbi quæritur, an commiſſio obtenta ſuper cauſa appellationis interpoſitæ à ſententia eius, qui datus erat appellatione remota, impediat ſententiæ executionem? Fruſtra igitur hoc quæritur, ſi eam ſola appellatio impediret. In e.§.etiam dicitur, quòd eo ipſo, quòd Papa cauſam appellationis committit, reuocat iuriſdictionem prioris iudicis: vt interim executio ſententiæ ſuſpendatur. Ergo à contrario prius quàm fiat commiſſio, primus iudex poteſt ſua iuriſdictione ſententiam exequi.ad idem facit eodem titulo, ſuper eo in fi. ibi, nõ illis, ſed partibus appellationis remedium eſt ſublatum: hoc eſt dicere, quòd propter partium appellationes iudex non dimittet ſententiam exequi, cum eis fuerit appellatio interdicta.ad idem facit extrà de app. paſtoralis. Ideoque non reuocabitur, ꝙ poſt talem appellationem factum erit, donec de appellatione ſit cognitum, extrà de dilat.cap.1 ſecundum G Na.& P.de Samp. Sed contrà extr.de officio delegati, cum cauſam, quę vertitur. & capitu.cum olim.in quibus non fuit remota appellatio, & tamen non retractatur ſine cauſæ cognitione, quod fit poſt appellationem. Dicit G. N. quòd ibi cauſa fuerat appellatione remota,

com-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN